

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Η Ευρώπη επενδύει στις αγροτικές περιοχές

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΥΠΟ – ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2.4

Αναπροσαρμογή Ανάλυσης SWOT, με συμμόρφωση στις
υποδείξεις της εκ των προτέρων αξιολόγησης (ΕΧΑΝΤΕ)

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ (ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6) ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΩΝ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥ
ΝΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝ
ΩΝ

Ιερά Οδός 75, Βοτανικός
118 55 Αθήνα
Τηλ: 210 5294848
Fax: 210 5294767
e-mail: elke@aua.gr

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΛΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Ε.Π.Ε.

Αριστοτέλους 11-15,
7^{ος} όροφος, 10432 Αθήνα
Τηλ: 210 5201460
Fax: 210 5230064
e-mail: lkn@lkn.gr

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ^{6ου} ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

6. ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6: ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΩΝ 4

6.1.	ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ	7
6.1.1.	Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας	7
6.1.2.	Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για τις Περιοχές Natura 2000 για την περίοδο 2021-2027	8
6.1.3.	Εθνικά σχέδια δράσης για την προστασία ειδών και οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος	13
6.1.3.1.	Σχέδια Δράσης Ειδών	13
6.1.3.2.	Σχέδια Δράσης Οικοτόπων	14
6.1.4.	Πρωτοβουλία για τους επικονιαστές	15
6.2.	ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ – NATURA 2000	24
6.2.1.	Η βιοποικιλότητα της Ελλάδας-	24
6.2.1.1.	Γενικά	24
6.2.1.2.	Η ελληνική βιοποικιλότητα διαχρονικά μέσα από δείκτες	26
6.2.1.2.1.	Οι δείκτες του κοινού πλαισίου	26
6.2.1.2.2.	κατάσταση των ειδών	29
6.2.1.2.3.	Η κατάσταση των ειδών που εξαρτώνται άμεσα από τη γεωργία	32
6.2.1.2.4.	Πιέσεις και απειλές στα είδη	34
6.2.1.3.	Μεταβολές στα οικοσυστήματα	36
6.2.2.	Προστατευόμενες περιοχές	42
6.2.2.1.	Εθνικό σύστημα προστασίας	43
6.2.2.2.	Το δίκτυο NATURA 2000	45
6.2.2.2.1.	Γεωργική γη στο δίκτυο NATURA 2000 (κοινός δείκτης πλαισίου C.34)	46
6.2.2.2.2.	Δασική έκταση εντός των περιοχών του δικτύου NATURA 2000	50
6.3.	ΕΙΔΗ ΠΤΗΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ (ΠΕΡΙΟΧΕΣ SPA)	59
6.3.1.	Αξιολόγηση της κατάστασης των πτηνών	59
6.3.2.	Αξιολόγηση του δείκτη των κοινών γεωργικών πουλιών (Farmland Bird Index) C35	63
6.4.	ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ (HABITATS)	66
6.4.1.	Γενικά	66
6.4.2.	Κατάσταση διατήρησης οικοτόπων	66
6.4.3.	Πιέσεις σε οικοτόπους Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος	70
6.4.4.	Απειλές προερχόμενες από τη γεωργία και τη δασοκομία	74
6.4.5.	Οικότοποι που σχετίζονται με τη γεωργία	76
6.4.5.1.	Κατάσταση Διατήρησης οικοτόπων που σχετίζονται με τη γεωργία	77
6.4.5.2.	Βαθμός Διατήρησης οικοτόπων που εξαρτώνται από γεωργικές πρακτικές	78
6.4.5.3.	Πιέσεις και απειλές στους οικοτόπους που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία	86
6.5.	ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ & ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ (ΥΦΑ)	89
6.5.1.	Αγροτικό Τοπίο	89
6.5.2.	Περιοχές Υψηλής Αξίας για τη Φύση (HNV)	91
6.5.2.1.	Συνδετικότητα	96
6.5.3.	Βοσκήσιμες γαίες και βιοποικιλότητα	97

6.5.3.1.	Ορισμός μόνιμων λιβαδιών	97
6.5.3.2.	Διαχειριστικά σχέδια βόσκησης	100
6.6.	ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	103
6.6.1.	Γενικά	103
6.6.2.	Δασικοί Τύποι οικοτόπων και δασικές εκτάσεις	103
6.6.3.	Κατάσταση Διατήρησης	104
6.6.4.	Βαθμός Διατήρησης	105
6.6.5.	Εθνική Στρατηγική για τα Δάση	118
6.7.	ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	121
6.8.	ΓΕΝΕΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ: ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΕΣ ΖΩΩΝ	131
6.8.1.	Ζωικοί γενετικοί πόροι	131
6.8.2.	Φυτικοί γενετικοί πόροι	133
6.9.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	138
SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΕΣ6 «ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΩΝ»		143

6. ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6: ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΩΝ

Δείκτες Κοινού Πλαισίου <i>Context Indicator (PMEF)</i>	Δείκτες Επιπτώσεων <i>Impact Indicator</i>
C.35 Farmland bird index	I.18 Increasing farmland bird populations: Farmland bird index
C.36 Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends	I.19 Enhanced biodiversity protection: Percentage of species and habitats of Community interest related to agriculture with stable or increasing trends
C.21 Agricultural land covered with landscape features & C 33 farming intensity & C19 Farming in Natura Areas	I.20 Enhanced provision of ecosystem services: Share of UAA covered with landscape features

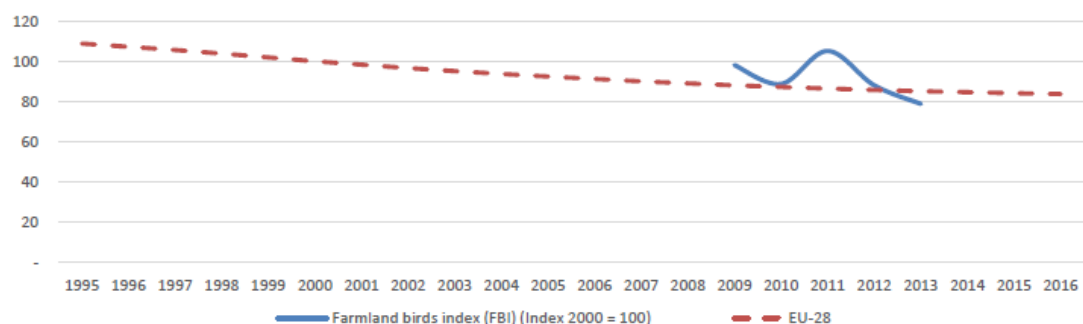
Η Κατάσταση της Βιοποικιλότητας μέσα από τους Κοινούς Δείκτες

Στο έγγραφο Analytical factsheet for Greece: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy της Επιτροπής (έκδοση 2019) παρουσιάζονται 4 δείκτες για να περιγράψουν την κατάσταση της βιοποικιλότητας, την κατάσταση διατήρησης οικοτόπων και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων.

Ο πρώτος είναι ο Δείκτης Γεωργικών Πουλιών και λειτουργεί, όπως αναφέρεται στο σχετικό έγγραφο, ως ένα βαρόμετρο αλλαγής για την κατάσταση της βιοποικιλότητας στα αγροτικά τοπία της Ευρώπης. Είναι ένας σύνθετος δείκτης που μετρά τις αλλαγές των πληθυσμών και της εξάπλωσης 39 ειδών τα οποία ενδιαιτούνται στη γεωργική γη και εξαρτώνται από τη γεωργία για την τροφή τους και το φώλιασμα. Τα ίδια δεν μπορούν αν ευημερήσουν και να αυξηθούν σε άλλους οικοτόπους πέραν των γεωργικών. Οι μετρήσεις στηρίζονται στις παρατηρήσεις δικτύου εθελοντών σε κάθε χώρα. Όπως φαίνεται και από την εικόνα 6-1, για την Ελλάδα τα πρώτα ενδεικτικά αποτελέσματα δείχνουν μια πτωτική τάση του δείκτη ανάμεσα στα έτη 2009 -2013.

Περαιτέρω ανάλυση επί του Δείκτη γίνεται στο μέρος 6.3.1. του παρόντος.

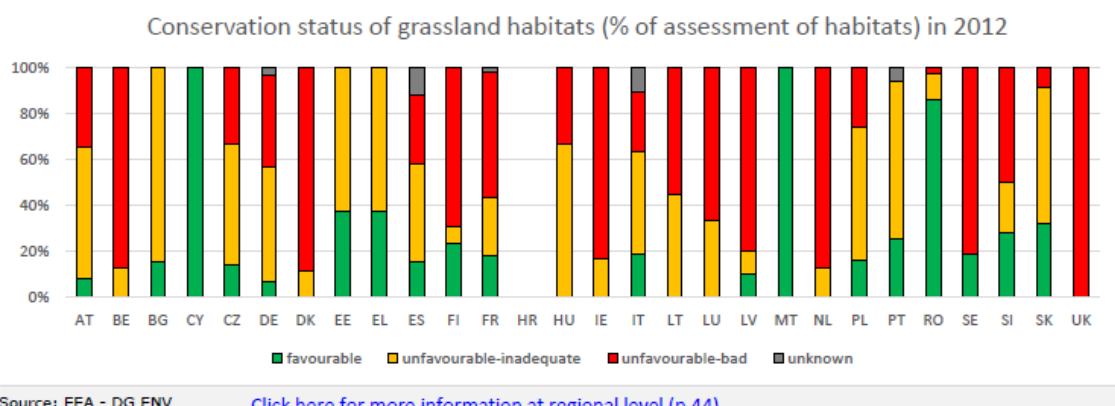
Εικόνα 6- 1 Εξέλιξη του Δείκτη Γεωργικών Πουλιών

Πηγή: Analytical factsheet, 2019, EBCC/RSPB/BirdLife/Statistics Netherlands: the European Bird Census Council (EBCC) and its Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS)

Ο δεύτερος δείκτης που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση του βαθμού προστασίας της βιοποικιλότητας είναι το ποσοστό των ειδών και των οικοτόπων Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη γεωργία με σταθερή ή βελτιούμενη τάση κατάσταση διατήρησης. Στο έγγραφο επελέγη να παρουσιαστεί η κατάσταση διατήρησης κυρίως των οικοτόπων που είναι χαρακτηρισμένα ως «Φυσικές και ημιφυσικές χλωώδεις διαπλάσεις». Στην Ελλάδα και για το 2012 φαίνεται ότι το 38% των εκτάσεων με λειμώνες είναι σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενώ το υπόλοιπο σε μη ικανοποιητική (Εικόνα 6-2).

Εικόνα 6- 2 Κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων που περιλαμβάνουν λειμώνες

Source: EEA - DG ENV

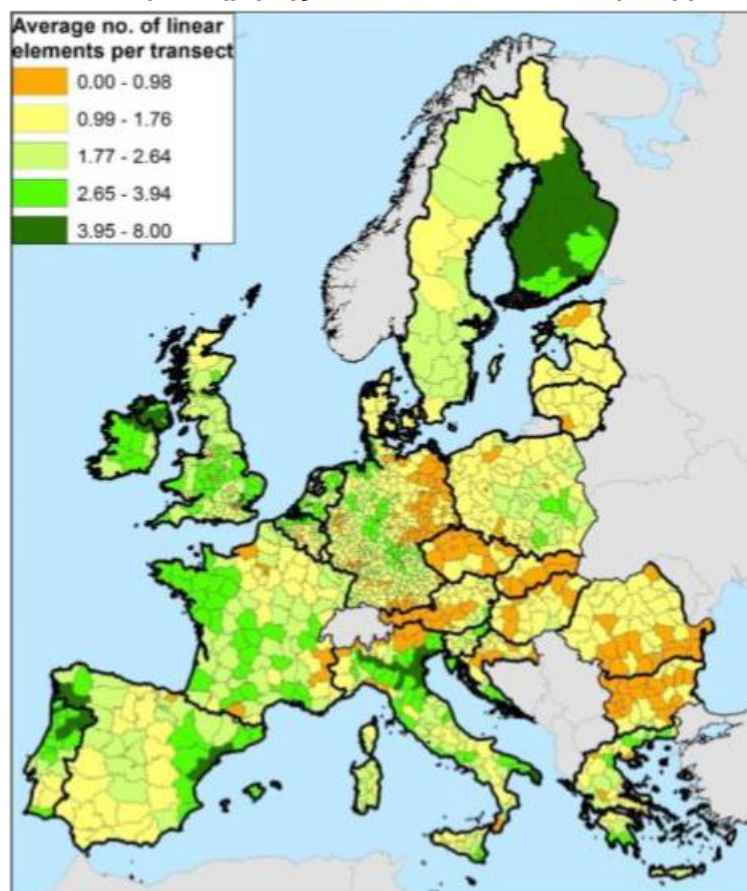
[Click here for more information at regional level \(p.44\)](#)

Πηγή: Analyticalfactsheet, 2019, EEA, DGENVI

Περαιτέρω ανάλυση επί του Δείκτη γίνεται στο μέρος 6.4.2.2. του παρόντος.

Ο τρίτος δείκτης που αφορά στην προσφορά οικοσυστημικών υπηρεσιών της «γεωργίας» είναι το τμήμα της Χρησιμοποιούμενης Γεωργικής Έκτασης που καλύπτεται από στοιχεία του τοπίου. Στην εικόνα 6-3 φαίνεται η πυκνότητα εμφάνισης γραμμικών στοιχείων του τοπίου, στις περιοχές που έχουν γεωργική χρήση, ανά NUTS3 (Περιφερειακή Ενότητα για την Ελλάδα)

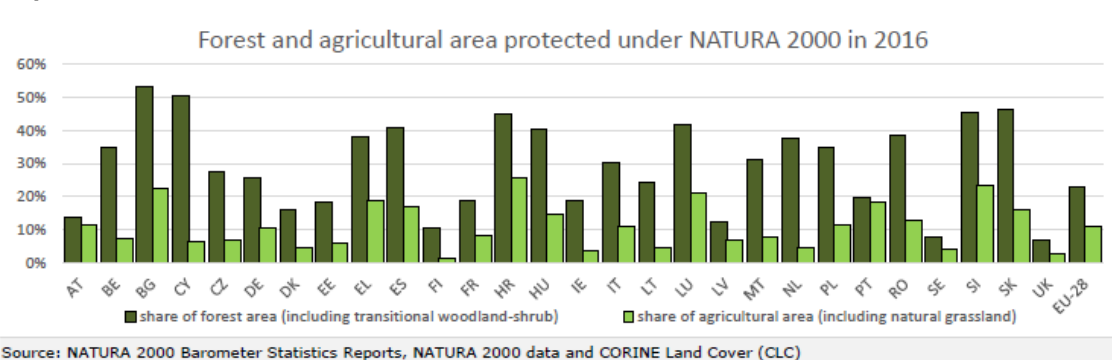
Εικόνα 6- 3 Κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων που περιλαμβάνουν λειμώνες

Πηγή: Analyticalfactsheet, 2019

Ο τέταρτος δείκτης που παρέχεται στο Έγγραφο της Επιτροπής (2019), παρουσιάζει το ποσοστό των δασικών και των γεωργικών εκτάσεων που ανήκει στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000 σε κάθε ένα από τα ΚΜ

Εικόνα 6- 4 Ποσοστό της γεωργικής και δασικής γης επί της έκτασης που καλύπτει το Ευρωπαϊκό δίκτυο NATURA 2000

Πηγή: Analyticalfactsheet, 2019

Η χώρα μας και στα δύο μεγέθη είναι υψηλότερα του Κοινοτικού μέσου όρου.

6.1. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 2019 πρότεινε στους Ευρωπαίους πολίτες μια Πράσινη Συμφωνία για την Ευρώπη. Η πρόταση αυτή προτείνει μια πορεία έτσι ώστε έως το 2050 να είναι κλιματικά ουδέτερη, καθορίζοντας συγκεκριμένες δράσεις για την επίτευξη αυτού του στόχου. Η διατήρηση και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων είναι ένας από τους στόχους που έχουν προτεραιότητα σε αυτήν τη στρατηγική. Το Μάιο του 2020 η Επιτροπή υιοθέτησε μια στρατηγική για την Ευρωπαϊκή βιοποικιλότητα έως το 2030. Η στρατηγική αυτή χαρακτηρίζεται από ένα φιλόδοξο σχεδιασμό να κάμψει τις υπάρχουσες τάσεις απώλειας της βιοποικιλότητας. Στην ίδια τη στρατηγική δίνεται ιδιαίτερο βάρος στην αποκατάσταση των οικοσυστημάτων αφού θεωρούνται ως μέρος της λύσης, όχι μόνο για την προστασία της βιοποικιλότητας αλλά και για τη δέσμευση άνθρακα και τη συμβολή τους στο μετριασμό του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής. Τα Ηνωμένα Έθνη, τέλος, έχουν ανακηρύξει την δεκαετία ως τη δεκαετία της αποκατάστασης των οικοσυστημάτων.

6.1.1. Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας

Το Μάιο του 2020 εκδόθηκε η Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030. Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας COM(2020) 380 final.

Αυτή περιλαμβάνει τους παρακάτω γενικούς στόχους υπό τον τίτλο Σχέδιο αποκατάστασης της φύσης της ΕΕ: βασικές δεσμεύσεις έως το 2030.

1. Πρόταση για νομικά δεσμευτικούς στόχους της ΕΕ για την αποκατάσταση της φύσης το 2021, με την επιφύλαξη εκτίμησης επιπτώσεων. Έως το 2030 αποκαθίστανται σημαντικές περιοχές υποβαθμισμένων και πλούσιων σε άνθρακα οικοσυστημάτων· οι οικότοποι και τα είδη δεν παρουσιάζουν επιδείνωση των τάσεων και του καθεστώτος διατήρησης· και τουλάχιστον το 30 % επιτυγχάνουν ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ή τουλάχιστον δείχνουν θετική τάση.
2. Η μείωση των επικονιαστών αντιστρέφεται.
3. Ο κίνδυνος και η χρήση χημικών φυτοφαρμάκων μειώνονται κατά 50 % και η χρήση πιο επικίνδυνων φυτοφαρμάκων μειώνεται κατά 50 %.
4. Τουλάχιστον το 10 % των γεωργικών εκτάσεων διαθέτουν χαρακτηριστικά τοπίου υψηλής ποικιλομορφίας.
5. Τουλάχιστον το 25 % των γεωργικών εκτάσεων τελούν υπό διαχείριση βιολογικής γεωργίας και η υιοθέτηση αγροοικολογικών πρακτικών αυξάνεται σημαντικά.
6. Τρία δισεκατομμύρια νέα δέντρα φυτεύονται στην ΕΕ, με πλήρη σεβασμό των οικολογικών αρχών.
7. Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά την αποκατάσταση των μολυσμένων εδαφών.
8. Αποκατάσταση τουλάχιστον 25 000 χλμ. ποταμών ελεύθερης ροής.

9. Υπάρχει μείωση κατά 50 % του αριθμού των ειδών του κόκκινου καταλόγου που απειλούνται από χωροκατακτητικά ξένα είδη.
10. Οι απώλειες θρεπτικών ουσιών από λιπάσματα μειώνονται κατά 50 %, με αποτέλεσμα τη μείωση της χρήσης λιπασμάτων κατά τουλάχιστον 20 %.
11. Οι πόλεις με πληθυσμό τουλάχιστον 20 000 κατοίκων διαθέτουν ένα φιλόδοξο σχέδιο οικολογικού προσανατολισμού των πόλεων.
12. Δεν χρησιμοποιούνται χημικά φυτοφάρμακα σε ευαίσθητες περιοχές, όπως οι αστικοί χώροι πρασίνου της ΕΕ.
13. Οι αρνητικές επιπτώσεις σε ευαίσθητα είδη και οικοτόπους, συμπεριλαμβανομένου του θαλάσσιου βυθού μέσω των δραστηριοτήτων αλιείας και εξόρυξης, μειώνονται σημαντικά για την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης.
14. Τα παρεμπόμποντα αλιεύματα των ειδών εξαλείφονται ή μειώνονται σε επίπεδο που επιτρέπει την ανάκτηση και διατήρηση των ειδών.

6.1.2. Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για τις Περιοχές Natura 2000 για την περίοδο 2021-2027

Σύμφωνα με το ελληνικό σχέδιο Πλαισίου Δράσεων προτεραιότητας που συντάχθηκε από το ΥΠΕΝ και το Πράσινο Ταμείο στα πλαίσια του προγράμματος LIFE IP4 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002), το Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας (ΠΔΠ) συντάσσεται από κάθε Κράτος Μέλος με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και αποτελεί ένα εργαλείο στρατηγικού και πολυετούς σχεδιασμού στο οποίο καθορίζονται οι ανάγκες και οι προτεραιότητες χρηματοδότησης του δικτύου Natura 2000 σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο και μέσω του οποίου διευκολύνεται η ένταξή τους στα χρηματοδοτικά μέσα της ένωσης.

Τα μέτρα τα οποία περιλαμβάνονται στο ΠΔΠ πρέπει να είναι σύμφωνα με τους στόχους των οδηγιών για τη Φύση και συγκεκριμένα να έχουν ως κύριο σκοπό:

«Τη διασφάλιση της διατήρησης, ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των φυσικών οικοτόπων και των ειδών κοινοτικής σημασίας, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών απαιτήσεων, καθώς και των περιφερειακών και τοπικών ιδιομορφιών».

Στο πρώτο πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000¹, περιλαμβανόταν μια σειρά προτεινόμενων δράσεων που αφορούσαν στα γεωργικά και δασικά οικοσυστήματα. Μια σύνοψη αυτών των προτεινόμενων δράσεων παρατίθεται στον πίνακα 6-1

Πίνακας 6- 1 Δράσεις που προτείνονταν στο Πρόγραμμα Δράσεων Προτεραιότητας για τις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 για την περίοδο 2014-2020

Κατηγορία δράσεων			Πλήθος	Χρηματοδότηση από το ΠΑΑ	Συγχρηματοδότηση από το ΠΑΑ
Προετοιμασία	διαχειριστικών	σχεδίων,	3	2	1
στρατηγικών και προγραμμάτων					

¹ PRIORITISED ACTION FRAMEWORK (PAF) FOR NATURA 2000 FOR THE EU MULTIANNUL FINANCING PERIOD 2014-2020, Greece

Διαχειριστικά μέτρα για τη διατήρηση και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων	12	5	5
Διαχειριστικά μέτρα για τη διατήρηση και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών	4	1	1
Διαχειριστικά μέτρα σε σχέση με τα αλλόχθονα χωροκατακτητικά είδη	1		1
Εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων και συμβάσεων με ιδιοκτήτες/διαχειριστές γης ή ύδατος για να ακολουθήσουν συγκεκριμένες οδηγίες	5	2	3
Παροχή υπηρεσιών: αποζημίωση για απωλεσθέντα δικαιώματα και εισόδημα και βελτίωση του βαθμού αποδοχής από τους όμορους ιδιοκτήτες και διαχειριστές	1		1
Παρακολούθηση	1		1
Επίβλεψη- Φύλαξη	1		1
Πρόσκτηση γης που περιλαμβάνει αποζημίωση για δικαιώματα ανάπτυξης	1		1

Πηγή: PAF 2014-2020, επεξεργασία του αναδόχου

Τα μέτρα προτεραιότητας και οι χρηματοδοτικές ανάγκες για την περίοδο 2021-2027 ομαδοποιούνται σε 3 κατηγορίες:

1. Οριζόντια μέτρα και διοικητικές δαπάνες που συνδέονται με το Natura 2000 (χαρακτηρισμός και σχεδιασμός διαχείρισης περιοχών, διαχείριση περιοχών και επικοινωνία με ενδιαφερόμενους φορείς, παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων, εναπομείναντα κενά γνώσεων και ερευνητικές ανάγκες).
2. Μέτρα διατήρησης και αποκατάστασης τόπων εντός και πέραν του δικτύου Natura 2000 χωρισμένα σε κατηγορίες βάσει του MAES: 1) θαλάσσια και παράκτια ύδατα, 2) ερεικώνες και θαμνώνες, 3) τυρφώνες, βάλτοι και άλλοι υγρότοποι, 4) λειμώνες, 5) άλλα αγροτικά οικοσυστήματα (συμπ. καλλιεργήσιμων εκτάσεων), 6) δασικές εκτάσεις και δάση, 7) βραχώδεις οικότοποι, θίνες και εκτάσεις με αραιή βλάστηση, 8) οικότοποι γλυκών υδάτων (ποταμοί και λίμνες), άλλα (σπήλαια κ.λπ.) και
3. Πρόσθετα ειδικά ανά είδος μέτρα που δεν συνδέονται με συγκεκριμένα οικοσυστήματα ή οικοτόπους (ειδικά ανά είδος μέτρα και προγράμματα που δεν καλύπτονται σε άλλο σημείο, πρόληψη, περιορισμός ή αποζημίωση για ζημιές που προκαλούνται από προστατευόμενα είδη, μέτρα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που συνδέονται με το Natura 2000, εκπαίδευση και πρόσβαση επισκεπτών).

Από το Πράσινο Ταμείο παρασχέθηκε στον ανάδοχο ο ακόλουθος κατάλογος μέτρων που δυνητικά σχετίζονται με το νέο υπό εκπόνηση Στρατηγικό Σχέδιο.

- Οριζόντια μέτρα και διοικητικές δαπάνες που συνδέονται με το Natura 2000
 - ο Διαχείριση τόπων και επικοινωνία με ενδιαφερόμενους φορείς

- Μελέτη για τη μεταφορά των αποτελεσμάτων των θεματικών σχεδίων διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας σε προστατευόμενες περιοχές όπου δεν καταρτίστηκαν την περίοδο 2014-2020
- Μέτρα διατήρησης και αποκατάστασης τόπων εντός και πέραν του δικτύου Natura 2000
 - Λειμώνες εντός Natura 2000
 - Ενίσχυση της εκτατικής βόσκησης με την ευνόηση της μικρής κλίμακας μετακίνησης κτηνοτρόφων για την αύξηση του ενδιαιτήματος τροφοληψίας των αρπακτικών
 - Ενίσχυση της εκτατικής βόσκησης με την ευνόηση της μετακίνησης κτηνοτρόφων για την αποκατάσταση λειμώνων (π.χ. ΤΟ 6420 και 6430)
 - Ενίσχυση της βόσκησης σε δυσπρόσιτες και ορεινές περιοχές για την αποκατάσταση λειμώνων
 - Άλλα αγροτικά οικοσυστήματα (συμπ. καλλιεργήσιμων εκτάσεων) εντός Natura 2000
 - Δράσεις διαχείρισης με σκοπό την αύξηση της αγροτικής βιοποικιλότητας για τη βελτίωση/διατήρηση ειδών ορνιθοπανίδας (π.χ. ασυγκόμιστη παραγωγή, ειδικές καλλιέργειες)
 - Δράσεις δημιουργίας νέων φυτοφρακτών κατά μήκος των καλλιεργήσιμων εκτάσεων στις πεδινές εκτάσεις του δικτύου Natura 2000 για τη βελτίωση των αγροτικών ειδών πανίδας
 - Δράσεις βελτίωσης ενδιαιτημάτων εδαφοπανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος σε καλλιεργούμενες εκτάσεις και τα διάκηνά τους: αποκατάσταση/ δημιουργία πετροσορών, λιθόκτιστων τοίχων, αναβαθμίδων και διατήρηση ανοιχτών θέσεων για αυτές τις κατασκευές που δεν σκιάζονται
 - Βιολογικές καλλιέργειες σε περιοχές Natura 2000 με ποταμούς και λίμνες
 - Αγροπεριβαλλοντικά μέτρα σε καλλιέργειες σε περιοχές Natura με ποταμούς και λίμνες
 - Εγκατάσταση και συντήρηση δασογεωργικών συστημάτων Εγκατάσταση και συντήρηση δασολιβαδικών συστημάτων
 - Άλλα αγροτικά οικοσυστήματα (συμπ. καλλιεργήσιμων εκτάσεων) πρόσθετα μέτρα πέραν του Natura 2000 (μέτρα ευρύτερης πράσινης υποδομής)
 - Ανάπτυξη οικολογικών διαδρόμων σε αγρο-οικοσυστήματα για τη βελτίωση της συνοχής δικτύου Natura 2000 και τη διευκόλυνση της μετακίνησης των ειδών
 - Δράσεις διαχείρισης με σκοπό την αύξηση της αγροτικής βιοποικιλότητας για τη βελτίωση/διατήρηση ειδών ορνιθοπανίδας (π.χ. ασυγκόμιστη παραγωγή, ειδικές καλλιέργειες)
 - Βιολογική γεωργία και Αγροπεριβαλλοντικά μέτρα σε καλλιέργειες που γεινιάζουν με ποταμούς και λίμνες εκτός περιοχών Natura 2000
- Πρόσθετα ειδικά ανά είδος μέτρα που δεν συνδέονται με συγκεκριμένα οικοσυστήματα ή οικοτόπους

- Ειδικά ανά είδος μέτρα και προγράμματα που δεν καλύπτονται σε άλλο σημείο
 - Διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών για τη βιωσιμότητα μεταπληθυσμών καφέ αρκούδας **Ursus arctos* σε περιοχές επαναποίκησης: συλλογή στοιχείων, διοργάνωση ημερίδων, υποστήριξη δικτύου ποιμενικών σκύλων, πιλοτική χορήγηση προληπτικών μέτρων
- Πρόληψη, περιορισμός ή αποζημίωση για ζημιές που προκαλούνται από προστατευόμενα είδη
 - Ενίσχυση κτηνοτρόφων για την εφαρμογή προληπτικών μέτρων με σκοπό τον περιορισμό των επιθέσεων και ζημιών που προκαλούνται από μεγάλα σαρκοφάγα (**Ursus arctos*, *Canis lupus*) και τη μείωση της ανθρωπογενούς θνησιμότητας των ειδών αυτών εξαιτίας φαινομένων αντεκδίκησης
 - Δημιουργία και λειτουργία επισκέψιμου Κέντρου αναπαραγωγής ελληνικών φυλών σκύλων φύλαξης κοπαδιών με σκοπό τον περιορισμό των ζημιών από μεγάλα σαρκοφάγα **Ursus arctos*, *Canis lupus*
 - Δημιουργία και λειτουργία "Εθνικού Μητρώου Ελληνικών Φυλών Σκύλων φύλαξης κοπαδιών". Από το μέτρο αναμένεται να επωφεληθούν τα μεγάλα σαρκοφάγα κοινοτικού ενδιαφέροντος (**Ursus arctos*, *Canis lupus*)
 - Εφαρμογή μέτρων αποφυγής προσέγγισης αρκούδων (**Ursus arctos*) σε κατοικημένους οικισμούς: χρήση ηλεκτροφόρων περιφράξεων γύρω από αποθήκες, κήπους, οπωρώνες και άλλες ανθρωπογενείς πηγές τροφής για αρκούδες, δημιουργία τεχνικού οδηγού και συμβουλευτικές υπηρεσίες, τροποποίηση κάδων απορριμμάτων για την αποτροπή της παραβίασής τους.
- Δασικές εκτάσεις και δάση εντός Natura 2000
 - Δράσεις ανόρθωσης των πρεμνοφυών δασών με τη μέθοδο των αναγωγικών καλλιεργητικών υλοτομιών (ΤΟ 9110/ 9130/ 9140/ 9150/ 91Μ0/ 9250/ 9280/ 9340)
- Πρόληψη, περιορισμός ή αποζημίωση για ζημιές που προκαλούνται από προστατευόμενα είδη
 - Ανάπτυξη εφαρμογής για συσκευές κινητής τηλεφωνίας για γεωργούς και κτηνοτρόφους για την αποτελεσματικότερη αποζημίωσή τους από τον ΕΛΓΑ για ζημιές από είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος (**Ursus arctos*, *Canis lupus*)
 - Αναβάθμιση καταγραφής δεδομένων και συνθηκών κατασπαράξεων από μεγάλα σαρκοφάγα (**Ursus arctos* και *Canis lupus*) από το προσωπικό του ΕΛΓΑ
- Ερεικώνες και θαμνώνες εντός Natura 2000

- Δράσεις αποκατάστασης ΤΟ 2260: περιορισμός/αποκλεισμός πρόσβασης, έλεγχος βόσκησης, σήμανση με πινακίδες, απομάκρυνση ξενικών ειδών κ.ά.
- Δράσεις αποκατάστασης ΤΟ 4060: περιορισμός βόσκησης, φυτεύσεις τυπικών ειδών, σήμανση, ενημέρωση, κ.ά.
- . Τυφώνες, βάλτοι και άλλοι υγρότοποι εντός Natura 2000
 - Δράσεις αποκατάστασης του ΤΟ 7210*: προσαρμογή της βόσκησης, παρακολούθηση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, δημιουργία μοντέλου διαχείρισης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων
 - Δράσεις αποκατάστασης μικρών νησιωτικών υγροτόπων: απομάκρυνση αδρανών υλικών, περίφραξη και φύτευση φυτοφρακτών, σύνδεση με εποχικά πλυμμηριζόμενες εκτάσεις
- Τυφώνες, βάλτοι και άλλοι υγρότοποι εκτός Natura 2000
 - Δράσεις αποκατάστασης των υγροτοπικών οικοσυστημάτων: απομάκρυνση αδρανών υλικών, περίφραξη και φύτευση φυτοφρακτών, σύνδεση με εποχικά πλυμμηριζόμενες εκτάσεις
- Λειμώνες εντός Natura 2000
 - Δράσεις αποκατάστασης του ΤΟ 1510*: ρύθμιση της βόσκησης, αποκατάσταση των υδρολογικών συνθηκών
 - Δράσεις αποκατάστασης ΤΟ 6110*: περιορισμός βόσκησης, φυτεύσεις τυπικών ειδών, σήμανση, ενημέρωση, κ.ά.
 - Δράσεις αποκατάστασης του ΤΟ 62Α0: κατασκευή περιφράξεων για εναλλαγή περιόδων βλάστησης, διευθέτηση κατανομής βοσκότων ζώων, ρύθμιση έντασης βόσκησης
 - Δράσεις αποκατάστασης ΤΟ 6420: ενημέρωση και κατάρτιση εμπλεκόμενων (αγροτών-κτηνοτρόφων), φυτεύσεις τυπικών ειδών, απομάκρυνση θαμνώδους βλάστησης, καταπολέμηση ξενικών ειδών, αποκατάσταση υδρολογικών συνθηκών, κ.ά.
 - Βελτίωση ενδιαιτήματος διατροφής της *Anser anser* (ενοικίαση αγροτεμαχίων και σπορά με σιτηρά)
 - Βελτίωση ενδιαιτήματος της *Vipera ursinii*: φυτεύσεις, δημιουργία και διατήρηση πετροσορών, ενημέρωση εμπλεκόμενων (ορειβατών και σκιέρ), εξάλειψη ξενικών ειδών
 - Δράσεις αποκατάστασης του ενδιαιτήματος υγρών λειμώνων της *Dactylorhiza kalopissii*: ρύθμιση βόσκησης, αποκατάσταση υδρολογικών συνθηκών, κ.ά.
- Λειμώνες εκτός Natura 2000
 - Δράσεις αποκατάστασης ενδιαιτήματος της ορχιδέας *Dactylorhiza kalopissii*: ρύθμιση βόσκησης, αποκατάσταση υδρολογικών συνθηκών.
- Βραχώδεις οικότοποι, θίνες και εκτάσεις με αραιή βλάστηση εντός Natura 2000
 - Δράσεις αποκατάστασης ΤΟ 1410: διαχείριση υδάτων και ενημέρωση και κατάρτιση εμπλεκόμενων (αγροτών, κτηνοτρόφων), σήμανση, αποκατάσταση δομής και λειτουργίας, κ.ά.

- Μέτρα διατήρησης για το ενδιαίτημα του είδους *Alectoris graeca*: μελέτη επιλογής θέσεων παρέμβασης, δημιουργία ανοιγμάτων, έλεγχος βόσκησης
- Βελτίωση και προστασία βραχιδών ενδιαιτημάτων φυτικών ειδών (**Crepis crocifolia*): έλεγχος βόσκησης, ενημέρωση τοπικών κοινοτήτων, προώθηση αειφόρων πρακτικών, κ.ά.
- Βελτίωση και προστασία του ενδιαιτήματος του είδους *Asyneuma giganteum*: έλεγχος βόσκησης, ενημέρωση εμπλεκόμενων φορέων για την πρόληψη καταστροφών από κατασκευαστικά έργα.
- Οικότοποι γλυκών υδάτων (ποταμοί και λίμνες) εντός Natura 2000
 - Δράσεις αποκατάστασης του ΤΟ 3130: αποκατάσταση υδρολογικών συνθηκών, έλεγχος βόσκησης, κ.ά.
 - Δράσεις αποκατάστασης του ΤΟ 3140: έλεγχος βόσκησης, διαχείριση για την ανάσχεση της διαδοχής, κ.ά.
 - Δράσεις βελτίωσης του ενδιαιτήματος του *Aphanis almiriensis*: περιορισμός ρύπανσης επιφανειακών υδάτων, ρύθμιση διευθέτησης ποταμών, διατήρηση οικολογικής παροχής και οικολογικής συνέχειας ρεμάτων και ποταμών, ρύθμιση απόληψης νερού για άρδευση/ύδρευση, προστασία παρόχθιας βλάστησης

6.1.3. Εθνικά σχέδια δράσης για την προστασία ειδών και οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος

Στα πλαίσια του προγράμματος LIFE-IP 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002) και της δράσης «Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα», έχουν εκπονηθεί και εκδοθεί επτά Σχέδια δράσης για 12 είδη και για ένα τύπο οικοτόπου.

6.1.3.1. Σχέδια Δράσης Ειδών

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στα Σχέδια Δράσης, τα Σχέδια Δράσης (ΣΔ) Ειδών αποτελούν κατευθυντήρια έγγραφα η υλοποίηση των οποίων αποτελεί βασικό διαχειριστικό εργαλείο για την προστασία και διαχείριση ειδών.

Τα ΣΔ περιγράφουν τη δέσμη των απαραίτητων ενεργειών (θεσμικών και διαχειριστικών μέτρων) που απαιτούνται για τη σταθεροποίηση ή τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης (Conservation Status) ενός είδους (ή ομάδας ειδών) ή ενός οικοτόπου, μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο. Το ΣΔ θέτει για κάθε προβλεπόμενη ενέργεια συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους, οι οποίοι αξιολογούνται μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα (π.χ. 3-5 έτη), οπότε και αναλόγως με την αποτελεσματικότητα των δράσεων που έχουν υλοποιηθεί δύναται να αναθεωρηθούν.

Τα ΣΔ παρέχουν αναλυτική πληροφορία σχετικά με τη βιολογία – οικολογία των ειδών που αφορούν και αποτυπώνουν με τον πιο λεπτομερή τρόπο την υφιστάμενη κατάσταση τους: εξάπλωση, κατάσταση των πληθυσμών, ασκούμενες πιέσεις/απειλές, ισχύον καθεστώς προστασίας και ενεργά προγράμματα διατήρησης κ.α. Με βάση αυτή την πληροφορία, προσδιορίζονται και προκύπτουν οι απαιτούμενες κρίσιμες ενέργειες για την επίτευξη του στόχου που έχει καθοριστεί κατά την εκπόνηση του ΣΔ.

Μέχρι σήμερα έχουν εκπονηθεί και εκδοθεί τα παρακάτω έξι Σχέδια δράσης ειδών:

- ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τρία πτηματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες): Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*).
- ο Εθνικό Σχέδιο δράσης για το *Parnassious Apollo*
- ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το Αγριόγιδο των Βαλκανίων (*Rupicapra rupicapra balcanica*)
- ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα αυτόχθονα είδη πέστροφας (*Salmo farioides*, *Salmo lourosensis*, *Salmo macedonicus*, *Salmo pelagonicus*, *Salmo peristericus*)
- ο Σχέδιο Δράσης για τη διατήρηση του είδους *Silene holzmannii*
- ο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον ενδημικό βάτραχο της Καρπάθου (*Pelophylax cerigensis*, Beerli et al. 1994)

6.1.3.2. Σχέδια Δράσης Οικοτόπων

Σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο δράσης για τον τύπο οικοτόπου 2250* (Θίνες των παραλίων με *Juniperus spp.*), το μοναδικό που έχει εκδοθεί ως τώρα, το Σχέδιο Δράσης ενός τύπου οικοτόπου παρέχει αναλυτικές και τεκμηριωμένες πληροφορίες για την κατάσταση, την οικολογία, τις πιέσεις, τις απειλές, τους στόχους διατήρησης και τα μέτρα/δράσεις διατήρησης που προτείνεται να εφαρμοστούν προκειμένου να γίνει εφικτή η βελτίωση του βαθμού διατήρησης (η κατάσταση διατήρησης σε τοπικό επίπεδο), αλλά και η εξασφάλιση ικανοποιητικής κατάστασης διατήρησης σε εθνικό επίπεδο.

Ο βασικός σκοπός του Σχεδίου Δράσης για τον τύπο οικοτόπου 2250* σε εθνικό επίπεδο συνίσταται από τα παρακάτω τέσσερα μέρη:

- α) τη βελτίωση των παραμέτρων του τύπου οικοτόπου που δεν βρίσκονται σε ικανοποιητική ΚΔ (έκταση και μελλοντικές προοπτικές της),
 - β) τη βελτίωση των παραμέτρων που βρίσκονται οριακά σε ικανοποιητική ΚΔ (δομή και λειτουργίες), έτσι ώστε να διασφαλιστεί στο μέλλον η ικανοποιητική ΚΔ τους,
 - γ) τη διασφάλιση της ικανοποιητικής ΚΔ σε όσες περιοχές εμφάνισης του τύπου οικοτόπου υπάρχει και για όσες παραμέτρους της ΚΔ του τύπου οικοτόπου ισχύει, και
- Για να γίνει εφικτή η επίτευξη του παραπάνω σκοπού σε εθνικό επίπεδο θα τεθούν αντίστοιχοι σκοποί για κάθε επιμέρους περιοχή εμφάνισης του τύπου οικοτόπου.

Στο σχέδιο διαχείρισης προτείνονται 2 Μέτρα και 14 Δράσεις διατήρησης, οι οποίες διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, άμεσα αλληλεξαρτώμενες και διαδοχικά εφαρμοζόμενες. Η πρώτη (Α) κατηγορία αφορά προπαρασκευαστικές δράσεις (βελτίωση και τεκμηρίωση της υφιστάμενης γνώσης) που είναι απαραίτητες για εφαρμογή δράσεων αύξησης της έκτασής του, περιορισμού των πιέσεων και των απειλών και έργων αποκατάστασης και βελτίωσης της δομής, των λειτουργιών του οικοτόπου. Η δεύτερη (Β) κατηγορία αφορά σε έργα και εργασίες σχετικές με τη

βελτίωση της ΚΔ του τύπου οικοτόπου και στηρίζονται στα αποτελέσματα των προπαρασκευαστικών δράσεων

6.1.4. Πρωτοβουλία για τους επικοινωνιαστές

Το 2018 η Επιτροπή ανακοίνωσε την πρωτοβουλία για τους επικοινωνιαστές COM(2018) 395 final Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Πρωτοβουλία της ΕΕ για τους επικοινωνιαστές, με ένα κατάλογο δράσεων για την προστασία των επικοινωνιαστών, τον ακόλουθο:

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ Ι: Βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τη μείωση των πληθυσμών επικοινωνιών, τα αίτια και τις συνέπειές της		
Στόχος Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση όσον αφορά τους επικοινωναστές και τους οικοτόπους τους πραγματοποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Εφαρμόζεται σύστημα παρακολούθησης σε ολόκληρη την ΕΕ το οποίο παρέχει δεδομένα για την αξιολόγηση της κατάστασής τους και των τάσεων που παρουσιάζουν. Τα δεδομένα αυτά αποτελούν τη βάση για τη δημιουργία ισχυρών και έγκαιρων δεικτών για τους επικοινωναστές οι οποίοι συμβάλλουν στην εκτίμηση του αντίκτυπου των σχετικών πολιτικών της ΕΕ και καθιστούν δυνατή την ανάπτυξη Ευρωπαϊκού Άτλαντα για τους επικοινωναστές και την επικοινωνία. Κινητοποιούνται πόροι στο πλαίσιο των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ προκειμένου να καλυφθούν οι ελλείψεις γνώσεων όσον αφορά τη μείωση των επικοινωνιών, τα αίτια και τις συνέπειές της για την κοινωνία και την οικονομία. Παρέχεται ανοικτή πρόσβαση στα δεδομένα και στις πληροφορίες για τους επικοινωναστές.		
ΔΡΑΣΗ 1ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ		
1Α)	Η Επιτροπή θα αναπτύξει και θα θέσει σε δοκιμή ένα σύστημα παρακολούθησης των επικοινωνιών σε ολόκληρη την ΕΕ προκειμένου να διασφαλιστεί η παροχή δεδομένων καλής ποιότητας για την αξιολόγηση της κατάστασης και των τάσεων των ειδών επικοινωνιών στην ΕΕ και να δημιουργηθεί δείκτης για τους επικοινωναστές. Θα συγκροτηθεί ομάδα τεχνικών εμπειρογνομόνων η οποία θα συμβάλει στις εργασίες αυτές.	Πρώτο ορόσημο εντός του 4ου τριμήνου 2018
1Β)	Η Επιτροπή θα ξεκινήσει τις εργασίες για την κατάρτιση ευρωπαϊκού κόκκινου καταλόγου συρφίδων.	1ο τρίμηνο 2019
1Γ)	Η Επιτροπή θα καταρτίσει κατάλογο οικοτόπων που είναι σημαντικοί για τους επικοινωναστές και θα αξιολογήσει την κατάστασή τους με βάση τα στοιχεία που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη δυνάμει της οδηγίας για τους οικοτόπους και άλλα διαθέσιμα δεδομένα.	Πρώτο ορόσημο εντός του 1ου τριμήνου 2019
1Δ)	Η Επιτροπή θα δρομολογήσει πιλοτικό έργο για την παρακολούθηση της παρουσίας φυτοφαρμάκων στο περιβάλλον μέσω προϊόντων των μελισσών (για παράδειγμα γύρη) ώστε να εξετάσει τη σκοπιμότητα χρήσης της καινοτόμου αυτής προσέγγισης για την παροχή πληροφοριών σχετικά με την έκθεση των επικοινωνιών σε φυτοφάρμακα.	4ο τρίμηνο 2018
1Ε)	Η Επιτροπή θα εφαρμόσει το πλαίσιο «χαρτογράφησης και αξιολόγησης των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους»	2ο τρίμηνο 2019

	στους επικοινωναστές, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης λογαριασμών φυσικού κεφαλαίου σχετικά με τους επικοινωναστές και την επικοινωνία, με σκοπό να εξεταστεί με ολοκληρωμένο τρόπο το ζήτημα της μείωσης των επικοινωναστών, οι επιπτώσεις του στην κοινωνία και την οικονομία και να διαμορφωθούν κατάλληλες απαντήσεις πολιτικής.	
ΔΡΑΣΗ 2 —ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ		
2Α)	Η Επιτροπή θα συνεχίσει να προάγει και να στηρίζει την έρευνα και την καινοτομία όσον αφορά τους επικοινωναστές και τα αίτια και τις συνέπειες της μείωσής τους στο πλαίσιο του προγράμματος-πλασίου της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία 2014-2020 «Ορίζων 2020».	Συνεχής
2Β)	Στο πλαίσιο των ανταλλαγών μέσω του δικτύου της ΕΣΚ (Ευρωπαϊκή Σύμπραξη Καινοτομίας) για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας ² , η Επιτροπή θα αυξήσει την ευαισθητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με τις δυνατότητες αναγνώρισης των αναγκών των επικοινωναστών και την υπηρεσία επικοινωνίας που προσφέρουν.	Συνεχής
2Γ)	Η Επιτροπή θα εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο θα προαχθεί περαιτέρω η έρευνα και η καινοτομία για την αντιμετώπιση της μείωσης των επικοινωναστών κατά την εφαρμογή του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», δηλαδή του προγράμματος-πλασίου της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία μετά το 2020.	Συνεχής
ΔΡΑΣΗ 3 —ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗΣ ΓΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΔΕΔΟΜΕΝΑ		
3Α)	Η Επιτροπή θα δημιουργήσει διαδικτυακή πλατφόρμα για τους επικοινωναστές η οποία θα λειτουργεί ως κεντρικός κόμβος δεδομένων και πληροφοριών.	Πρώτο ορόσημο εντός του 1ου τριμήνου 2019
3Β)	Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταστήσουν διαθέσιμα στο κοινό σχετικά χωρικά δεδομένα, όπως δεδομένα σχετικά με τη χρήση της γης, με βάση τις απαιτήσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο της οδηγίας INSPIRE ³ και της οδηγίας για την πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες ⁴ , ώστε να παρασχεθεί η δυνατότητα για ολοκληρωμένη χωροταξική ανάλυση.	Πρώτο ορόσημο εντός του 2ου τριμήνου 2019

²<https://ec.europa.eu/eip/agriculture/en/european-innovation-partnership-agricultural>

³ Οδηγία 2007/2/ΕΚ για τη δημιουργία υποδομής χωρικών πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE).

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ II: Αντιμετώπιση των αιτίων της μείωσης των επικονιαστών		
Στόχος Προσδιορίζονται και εφαρμόζονται κατάλληλα μέτρα διατήρησης για τα είδη επικονιαστών που απειλούνται με εξαφάνιση και τους οικοτόπους τους. Τα μέτρα που αφορούν τους επικονιαστές ενσωματώνονται πλήρως στην κοινή γεωργική πολιτική και την πολιτική συνοχής, και τα κράτη μέλη αξιοποιούν στο έπακρο τις δυνατότητες που υπάρχουν για διατήρηση και αποκατάσταση οικοτόπων επικονιαστών σε αγροτικές και αστικές περιοχές. Οι οικοτόποι επικονιαστών συνδέονται αποτελεσματικά με το ευρύτερο περιβάλλον, ώστε οι επικονιαστές να μπορούν να διασκορπίζονται στα εδάφη. Οι επικονιαστές προστατεύονται από τις επιπτώσεις των φυτοφαρμάκων και χωροκατακτητικών ξένων ειδών.		
ΔΡΑΣΗ 4 —ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΩΝ		
4Α)	Η Επιτροπή θα αναπτύξει περαιτέρω σχέδια δράσης για τα πλέον απειλούμενα είδη επικονιαστών και τους οικοτόπους που απαριθμούνται στην οδηγία για τους οικοτόπους, και θα παράσχει στήριξη στα κράτη μέλη και στα ενδιαφερόμενα μέρη για την εφαρμογή τους, μεταξύ άλλων μέσω του προγράμματος LIFE.	Πρώτο ορόσημο εντός του 2ου τριμήνου 2019
4Β)	Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα προσδιορίσει μέτρα διατήρησης και προσεγγίσεις διαχείρισης για τη βελτιστοποίηση των οφελών από τους απειλούμενους με εξαφάνιση επικονιαστές και τους οικοτόπους τους, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της βιογεωγραφικής διαδικασίας του δικτύου Natura 2000 και μέσω ειδικού εργαστηρίου.	Πρώτο ορόσημο εντός του 2ου τριμήνου 2019
4Γ)	Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο λήψης μέτρων προτεραιότητας για σημαντικούς οικοτόπους επικονιαστών στα πλαίσια δράσεων προτεραιότητας για τη διαχείριση των τόπων Natura 2000 και για την πράσινη υποδομή, καθώς και για την προστασία των ειδών.	3ο τρίμηνο 2019
ΔΡΑΣΗ 5 — ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΩΝ ΣΕ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΑΥΤΕΣ		
5Α)	Η Επιτροπή θα αξιολογήσει την πείρα που έχει αποκτηθεί όσον αφορά τη χρήση μέτρων σχετικών με τους επικονιαστές στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής της περιόδου 2014-2020. Με βάση την αξιολόγηση αυτή, θα αναπτύξει καθοδήγηση	Πρώτο ορόσημο εντός του 4ου

⁴ Οδηγία 2003/4/ΕΚ για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες.

	για τις διαχειριστικές αρχές και τους γεωργούς, στην οποία θα παρέχει τεχνικές συμβουλές όσον αφορά τον τρόπο αύξησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων, και θα την προωθήσει ενεργά στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής μετά το 2020.	τριμήνου 2018
5B)	Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν την αξιοποίηση των μέτρων που αφορούν τους επικοινωναστές στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης της περιόδου 2014-2020, μεταξύ άλλων μέσω της κατάρτισης και της ευαισθητοποίησης των γεωργών και άλλων σχετικών ενδιαφερόμενων μερών.	Συνεχής
5Γ)	Η Επιτροπή θα προωθήσει την ενσωμάτωση των παραμέτρων που αφορούν τους επικοινωναστές στην υλοποίηση της κοινής γεωργικής πολιτικής μετά το 2020 και θα συμπεριλάβει δείκτη επικοινωναστή στο πλαίσιο επιδόσεων και παρακολούθησης μόλις οριστικοποιηθεί και καταστεί λειτουργικός.	Συνεχής
ΔΡΑΣΗ 6 —ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΩΝ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ		
6A)	Η Επιτροπή θα συγκεντρώσει βέλτιστες πρακτικές και θα απευθύνει οδηγίες στις τοπικές αρχές σχετικά με τρόπους δημιουργίας ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους επικοινωναστές, και θα συμπεριλάβει τους επικοινωναστές στα κριτήρια για τα βραβεία Πράσινη Πρωτεύουσα της Ευρώπης και Ευρωπαϊκό Πράσινο Φύλλο.	2ο τρίμηνο 2019
6B)	Η Επιτροπή θα αυξήσει την ενημέρωση των διαχειριστικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών της πολιτικής συνοχής όσον αφορά τη διατήρηση των επικοινωναστών και τις συναφείς χρηματοδοτικές δυνατότητες κατά την περίοδο 2014-2020 και μετά το 2020.	Πρώτο ορόσημο εντός του 4ου τριμήνου 2018
6Γ)	Μέσω της παροχής καθοδήγησης σχετικά με τις πράσινες υποδομές σε επίπεδο ΕΕ και σχετικά με την ένταξη των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, η Επιτροπή θα προάγει δράσεις σε επίπεδο τοπικού περιβάλλοντος οι οποίες διατηρούν και αποκαθιστούν τους οικοτόπους των επικοινωναστών, καθώς και την ενσωμάτωσή τους στον χωροταξικό σχεδιασμό και άλλες σχετικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων.	Πρώτο ορόσημο εντός 4ο τρίμηνο 2018
ΔΡΑΣΗ 7 —ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΦΥΤΟΦΑΡΜΑΚΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ		
7A)	Η Επιτροπή θα ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν ειδικούς στόχους και ειδικά μέτρα για τη διατήρηση των	Πρώτο ορόσημο

	επικονιαστών στα αναθεωρημένα εθνικά σχέδια δράσης δυνάμει της οδηγίας 2009/128/EK, για τη μείωση των κινδύνων και των επιπτώσεων της χρήσης φυτοφαρμάκων στους επικονιαστές, και θα αξιολογήσει την κατάσταση σε δεύτερη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας.	εντός του 2ου τριμήνου 2019
7B)	Η Επιτροπή θα εκδώσει σχέδιο υλοποίησης για το έγγραφο καθοδήγησης της EFSA «Guidance Document on the risk assessment of plant protection products on bees (<i>Apis mellifera</i> , <i>Bombus</i> spp. and solitary bees)» προκειμένου να ενισχύσει την εκτίμηση κινδύνου των φυτοφαρμάκων για τους επικονιαστές.	4ο τρίμηνο 2018
7Γ)	Η Επιτροπή θα θεσπίσει νομοθετικά μέτρα για την απαγόρευση όλων των χρήσεων σε εξωτερικούς χώρους των τριών νεονικοτινοειδών φυτοφαρμάκων για τα οποία ισχύουν ειδικοί περιορισμοί ήδη από το 2013 (imidacloprid, thiamethoxam και clothianidin).	2ο τρίμηνο 2018
ΔΡΑΣΗ 8 — ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΟΚΑΤΑΚΤΗΤΙΚΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ		
8A)	Η Επιτροπή θα παράσχει τεχνική καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με τρόπους πρόληψης και διαχείρισης χωροκατακτητικών ξένων ειδών που είναι επιβλαβή για τους επικονιαστές εντός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1143/2014.	3ο τρίμηνο 2019
8B)	Η Επιτροπή θα καταρτίσει οδηγίες για να προωθήσει τη χρήση ιθαγενών φυτικών ειδών και επικονιαστών στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.	3ο τρίμηνο 2019

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ III: Αύξηση της ευαισθητοποίησης, εξασφάλιση της συμμετοχής της κοινωνίας εν γένει και προώθηση της συνεργασίας		
Στόχος <i>Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία των επικοινωνιών και την επείγουσα ανάγκη για ανάληψη δράσης με σκοπό την ανάσχεση της μείωσης των πληθυσμών τους αυξάνεται στην κοινωνία εν γένει. Οι δημόσιες πολιτικές έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο λόγω της αποτελεσματικής κινητοποίησης επιχειρήσεων και πολιτών. Οι μεμονωμένες δράσεις έχουν μεγαλύτερο αντίκτυπο καθώς εξασφαλίζεται καλύτερος συντονισμός των σχετικών φορέων σε όλα τα επίπεδα. Η ΕΕ αναλαμβάνει ηγετικό ρόλο στη στήριξη και τη διευκόλυνση διεθνούς δράσης για τους επικοινωνιαστές.</i>		
ΔΡΑΣΗ 9 —ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ		
9Α)	Η Επιτροπή θα παράσχει καθοδήγηση και κίνητρα στις επιχειρήσεις ώστε να συμβάλουν στη διατήρηση των επικοινωνιών, ιδιαίτερα στον τομέα των γεωργικών τροφίμων. Θα εξακολουθήσει επίσης να προάγει ορθές πρακτικές και καινοτόμα επιχειρηματικά μοντέλα επωφελή για τους επικοινωνιαστές μέσω της πλατφόρμας της EE Business @ Biodiversity ⁵ και του Ευρωπαϊκού Βραβείου Επιχειρήσεων για το Περιβάλλον, και θα παράσχει ευκαιρίες χρηματοδότησης μέσω του μηχανισμού χρηματοδότησης φυσικού κεφαλαίου.	Πρώτο ορόσημο εντός του 2ου τριμήνου 2019
9Β)	Η Επιτροπή θα διερευνήσει τη δυνατότητα εφαρμογής του οικολογικού σήματος της ΕΕ σε προϊόντα που στηρίζουν τη διατήρηση των επικοινωνιών, όπως μείγματα σπόρων άγριων λουλουδιών, φυτά σε γλάστρες για τους επικοινωνιαστές και άλλα συναφή προϊόντα κηπουρικής, σύμφωνα με τα συμπεράσματα και τις συστάσεις του ελέγχου καταλληλότητας της νομοθεσίας που ολοκληρώθηκε το 2017 ⁶ .	3ο τρίμηνο 2019
9Γ)	Η Επιτροπή θα αναπτύξει και θα διαδώσει εκπαιδευτικό υλικό για τους επικοινωνιαστές. Θα καταρτίσει επίσης καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στη διατήρηση των επικοινωνιών καθώς και στο επιστημονικό έργο σχετικά με τους επικοινωνιαστές. Τέτοιου είδους δράσεις εξασφάλισης της συμμετοχής για τη διατήρηση των επικοινωνιών μπορούν να αναληφθούν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης, το οποίο παρέχει στήριξη σε νέους ανθρώπους ώστε να συμμετέχουν εθελοντικά σε έργα που παράγουν οφέλη για τις κοινότητες και το περιβάλλον σε	Συνεχής

⁵http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

⁶ COM(2017) 355 final.

	ολόκληρη την Ευρώπη. Επιπλέον, για τη συμπλήρωση των προσπαθειών αυτών θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα εθνικά μελισσοκομικά προγράμματα, μέσω της παροχής κατάρτισης για τη διεύρυνση της κατανόησης από το κοινό και τους επαγγελματίες της σημασίας των άγριων επικονιαστών.	
ΔΡΑΣΗ 10 —ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ		
10Α)	Η Επιτροπή θα αναπτύξει κοινά υποδείγματα και εργαλεία για να διευκολύνει την ανάπτυξη στρατηγικών για τους επικονιαστές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες βέλτιστες πρακτικές.	3ο τρίμηνο 2019
10Β)	Η Επιτροπή θα προσδιορίσει ευκαιρίες για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ όλων των σχετικών φορέων μέσω υφιστάμενων πλατφορμών και θα προωθήσει περαιτέρω τη συνεργασία μέσω μηχανισμών σε επίπεδο ΕΕ, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του προγράμματος-πλαισίου της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία 2014-2020, των προγραμμάτων ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας (Interreg), της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων και των μέσων TAIXE-EIR ⁷ και TAIXE-REGIO ⁸ Peer2Peer.	Πρώτο ορόσημο εντός του 1ου τριμήνου 2019
10Γ)	Η Επιτροπή θα προάγει την ενσωμάτωση των παραμέτρων και των μέτρων που αφορούν τους επικονιαστές στις πολιτικές, στα σχέδια και στα προγράμματα αναπτυσσόμενων και γειτονικών χωρών που λαμβάνουν στήριξη από την ΕΕ, σύμφωνα με τους στόχους της διεθνούς πρωτοβουλίας για τους επικονιαστές ⁹ .	Συνεχής
10Δ)	Η ΕΕ θα προσχωρήσει στην οργάνωση «Coalition of the Willing on Pollinators» και θα προωθήσει την αποτελεσματική διεθνή δράση για τους επικονιαστές.	4ο τρίμηνο 2018

Πηγή: COM(2018) 395 final

⁷http://ec.europa.eu/environment/eir/p2p/index_en.htm

⁸http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/improving-investment/taix-regio-peer-2-peer/

⁹ Υπό την ηγεσία του Οργανισμού Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών.

Η πολιτική της ΕΕ θέτει στο επίκεντρο της προσπάθειας για τη προστασία του περιβάλλοντος την προστασία της βιοποικιλότητας.

Τίθενται συγκεκριμένοι και μετρήσιμοι στόχοι προς επίτευξη όσον αφορά στην διατήρηση της βιοποικιλότητας στο σχέδιο δράσης για τη βιοποικιλότητα 2030.

Έχει βελτιωθεί σημαντικά η πληροφορία αλλά και η διαθέσιμη γνώση για τα θέματα της βιοποικιλότητας τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.

Υπάρχει λεπτομερής κατάλογος δράσεων και μέτρων που αναφέρονται στο γεωργικό χώρο στο Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας 2021-2027.

Προτείνονται δράσεις και μέτρα στα εκδοθέντα Εθνικά σχέδια δράσης για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων.

6.2. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ – NATURA 2000

6.2.1. Η βιοποικιλότητα της Ελλάδας-

6.2.1.1. Γενικά

Η χλωρίδα της Ελλάδας, όπως αναφέρεται στην έκδοση «Ελλάδα , Έκθεση Κατάστασης Περιβάλλοντος 2018» του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, αποτελείται από 5.752 είδη συνολικά εκ των οποίων είναι ενδημικά είναι 1.278 είδη (22%). Έχουν καταγραφεί επίσης 503 τάξα πολυκύτταρων φυκών και 750 τάξα βρυοφύτων.

Η πανίδα της Ελλάδας το ίδιο πλούσια, εκτιμάται ότι περιλαμβάνει γύρω στα 27.000 είδη ασπόνδυλων (με καταγεγραμμένα έως το 2011 πάνω από 24.500). Επίσης υπάρχουν καταγεγραμμένα 1.273 είδη σπονδυλωτών, (630 ψάρια, 22 αμφίβια, 64 ερπετά και 115 θηλαστικά) με ενδημικά το 16% αυτών.

Στην έκθεση «Φύση-Βιοποικιλότητα. Επικαιροποίηση Έκθεσης Κατάστασης Περιβάλλοντος 2018» που εξέδωσε το 2019 το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ)¹⁰ και η οποία βασίζεται σε στοιχεία που φτάνουν το 2018, αναφέρει ότι στην Ελλάδα απαντώνται 89 τύποι οικοτόπων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που κατανέμονται σε εννέα κατηγορίες (Πίνακας 6-2). Οι περισσότεροι τύποι οικοτόπων κατατάσσονται στην κατηγορία των Δασών (31,5%) ενώ από τους άλλους τύπους οικοτόπων σημαντική παρουσία φαίνεται να έχουν οι κατηγορίες «Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικότοποι» (16,9%), «Φυσικές και ημιφυσικές χλωώδεις διαπλάσεις» (11,2%) και «Οικότοποι γλυκών υδάτων» (10,1%).

Πίνακας 6- 2 Αριθμός τύπων οικοτόπων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα (2013-2018)

Κατηγορία οικοτόπων	Αριθμός τύπων οικοτόπων	Βιογεωγραφική Περιοχή	
		MED	MMED
ΠΑΡΑΚΤΙΟΙ ΚΑΙ ΑΛΟΦΥΤΙΚΟΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ	15	8	7
ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΚΑΙ ΕΝΔΟΧΩΡΙΚΕΣ ΘΙΝΕΣ	8	8	
ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΓΛΥΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	9	9	
ΕΥΚΡΑΤΑ ΧΕΡΣΑ ΕΔΑΦΗ ΚΑΙ ΛΟΧΜΕΣ	2	2	
ΛΟΧΜΕΣ ΜΕ ΣΚΛΗΡΟΦΥΛΛΗ ΒΛΑΣΤΗΣΗ (MATORRALS)	7	7	
ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΜΙΦΥΣΙΚΕΣ ΧΛΩΔΕΙΣ ΔΙΑΠΛΑΣΕΙΣ	10	10	
ΥΨΗΛΟΙ ΤΥΡΦΩΝΕΣ, ΧΑΜΗΛΟΙ ΤΥΡΦΩΝΕΣ	4	4	

¹⁰ ΕΚΠΑΑ-Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης(2019). Φύση-Βιοποικιλότητα. Επικαιροποίηση Έκθεσης Κατάστασης Περιβάλλοντος 2018

ΚΑΙ ΒΑΛΤΟΙ			
ΒΡΑΧΩΔΕΙΣ ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΠΗΛΛΑΙΑ	6	5	7
ΔΑΣΗ	28	28	
Σύνολο	89	81	8

Πηγή: ΕΚΠΑΑ, 2019

Στην ίδια έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2019) φαίνεται ότι απαντώνται στην Ελλάδα 308 είδη των Παραρτημάτων II, IV και V της οδηγίας (Πίνακας 6-3). Τα 286 εξ αυτών απαντώνται στη Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή (MED), 21 στη Θαλάσσια Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή (MMED) και το *Acipenser sturio*, είδος ιχθυοπανίδας απαντάται τόσο στα εσωτερικά ύδατα (MED) όσο και στη θαλάσσια περιοχή (MMED) της Ελλάδας.

Πίνακας 6- 3 Αριθμός ειδών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα (2013-2018)

Ταξινομική ομάδα	Αριθμός ειδών	Βιογεωγραφική περιοχή		
		MED	MMED	MED & MMED
Χλωρίδα	64	64		
Αγγειόφυτα	63	63		
Μη Αγγειόφυτα	1	1		
Ασπόνδυλα	44	39	5	
Αρθρόποδα	35	34	1	
Μαλάκια	6	4	2	
Άλλα ασπόνδυλα	3	1	2	
Ιχθυοπανίδα	67	66		1
Αμφίβια	17	17		
Ερπετά	51	48	3	
Θηλαστικά	65	52	13	
Σύνολο	308	286	21	1

Πηγή: ΕΚΠΑΑ, 2019

Από τα 308 συνολικά είδη, δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για την κατάσταση διατήρησης, καθώς και για τις ασκούμενες πιέσεις και απειλές 10 ειδών (1 είδος χλωρίδας, 1 ασπόνδυλο, 2 είδη ιχθυοπανίδας και 6 θηλαστικά).

Τέλος, σύμφωνα με την έκθεση, στην Ελλάδα και για την περίοδο 2013-2018 στην απαντώνται 321 είδη πτηνών κοινοτικού ενδιαφέροντος εκ των οποίων το 79% αναπαράγεται στην χώρα μας (Πίνακας 6-4).

Πίνακας 6- 4 Είδη ορνιθοπανίδας ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα (2013-2018)

Αριθμός ειδών	
Αναπαραγόμενα (B)	209
Αναπαραγόμενα (B) και Διερχόμενα (P)	12
Διαχειμάζοντα (W)	39
Διαχειμάζοντα (W) και Διερχόμενα (P)	7

Αναπαραγόμενα (B) & Διαχειμάζοντα (W)	27
Αναπαραγόμενα (B), Διαχειμάζοντα (W) και Διερχόμενα (P)	7
Διερχόμενα (P)	20
Σύνολο	321

Πηγή: ΕΚΠΑΑ, 2019

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι το ¼ των ειδών πτηνών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος διαχειμάζει στην Ελλάδα ενώ από το 14% που χαρακτηρίζονται ως διερχόμενα ένα ποσοστό είτε αναπαράγεται είτε διαχειμάζει είτε και τα δύο.

Η χώρα βρίσκεται στη Μεσογειακή ζώνη της Παλαιαρκτικής βιογεωγραφικής περιοχής, στα όρια τριών ηπείρων. Τα 2/3 της έκτασης της χώρας βρίσκεται σε όρη μέσου υψομέτρου περί τα 1500 μ., διαθέτει τεράστια ακτογραμμή (16.300 χλμ.), γύρω στα 2.500 νησιά (227 κατοικούμενα). Η συνδρομή όλων αυτών των παραγόντων, των κλίσεων και των εναλλαγών και η επίδραση της θάλασσας δημιουργούν ένα μωσαϊκό μικροκλιμάτων που μπορούν να ερμηνεύσουν αυτόν τον πλούτο της βιοποικιλότητας.

6.2.1.2. Η ελληνική βιοποικιλότητα διαχρονικά μέσα από δείκτες

6.2.1.2.1. Οι δείκτες του κοινού πλαισίου

Κάλυψη γης (C31)

Εξετάζοντας το δείκτη της κάλυψης γης (Πίνακας 6-5) μπορεί κάποιος να συμπεράνει τα σχετικά μειωμένα ποσοστά που κατέχουν τόσο οι καλλιεργούμενες εκτάσεις όσο και τα δάση σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ. Η μόνη ελληνική περιφέρεια που ξεπερνάει τον ευρωπαϊκό μέσον όρο ως προς το ποσοστό των καλλιεργούμενων εκτάσεων είναι η Κεντρική Μακεδονία ενώ η Κρήτη, η Θεσσαλία και η Δυτική Ελλάδα τον προσεγγίζουν, με την Ήπειρο στην άλλη πλευρά της οποία το ποσοστό καλλιεργούμενων εκτάσεων μόλις και υπερβαίνει το μισό του ευρωπαϊκού ΜΟ.

Τα χαμηλά ποσοστά των Δασών θα πρέπει κάποιος να τα εξετάσει σε συνδυασμό με τρεις άλλες κατηγορίες κάλυψης γης, και συγκεκριμένα τους φυσικούς λειμώνες, τις μεταβατικές δασικές -θαμνότοπους αλλά και τις ημιφυσικές εκτάσεις. Αν εξεταστούν έτσι γίνεται φανερό ότι ενώ το ποσοστό κάλυψης από δάση είναι μικρότερο του ΜΟ της ΕΕ, το ποσοστό των των φυσικών λειμώνων αλλά κυρίως των ημιφυσικών εκτάσεων είναι σημαντικό υψηλότερο του ευρωπαϊκού ΜΟ. Αυτό αναδεικνύει και τη σημαντικότητα των βοσκοτόπων για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα, αφού ένα μεγάλο ποσοστό από αυτές τις τρεις κατηγορίες παραδοσιακά βόσκειται. Επίσης τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να συνδεθούν με την προστασία και την ανάδειξη των περιοχών και αγροτικών συστημάτων υψηλής αξίας για τη φύση (HNV), αφού οι περιοχές αυτές συμπίπτουν σε πλείστες περιπτώσεις.

Πίνακας 6- 5 Κατανομή κάλυψης γης στις περιφέρειες της χώρας (2018)

Περιφέρεια	Γεωργική γη		Δασική γη		Ημιφυσικές εκτάσεις	Τεχνητές εκτάσεις	Υγρότοποι και υδροφορείς
	Καλλιεργούμενη	Φυσικοί λειμώνες	Δάση	Μεταβατικές δασικές- θάμνοι			
Αττική	27,33	0,82	12,17	10,27	27,67	21,47	0,27
Βόρειο Αιγαίο	39,60	20,22	11,06	10,64	15,95	1,85	0,68
Νότιο Αιγαίο	29,31	17,88	3,48	6,62	38,87	3,70	0,14
Κρήτη	43,50	17,53	3,61	3,83	29,21	2,23	0,09
Ανατολική Μακεδονία -Θράκη	38,34	5,02	32,40	7,28	11,99	2,45	2,53
Κεντρική Μακεδονία	51,65	3,17	24,29	5,08	9,38	4,02	2,42
Δυτική Μακεδονία	35,02	10,63	26,98	11,56	9,91	3,14	2,76
Ήπειρος	23,34	10,22	27,74	12,84	22,07	2,02	1,79
Θεσσαλία	43,25	8,58	17,70	8,16	18,73	2,61	0,96
Ιόνια	50,04	3,92	10,70	2,21	27,77	4,94	0,41
Δυτική Ελλάδα	41,93	3,94	19,68	8,70	20,66	2,12	2,98
Στερεά Ελλάδα	31,82	4,54	22,96	10,85	26,32	2,68	0,83
Πελοπόννησος	38,96	5,54	12,74	8,63	31,87	2,06	0,19
Ελλάδα	38,99	7,42	19,86	8,31	20,68	3,28	1,47
ΕΕ – 27 από 2020	44,85	2,22	32,80	5,24	5,51	4,84	4,54
ΕΕ	45,47	2,42	31,93	4,50	7,77	4,82	4,88

Πηγή: cap-indicators-c31_2019_en

C32 Περιοχές με φυσικούς περιορισμούς

Από τον πίνακα 6-6 που παρουσιάζει το ποσοστό των περιοχών με περιορισμούς κατά κατηγορία, το πρώτο συμπέρασμα που τεκμηριώνεται είναι ότι ένα μεγάλο ποσοστό της χρησιμοποιούμενης γεωργικής γης, σημαντικά μεγαλύτερο από τον ευρωπαϊκό μέσον όρο, βρίσκεται σε περιοχή που παρουσιάζει κάποιου είδους φυσικό μειονέκτημα. Η άλλη παρατήρηση είναι ότι είναι το τλεταρτο σε ορεινότητα ΚΜ της ΕΕ.

Πίνακας 6- 6 Περιοχές με φυσικούς περιορισμούς κατά κατηγορία (2019)

Κατηγορία		Ελλάδα	ΕΕ – 27 από 2020	ΕΕ – 28
		% της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ)		
Με φυσικά μειονεκτήματα	Ορεινές (Art32.1.a)	44,2	17,1	15,5
	Άλλες εκτός ορεινών (Art32.1.b)	22,4	32,6	34,6
	Ειδικές (Art32.1.c)	4,1	8,1	7,3
	Σύνολο	70,8	57,9	57,4
Χωρίς μειονεκτήματα		29,2	45,4	45,6

Πηγή: cap-indicators-c32_2019_en

Το ότι το 44,2% της ΧΓΕ έκτασης της χώρας βρίσκεται σε ορεινές περιοχές αναδεικνύει τη σημασία που έχουν οι ορεινές γεωργικές περιοχές της χώρας όπως και την επιτακτικότητα ανάδειξης των ειδικών αναγκών των παραγωγών στις ορεινές περιοχές όσο και στο σημαντικότερο ρόλο που παίζουν οι παραγωγοί αυτοί στη διατήρηση της βιοποικιλότητας στις γεωργικές εκτάσεις της χώρας.

C33 Εντατικότητα γεωργίας

Από τα στοιχεία που παρατίθενται στον Πίνακα 6-7 αναδεικνύουν τον μικρό, σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, βαθμό εντατικότητας των γεωργικών συστημάτων της Ελλάδας, είτε κάποιος εξετάσει την εντατικότητα χρήσης εισροών είτε την εντατικότητα της βόσκησης. Η έκταση κάτω από εκτατική διαχείριση από πλευρά εισροών είναι σημαντικά πάνω από τον ΜΟ της ΕΕ και το ίδιο ισχύει και όταν εξεταστούν οι εκτάσεις που βόσκονται με εκτατικό τρόπο. Η Ελλάδα είναι η τέταρτη χώρα από πλευράς ποσοστού έκτασης υπό καθεστώς χαμηλών εισροών.

Πίνακας 6- 7 Κατανομή της ΧΓΕ κατα κατηγορία εντατικότητας (2016)

Περιφέρεια	Εντατικότητα εισροών			Εκτάσεις εκτατικής βόσκησης	
	ΧΓΕ με			ha εκτατικώς βσκοούμενης γης	% της ΧΓΕ
	Χαμηλές εισροές/ha	Μέσες εισροές/ha	Υψηλές εισροές/ha		
	% της ΧΓΕ				
Αττική	66,6	7,3	26,1	19.380	35,8
Βόρειο Αιγαίο	60,5	25,1	14,4	149.320	67,2

Νότιο Αιγαίο	70,5	24,1	5,3	176.410	85,5
Κρήτη	31,5	28,6	39,9	410.350	70,2
Ανατολική Μακεδονία -Θράκη	49,2	35,9	14,9	0	0,0
Κεντρική Μακεδονία	30,1	30,9	39,0	0	0,0
Δυτική Μακεδονία	56,1	23,4	20,5	198.030	54,8
Ήπειρος	29,4	31,9	38,7	132.170	78,8
Θεσσαλία	29,1	40,5	30,4	0	0,0
Ιόνια	78,7	21,3	0,0	60.230	61,5
Δυτική Ελλάδα	17,2	18,9	63,9	0	0,0
Στερεά Ελλάδα	37,4	42,5	20,1	163.950	42,0
Πελοπόννησος	57,7	29,7	12,7	168.570	39,5
Ελλάδα	40,2	31,6	28,3	1.478.410	32,5
ΕΕ – 27 από 2020	27,0	36,7	36,3	32.025.150	19,8
ΕΕ – 28	27,2	36,5	36,3	38.856.620	21,7

Πηγή: cap-indicators-c33_2019_en

Τα δε ποσοστά των εκτάσεων που υφίστανται είτε μέτριας είτε υψηλής έντασης διαχείριση είναι επίσης σημαντικά κατώτερα του ευρωπαϊκού ΜΟ. Αυτό αναδεικνύει την σημασία που αποκτούν μέτρα που επικεντρώνουν στην διατήρηση των συστημάτων παραγωγής χαμηλών εισροών και εκτατικής βόσκησης. Αν εξεταστεί μάλιστα και η περιφερειακή διαφοροποίηση των μεγεθών θα διαπιστωθεί ότι υπάρχουν περιφέρειες της χώρας όπως οι νησιωτικές (Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, Ιόνια νησιά), στις οποίες οι εκτάσεις είτε καλλιεργούμενες είτε βοσκοτόπια δέχονται στο συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος τους υφίστανται ήπιες εισροές και εκτατική βοσκοφόρτωση. Ειδικά για τα βοσκοτόπια, τα στοιχεία δείχνουν ότι σε όλες τις νησιωτικές περιφέρειες αλλά και στην Ήπειρο το ποσοστό των εκτατιμά βοσκούμενων περιοχών είναι πολύ μεγάλο. Η διατήρηση των καλών αυτών πρακτικών και η ενδυνάμωσή τους συνεπώς, είναι σημαντικό να τονίζεται.

6.2.1.2.2. κατάσταση των ειδών

Στην έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2018) αναφέρεται ότι ο δείκτης των κοινών πουλιών στην Ελλάδα παρουσιάζει μείωση 19,81% για την περίοδο 2007-2016), ακολουθώντας τις τάσεις στην Ευρώπη. Αλλά ενώ στην Ευρώπη η μεγαλύτερη μείωση παρατηρείται στα αγροτικά πουλιά ενώ στα δασικά πουλιά εκτιμάται ότι υπάρχει σταθερότητα, στην Ελλάδα συμβαίνει το αντίστροφο. Έτσι, οι πληθυσμοί των πουλιών που εξαρτώνται κυρίως από τα δασικά συστήματα παρουσιάζουν μια έντονα πτωτική πορεία (-38,15%), την ίδια στιγμή που οι πληθυσμοί των πουλιών που χρησιμοποιούν τα αγροοικοσυστήματα ως κύρια ενδιαιτήματα μειώνονται μεν, αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό (2,6%).

Σύμφωνα με την επικαιροποιημένη έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2019), και για την περίοδο 2013-2018, από τα 287 είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος της Μεσογειακής Βιογεωγραφικής Περιοχής της Ελλάδας (που αναφέρονται στην Οδηγία για τους Οικοτόπους), τα 119 ήτοι το 42% βρίσκονται σε μη ικανοποιητική - ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης (U1), 104 δηλαδή ήτοι το 37% των ειδών βρίσκεται, σύμφωνα με την Έκθεση, σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (FV), και 29

ή το 10% σε μη ικανοποιητική - κακή (U2) Βλ . Πίνακα 6-8 . Από τα 134 είδη που δεν βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση για μόνο 5 (3,7%) από αυτά εκτιμάται ότι υπάρχει βελτίωση, ενώ για 19 είδη η κατάσταση φαίνεται σταθερή. Όμως για 50 είδη η κατάσταση φαίνεται να βαίνει επιδεινούμενη και για 74 δεν είναι δυνατό να εξαχθεί συμπέρασμα για την τάση . Όλα τα είδη που βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση ανήκουν στη Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή (MED) που απαριθμεί 286 είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Για δε 35 είδη δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για την κατάστασή τους.

Πίνακας 6- 8 Κατάσταση και τάσεις διατήρησης των ειδών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος MED (2013-2018)

Κατάσταση διατήρησης /Τάση	Αγγειόσπερμα	Μη αγγειόσπερμα	Ιχθυοπανίδα	Αμφίβια	Ερπετά	Θηλαστικά	Αρθρόποδα	Μαλάκια	Άλλα ασπόνδυλα	Σύνολο
FV	22		18	13	38	9	4			104
U1	25		23	4	9	25	29	4		119
U2	6	1	20			1	1			29
+	1		1			3				
=	6		7		1	1	4			
-	6		20	1	8	1	10	4		
X	18	1	15	3		21	16			
XX	9		4		1	15				29
N/a	1		2			2			1	6
Σύνολο	63	1	67	17	48	52	34	4	1	287

Πηγή: ΕΚΠΑΑ, 2019

Η συνολική επίδοση της χώρας μας δηλαδή το 34% των 308 ειδών να βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση είναι καλύτερη από το μέσο όρο των ευρωπαϊκών χωρών όπου το ανάλογο ποσοστό είναι 23% ενώ και στα ευρισκόμενα σε κακή κατάσταση το ποσοστό είναι μικρότερο, **10%** έναντι **18%** του ευρωπαϊκού μέσου όρου της Μεσογειακής βιογεωγραφικής ζώνης, με περίπου ίδια ποσοστά **42%** ειδών σε ανεπαρκή κατάσταση.

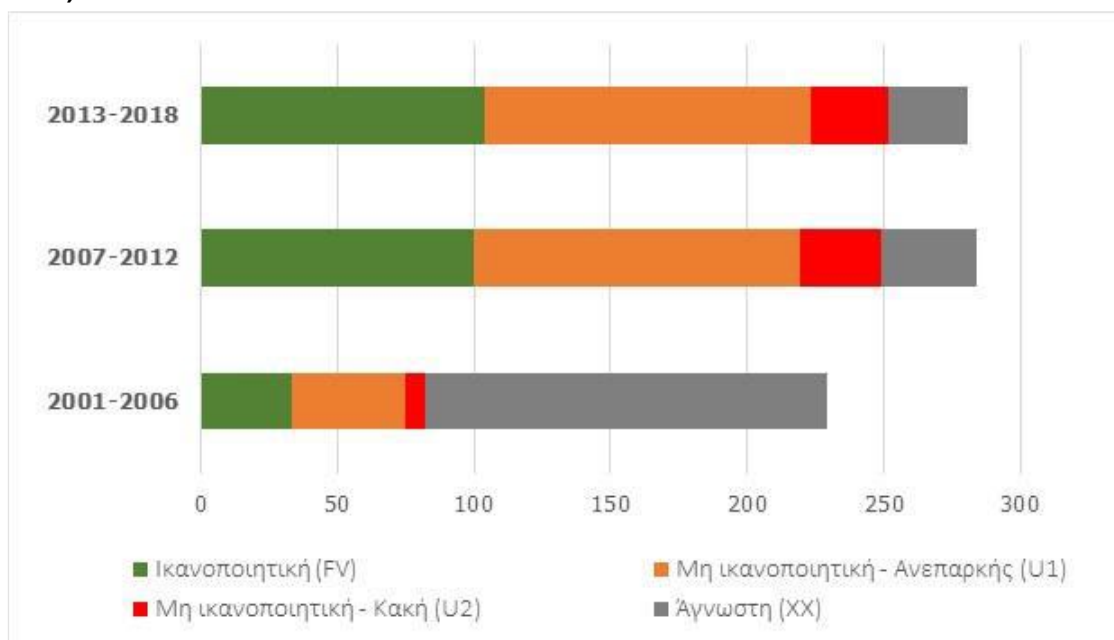
Εκτιμάται ότι το μεγαλύτερο μέρος των αμφιβίων (76%) και των ερπετών (79%) βρίσκεται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (FV). Για τα αρθρόποδα, την ιχθυοπανίδα και τα θηλαστικά η κατάσταση εκτιμάται σε μεγάλο βαθμό μη ικανοποιητική (88%, 66% και 50% αντίστοιχα ανήκουν στις κατηγορίες U1 και U2). Για τα δε αγγειόσπερμα φυτά τα μισά επίσης βρίσκονται σε ανεπαρκή ή κακή κατάσταση

Από τα εκτιμώμενα σε ανεπαρκή ή και κακή κατάσταση διατήρησης είδη, τα περισσότερα είτε παρουσιάζουν επιδεινούμενη τάση είτε δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία για να τεκμηριωθεί η τάση ενώ σε ένα μεγάλο μέρος (30%) των θηλαστικών ακόμη και η κατάσταση διατήρησης είναι άγνωστη. Μόνο για 1 είδος ιχθυοπανίδας και 3 είδη θηλαστικών καθώς και ένα είδος αγγειόσπερμου φυτού η τάση φαίνεται να είναι βελτιούμενη.

Διαχρονικά, συγκρίνοντας τις περιόδους αναφοράς 2001-2006, 2007-2012 και 2013-2018 φαίνεται να έχει βελτιωθεί το επίπεδο γνώσης, ειδικά στη Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή, αφού μειώθηκε το ποσοστό των ειδών Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος με Άγνωστη κατάσταση

διατήρησης (XX). Η Ελλάδα και σε αυτό το σημείο φαίνεται να έχει καλύτερη από τη μέση ευρωπαϊκή επίδοση. Ως προς την κατάσταση διατήρησης δεν φαίνεται να υπάρχει σημαντική μεταβολή της κατάστασης διατήρησης των ειδών μεταξύ των περιόδων 2007-2012 και 2013-2018 (Εικόνα 6-5).

Εικόνα 6- 5 Μεταβολή της κατάστασης διατήρησης ειδών (2001-2006, 2007-2012, 2013-2018)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

6.2.1.2.3. Η κατάσταση των ειδών που εξαρτώνται άμεσα από τη γεωργία

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρασχέθηκαν από τη Διαχειριστική Αρχή ο παρακάτω πίνακας 6-9 συγκεντρώνει τα είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που εξαρτώνται άμεσα από τη γεωργία:

Πίνακας 6- 9 Κατάσταση διατήρησης των ειδών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που εξαρτώνται από τη γεωργία

Κατηγορία	Κωδικός	Είδος	Κατάσταση διατήρησης	
			2001-2006	2007-2014
Χλωρίδα				
Αγγειόσπερμα	1763	<i>Artemisia eriantha</i>	FV	U2
	1419	<i>Botrychium simplex</i>	FV	FV
	1778	<i>Centaurea lactiflora</i>	FV	U1
	1835	<i>Colchicum cousturierii</i>	U1	FV
	4103	<i>Dactylorhiza kalopissii</i>	FV	U2
	1846	<i>Fritillaria drenovskii</i>	FV	U1
	1866	<i>Galanthus nivalis</i>	Άγνωστη	U1
	4096	<i>Gladiolus palustris</i>	Άγνωστη	FV
	1904	<i>Ophrys argolica</i>	FV	U1
	1588	<i>Viola athois</i>	FV	U1
Πανίδα				
Ασπόνδυλα				
Αρθρόποδα	4011	<i>Bolbelasmus unicornis</i>	FV	U1
	4028	<i>Catopta thrips</i>	FV	U1
	1065	<i>Euphydryas aurinia</i>	FV	U1
	1077	<i>Hyles hippophaes</i>	FV	U1
	1060	<i>Lycaena dispar</i>	FV	U2
	1058	<i>Maculinea arion</i>	FV	U1
	4053	<i>Paracaloptenus caloptenoides</i>	FV	U1
	1057	<i>Parnassius apollo</i>	FV	U1
	1056	<i>Parnassius mnemosyne</i>	FV	U1
	4042	<i>Polyommatus eroides</i>	FV	U1
	4022	<i>Probatiscus subrugosus</i>	FV	U1
	1076	<i>Proserpinus proserpina</i>	FV	U1
	4043	<i>Pseudophilotes bavius</i>	FV	U1
	4055	<i>Stenobothrus eurasius</i>	FV	U1
Μαλάκια	1026	<i>Helix pomatia</i>	FV	FV
	1016	<i>Vertigo moulinsiana</i>	FV	U1
Σπονδυλωτά				
Ερπετά	1276	<i>Ablepharus kitaibelii</i>	FV	U1
	1235	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>	U1	U1
	1280	<i>Coluber jugularis</i>	U1	U1
	1286	<i>Coluber najadum</i>	FV	U1
	1281	<i>Elaphe longissima</i>	FV	U1
	1279	<i>Elaphe quatuorlineata</i>	FV	U1
	5194	<i>Elaphe sauromates</i>	FV	U1

	1293	<i>Elaphe situla</i>	FV	U1
	1277	<i>Eryx jaculus</i>	U1	U1
	1261	<i>Lacerta agilis</i>	U1	U1
	1263	<i>Lacerta viridis</i>	FV	U1
	1296	<i>Macrovipera schweizeri</i>	U1	U1
	1239	<i>Podarcis milensis</i>	U1	U1
	1256	<i>Podarcis muralis</i>	FV	U1
	1298	<i>Vipera ursinii</i>	U1	U1
Θηλαστικά	1358	<i>Mustela putorius</i>	FV	FV
	5003	<i>Myotis alcathoe</i>	FV	FV
	1307	<i>Myotis blythii</i>	FV	U1
	1324	<i>Myotis myotis</i>	FV	U1
	5011	<i>Plecotus kolombatovici</i>	FV	FV
	1304	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	FV	U1
	1302	<i>Rhinolophus mehelyi</i>	FV	FV
	1371	<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>	U2	U2
	1335	<i>Spermophilus citellus</i>	U1	U1

*Τα χρωματισμένα διαφορετικά και έντονα εξαρτώνται κυρίως από τις καλλιέργειες

Πηγές: ΕΚΠΑΑ (2018), Διαχειριστική Αρχή ΠΑΑ (Προς. Επικοινωνία), Επεξεργασία του Αναδόχου

Συνοπτικά φαίνεται (Πίνακας 6-10) ότι από τα 50 είδη που συσχετίζονται άμεσα με τη γεωργία πάνω από τα ¾ βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενώ το 16% βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση και το 8% σε κακή κατάσταση.

Πίνακας 6- 10 Συνοπτική κατάσταση διατήρησης ειδών που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία

Κατηγορία	Κατάσταση διατήρησης			Σύνολο
	FV	U1	U2	
Χλωρίδα				
Αγγειόσπερμα	3	5	2	10
Πανίδα				
Αρθρόποδα		13	1	14
Μαλάκια	1	1		2
Ερπετά		15		15
Θηλαστικά	4	4	1	9
Σύνολο	8	38	4	50

Πηγές: ΕΚΠΑΑ (2018), Διαχειριστική Αρχή ΠΑΑ (Προς. Επικοινωνία), Επεξεργασία του Αναδόχου

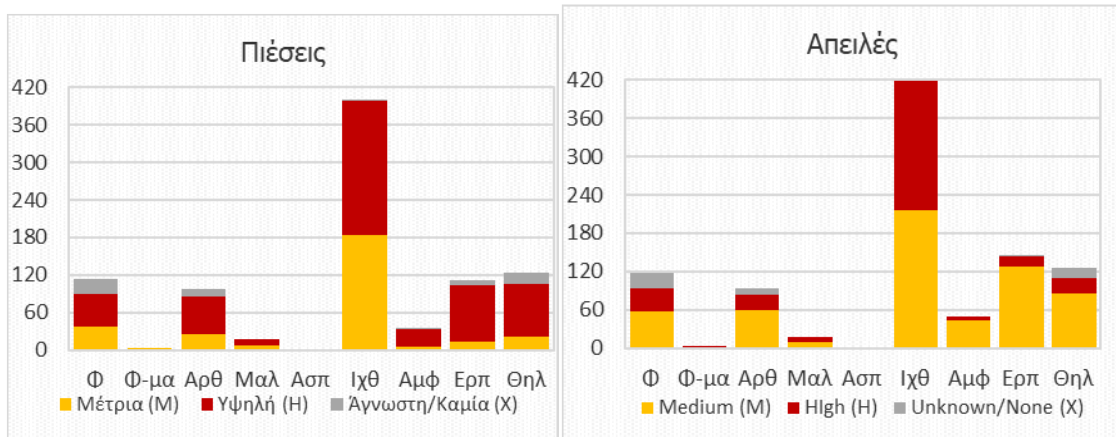
Μόνο 4 είδη εξαρτώνται κυρίως από τις καλλιέργειες, τρία θηλαστικά και ένα είδος ερπετού. Εξ αυτών δύο βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και τα άλλα δύο θεωρούνται ως ευρισκόμενα σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Τα υπόλοιπα 46 είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος εξαρτώνται κυρίως από τους βοσκοτόπους. Γεγονός ενδεικτικό για την σημασία των βοσκοτόπων για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

6.2.1.2.4. Πιέσεις και απειλές στα είδη

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος για την περίοδο έως το 2012 που παρατίθενται στην Έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2018) καταγράφηκαν συνολικά 193 διαφορετικοί τύποι πιέσεων και απειλών προς τα είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα. Πιο αναλυτικά, καταγράφηκαν 165 τύποι πιέσεων και απειλών στα είδη της Μεσογειακής βιογεωγραφικής περιοχής ήτοι 152 πιέσεις εκ των οποίων το 50,6% χαμηλής έντασης και 149 απειλές, με το 43,9% εξ αυτών να χαρακτηρίζονται χαμηλής έντασης. Από την άλλη πλευρά μόνο το 0,4% των ειδών δεν δέχθηκε κανενός είδους πίεση ή απειλή. Η γεωργία αποτελεί τη δεύτερη σε συχνότητα απειλή, με μικρότερη συχνότητα βέβαια από τον ευρωπαϊκό μέσον όρο, και παρουσιάζεται ως τέτοια κυρίως προς τα ερπετά και τα αγγειόσπερμα φυτά. Η πρώτη όμως σε σημαντικότητα επιπτώσεων αιτία είναι η τροποποίηση των φυσικών συνθηκών η οποία κυρίως επιδρά στην ιχθυοπανίδα και την ερπετοπανίδα. Αυτές οι δύο κατηγορίες είναι που δέχονται και τις περισσότερες πιέσεις και απειλές, η ιχθυοπανίδα με το 32,1% των πιέσεων και το 31,4% των απειλών και τα ερπετά με 17,7% των πιέσεων και το 19,4% των απειλών.

Από την αναθεωρημένη έκθεση (ΕΚΠΑΑ, 2019) προκύπτει ότι οι απειλές που δέχονται τα είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος είναι μεσαίας έντασης στην πλειοψηφία τους (65%). Τα είδη που φαίνεται να δέχονται τις περισσότερες πιέσεις είναι οι ιχθείς με πάνω από το 45% των απειλών που ακολουθούνται από τα ερπετά και τα θηλαστικά με ποσοστά 12 και 16% αντίστοιχα (Εικόνα 6-6).

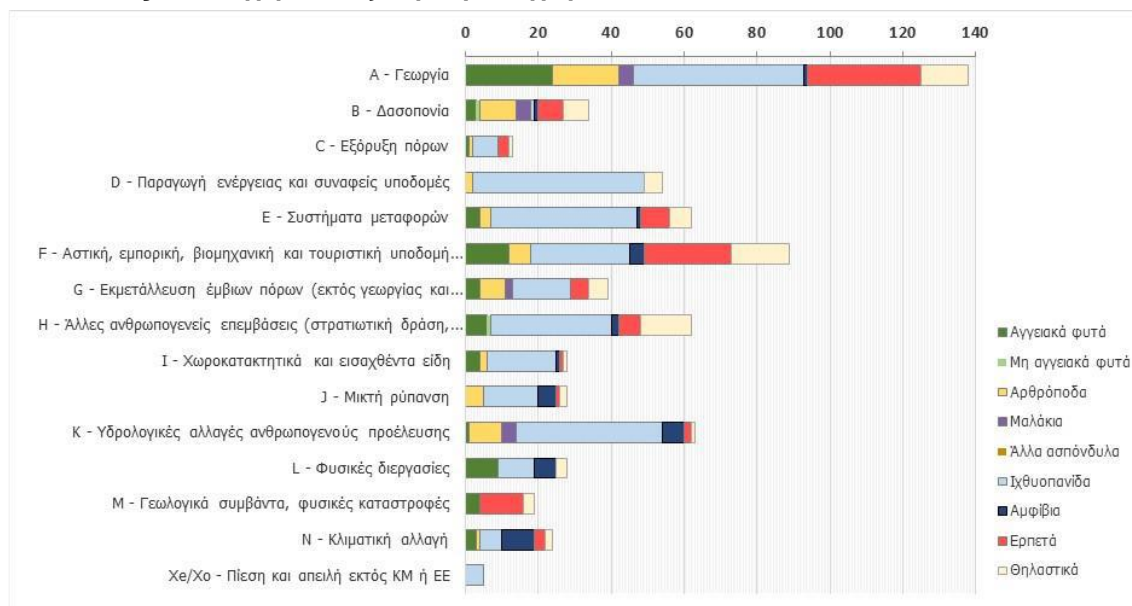
Εικόνα 6- 6 Πιέσεις και απειλές ανά ταξινομική ομάδα ειδών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Από την ίδια αναθεωρημένη έκθεση προκύπτει ότι η γεωργική δραστηριότητα είναι η κυριώτερη πηγή πιέσεων προς τα είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ακολουθούμενη από την αστικοποίηση και λοιπές υποδομές αλλά και άλλες ανθρωπογενείς πιέσεις και απειλές (Εικόνα 6-7). Στο 13,2 % των ειδών δεν αναφέρθηκε καμιά απειλή.

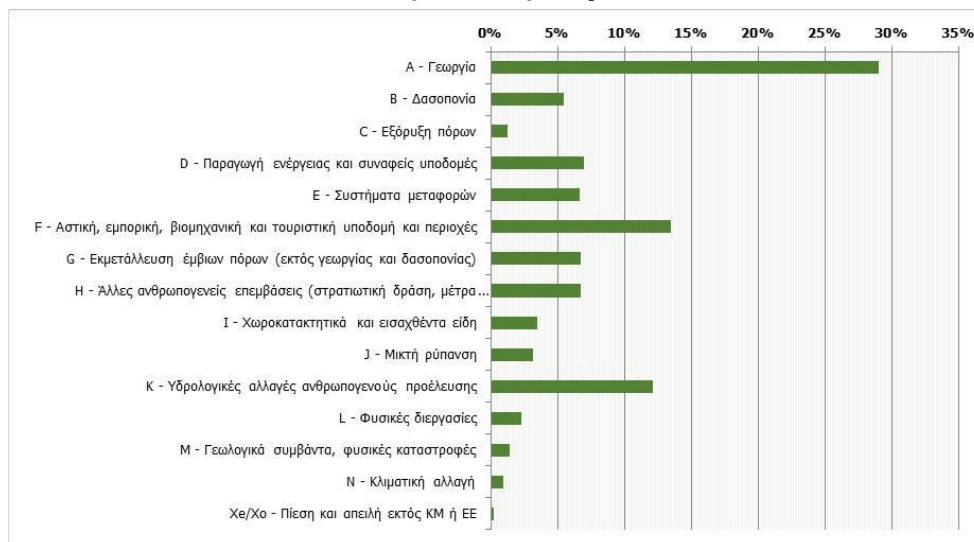
Εικόνα 6- 7 Αριθμός ειδών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στα οποία αναφέρθηκαν πιέσεις και απειλές ανά πηγή και ταξινομητική κατηγορία.

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Ανάλογα συμπεράσματα προκύπτουν αν εξεταστεί η συχνότητα των μεγάλης έντασης απειλών και πιέσεων ανάλογα με την πηγή (Εικόνα 6-8). Η πιο συχνή πηγή έντονων πιέσεων και απειλών είναι η γεωργία με άλλες ανθρωπογενείς πιέσεις και απειλές να ακολουθούν αλλά με τη μισή συχνότητα.

Εικόνα 6- 8 Συχνότητα εμφάνισης απειλών και πιέσεων μεγάλης έντασης ανάλογα με την προέλευσή τους.

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

6.2.1.3. Μεταβολές στα οικοσυστήματα

Περίοδος 2007-2014

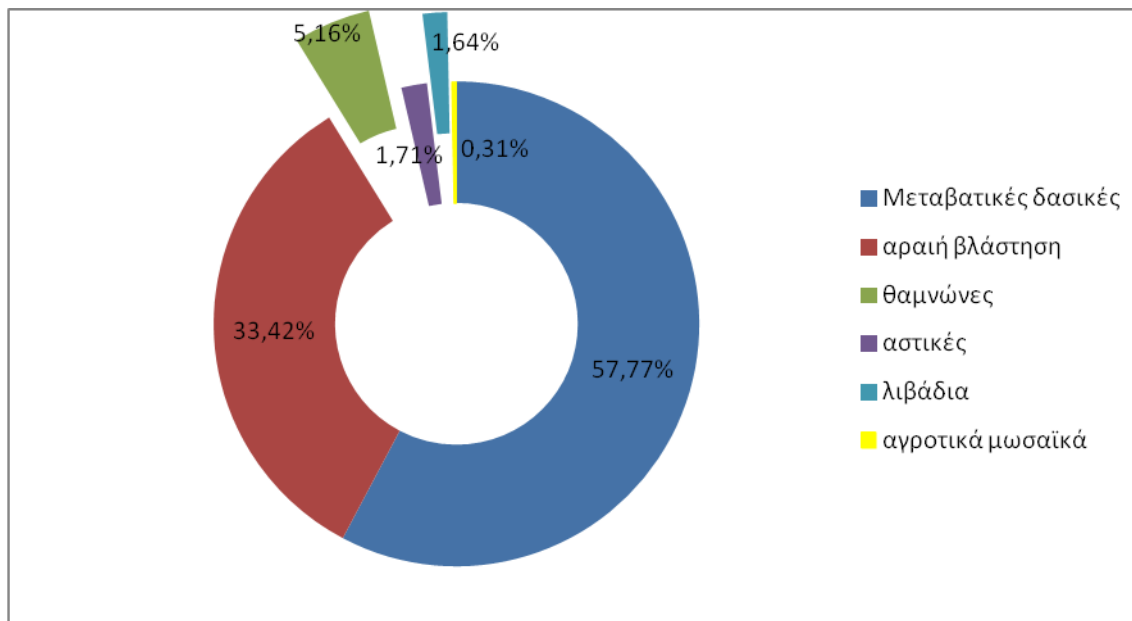
Οι μεταβολές εκτιμήθηκαν βάσει τόσο της σχετικής (%) όσο και της απόλυτης (ha)αλλαγής της έκτασης των κατηγοριών κάλυψης γης και της μετατροπή τους σε άλλες κατηγορίες κάλυψης γης χρησιμοποιώντας την τυπολογία του κοινοτικού συστήματος Corine. Για αυτό το σκοπό χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω κατηγορίες κάλυψης γης που αντιστοιχούν σεοικοσυστήματα.

- (1) αγροτικά μωσαϊκά (agricultural mosaics),
- (2) αστικές περιοχές (urban),
- (3) δάση (woodland and forest),
- (4) εκτάσειςμεαραιήβλάστηση (sparsely vegetated land),
- (5) εσωτερικοίυγρότοποι (inland wetlands),
- (6) θαμνώνες (heathland and shrub),
- (7) θαλάσσιες περιοχές (marine),
- (8) καλλιέργειες (cropland),
- (9) λιβάδια (grassland),
- (10) μεταβατικές δασικές εκτάσεις (transitional woodland),
- (11) παράκτιες περιοχές (coastal),
- (12) ποτάμια και λίμνες (rivers and lakes).

Σύμφωνα με την έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2018) , κατά το χρονικό διάστημα 2006-2012, καταγράφηκαν μεταβολέςστις κατηγορίες κάλυψης γης συνολικής έκτασης 143.263 ha, ήτοι στο 1,08% της ελληνικής επικράτειας. Οι μεγαλύτερες μεταβολές παρατηρήθηκαν στην κατηγορία των δασών, με μείωση των δασών κατά 38.166 ha(-1,39% της έκτασής τους),αύξηση των μεταβατικών δασικών εκτάσεων κατά 24.975 ha ή 2,2% και μεγαλύτερη σχετική αύξηση των εκτάσεων με πολύ αραιή βλάστηση, που επεκτάθηκαν κατά 26.462 ha ή 9,8%. Μειώθηκαν οι θαμνώνες κατά 18.575 haή 0,77%, τα λιβάδια (-0,30%, -3.544 ha), οι καλλιέργειες(-5.287 ha ή - 0,17%) και τα αγροτικά μωσαϊκά κατά 3.934 haήτοι 0,19%. Τέλος αυξήθηκαν οι αστικές περιοχές (κατά 3,59%) και τα υδάτινα σώματα (4.958 ha). Ο ετήσιος ρυθμός αλλαγής των χρήσεων γης ήταν 0,19% που υποδεικνύει γοργότερο ρυθμό σε σχέση με προηγούμενες περιόδους (για το 2000-2006 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 0,13%.

Για τα δασικά οικοσυστήματα εκτιμάται ότι μετατράπηκαν κυρίως σε μεταβατικές δασικές εκτάσεις (22.036 ha) και εκτάσεις με πολύ αραιήβλάστηση (12.746 ha). Ένα σημαντικά μικρότερο ποσοστόμετετράπη σε θαμνώνες (1.967 ha) και πολύ μικρότερα αστικές περιοχές (652ha), λιβάδια (625 ha,) και αγροτικά μωσαϊκά (118 ha) (Διάγραμμα 6-1).

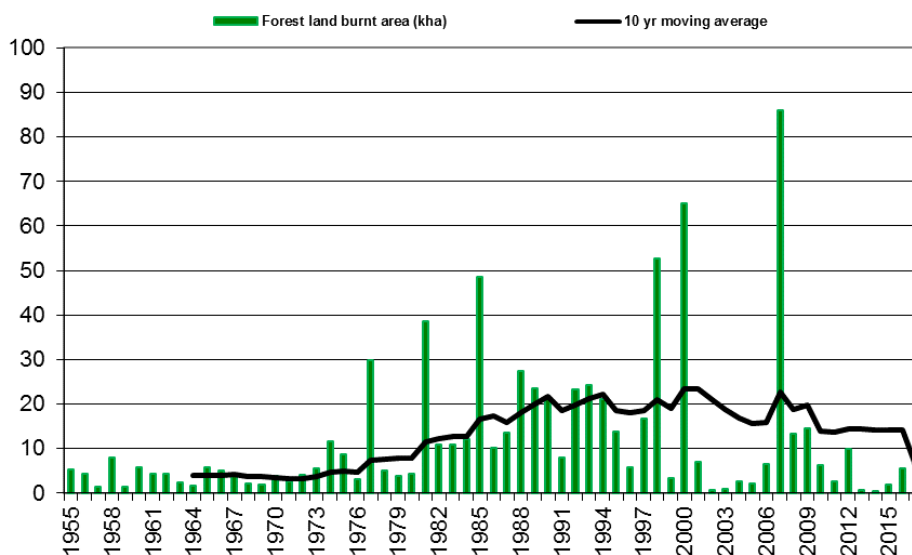
Διάγραμμα 6- 1 Μετατροπή δασικών εκτάσεων σε άλλες κατηγορίες χρήσης γης

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2018), επεξεργασία του αναδόχου

Οι αλλαγές στα δασικά οικοσυστήματα αποδίδονται στην εγκατάλειψη των παραδοσιακών πρακτικών διαχείρισης και σε φυσικές καταστροφές. Η απώλεια του 27,2% (10.398 ha) των δασικών εκτάσεων οφείλεται, για την περίοδο 2006-2012 σε δασικές πυρκαγιές(Εικόνα 6-9).

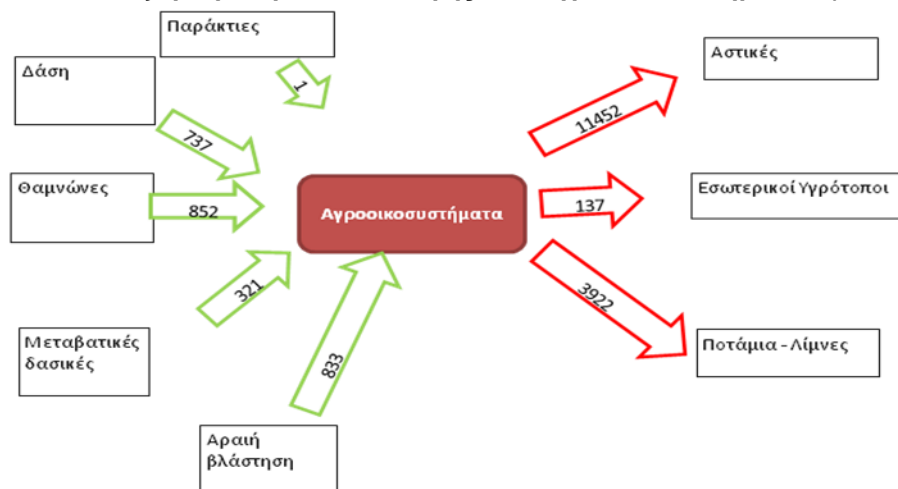
Εικόνα 6- 9 Εξέλιξη των καμένων δασικών εκτάσεων

Πηγή: Greece – National Inventory Report 2019

Τη μεγαλύτερη απώλεια υπέστησαν τα δάση κωνοφόρων με μείωση 27.422 ha και μικρότερη τα μικτά δάση (14.410 ha). Στα δάση πλατύφυλλων παρατηρήθηκε μικρή αύξηση (3.666 ha).

Εικόνα 6- 10 Ισοζύγιο μεταβολών κάλυψης των αγροοικοσυστημάτων (2006-2012)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2018), επεξεργασία του αναδόχου

Οι κυριότερες μεταβολές που διαπιστώθηκαν για τα αγροοικοσυστήματα (ήτοι καλλιέργειες, αγροτικά μωσαϊκά και λιβάδια) οφείλονται στη μετατροπή τους σε αστικές περιοχές και υδάτινα σώματα (λίμνες και ποτάμια), ενώ από την άλλη συνολικά 2.746ha φυσικών οικοσυστημάτων μετατράπηκαν σε γεωργική γη (Εικόνα 6-10).

Μετατροπή φυσικών και ημι-φυσικών οικοσυστημάτων σε τεχνητά οικοσυστήματα

Σε μια άλλη τυπολογία οικοσυστημάτων, η ευρύτερη κατηγορία χρήσεων γης των φυσικών και ημι-φυσικών οικοσυστημάτων κατηγορίες κάλυψης περιλαμβάνει τα δάση, τους θαμνώνες, την γεωργική γη και τα αγροοικοσυστήματα των λειβαδιών (13,5% κατά τη Eurostat). Οι τεχνητές επιφάνειες περιλαμβάνουν κυρίως το δομημένο περιβάλλον, όπως τους οικισμούς, τα δίκτυα μεταφοράς ή τις βιομηχανικές και εμπορικές περιοχές, αλλά και οι χώρους απόρριψης ή εξόρυξης και τα εργοτάξια).

Τα φυσικά και ημι-φυσικά οικοσυστήματα καλύπτουν μεγαλύτερο ποσοστό της επικράτειας της Ελλάδας σε σύγκριση με την Ευρώπη, ως σύνολο. Τα δάση (φυλλοβόλων, κωνοφόρων και μικτά) καλύπτουν μεγάλη μεν, (με βάση τα στοιχεία της Eurostat το 30,2%), μικρότερη δε, συγκριτικά με τον Ευρωπαϊκό μέσον όρο, έκταση. Οι θαμνώνες εμφανίζουν πολύ μεγαλύτερο ποσοστό κάλυψης στην Ελλάδα (25,5%) σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Η γεωργική γη καλύπτει μικρότερο ποσοστό της χώρας, γύρω στο 23,1% και περιλαμβάνει τις αμιγείς γεωργικές εκτάσεις με ετήσιες ή πολυετείς καλλιέργειες, αλλά και σημαντικές για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας εκτάσεις, όπως οι βοσκότοποι, τα αγροτικά μωσαϊκά, οι αγροδασικές περιοχές και άλλα ημιφυσικά οικοσυστήματα με σημαντικά στοιχεία φυσικής βλάστησης. Τα αγροοικοσυστήματα των λειβαδιών, είναι σχετικά λιγότερα στην Ελλάδα (13,5%) αλλά θεωρούνται εξαιρετικής σημασίας για την διατήρηση της βιοποικιλότητας (βλ. σχετικό κεφάλαιο για τα High Nature Value systems) όπως των ορθόπτερων, λεπιδόπτερων από την εντομοπανίδα, της ερπετοπανίδας, αρπακτικών, αλλά και των πτηνών των ανοιχτών εκτάσεων).

Διαχρονικές τάσεις

Η Έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2018) διαπιστώνει διακύμανση στο ρυθμό μετατροπής φυσικών και ημιφυσικών εκτάσεων σε τεχνητές εκτάσεις, αφού για την περίοδο 2006-2012 υπάρχει μια μικρή πτώση του ρυθμού η οποία μετατρέπεται σε αύξηση κατά την περίοδο 2012-2015. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τεχνητών εκτάσεων ήταν 2.657 ha/έτος ήτοι 0,701% όταν την προηγούμενη περίοδο ήταν 0,93%. Η Ελλάδα έτσι κατελάμβανε την τέταρτη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τις Ισπανία, Εσθονία και Ολλανδία, ενώ τα νεότερα στοιχεία φέρνουν την Ελλάδα στην πρώτη θέση για τα έτη 2012 και 2015.

Οι νέες τεχνητές επιφάνειες ήταν προηγουμένως εκτάσεις με καλλιέργειες (35% νέας τεχνητής κάλυψης εδάφους), μικτά αγρο-οικοσυστήματα (30,8%), λιβαδικές εκτάσεις και θαμνώνες (27,3%) και λιγότερο δασικές περιοχές (7,3%). Οι πιέσεις για αλλαγή χρήσης των ημιφυσικών οικοσυστημάτων (λιβαδιών, θαμνώνων και μικτών γεωργικών) είναι μεγαλύτερο στην Ελλάδα από ότι στην Ευρώπη, ενώ στις άλλες κατηγορίες κάλυψης γης φαίνονται μικρότερες ή παρόμοιες.

Κατά την περίοδο 2006-2012 αυξήθηκε σημαντικά η απορρόφηση των δασών (αύξηση 3,3%), των λιβαδιών και θαμνώνων (αύξηση 2,3%) και λιγότερο των καλλιεργειών (αύξηση 1,5%) από τις τεχνητές εκτάσεις ενώ τα μικτά αγροοικοσυστήματα δομούνται και καταστρέφονται από την οικιστική ανάπτυξη με σταθερά υψηλούς ρυθμούς. Η ζήτηση για χώρο που προκαλεί την εξάπλωση των τεχνητών εκτάσεων εις βάρος των φυσικών και ημιφυσικών οικοσυστημάτων φαίνεται να προκαλείται από πέντε κατηγορίες δραστηριοτήτων. Το μεγαλύτερο μέρος απορροφήθηκε στην εξάπλωση εργοταξίων (992ha/έτος), των χώρων εξόρυξης και εκσκαφής (583ha/έτος) καθώς και των βιομηχανικών περιοχών (475ha/έτος). Λιγότερη ζήτηση προκάλεσαν οι αστικές χρήσεις (309ha/έτος) και τα δίκτυα μεταφοράς (298ha/έτος).

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται ότι οι πιέσεις είχαν σαν αποτέλεσμα τις αλλαγές χρήσεις στα ημιφυσικά οικοσυστήματα περισσότερο παρά στα φυσικά (Πίνακας 6-1).

Πίνακας 6- 11 Αλλαγή χρήσης των φυσικών και ημιφυσικών εκτάσεων σε αστικές και άλλες τεχνητές εκτάσεις (2006-2012)

Περιγραφή κάλυψης γης	Κατηγορία κάλυψης	Έκταση που άλλαξε χρήση ha
Καλλιεργήσιμη γη & μόνιμες φυτείες	Καλλιέργειες	5.337
Βοσκότοποι & μικτή γεωργική γη	Μικτή γεωργική γη	4.914
Δάση και μεταβατικές δασικές περιοχές	Δασικές εκτάσεις	1.166
Ποώδεις και θαμνώδεις εκτάσεις	Λιβάδια & θαμνώνες	4.347

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2018), ΕΕΑ (2017), επεξεργασία του αναδόχου

Περίοδος 2013-2018

Για λόγους συγκρισιμότητας παρατίθεται στον παρακάτω πίνακα 6-12 η συσχέτιση της κατηγοριοποίησης των τύπων οικοσυστημάτων MAES με την κατηγοριοποίηση κάλυψης γης του Corine Land Cover.

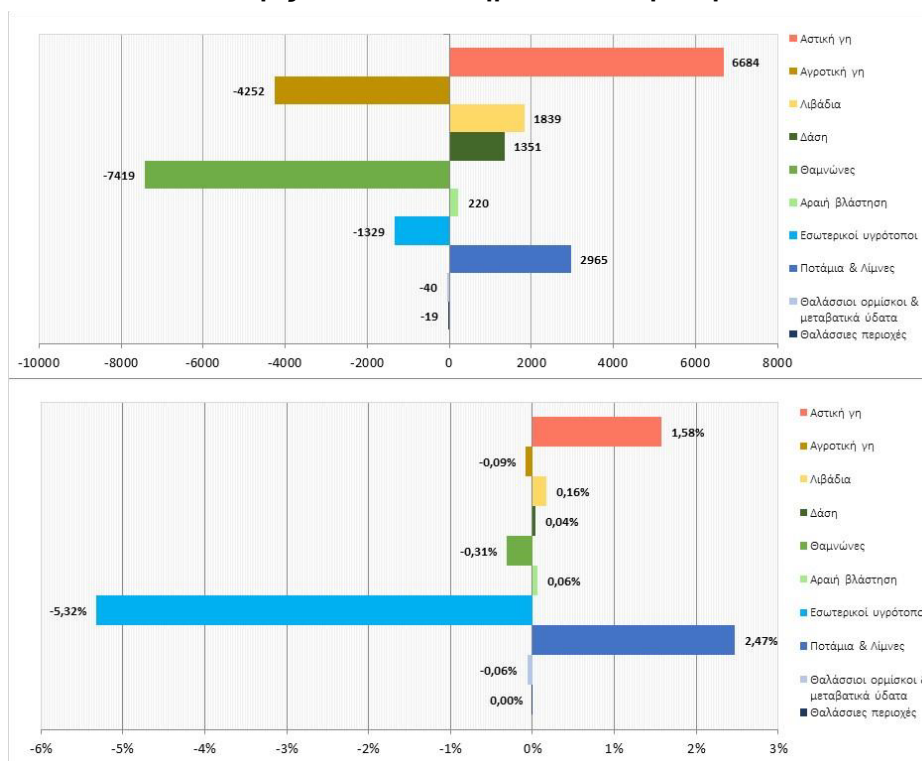
Πίνακας 6- 12 Αντιστοίχιση κατηγοριών τύπων οικοσυστημάτων MAES με τις κατηγορίες κάλυψης γης του Corine Land Cover

Κατηγοριοποίηση οικοσυστημάτων MAES	Τυπολογία κάλυψης γης Corine Land Cover (επίπεδο 3)
Αστική γη	1.1.1., 1.1.2., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.4., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 1.4.1., 1.4.2.
Αγροτική γη	2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4.
Λιβάδια	2.3.1., 3.2.1.
Δάση	3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.2.4.
Θαμνώνες	3.2.2., 3.2.3.
Αραιή βλάστηση	3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.5.
Εσωτερικοί υγρότοποι	4.1.1., 4.1.2.
Ποτάμια & Λίμνες	5.1.1., 5.1.2.
Θαλάσσιοι ορμίσκοι & μεταβατικά ύδατα	4.2.1., 4.2.2., 4.2.3., 5.2.1., 5.2.2.
Θαλάσσιες περιοχές	5.2.3.

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Από την επικαιροποιημένη έκθεση του ΕΚΠΑΑ προκύπτει ότι κατά το χρονικό διάστημα 2012-2018, οι αλλαγές στα χερσαία οικοσυστήματα συμποούνται σε μια συνολική έκταση 26.061 εκταρίων ή το 0,2% της χερσαίας έκτασης (Εικόνα 6-11, Πίνακας 6-13). Οι μεγαλύτερες αλλαγές

Εικόνα 6- 11 Αλλαγές στα οικοσυστήματα κατά την περίοδο 2012-2018

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Πίνακας 6- 13 Μεταβολές στην κάλυψη γης κατά κατηγορία οικοσυστημάτων (2012-2018)

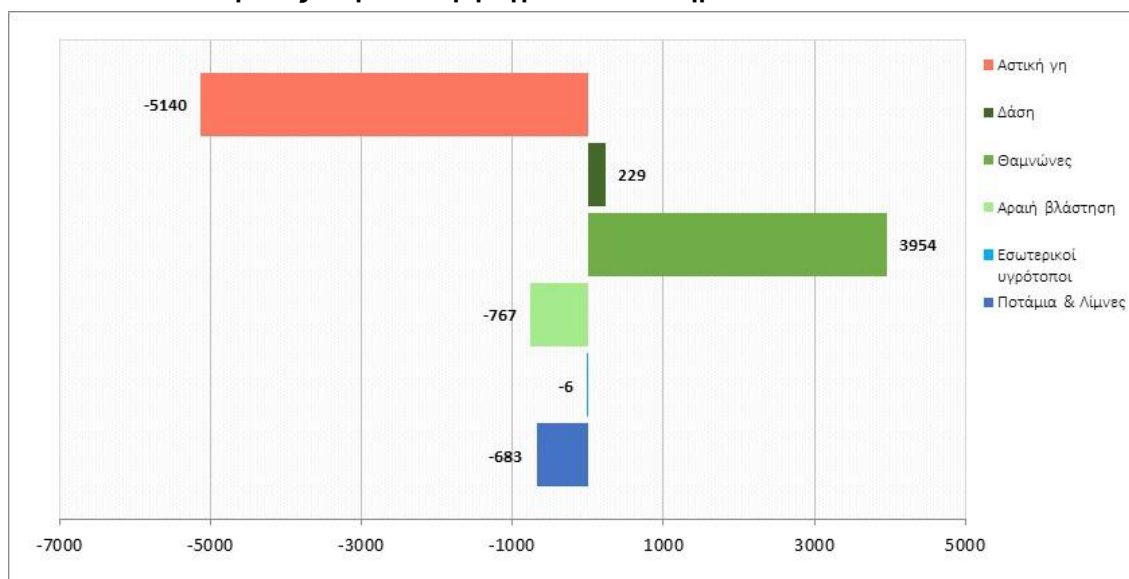
Κατηγοριοποίηση οικοσυστημάτων (MAES)	Αλλαγές κάλυψης γης 2012-2018 (Ha)												
	Αστική γη	Αγροτική γη	Λιβάδια	Δάση	Θαμνώνες	Αραιή βλάστηση	Εσωτερικοί υγράτοποι	Ποτάμια & Λίμνες	Θαλάσσιοι ορμίσκοι & μεταβατικά ύδατα	Θαλάσσιες περιοχές	Μείωση	Αύξηση	Συνολική μεταβολή
Αστική γη		37,9	94,7	514,9	66,2	43,5		295,1			1052,3	7736,6	6684,3
Αγροτική γη	3773,7		44,3	3,4	151,1	104,8	64,3	692,2			4833,9	581,5	-4252,5
Λιβάδια	1499,0	225,7		67,3	272,3	689,3		9,7			2763,3	4602,6	1839,3
Δάση	910,1	164,4	135,0		1577,8	9496,8		42,9			12326,9	13678,1	1351,2
Θαμνώνες	1408,8	107,5	4270,2	385,9		12379,3		609,5			19161,1	11741,9	-7419,2
Αραιή βλάστηση	80,6	26,7		12706,6	9674,5			26,6			22515,0	22735,0	219,9
Εσωτερικοί υγράτοποι			58,4					1463,6			1522,0	192,5	-1329,5
Ποτάμια & Λίμνες	5,9	19,3				21,3	128,2				174,7	3139,6	2965,0
Θαλάσσιοι ορμίσκοι & μεταβατικά ύδατα										49,8	49,8	9,8	-40,0
Θαλάσσιες περιοχές	58,5								9,8		68,3	49,8	-18,5
Σύνολο	7736,6	581,5	4602,6	13678,1	11741,9	22735,0	192,5	3139,6	9,8	49,8	64467,3	64467,3	0,0

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

παρατηρήθηκαν στην κατηγορία Θαμνώνες (-7.419 εκτάρια), Αστική γη (+6.684 εκτάρια ή +1,58%), Αγροτική γη (-4.252 εκτάρια).

Εξετάζοντας πιο αναλυτικά τις μεταβολές που αφορούν στα γεωργικά οικοσυστήματα για την περίοδο 2012-2018, παρατηρείται ότι στο σύνολό τους τα αγρο-οικοσυστήματα (καλλιεργούμενες εκτάσεις και λιβάδια) υφίστανται μικρή μείωση της τάξης του 0,04% (2.143 ha). Αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να αποδοθεί στην μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων κατά 4,252 ha (0,09%) και την ταυτόχρονη αύξηση των λιβαδιών κατά 0,16% ή 1.839 ha (Εικόνα 6-12) .

Εικόνα 6- 12 Μεταβολές στην κάλυψη αγρο-οικοσυστημάτων 2012-2018

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Για να υπολογιστεί το τελικό ισοζύγιο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα παρακάτω: 7,3 χιλιάδες ha αγρο-οικοσυστημάτων άλλαξαν κάλυψη σε αυτό το χρονικό διάστημα προς όφελος των αστικών περιοχών (78%), της αραιής βλάστησης (12%) και των υδατικών σωμάτων (10%). Κατά την ίδια περίοδο 4,9 χιλιάδες ha φυσικών οικοσυστημάτων (κυρίως, 95% θαμνώνων) μετατράπηκαν σε αγρο-οικοσυστήματα.

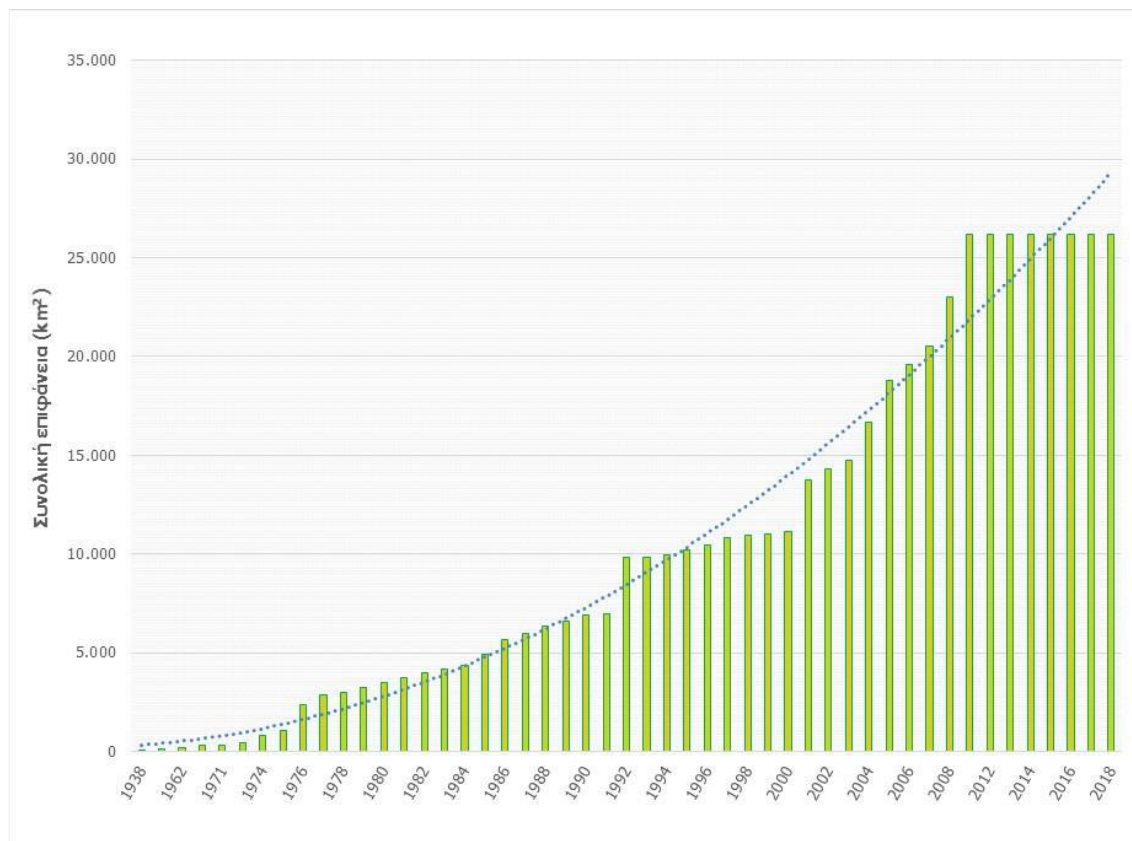
Ως προς τα δασικά οικοσυστήματα φαίνεται ότι για την περίοδο 2012-2018, έχει αυξηθεί η ελαφρώς έκταση που καταλαμβάνουν κατά 1.351 ha ή 0,04%. Η αύξηση αποδίδεται στην μετατροπή έκτασης 3.210 ha της κατηγορίας «Αραιή βλάστηση» σε «Δάση» ενώ όμως την ίδια χρονική περίοδο εκτιμάται ότι υπήρξε απώλεια δασικής κάλυψης με μετατροπή σε Θαμνώνες 1.192 Ha (66%), αστική γη 395 εκταρίων (22%), γεωργική γη 161 Ha (9%) και τέλος σε Λιβάδια 68 Ha (4%).

6.2.2. Προστατευόμενες περιοχές

6.2.2.1. Εθνικό σύστημα προστασίας

Σύμφωνα με την έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2019), ως το 2018, είχαν χαρακτηριστεί ως προστατευόμενες περιοχές, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, 26.158 km² χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών. Η χερσαία προστατευόμενη έκταση αποτελεί το 17,7% της χερσαίας επιφάνειας της επικράτειας (Εικόνα 6-13 και Πίνακας 6-14). Όταν σε αυτήν την έκταση προστεθούν οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 η προστατευόμενη έκταση υπερβαίνει το 1/3 της επικράτειας (34,8%) , ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην ευρώπη φτάνει στο 26% (έτος αναφοράς 2017)

Εικόνα 6- 13 Εξέλιξη της έκτασης των εθνικά προστατευόμενων περιοχών

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Πίνακας 6- 14 Εθνικά προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας

Εθνικά Προστατευόμενες Περιοχές	Κατ (3)	Έτος (4)	Αρ (5)	Χερσαία	Θαλάσσια	Συνολική	% χερσαίας επιφάνειας χώρας
Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης (1)	A	1990	11	116	2	118	0,09
Εθνικοί Δρυμοί (και Περιφερειακή ζώνη)	A	1938	10	768	0	768	0,58
Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	A	1975	51(6)	160	0	160	0,12
Περιοχές Προστασίας της Φύσης (και Περιφερειακή ζώνη) (1)	A	1989	38	1967	718	2685	1,49
Αισθητικά Δάση	A	1973	19	319	0	319	0,24
Εκτροφεία Θηραμάτων	B	1976	21	31	0	31	0,02
Ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές	B	1975	7	1115	0	1115	0,85
Προστατευόμενα Δάση	B	2006	3	417	0	417	0,32
Προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός, προστατευόμενο τοπίο και στοιχεία του τοπίου	B	1995	3	37	0	37	0,03
Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα (και Περιφερειακή ζώνη)	A	1990	2	182	2261	2443	0,14
Εθνικά Πάρκα (και Περιφερειακή ζώνη)	A	1977	15	11983	872	12855	9,08
Καταφύγια Άγριας Ζωής	A	1998	603	10574	56	10630	8,01
Άλλα(2)	A	1992	41	4461	2065	6526	3,38

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

[1] Εντός και εκτός Εθνικών και Θαλάσσιων Πάρκων.

[2] Υπό τον χαρακτηρισμό «Άλλα» αναφέρονται οι προστατευόμενες περιοχές που δεν τους έχει αποδοθεί κάποιος από τους λοιπούς χαρακτηρισμούς του Ν. 1650/1986 ή της δασικής νομοθεσίας. Πρόκειται για ζώνες προστασίας εντός Εθνικών Πάρκων ή Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου ή για ζώνες που έχουν χαρακτηριστεί με ΚΥΑ μέτρων προδιασφάλισης.

[3] Κατ: Κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών: Α = για την προστασία πανίδας, χλωρίδας, τύπων οικοτόπων και τοπίων, Β = κυρίως δασικές διατάξεις που παρέχουν επαρκή προστασία για τη διατήρηση της πανίδας, τη χλωρίδας και των τύπων οικοτόπων.

[4] Έτος ένταξης της πρώτης περιοχής στην κατηγορία.

[5] Αρ: Αριθμός Προστατευόμενων Περιοχών.

[6] Πρόκειται για 9 περιοχές και 42 σημειακά ιστορικά δέντρα και αλσύλλια.

[7] Στις αναφερόμενες εκτάσεις δεν έχουν εξαιρεθεί οι αλληλεπικαλύψεις.

6.2.2.2. Το δίκτυο NATURA 2000

Το ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 από την άλλη πλευρά περιλαμβάνει 446 χερσαίες και θαλάσσιες περιοχές στην Ελλάδα που καλύπτουν 58.859 km² και το χερσαίο τμήμα του δικτύου να αποτελεί το 27,6% της χερσαίας επιφάνειας. Αρκετά μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ευρώπης που το 2018 ήταν 18%.

Σημαντική ήταν η επέκταση του δικτύου Natura 2000 το 2017. Επεκτάθηκε με την πρόσθεση 32 νέων περιοχών και την τροποποίηση 63 υφιστάμενων (Πίνακας 6-15) . Οι 26 από τις 446 περιοχές είναι χαρακτηρισμένοι και ως και τους δύο χαρακτηρισμούς, δηλαδή αποτελούν Τόποι Κοινοτικής Σημασίας/Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Ζώνες Ειδικής Προστασίας. Η πιο σημαντική μεταβολή του δικτύου ήταν η αύξηση της θαλάσσιας προστατευόμενης έκτασης από 5,24% σε 19,6% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Πίνακας 6- 15 Αριθμός και έκταση των περιοχών NATURA 2000 (2018)

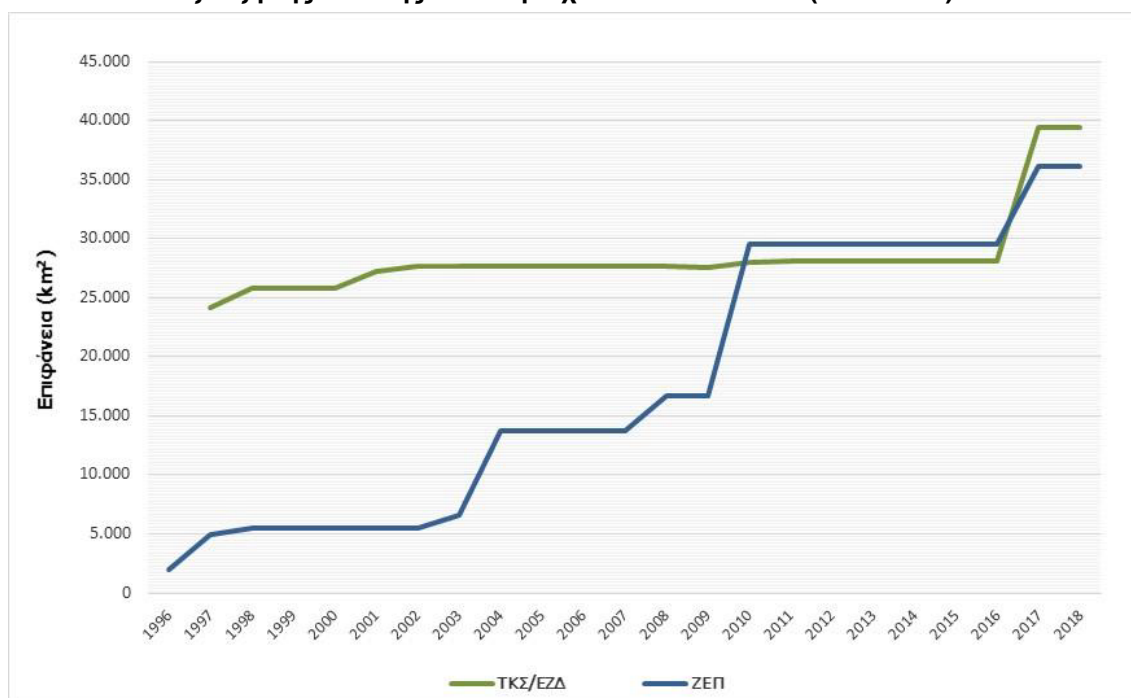
Δίκτυο Natura 2000	ΤΚΣ/ΕΖΔ	ΖΕΠ	NATURA 2000*
Αριθμός περιοχών	265	207	446
Χερσαία έκταση (km ²)	21.912	27.646	36.378
Θαλάσσια έκταση (km ²)	17.528	8.516	22.481
Συνολική έκταση (km ²)	39.440	36.161	58.859
Ποσοστό (%) επί της χερσαίας επιφάνειας της χώρας	16,6%	21,0%	27,6%

* αφαιρουμένων των αλληλοεπικαλύψεων

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Διαχρονικά η έκταση των περιοχών του δικτύου NATURA 2000 παρουσιάζεται στην εικόνα 6-14

Εικόνα 6- 14 Εξέλιξη της έκτασης των περιοχών NATURA 2000 (1996-2018)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Διακρίνεται ότι ενώ οι Ειδικές Ζώνες Διατήρησης/Τόποι Κοινοτικής Σημασίας παρουσίαζαν μικρό ρυθμό αύξησης μέχρι το 2016, επεκτάθηκαν σημαντικά το 2017 (κατά 40%), ενώ για τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας της Οδηγίας για τα πουλιά, όπου παρατηρήθηκε ανάλογη αύξηση το 2016, σε όλο το διάστημα από το 1996 και έως το 2010 η αύξηση ήταν αλματώδης. Από την άλλη πλευρά βέβαια το σημείο εκκίνησης για τις ΖΕΠ ήταν ιδιαίτερα χαμηλό.

6.2.2.2.1. Γεωργική γη στο δίκτυο NATURA 2000 (κοινός δείκτης πλαισίου C.34)

Παρακάτω γίνεται ανάλυση της γεωργικής έκτασης που βρίσκεται εντός περιοχών NATURA2000 (κοινός δείκτης πλαισίου C.34). Ο δείκτης αυτός διακρίνεται σε τρεις υποδείκτες:

1. Ποσοστό (%) συνολικής γεωργικής έκτασης εντός των περιοχών του δικτύου NATURA 2000, ο οποίος με τη σειρά του έχει τρεις μετρήσιμους δείκτες:
 - i. Συνολική γεωργική έκταση εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), οι οποίες αφορούν την οδηγία για τα πουλιά
 - ii. Συνολική γεωργική έκταση εντός των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (ΕΖΔ), οι οποίες αφορούν την οδηγία για τους τύπους οικοτόπων και
 - iii. Συνολική γεωργική έκταση εντός του δικτύου NATURA 2000, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι ΕΖΔ και οι ΖΕΠ έχουν κοινά όρια ή επικαλύπτονται τμηματικά.
2. Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση (ΧΑΕ) εντός των περιοχών του δικτύου NATURA 2000, ο οποίος με τη σειρά του έχει δυο μετρήσιμους δείκτες:
 - i. Γεωργική έκταση
 - ii. Γεωργική έκταση (συμπεριλαμβανομένης της έκτασης των φυσικών ποολίβαδων)
3. Δασική έκταση εντός των περιοχών του δικτύου NATURA 2000, ο οποίος με τη σειρά του έχει δυο μετρήσιμους δείκτες:
 - i. Δασική έκταση
 - ii. Δασική έκταση συμπεριλαμβανομένων των μεταβατικών δασικών εκτάσεων)

Η βασική πηγή για την εκτίμηση των παραπάνω δεικτών είναι οι χάρτες χρήσης/κάλυψης γης από το πρόγραμμα CORINE (2018) και οι χάρτες οριοθέτησης των περιοχών NATURA2000 σε εθνικό επίπεδο. Από τα παραπάνω δεδομένα έχουν προκύψει οι πίνακες με τις τιμές του κάθε ποσοτικοποιημένου δείκτη το 2018 (**Error! Reference source not found.**):

Πίνακας 6- 16 Ποσοστό (%) συνολικής γεωργικής έκτασης εντός των περιοχών του δικτύου NATURA, (2018) κοινός δείκτης πλαισίου C.34

	Εκτάσεις σε περιοχές NATURA 2000			Χρησιμοποιούμενη γεωργική γη σε περιοχές NATURA 2000		Δασικές εκτάσεις σε περιοχές NATURA 2000	
	Εκτάσεις σε περιοχές Ειδικής προστασίας για τα πουλιά (SPAs)	Εκτάσεις σε τόπους Κοινοτικής σημασίας	Εκτάσεις στο δίκτυο NATURA 2000	Γεωργική γη	Γεωργική γη (+ φυσικά βοσκοτόπια)	Δασική έκταση	Δασική έκταση (+ μεταβατικές, θαμνότοποι)
	% της επικράτειας			% της ΧΓΕ		% της δασικής έκτασης	
ΕΕ	13,9	14,6	19,5	9,6	10,9	30,2	29,5
Ελλάδα	21,0	16,6	27,3	14,3	18,7	40,0	38,4
Αττική	9,2	9,3	11,6	4,2	4,6	29,9	23,8
Βόρειο Αιγαίο	33,1	24,3	40,2	19,7	33,7	59,9	52,4
Νότιο Αιγαίο	24,1	26,1	36,4	23,0	32,9	60,4	46,1

Κρήτη	15,1	28,4	32,2	10,4	20,7	67,0	68,5
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	31,3	12,3	33,4	17,5	19,6	45,2	44,3
Κεντρική Μακεδονία	27,0	19,5	33,4	18,7	20,2	55,8	52,9
Δυτική Μακεδονία	12,5	11,4	16,1	4,8	10,8	18,9	18,7
Ήπειρος	33,1	17,5	34,5	16,7	27,1	42,0	43,1
Θεσσαλία	30,1	20,1	35,7	25,0	27,2	53,4	50,4
Ιόνια νησιά	12,8	8,8	16,1	6,4	9,4	34,0	34,3
Δυτική Ελλάδα	13,4	12,3	18,0	7,0	9,4	23,0	24,0
Στερεά Ελλάδα	14,3	10,7	19,2	9,2	13,7	22,5	24,1
Πελοπόννησος	10,3	15,7	19,5	9,6	11,3	36,2	32,8

Πηγή: cap-indicators-db_env_2019_en

Αρχικά φαίνεται πως η γεωργική έκταση εντός των περιοχών του δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα υπερβαίνει το μέσο όρο της Ε.Ε. γεγονός που μπορεί να αποδοθεί στη σχετικά ευρεία κατανομή του δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα αλλά και στο γεγονός πως η γεωργική γη, είτε σε αυτή περιλαμβάνονται τα φυσικά ποολίβαδα είτε όχι, είναι κατακερματισμένη και πολλές μικρές αγροτικές εκμεταλλεύσεις δημιουργούν μωσαϊκό με φυσικούς τύπους οικοτόπων.

Ποσοστό Γεωργικής έκτασης εντός των περιοχών NATURA 2000

Τα δεδομένα χρήσεων γης CORINE και τα όρια των προστατευόμενων περιοχών μπορεί να χρησιμοποιηθούν για να πραγματοποιηθεί χωρικά λεπτομερέστερη παρουσίαση της υφιστάμενης κατάστασης ανά περιοχή του δικτύου NATURA 2000 ώστε να αναλυθούν τυχόν διαφορές και να οριστούν περιοχές με προτεραιότητα στην εφαρμογή διαχειριστικών πράξεων.

Στον **Error! Reference source not found.** παρουσιάζεται η κατανομή των γεωργικών εκτάσεων ανά ΕΖΔ.

Πίνακας 6- 17 Ποσοστό γεωργικής γης (Χαρτογράφηση CORINE 2018) ανά ΕΖΔ

Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης	Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης	Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης	Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης
GR1150013	100%	GR4220019	21%	GR3000008	6%	GR1270005	1%
GR2230009	98%	GR2530001	20%	GR2320008	6%	GR3000001	1%
GR2320006	92%	GR2310009	20%	GR2320005	6%	GR1430004	1%
GR1130006	89%	GR4120001	20%	GR4210010	6%	GR2440004	1%
GR4220016	83%	GR4110001	19%	GR2540005	6%	GR2220004	1%
GR2330003	75%	GR4210005	19%	GR4220008	6%	GR2130001	1%
GR2550005	73%	GR1130007	19%	GR4210007	6%	GR4220012	1%
GR4340006	68%	GR1220003	19%	GR1220012	5%	GR2130008	1%
GR2230002	66%	GR2420004	19%	GR2130006	5%	GR1250001	1%
GR1260003	65%	GR4320004	18%	GR2320002	5%	GR2230005	1%
GR2330004	64%	GR1430003	17%	GR1260005	5%	GR2450002	0%
GR2230001	62%	GR1240003	17%	GR1150005	5%	GR2220003	0%
GR1230002	59%	GR1440002	17%	GR4340001	5%	GR2140003	0%
GR2530002	56%	GR4340012	17%	GR2320007	5%	GR1270009	0%
GR1220002	55%	GR4320002	17%	GR1260007	5%	GR2430001	0%
GR2440002	55%	GR2240001	16%	GR4210001	5%	GR4220005	0%
GR2520002	54%	GR4220014	16%	GR2450005	5%	GR2310005	0%
GR2550003	52%	GR1420004	16%	GR2210003	5%	GR2130004	0%
GR2540002	52%	GR2310010	16%	GR4340003	5%	GR2540009	0%
GR4340010	52%	GR1420001	15%	GR4310004	5%	GR1150009	0%
GR2330005	51%	GR2320004	15%	GR2420001	5%	GR1270015	0%

Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης	Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης	Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης	Κωδικός ΕΖΔ	% Γεωργικής γης
GR1230001	51%	GR2520005	15%	GR2510003	5%	GR2230010	0%
GR2540003	51%	GR4310006	14%	GR1340006	4%	GR2510005	0%
GR1220001	49%	GR4110005	14%	GR4120004	4%	GR2220005	0%
GR2520003	49%	GR1430001	14%	GR1420010	4%	GR4110015	0%
GR3000004	48%	GR4110003	14%	GR4320006	4%	GR2550010	0%
GR2330002	47%	GR2320001	14%	GR1270003	4%	GR2530005	0%
GR4330003	47%	GR1210002	13%	GR2440006	4%	GR1270010	0%
GR1260002	46%	GR2310001	12%	GR4210003	4%	GR1270008	0%
GR1150010	45%	GR1340001	12%	GR2230003	4%	GR1150014	0%
GR2120001	44%	GR1340010	12%	GR1420003	4%	GR1310001	0%
GR2450004	43%	GR4330002	12%	GR2110001	4%	GR2550007	0%
GR4220011	42%	GR4220020	12%	GR2530004	4%	GR2420014	0%
GR2410001	40%	GR4220001	12%	GR2210001	3%	GR1110013	0%
GR2530003	40%	GR2520001	12%	GR4340005	3%	GR2530007	0%
GR1240004	39%	GR4130001	12%	GR2130005	3%	GR2330007	0%
GR4310002	38%	GR2540001	12%	GR1110004	3%	GR4210033	0%
GR1130009	37%	GR1270001	11%	GR4220002	3%	GR2220007	0%
GR2120003	36%	GR2220001	11%	GR4210009	3%	GR4220035	0%
GR2320009	36%	GR3000006	11%	GR1430002	3%	GR1120005	0%
GR4340011	34%	GR2310008	11%	GR1410001	3%	GR4340024	0%
GR2310007	34%	GR4110004	11%	GR4110002	3%	GR2330008	0%
GR1340004	33%	GR1110007	11%	GR2450001	3%	GR4220033	0%
GR4220003	33%	GR1250003	10%	GR2110002	3%	GR4320003	0%
GR2310006	32%	GR4210002	10%	GR4340013	3%	GR2420002	0%
GR1340005	30%	GR1250004	9%	GR4210004	2%	GR1130008	0%
GR4340004	29%	GR1220005	9%	GR1210001	2%	GR3000010	0%
GR2420017	29%	GR1240002	9%	GR1260004	2%	GR1330001	0%
GR1240005	29%	GR2320003	9%	GR4330005	2%	GR4340002	0%
GR4330004	29%	GR2440003	8%	GR1340009	2%	GR2420013	0%
GR2240002	28%	GR2520006	8%	GR1410002	2%	GR1140003	0%
GR2120002	28%	GR4220013	8%	GR1340003	2%	GR4210011	0%
GR1270004	27%	GR4220004	8%	GR2130007	2%	GR1110003	0%
GR1260001	27%	GR4120002	8%	GR4340008	2%	GR1140004	0%
GR1440003	26%	GR4220010	8%	GR4220017	2%	GR2220002	0%
GR4210006	26%	GR1250002	7%	GR2550001	2%	GR4220007	0%
GR4320005	26%	GR3000005	7%	GR4220006	2%	GR3000017	0%
GR2330006	25%	GR4120003	7%	GR2130002	2%	GR2420006	0%
GR1320001	24%	GR1270002	7%	GR2310004	2%	GR1140001	0%
GR2140001	24%	GR4310005	7%	GR1440001	2%	GR4220034	0%
GR2550004	24%	GR1240001	7%	GR3000003	2%	GR4320008	0%
GR1110005	23%	GR2550006	7%	GR1270007	2%	GR1310003	0%
GR1420005	22%	GR2120004	7%	GR2230004	2%	GR1120003	0%
GR4220009	22%	GR4220018	6%	GR1150008	1%	GR4310003	0%
GR4210008	22%	GR2210002	6%	GR2420015	1%	GR4220036	0%
GR4340015	22%	GR4340007	6%	GR1320002	1%	GR1140002	0%

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxm90q/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται πως 23 ΕΖΔ καλύπτονται από γεωργική γη (χαρτογράφηση CORINE 2018) σε ποσοστό >50%. Αντίθετα, σε 56 ΕΖΔ δεν χαρτογραφείται καθόλου γεωργική γη.

Σε επίπεδο ΖΕΠ, τα αντίστοιχα ποσοστά της γεωργικής γης φαίνονται στον **Error! Reference source not found.18**

Πίνακας 6- 18 Ποσοστό γεωργικής γης (Χαρτογράφηση CORINE 2018) ανά ΖΕΠ

Κωδικός ΖΕΠ	% Γεωργικής γη	Κωδικός ΖΕΠ	% Γεωργικής γη	Κωδικός ΖΕΠ	% Γεωργικής γη	Κωδικός ΖΕΠ	% Γεωργικής γη
GR4340020	100%	GR4330006	22%	GR4220028	9%	GR2230008	1%
GR1230006	99%	GR2120007	21%	GR1140009	9%	GR1140008	1%
GR1230005	87%	GR4220032	21%	GR2420007	9%	GR2420010	1%
GR1110008	84%	GR4330008	20%	GR2130013	8%	GR4340014	1%
GR1420011	83%	GR3000012	20%	GR4320014	8%	GR4220021	1%
GR2540006	83%	GR1130011	20%	GR1110006	8%	GR2450007	0%
GR1420013	74%	GR1240008	20%	GR2420012	8%	GR4210025	0%
GR1110011	72%	GR2320011	19%	GR1260009	8%	GR4210026	0%
GR1230004	72%	GR4220031	19%	GR2530006	8%	GR4330009	0%
GR1420014	71%	GR1440005	19%	GR2110004	7%	GR2130009	0%
GR4210027	64%	GR2540007	18%	GR2440007	7%	GR4210034	0%
GR2130012	61%	GR4110006	18%	GR2220006	7%	GR4340023	0%
GR1420015	61%	GR3000014	17%	GR4210024	7%	GR1310002	0%
GR4310012	58%	GR4210031	17%	GR2510004	7%	GR2210004	0%
GR2120006	53%	GR1150011	16%	GR3000016	7%	GR1430009	0%
GR1420012	46%	GR4340016	16%	GR3000013	7%	GR2420016	0%
GR2540008	45%	GR1430008	16%	GR2120009	7%	GR4110016	0%
GR1220009	45%	GR2420008	16%	GR1220011	7%	GR4340017	0%
GR2120005	44%	GR1130010	16%	GR2550009	6%	GR4220023	0%
GR4330007	43%	GR2320010	15%	GR2320013	6%	GR4110009	0%
GR2440005	41%	GR4220026	14%	GR1420009	6%	GR4210021	0%
GR1430007	41%	GR4210030	14%	GR4340019	6%	GR1270016	0%
GR4110012	41%	GR1440006	14%	GR4320010	6%	GR2420009	0%
GR4340022	41%	GR1420006	14%	GR2310011	5%	GR3000019	0%
GR2330009	40%	GR2310015	14%	GR2130010	5%	GR4130002	0%
GR2230007	40%	GR1340007	14%	GR1420007	5%	GR4210019	0%
GR4320013	39%	GR4320016	14%	GR1150012	5%	GR4220029	0%
GR2310013	37%	GR4110010	14%	GR1260010	4%	GR4310009	0%
GR1240006	37%	GR3000015	13%	GR1130012	4%	GR4130004	0%
GR4120007	36%	GR4310013	13%	GR1270014	4%	GR4340021	0%
GR4310011	35%	GR1420008	13%	GR2410002	4%	GR3000011	0%
GR1340008	34%	GR4110007	12%	GR2120008	4%	GR4320017	0%
GR4210032	31%	GR4120005	12%	GR1330002	4%	GR4210014	0%
GR1220010	31%	GR1320003	11%	GR1120004	4%	GR1430005	0%
GR1150001	30%	GR1310004	11%	GR4220027	4%	GR3000018	0%
GR2310014	29%	GR4220030	11%	GR2450008	4%	GR4210023	0%
GR2310016	29%	GR4130003	11%	GR1430006	3%	GR4220022	0%
GR4210029	27%	GR2550008	11%	GR2130011	3%	GR4340018	0%
GR1240009	26%	GR4320009	11%	GR2420011	3%	GR4210022	0%
GR1270013	26%	GR2320012	11%	GR4310010	3%	GR4210020	0%
GR1270012	25%	GR1110010	10%	GR4110011	2%	GR3000020	0%
GR4120008	24%	GR2110006	10%	GR4210028	2%	GR4110008	0%
GR1240007	24%	GR1110012	10%	GR4110014	2%	GR4320011	0%
GR1230003	23%	GR2450009	10%	GR2430002	1%		
GR1110002	22%	GR1260008	9%	GR4120006	1%		
GR1110009	22%	GR4110013	9%	GR4220025	1%		

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται πως 15 ΖΕΠ καλύπτονται από γεωργική γη (χαρτογράφηση CORINE 2018) σε ποσοστό >50%. Αντίθετα, σε 38 ΖΕΠ δεν χαρτογραφείται καθόλου γεωργική γη.

Η κατανομή της γεωργικής γης εντός και εκτός N2000 σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας φαίνεται στον **Error! Reference source not found.**

Πίνακας 6- 19 Κατανομή γεωργικής γης (χαρτογράφηση CORINE 2018) εντός δικτύου N2000 σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας

Π.Ε.	% Γεωργικής γης εντός N2000	Νομός	% Γεωργικής γης εντός N2000	Νομός	% Γεωργικής γης εντός N2000
ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ	100%	Π.Ε. ΚΑΒΑΛΑΣ	18%	Π.Ε. ΖΑΚΥΝΘΟΥ	6%
Π.Ε. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	42%	Π.Ε. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	18%	Π.Ε. ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	5%
Π.Ε. ΛΑΡΙΣΑΣ	40%	Π.Ε. ΡΟΔΟΠΗΣ	17%	Π.Ε. ΗΜΑΘΙΑΣ	5%
Π.Ε. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	39%	Π.Ε. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	17%	Π.Ε. ΕΥΒΟΙΑΣ	5%
Π.Ε. ΠΕΛΛΑΣ	36%	Π.Ε. ΑΡΤΑΣ	16%	Π.Ε. ΛΕΥΚΑΔΑΣ	5%
Π.Ε. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ	32%	Π.Ε. ΚΙΛΚΙΣ	16%	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ	5%
Π.Ε. ΕΒΡΟΥ	28%	Π.Ε. ΧΑΝΙΩΝ	16%	Π.Ε. ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ	5%
Π.Ε. ΛΑΚΩΝΙΑΣ	27%	Π.Ε. ΞΑΝΘΗΣ	15%	Π.Ε. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	5%
Π.Ε. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	27%	Π.Ε. ΣΕΡΡΩΝ	13%	Π.Ε. ΠΙΕΡΙΑΣ	4%
Π.Ε. ΧΙΟΥ	26%	Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	12%	Π.Ε. ΠΡΕΒΕΖΑΣ	4%
Π.Ε. ΛΕΣΒΟΥ	26%	Π.Ε. ΚΕΡΚΥΡΑΣ	9%	Π.Ε. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	4%
Π.Ε. ΦΩΚΙΔΑΣ	25%	Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ	9%	Π.Ε. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2%
Π.Ε. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	25%	Π.Ε. ΚΟΡΙΝΘΟΥ	8%	Π.Ε. ΓΡΕΒΕΝΩΝ	2%
Π.Ε. ΚΥΚΛΑΔΩΝ	21%	Π.Ε. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	8%	Π.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ	1%
Π.Ε. ΦΛΩΡΙΝΑΣ	21%	Π.Ε. ΔΡΑΜΑΣ	7%	Π.Ε. ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	1%
Π.Ε. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	19%	Π.Ε. ΑΡΚΑΔΙΑΣ	7%	Π.Ε. ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	0%
Π.Ε. ΣΑΜΟΥ	19%	Π.Ε. ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	7%	Π.Ε. ΑΘΗΝΩΝ	0%
Π.Ε. ΡΕΘΥΜΝΟΥ	19%	Π.Ε. ΗΛΕΙΑΣ	6%		
Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	19%	Π.Ε. ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ	6%		

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρείται μια ιδιαίτερη ανισοκατανομή αναφορικά με το ποσοστό της γεωργικής έκτασης που βρίσκεται εντός του δικτύου NATURA 2000 σε κάθε νομό ακόμη και αν εξαιρεθούν οι ακραίες τιμές του Αγίου όρους (100%) και των Π.Ε. Αθηνών και Δυτικής Αττικής (0%).

6.2.2.2.2. Δασική έκταση εντός των περιοχών του δικτύου NATURA 2000

Με παρόμοια μεθοδολογία μπορεί να εκτιμηθεί με μεγαλύτερη χωρική ακρίβεια και η έκταση που καλύπτουν δάση (κωδικοί CORINE 311, 312, 313 και 324) στις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 (**Error! Reference source not found.**).

Πίνακας 6- 20 Ποσοστό έκτασης ΕΖΔ που καλύπτεται από δάση (κωδικοί CORINE311, 312 & 313)ή δάση και μεταβατικές εκτάσεις (κωδικοί CORINE311, 312, 313 και 324).

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)
GR1110003	72%	34%	GR2130002	41%	80%	GR2550004	0%	0%
GR1110004	8%	8%	GR2130004	81%	54%	GR2550005	3%	2%
GR1110005	55%	61%	GR2130005	0%	4%	GR2550006	33%	60%
GR1110007	0%	0%	GR2130006	50%	67%	GR2550007	0%	0%
GR1110013	0%	0%	GR2130007	11%	75%	GR2550010	0%	0%
GR1120003	88%	10%	GR2130008	34%	63%	GR3000001	55%	81%
GR1120005	43%	16%	GR2140001	29%	28%	GR3000003	10%	10%
GR1130006	0%	0%	GR2140003	1%	1%	GR3000004	9%	9%
GR1130007	0%	13%	GR2210001	1%	2%	GR3000005	42%	49%
GR1130008	0%	63%	GR2210002	0%	0%	GR3000006	18%	37%
GR1130009	0%	0%	GR2210003	0%	0%	GR3000008	0%	1%
GR1140001	94%	66%	GR2220001	10%	39%	GR3000010	0%	4%
GR1140002	77%	90%	GR2220002	89%	94%	GR3000017	0%	3%
GR1140003	99%	91%	GR2220003	0%	1%	GR4110001	0%	2%
GR1140004	39%	65%	GR2220004	0%	0%	GR4110002	0%	60%
GR1150005	57%	10%	GR2220005	0%	0%	GR4110003	11%	77%
GR1150008	0%	0%	GR2220007	0%	0%	GR4110004	5%	19%
GR1150009	0%	0%	GR2230001	0%	0%	GR4110005	32%	36%
GR1150010	7%	4%	GR2230002	0%	0%	GR4110015	0%	0%
GR1150013	0%	0%	GR2230003	0%	0%	GR4120001	0%	0%
GR1150014	0%	0%	GR2230004	0%	0%	GR4120002	51%	84%
GR1210001	72%	48%	GR2230005	0%	0%	GR4120003	31%	50%
GR1210002	63%	41%	GR2230009	0%	0%	GR4120004	6%	15%
GR1220001	1%	1%	GR2230010	0%	0%	GR4130001	3%	44%
GR1220002	3%	3%	GR2240001	0%	0%	GR4210001	0%	15%
GR1220003	68%	41%	GR2240002	0%	41%	GR4210002	10%	57%
GR1220005	0%	0%	GR2310001	0%	2%	GR4210003	2%	22%
GR1220012	0%	0%	GR2310004	64%	84%	GR4210004	0%	31%
GR1230001	0%	0%	GR2310005	13%	33%	GR4210005	16%	51%
GR1230002	0%	0%	GR2310006	0%	0%	GR4210006	32%	56%
GR1240001	67%	28%	GR2310007	8%	1%	GR4210007	0%	1%
GR1240002	45%	32%	GR2310008	12%	12%	GR4210008	10%	35%
GR1240003	70%	9%	GR2310009	0%	0%	GR4210009	0%	9%
GR1240004	0%	1%	GR2310010	42%	16%	GR4210010	0%	2%
GR1240005	15%	12%	GR2320001	22%	47%	GR4210011	0%	1%
GR1250001	64%	71%	GR2320002	49%	68%	GR4210033	0%	0%
GR1250002	72%	58%	GR2320003	13%	69%	GR4220001	0%	44%
GR1250003	77%	13%	GR2320004	47%	69%	GR4220002	0%	5%
GR1250004	0%	0%	GR2320005	17%	68%	GR4220003	0%	10%
GR1260001	44%	10%	GR2320006	0%	0%	GR4220004	0%	19%
GR1260002	0%	0%	GR2320007	10%	46%	GR4220005	0%	0%
GR1260003	0%	0%	GR2320008	25%	54%	GR4220006	0%	0%
GR1260004	34%	24%	GR2320009	2%	57%	GR4220007	0%	0%
GR1260005	32%	47%	GR2330002	36%	26%	GR4220008	0%	11%
GR1260007	89%	47%	GR2330003	6%	6%	GR4220009	0%	30%
GR1270001	77%	21%	GR2330004	0%	6%	GR4220010	0%	33%
GR1270002	59%	73%	GR2330005	0%	21%	GR4220011	0%	42%
GR1270003	65%	20%	GR2330006	0%	0%	GR4220012	0%	17%
GR1270004	0%	0%	GR2330007	0%	1%	GR4220013	0%	2%
GR1270005	96%	21%	GR2330008	0%	0%	GR4220014	0%	5%
GR1270007	0%	0%	GR2410001	0%	8%	GR4220016	0%	0%
GR1270008	0%	0%	GR2420001	14%	26%	GR4220017	0%	1%
GR1270009	0%	0%	GR2420002	48%	45%	GR4220018	0%	41%
GR1270010	0%	0%	GR2420004	2%	0%	GR4220019	0%	36%
GR1270015	0%	0%	GR2420006	0%	29%	GR4220020	0%	16%
GR1310001	65%	73%	GR2420013	0%	0%	GR4220033	0%	6%
GR1310003	54%	79%	GR2420014	0%	0%	GR4220034	0%	0%
GR1320001	0%	1%	GR2420015	0%	0%	GR4220035	0%	0%
GR1320002	49%	71%	GR2420017	48%	1%	GR4220036	0%	0%
GR1330001	53%	65%	GR2430001	15%	33%	GR4310002	0%	1%
GR1340001	25%	23%	GR2440002	1%	2%	GR4310003	0%	55%

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής NATURA 2000	% δασών	% δασών (συμπεριλαμβ. μεταβατικών εκτάσεων)
GR1340003	22%	60%	GR2440003	17%	70%	GR4310004	0%	14%
GR1340004	1%	7%	GR2440004	59%	96%	GR4310005	0%	58%
GR1340005	13%	17%	GR2440006	69%	87%	GR4310006	9%	41%
GR1340006	79%	17%	GR2450001	33%	50%	GR4320002	7%	33%
GR1340009	74%	23%	GR2450002	40%	67%	GR4320003	0%	6%
GR1340010	19%	67%	GR2450004	5%	14%	GR4320004	0%	28%
GR1410001	17%	13%	GR2450005	44%	77%	GR4320005	6%	40%
GR1410002	22%	69%	GR2510003	0%	5%	GR4320006	0%	5%
GR1420001	48%	34%	GR2510005	0%	0%	GR4320008	0%	25%
GR1420003	49%	34%	GR2520001	50%	69%	GR4330002	0%	30%
GR1420004	36%	23%	GR2520002	0%	12%	GR4330003	1%	32%
GR1420005	1%	11%	GR2520003	0%	1%	GR4330004	3%	9%
GR1420010	0%	67%	GR2520005	2%	13%	GR4330005	5%	35%
GR1430001	57%	24%	GR2520006	42%	64%	GR4340001	0%	29%
GR1430002	97%	0%	GR2530001	24%	51%	GR4340002	0%	0%
GR1430003	17%	17%	GR2530002	1%	1%	GR4340003	0%	12%
GR1430004	1%	2%	GR2530003	0%	0%	GR4340004	10%	9%
GR1440001	74%	72%	GR2530004	36%	49%	GR4340005	5%	39%
GR1440002	47%	54%	GR2530005	68%	93%	GR4340006	5%	7%
GR1440003	22%	34%	GR2530007	0%	0%	GR4340007	0%	45%
GR2110001	1%	2%	GR2540001	4%	8%	GR4340008	23%	64%
GR2110002	15%	43%	GR2540002	0%	0%	GR4340010	3%	31%
GR2120001	0%	11%	GR2540003	0%	0%	GR4340011	0%	57%
GR2120002	6%	14%	GR2540005	36%	45%	GR4340012	1%	44%
GR2120003	0%	0%	GR2540009	0%	0%	GR4340013	0%	10%
GR2120004	56%	39%	GR2550001	67%	29%	GR4340015	0%	5%
GR2130001	27%	70%	GR2550003	4%	4%	GR4340024	0%	0%

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται πως 12 ΕΖΔ καλύπτονται τουλάχιστον κατά τα ¾ της έκτασής τους από δάση (χαρτογράφηση CORINE 2018), ενώ 161 ΕΖΔ έχουν κάλυψη δασών σε ποσοστό μικρότερο του 10%.

Το ποσοστό κάλυψης των δασών ανά ΖΕΠ διακρίνεται στον παρακάτω πίνακα (**Error! Reference source not found.**):

Πίνακας 6- 21 Ποσοστό έκτασης ΖΕΠ που καλύπτεται από δάση (κωδικοί CORINE311, 312 & 313)ή δάση και μεταβατικές εκτάσεις (κωδικοί CORINE311, 312, 313 και 324).

Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)
GR4340020	0%	0%	GR4340016	0%	4%	GR2410002	46%	57%
GR1230006	0%	0%	GR1430008	53%	65%	GR2120008	38%	51%
GR1230005	0%	0%	GR2420008	0%	0%	GR1330002	18%	26%
GR1110008	1%	1%	GR1130010	0%	0%	GR1120004	44%	57%
GR1420011	0%	0%	GR2320010	16%	51%	GR4220027	0%	0%
GR2540006	0%	0%	GR4220026	0%	2%	GR2450008	33%	47%
GR1420013	0%	0%	GR4210030	16%	37%	GR1430006	23%	42%
GR1110011	23%	23%	GR1440006	41%	66%	GR2130011	67%	82%

Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)
GR1230004	0%	0%	GR1420006	45%	54%	GR2420011	28%	53%
GR1420014	1%	1%	GR2310015	3%	5%	GR4310010	0%	0%
GR4210027	0%	0%	GR1340007	2%	6%	GR4110011	80%	89%
GR2130012	2%	4%	GR4320016	0%	0%	GR4210028	0%	0%
GR1420015	4%	6%	GR4110010	0%	1%	GR4110014	0%	0%
GR4310012	0%	0%	GR3000015	19%	39%	GR2430002	35%	62%
GR2120006	3%	3%	GR4310013	0%	1%	GR4120006	0%	0%
GR1420012	1%	1%	GR1420008	30%	36%	GR4220025	0%	0%
GR2540008	0%	4%	GR4110007	0%	0%	GR2230008	1%	1%
GR1220009	24%	27%	GR4120005	6%	18%	GR1140008	82%	93%
GR2120005	0%	0%	GR1320003	0%	1%	GR2420010	39%	88%
GR4330007	0%	0%	GR1310004	59%	81%	GR4340014	45%	68%
GR2440005	5%	6%	GR4220030	0%	0%	GR4220021	0%	0%
GR1430007	0%	0%	GR4130003	3%	26%	GR2450007	35%	45%
GR4110012	11%	29%	GR2550008	0%	0%	GR4210025	3%	5%
GR4340022	0%	0%	GR4320009	1%	1%	GR4210026	0%	0%
GR2330009	1%	1%	GR2320012	20%	37%	GR4330009	8%	17%
GR2230007	0%	0%	GR1110010	52%	56%	GR2130009	27%	45%
GR4320013	0%	4%	GR2110006	33%	51%	GR4210034	0%	0%
GR2310013	0%	0%	GR1110012	8%	8%	GR4340023	0%	0%
GR1240006	0%	1%	GR2450009	0%	1%	GR1310002	43%	70%
GR4120007	0%	0%	GR1260008	49%	56%	GR2210004	0%	0%
GR4310011	0%	0%	GR4110013	1%	1%	GR1430009	1%	1%
GR1340008	16%	22%	GR4220028	0%	5%	GR2420016	0%	0%
GR4210032	0%	1%	GR1140009	42%	53%	GR4110016	0%	0%
GR1220010	5%	6%	GR2420007	1%	1%	GR4340017	0%	0%
GR1150001	10%	15%	GR2130013	23%	42%	GR4220023	0%	0%
GR2310014	0%	6%	GR4320014	3%	10%	GR4110009	0%	0%
GR2310016	5%	5%	GR1110006	0%	0%	GR4210021	0%	0%
GR4210029	12%	22%	GR2420012	12%	27%	GR1270016	1%	1%
GR1240009	46%	53%	GR1260009	33%	36%	GR2420009	0%	0%
GR1270013	21%	21%	GR2530006	27%	49%	GR3000019	0%	0%
GR1270012	62%	70%	GR2110004	1%	3%	GR4130002	0%	0%
GR4120008	26%	43%	GR2440007	48%	75%	GR4210019	0%	0%
GR1240007	41%	48%	GR2220006	36%	44%	GR4220029	0%	0%
GR1230003	0%	0%	GR4210024	0%	0%	GR4310009	10%	29%
GR1110002	56%	69%	GR2510004	4%	11%	GR4130004	0%	0%
GR1110009	39%	58%	GR3000016	6%	6%	GR4340021	0%	0%
GR4330006	0%	1%	GR3000013	0%	4%	GR3000011	0%	0%
GR2120007	6%	6%	GR2120009	42%	63%	GR4320017	0%	0%
GR4220032	0%	1%	GR1220011	0%	0%	GR4210014	0%	0%

Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)	Κωδικός περιοχής ΖΕΠ	% δασών	% δασών (συμπεριλ. μεταβατικών εκτάσεων)
GR4330008	8%	8%	GR2550009	34%	51%	GR1430005	2%	6%
GR3000012	0%	0%	GR2320013	46%	69%	GR3000018	0%	0%
GR1130011	30%	32%	GR1420009	0%	0%	GR4210023	0%	0%
GR1240008	49%	57%	GR4340019	3%	4%	GR4220022	0%	0%
GR2320011	20%	25%	GR4320010	10%	26%	GR4340018	0%	0%
GR4220031	0%	0%	GR2310011	4%	4%	GR4210022	0%	0%
GR1440005	24%	41%	GR2130010	35%	59%	GR4210020	0%	0%
GR2540007	4%	6%	GR1420007	51%	67%	GR3000020	0%	0%
GR4110006	0%	0%	GR1150012	28%	52%	GR4110008	0%	0%
GR3000014	0%	1%	GR1260010	74%	81%	GR4320011	0%	0%
GR4210031	0%	0%	GR1130012	21%	45%			
GR1150011	43%	50%	GR1270014	44%	65%			

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται πως 10 ΖΕΠ καλύπτονται τουλάχιστον κατά τα 50% της έκτασής τους από δάση (χαρτογράφηση CORINE 2018), ενώ 117 ΖΕΠ έχουν κάλυψη δασών σε ποσοστό μικρότερο του 10%.

Αξίζει να σημειωθεί πως η χαρτογράφηση της χρήσης/κάλυψη γης από το πρόγραμμα CORINE είναι σχετικά αδρομερής και η χρήση της σε χωρική κλίμακα επιπέδου περιοχής NATURA 2000 πρέπει να γίνεται με επιφυλάξεις. Συγκεκριμένα για τις ΕΖΔ του δικτύου NATURA 2000 έχει πραγματοποιηθεί χαρτογράφηση των φυσικών τύπων οικοτόπων σε κλίμακα 1:5.000. Με βάση αυτά τα δεδομένα μπορεί να επανεκτιμηθεί η έκταση των δασών, εφόσον θεωρηθεί πως δάση νοούνται όλοι οι δασικοί τύποι οικοτόπων (9XXX). Καθώς το έργο της χαρτογράφησης στόχευε στην αποτύπωση των φυσικών τύπων οικοτόπων, αυτά τα δεδομένα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αποτύπωση των αγροτικών εκτάσεων. Η κατανομή των δασών στις ΕΖΔ του δικτύου NATURA 2000 φαίνεται στον πίνακα (**Error! Reference source not found.**).

Πίνακας 6- 22 Έκταση και % ποσοστό δασικών τύπων οικοτόπων (έργο χαρτογράφησης 2014) στις ΕΖΔ

Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ	Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ	Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ
GR1430002	98	98%	GR2540001	11837	41%	GR4340001	321	5%
GR1140003	7050	98%	GR4310006	1547	40%	GR2530003	31	5%
GR2530005	6778	97%	GR4110005	4479	39%	GR2330005	160	5%
GR1260007	6608	96%	GR4210002	3644	39%	GR4220014	430	5%
GR1140002	6633	96%	GR2130008	3306	39%	GR1340004	565	4%
GR2220002	2713	93%	GR1260004	8633	38%	GR1420010	19	4%

Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ	Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ	Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ
GR1140001	1044	92%	GR2550006	19900	37%	GR4330002	204	4%
GR2130004	30148	92%	GR2320007	4366	36%	GR2420006	163	4%
GR1120003	3069	91%	GR2530001	8040	35%	GR2310006	126	4%
GR1110003	8929	90%	GR4320002	11692	34%	GR4220008	83	4%
GR1270005	7140	89%	GR2120003	191	34%	GR2330003	36	4%
GR1330001	689	89%	GR1340005	1321	34%	GR2310009	519	4%
GR4120002	4312	88%	GR2120002	278	34%	GR2540003	189	3%
GR2440004	6230	88%	GR2230001	63	34%	GR2530002	44	3%
GR1270002	15671	87%	GR2220001	811	32%	GR2330007	449	3%
GR2440006	5755	85%	GR4110002	1958	31%	GR2230004	187	3%
GR2550001	1076	85%	GR4210007	1234	30%	GR2550005	39	3%
GR1310003	5702	85%	GR4340006	355	30%	GR4220003	35	3%
GR2130002	16548	84%	GR1210002	1052	29%	GR1430004	6999	3%
GR1240003	29195	83%	GR4340005	879	29%	GR4320004	27	3%
GR2540005	1336	83%	GR2430001	1012	28%	GR4340015	58	3%
GR1240005	4894	80%	GR4320005	2383	28%	GR2210002	179	3%
GR1440001	16121	80%	GR4210008	2715	27%	GR4220019	44	2%
GR2120004	1455	79%	GR2320001	964	27%	GR1430003	2	2%
GR2310004	14973	78%	GR4310002	192	27%	GR3000003	23	2%
GR1110005	33155	78%	GR2410001	3012	25%	GR4210009	115	2%
GR1340006	6170	75%	GR2420001	3846	24%	GR2420004	7	1%
GR1250003	4036	74%	GR2330004	72	24%	GR2240001	31	1%
GR1210001	18885	74%	GR4340007	118	24%	GR2130005	32	1%
GR2310010	9888	74%	GR2110002	4412	23%	GR4210011	54	1%
GR1240001	30556	73%	GR4330005	9402	23%	GR2220003	1004	1%
GR1250002	12199	73%	GR4220011	1638	23%	GR2450004	114	1%
GR1310001	5858	73%	GR4340004	1655	22%	GR4320006	114	1%
GR3000001	10792	72%	GR4310003	263	22%	GR2520002	9	1%
GR1250001	13639	72%	GR2520005	1531	22%	GR2520003	2	1%
GR2320002	12416	71%	GR1230002	172	21%	GR2550004	21	1%
GR4310004	1888	69%	GR4110003	4031	20%	GR4220012	21	0%
GR2320003	1502	68%	GR1340003	1165	19%	GR1250004	5	0%
GR2330002	6487	67%	GR1110004	2990	18%	GR4220009	13	0%
GR1270001	10403	66%	GR2310005	270	18%	GR4220018	2	0%
GR1260005	3213	66%	GR4340011	207	17%	GR4210001	24	0%
GR1430001	20294	65%	GR1130006	290	17%	GR1260002	2	0%
GR3000006	5676	64%	GR4210010	2072	17%	GR4220033	19	0%
GR4210006	7240	64%	GR1410001	492	16%	GR4320008	1	0%
GR2420002	869	64%	GR4340012	2223	16%	GR3000008	1	0%
GR1440002	32029	63%	GR4340013	934	15%	GR2230003	0	0%

Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ	Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ	Κωδικός ΕΖΔ	Έκταση δασικών Τ.Ο (ha)	% δασικών τύπων οικοτόπων στην ΕΖΔ
GR2320009	193	62%	GR4330004	1880	14%	GR4220013	1	0%
GR1320002	20901	61%	GR1240004	160	13%	GR4220010	0	0%
GR2130006	4443	61%	GR2310008	171	13%	GR2540002	0	0%
GR2320004	1502	61%	GR2130007	2658	13%	GR4220006	0	0%
GR1270003	20115	60%	GR3000004	342	13%	GR1130008	0	0%
GR2450005	11015	60%	GR2310007	266	12%	GR1150008	0	0%
GR1240002	7282	60%	GR2510003	44	12%	GR1150009	0	0%
GR2520006	33118	60%	GR4330003	416	11%	GR1220005	0	0%
GR4120003	3993	59%	GR4110004	2027	11%	GR1230001	0	0%
GR1440003	36033	59%	GR4130001	3536	10%	GR1270004	0	0%
GR1260001	43837	56%	GR2240002	126	10%	GR1270007	0	0%
GR2450002	12280	54%	GR1260003	30	10%	GR1270008	0	0%
GR1420003	10375	54%	GR2230002	208	9%	GR1270009	0	0%
GR1220003	1450	54%	GR4120004	1142	9%	GR1270010	0	0%
GR2550003	5992	53%	GR1150010	1967	9%	GR2140003	0	0%
GR1130007	247	53%	GR1110007	810	8%	GR2220004	0	0%
GR2520001	11647	51%	GR1220012	65	8%	GR2220005	0	0%
GR1420001	6389	50%	GR1130009	2259	8%	GR2230005	0	0%
GR1150005	5314	50%	GR4310005	1249	8%	GR2320006	0	0%
GR1140004	4880	49%	GR2440002	3349	7%	GR2330006	0	0%
GR2440003	257	49%	GR2310001	2551	7%	GR2330008	0	0%
GR2130001	6243	48%	GR4220020	357	7%	GR2550007	0	0%
GR2140001	2164	48%	GR4120001	21	7%	GR3000010	0	0%
GR3000005	2563	48%	GR4210003	728	6%	GR4110001	0	0%
GR2320005	2850	47%	GR4340010	278	6%	GR4130005	0	0%
GR2450001	8988	47%	GR2120001	534	6%	GR4220002	0	0%
GR4340008	24391	45%	GR2110001	1769	6%	GR4220004	0	0%
GR1410002	4262	44%	GR1220001	1592	6%	GR4220005	0	0%
GR2530004	3789	44%	GR1320001	278	6%	GR4220007	0	0%
GR1420004	18952	44%	GR2210001	1249	6%	GR4220016	0	0%
GR4340003	3845	43%	GR4210004	105	6%	GR4220017	0	0%
GR2320008	8327	43%	GR1220002	1888	6%	GR4320003	0	0%
GR1120005	1001	42%	GR1420005	78	6%	GR4340002	0	0%
GR1340001	11075	42%	GR4220001	422	6%			
GR4210005	11312	41%	GR2210003	30	6%			

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από τον παραπάνω πίνακα αρχικά φαίνεται πως 65 ΕΖΔ καλύπτονται από δασικούς τύπους οικοτόπων σε ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 50% της συνολικής τους έκτασης. Αντίθετα, σε 102 ΕΖΔ το ποσοστό κάλυψης των δασικών τύπων οικοτόπων είναι μικρότερο του 10%.

Επιπλέον φαίνονται και οι διαφορές στην κατανομή των δασών εντός των περιοχών NATURA2000, ανάλογα το χαρτογραφικό υπόβαθρο που χρησιμοποιείται (**Error! Reference source not found., Error! Reference source not found.**). Καθώς η χαρτογράφηση των δασικών τύπων οικοτόπων είναι λεπτομερέστερη, οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι σε εθνικό επίπεδο πρέπει να βασιστούν στο υπόβαθρο του έργου της χαρτογράφησης τύπων οικοτόπων.

Μέτρα διαχείρισης των γεωργικών εκτάσεων εντός των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000

Με στόχο την προώθηση της αειφόρου διαχείρισης των γεωργικών εκτάσεων εντός του δικτύου NATURA 2000 αλλά και τη διατήρηση και προστασία βιολογικής ποικιλομορφίας τοπικά. ποικιλότητας, θεωρήθηκε απαραίτητο στα πλαίσια του ΠΑΑ 2014-20 και ειδικότερα του Υπομέτρου 7.1 «Εκπόνηση θεματικών σχεδίων διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας σε προστατευόμενες περιοχές» του Μέτρου 7 «Βασικές υπηρεσίες και ανάπτυξη χωριών σε αγροτικές περιοχές», να σχεδιαστούν χωρικά εξειδικευμένες γεωργικές δράσεις και πρακτικές καθώς και μη παραγωγικές επενδύσεις με στόχο την προστασία της βιοποικιλότητας. Η πρόβλεψη ήταν να χρηματοδοτηθούν από τα υπο μέτρα 10.1 «Ενίσχυση για γεωργοπεριβαλλοντικές και κλιματικές υποχρεώσεις», 12.1 «Χορήγηση αντισταθμιστικής ενίσχυσης σε αγροτικές περιοχές του δικτύου NATURA 2000», 4.4 «Ενισχύσεις σε μη παραγωγικές επενδύσεις που συνδέονται με την επίτευξη αγροπεριβαλλοντικών στόχων» και τέλος 19.2 «Στήριξη υλοποίησης δράσεων των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD/LEADER)».

Έχουν ήδη ανατεθεί οι σχετικές μελέτες για δύο ενότητες περιοχών αρχικά στην περιοχή της Θράκης συνολικής έκτασης 232.892 ha όπου συμπεριλαμβάνονται και 6.933 ha που βρίσκονται εντός του Εθνικού πάρκου «Δέλτα Έβρου» αλλά εκτός περιοχών NATURA) και στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη με συνολική έκταση 338.972 ha εκ των οποίων τα 147.185 ha βρίσκονται εντός των ορίων των Εθνικών πάρκων «Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» και «Οροσειράς Ροδόπης» αλλά εκτός περιοχών NATURA

Η δεύτερη προκήρυξη που αφορούσε σε 8 ενότητες περιοχών με συνολική έκταση 1.880.269 ha έθετε προθεσμία για την κατάθεση προτάσεων το τέλος Αυγούστου 2020.

Το αναπόφευκτο αποτέλεσμα είναι ότι οι αναμενόμενες μελέτες και τα θεματικά σχέδια διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας σε προστατευόμενες να καθυστερήσουν.

Η χλωρίδα και η πανίδα της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα πλούσια.

Στην Ελλάδα παρά το μικρό σχετικά μέγεθος της χώρας απαντάται μεγάλο μέρος των οικοτόπων, πάνω από τα μισά πτηνά και σημαντικός αριθμός άλλων ειδών Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.

Το ποσοστό της χερσαίας έκτασης της χώρας που βρίσκεται σε καθεστώς προστασίας (με βάση είτε το εθνικό είτε το κοινοτικό δίκτυο) υπερβαίνει σημαντικά τον κοινοτικό μέσο όρο (34,8% έναντι 26%).

Η έκταση που εντάσσεται στο δίκτυο NATURA 2000 αυξήθηκε σημαντικά το 2017 και καλύπτει το 27,6% της χερσαίας έκτασης της χώρας έναντι 18,0% που είναι ο κοινοτικός μέσος όρος..

Ένα σημαντικό ποσοστό από τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος είναι σε ικανοποιητική κατάσταση.

Από τα είδη ενδιαφέροντος που δεν βρίσκονται σε καλή κατάσταση για το 1/3 η κατάσταση της διατήρησής τους φαίνεται να χειροτερεύει.

Για συγκεκριμένες κατηγορίες ειδών (Αγγειόσπερμα φυτά, αρθρόποδα, ιχθυοπανίδα, και θηλαστικά) η κατάσταση διατήρησης στο μεγαλύτερο ποσοστό τους αναφέρεται ως μη ικανοποιητική.

Η γεωργική δραστηριότητα αναφέρεται ως η πρώτη σε συχνότητα απειλή και για τα πουλιά αλλά και για τα είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος γενικότερα.

Υπάρχει καθυστέρηση στην κατάρτιση των ειδικών σχεδών διαχείρισης των γεωργικών εκτάσεων εντός των προστατευόμενων περιοχών.

Για πάνω από μισά είδη (53%) για τα οποία εκτιμάται ότι η κατάσταση διατήρησης δεν είναι καλή δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για να εκτιμηθεί η τάση.

6.3. ΕΙΔΗ ΠΤΗΝΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ (ΠΕΡΙΟΧΕΣ SPA)

6.3.1. Αξιολόγηση της κατάστασης των πτηνών

Στην Ελλάδα απαντώνται 321 είδη πουλιών Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Από αυτά τα 255 αναπαράγονται στη χώρα μας, 80 διαχειμάζουν στην Ελλάδα και τα 20 απλώς διέρχονται (Πίνακας 6-23).

Πίνακας 6- 23 Είδη ορνιθοπανίδας ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα (2013-2018)

Αριθμός ειδών		
Αναπαραγόμενα (B)	209	65%
Αναπαραγόμενα (B) και Διερχόμενα (P)	12	4%
Διαχειμάζοντα (W)	39	12%
Διαχειμάζοντα (W) και Διερχόμενα (P)	7	2%
Αναπαραγόμενα (B) & Διαχειμάζοντα (W)	27	8%
Αναπαραγόμενα (B), Διαχειμάζοντα (W) και Διερχόμενα (P)	7	2%
Διερχόμενα (P)	20	6%
Σύνολο	321	100%

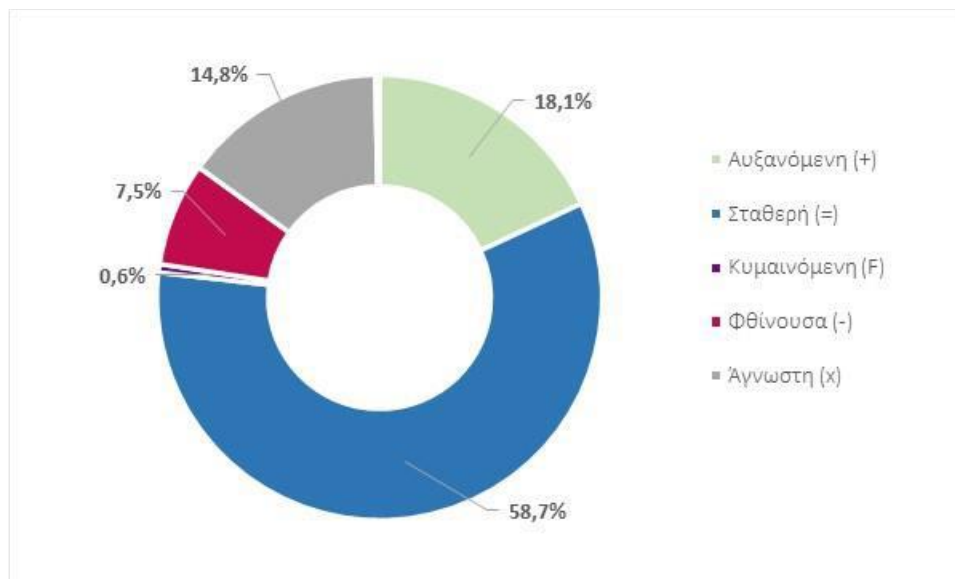
Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο και την κατηγοριοποίηση της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης IUCN για τον προσδιορισμό του κινδύνου εξαφάνισης, δίνονται, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, για κάθε είδος οι χαρακτηρισμοί «Ασφαλές», «Σχεδόν απειλούμενο, φθίνον ή αποδεκατισμένο», «Απειλούμενο (δηλαδή τρωτό, κινδυνεύον, κρίσιμως κινδυνεύον, τοπικά εκλιπόν)» και «Άγνωστο ή μη αξιολογημένο».

Από κάθε Κράτος Μέλος αξιολογούνται αφ' ενός για τα αναπαραγόμενα και τα διαχειμάζοντα είδη οι τάσεις του πληθυσμού, ενώ για τα αναπαραγόμενα αξιολογείται και το εύρος εξάπλωσης. Οι δείκτες αυτοί υπολογίζονται τόσο για βραχύ (περίοδος 2007-2018) όσο και μακρό χρονικό διάστημα (περίοδος 1980-2018).

Από τα στοιχεία για την περίοδο αναφοράς 2013-2018, οι βραχυπρόθεσμες τάσεις των ειδών ορνιθοπανίδας προκύπτουν ως σταθερές για το 58,7% των ειδών που αναπαράγονται ή/και διαχειμάζουν στη χώρα μας (Εικόνα 6-15). Για το 18,1% των ειδών διαπιστώνεται αύξουσα τάση ενώ για ένα 7,5% η τάση είναι φθίνουσα. Για το 14,8% των ειδών η βραχυπρόθεσμη τάση παραμένει άγνωστη.

Εικόνα 6- 15 Βραχυπρόθεσμες τάσεις για τα αναπαραγόμενα και διαχειριζόμενα είδη πουλιών 2007-2018

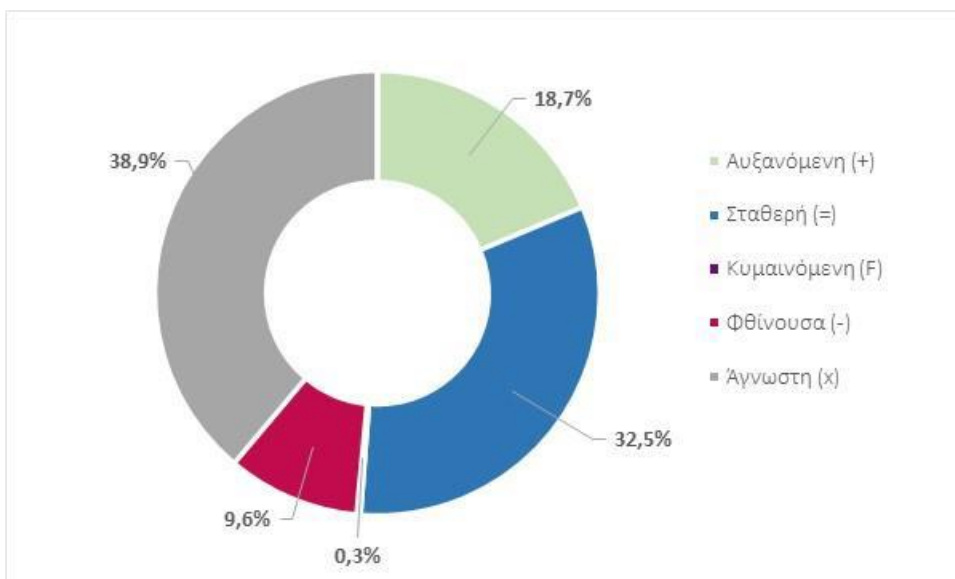

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Ως προς τις μακροπρόθεσμες τάσεις (περίοδος 1980- 2018) των αναπαραγόμενων και των διαχειριζόμενων πτηνών,σταθερές αναφέρονται στο 32.5 % και άγνωστη τάση το 38,9% Στο μακροχρόνιο διάστημα η τάσεις του πληθυσμού είναι 18,7% η τάση αύξησης και 9,6 % η φθίνουσα (Εικόνα 6-16).

Το ποσοστό των ειδών με βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα κυμαινόμενη τάση είναι αρκετά χαμηλό, 0,6% και 0,3% αντίστοιχα.

Εικόνα 6- 16 Μακροπρόθεσμες τάσεις για τα αναπαραγόμενα και διαχειριζόμενα είδη πουλιών 1980-2018

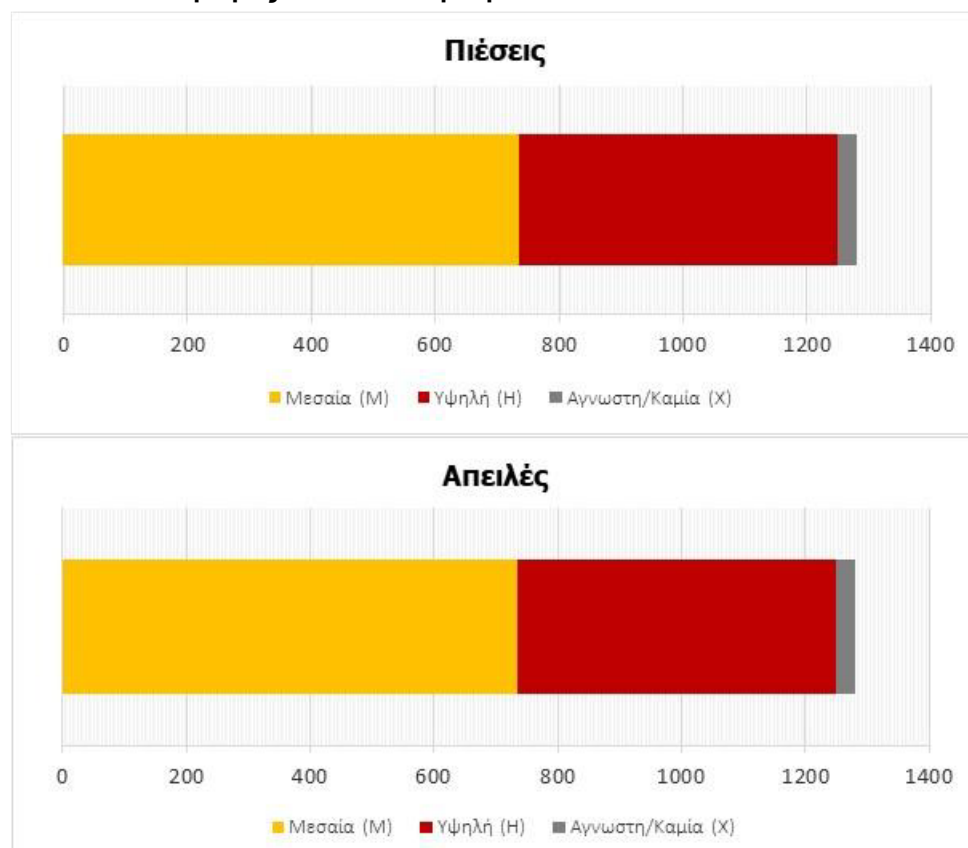
Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Όσο δε για το εύρος εξάπλωσης δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες που να τεκμηριώνουν τάση στην έκθεση για την περίοδο έως το 2012 ενώ στην επικαιροποίηση δεν αναφέρεται κάτι σχετικά.

Πιέσεις

Στα είδη της ορνιθοπανίδας ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος αναφέρθηκαν κατά κύριο λόγο πιέσεις και απειλές μεσαίας έντασης, 57 και 58% αντίστοιχα. Το είδος *Microcarbo pygmaeus* φαίνεται να δέχτηκε το μεγαλύτερο αριθμό πιέσεων υψηλής έντασης, 15 τύπους πιέσεων με τα είδη *Aythya nyroca*, *Pelecanus crispus* και *Charadrius alexandrinus* να ακολουθούν με 12 τύπους πιέσεων (Εικόνα 6-17).

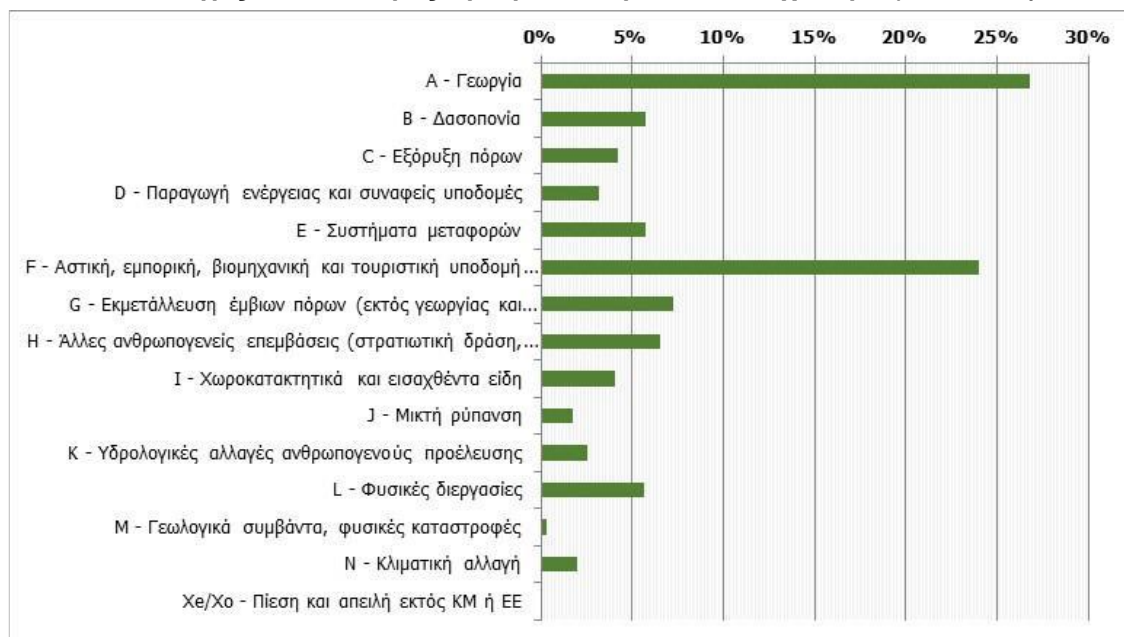
Εικόνα 6- 17 Αριθμός πιέσεων στην ορνιθοπανίδα

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

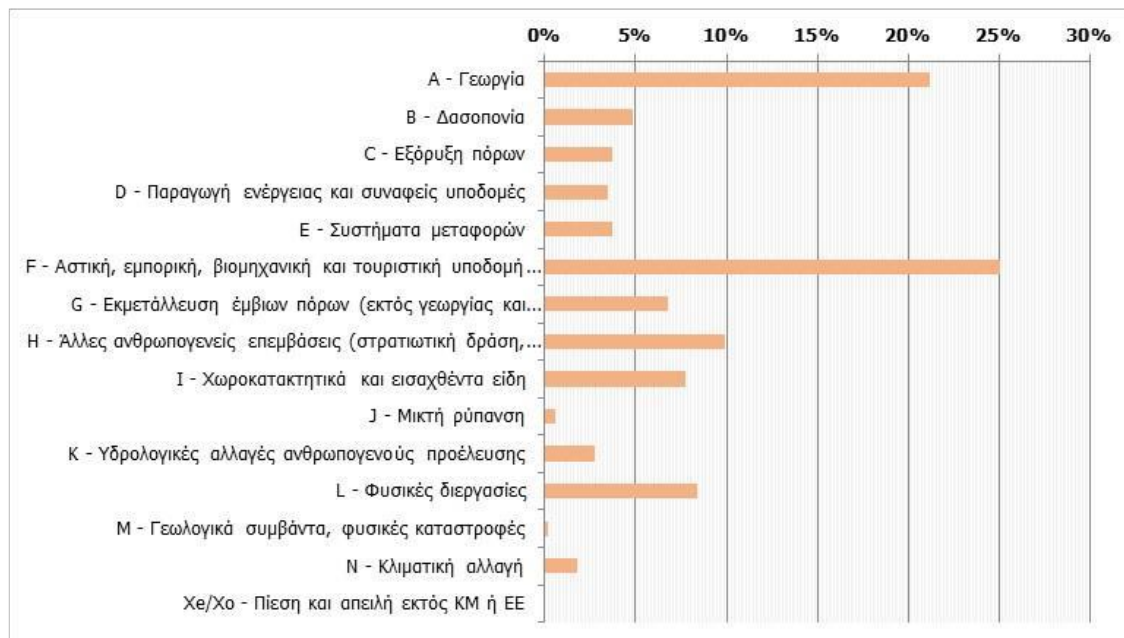
Η γεωργία αποτελεί την πρώτη σε συχνότητα πηγή πίεσης στα είδη της ορνιθοπανίδας. Ακολουθούν η αστικοποίηση και οι εμπορικές, βιομηχανικές και τουριστικές υποδομές οι οποίες φαίνεται να είναι και η κυριότερες πηγές απειλών υψηλής έντασης(Εικόνες 6-18 και 6-19)

Εικόνα 6- 18 Πηγές πιέσεων προς την ορνιθοπαγίδα κατά συχνότητα (2013-2018)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Εικόνα 6- 19 Συχνότητα εμφάνισης απειλών υψηλής έντασης προς την ορνιθοπαγίδα (2013-2018)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Τέλος ως προς την εξέλιξη των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) βάσει της Οδηγίας για τα Πτηνά φαίνεται να υπάρχει ραγδαία αύξηση τα τελευταία χρόνια. (Εικόνα 6-14)

6.3.2. Αξιολόγηση του δείκτη των κοινών γεωργικών πουλιών (Farmland Bird Index) C35

Ο συγκεκριμένος δείκτης χρησιμοποιείται και ως δείκτης κοινού πλαισίου (C35) αλλά και ως κοινός δείκτης επιπτώσεων (I18). Ο δείκτης εκτιμά τις τάσεις που παρουσιάζουν οι πληθυσμοί των γεωργικών (FarmlandBirdIndex), που είναι αυτά που απαντώνται συχνότερα στις γεωργικές περιοχές και ενδιαίτωνται σε αυτές και των Δασικών (Forest Bird Index) δηλαδή των Κοινών ειδών πουλιών(CommonBirdIndex),.

Διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική πληθυσμιακή τάση για 22 είδη πουλιών. Το μεγαλύτερο μέρος (13 είδη) παρουσίαζε μέτρια ή σημαντική μείωση και 8 είδη μέτρια ή σημαντική αύξηση, ενώ ένα είδος είχε σταθερή τάση (Εικόνα 6-20). Συνολικά, τα κοινά είδη πουλιών στην Ελλάδα εμφανίζονται με μείωση 19,81% κατά την περίοδο 2007-2016, στην ίδια κατεύθυνση με τον ευρωπαϊκό μέσον όρο που για την περίοδο 1980-2015 παρουσίασε μια μειωτική τάση της τ΄ξης του 14,23%).

Εικόνα 6- 20 Δείκτης Κοινών πουλιών (τάσεις)

Τάσεις κοινών ειδών πουλιών στην Ελλάδα για την περίοδο 2007-2016
↑: μέτρια αύξηση, ↑↑: σημαντική αύξηση, ↓: μέτρια μείωση, ↓↓: σημαντική μείωση (Πηγή: ΕΟΕ 2017)

Επιστημονική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία	Τάση	Επιστημονική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία	Τάση
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Τουλοποταμίδα	↑	<i>Lanius excubitor</i>	Διπλοκεφαλός	↓↓
<i>Alectoris graeca</i>	Πετροπέρδικα	↓↓	<i>Melanocorypha calandra</i>	(Κοινή) Γαλιάντρα	↓
<i>Buteo rufinus</i>	Αετογεράκινα	↓↓	<i>Muscicapa striata</i>	Σταχτομυγοκάφτης	↓
<i>Carduelis cannabina</i>	(Κοινό) Φανέτο	↑↑	<i>Oenanthe oenanthe</i>	Σταχτοπετρώκιος	↓↓
<i>Carduelis carduelis</i>	(Κοινή) Καρδερίνα	↓	<i>Parus caeruleus</i>	Γαλαζοπαοδίτσα	↓↓
<i>Cettia cetti</i>	(Ευρωπαϊκό) Ψευταπιδόνι	↑	<i>Passer montanus</i>	Δεντροπούργιτης	↑
<i>Ciconia ciconia</i>	Λευκός Πελαργός	↓	<i>Picus viridis</i>	Πράσινος Δρυκολάπτης	↑↑
<i>Columba livia</i>	Αγριοπερίστερο	↓	<i>Sitta europaea</i>	Δενδροτοσπανάκος	↓↓
<i>Corvus corax</i>	(Κοινός) Κόρακας	↑	<i>Sylvia atricapilla</i>	Μαυροσκούφης	↑
<i>Emberiza citrulus</i>	Σιρλοτσίκλονο	↑↑	<i>Turdus merula</i>	(Κοινός) Κάτσιφας	→
<i>Fulica atra</i>	(Κοινή) Φαλαρίδα	↓↓	<i>Upupa epops</i>	Τσαλαπετεινός	↓

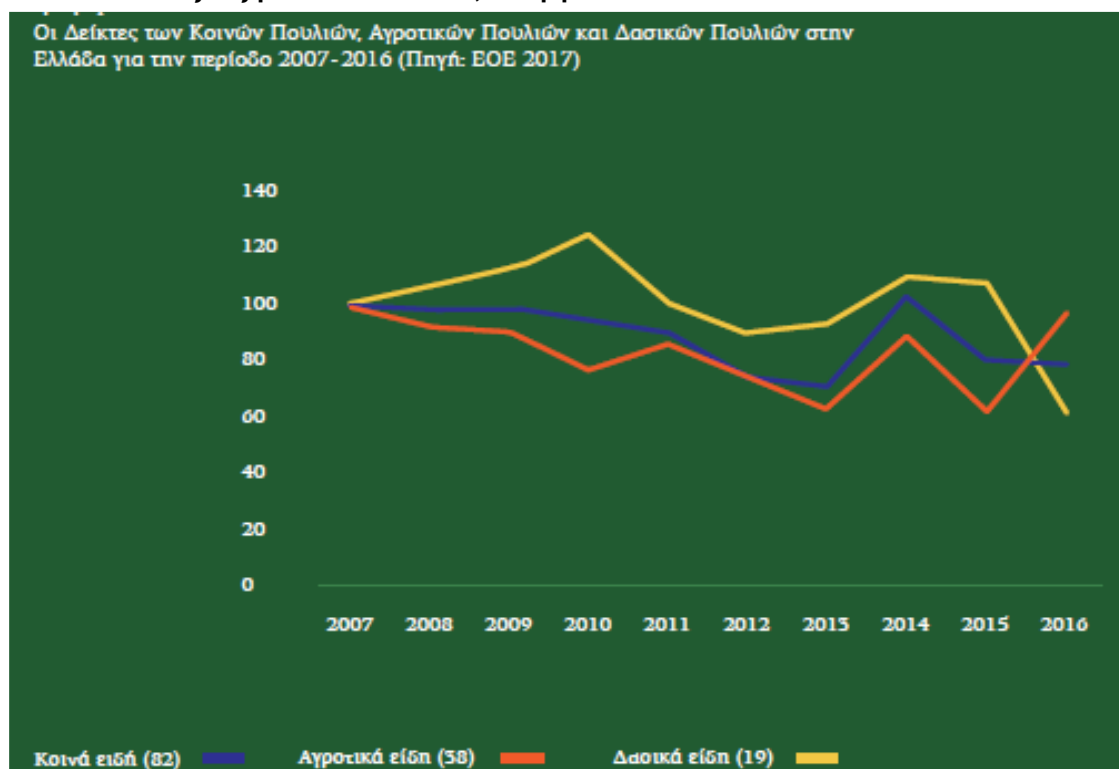
Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2018),ΕΟΕ 2017

Ο Δείκτης των Αγροτικών Πουλιών για την Ελλάδα, με βάση τις τάσεις 38 ειδών υποδεικνύει πληθυσμιακή μείωση των αγροτικών πουλιών κατά 2,6% για την περίοδο 2007-2016 (Εικόνα 6-21). Πάντως από την έκθεση του έτους 2018 για το Προγραμμα παρακολούθησης του Εθνικού Δείκτη αγροτικών ειδών για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 που έχει δημοσιοποιήσει

η Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ¹¹ η κατάσταση των αγροτικών ειδών στην Ελλάδα είναι καλύτερη σε σύγκριση με αυτή της Ευρώπης (μείωση 54,58%: περίοδος 1980-2015).

Από την έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2018) προκύπτει μια πολύ μεγαλύτερη μείωση στο Δείκτη των Δασικών πουλιών που έφτασε το 38,15%, βασιζόμενη στις τάσεις για 19 είδη δασικών πουλιών. Και στις δύο περιπτώσεις εκφράζεται επιφύλαξη διότι η εκτίμηση των δεικτών έγινε με αρκετά υψηλά επίπεδα αβεβαιών τάσεων, 86% και 74% για τα γεωργικά και τα δασικά αντίστοιχα, έναντι 8% και μηδενικού ευρωπαϊκού μέσου, ο οποίος βέβαια έχει μια πολύ μεγαλύτερη χρονοσειρά (1980-2015). Στην έκθεση του προγράμματος παρακολούθησης αναφέρεται επίσης ότι «Σημαντική μείωση παρατηρείται στους πληθυσμούς των δασικών ειδών πουλιών, παρότι στην Ευρώπη οι πληθυσμιακές τους τάσεις έχουν σχεδόν σταθεροποιηθεί.»

Εικόνα 6- 21 Εξέλιξη δεικτών Κοινών, Γεωργικών και Δασικών πουλιών.

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2018),ΕΟΕ 2017

Σε κάθε περίπτωση, και παρά την αβεβαιότητα, η αρνητική τάση του δείκτη των δασικών πουλιών υποδεικνύει, έστω και έμμεσα, ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα στην κατάσταση διατήρησης των Ελληνικών δασών.

Οι φθίνουσες τάσεις φαίνεται να αφορούν ένα μικρό ποσοστό των πουλιών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που σχετίζονται με τη γεωργία. Και σε κάθε περίπτωση πολύ μικρότερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου.

¹¹ ΕΚΘΕΣΗ ΕΤΟΥΣ 2018 Πρόγραμμα παρακολούθησης του Εθνικού Δείκτη αγροτικών ειδών για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020

Παρατηρείται απότομη επιδείνωση του δείκτη δασικών πουλιών που είναι αρνητική ένδειξη για την κατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων.

6.4. ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ (HABITATS)

6.4.1. Γενικά

Στο πλαίσιο των Εθνικών υποχρεώσεων για την υποβολή της εξαετούς αναφοράς για την κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων της οδηγίας 92/43/ΕΕ εκτιμήθηκε η κατάσταση¹² (καθεστώς) διατήρησης των τύπων οικοτόπων σε επίπεδο μεσογειακής βιογεωγραφικής περιοχής. Στην Ελλάδα, η πλέον πρόσφατη αξιολόγηση του βαθμού διατήρησης των τύπων οικοτόπων βασίστηκε σε εκτεταμένη συλλογή δεδομένων πεδίου και κατάλληλες στατιστικές αναλύσεις κατά την περίοδο 2012-2014.

Η κατάσταση διατήρησης εκτιμάται ως:

- FV: Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης
- U1: Μη ικανοποιητική - Ανεπαρκής κατάσταση διατήρησης
- U2: Μη ικανοποιητική - κακή κατάσταση διατήρησης

Ένας τύπος οικοτόπου με καλή κατάσταση διατήρησης θεωρείται πως έχει ικανό εύρος εξάπλωσης και ικανή έκταση για να διατηρηθούν όλες οι παραλλαγές του, ενώ οι δομές που τον χαρακτηρίζουν (συμπεριλαμβανομένων των τυπικών ειδών του) βρίσκονται σε ικανοποιητικό επίπεδο και κατά συνέπεια εκπληρώνει ικανοποιητικά όλες τις οικολογικές του λειτουργίες. Επίσης, οι ασκούμενες πιέσεις (και απειλές) στον τύπο οικοτόπου δεν αναμένεται να δράσουν με τόση ένταση και σημασία ώστε ένα υπονομευθούν οι μελλοντικές προοπτικές του εύρους εξάπλωσης, της έκτασης ή των δομών και λειτουργιών του τύπου οικοτόπου. Αν οποιοδήποτε από τα παραπάνω κριτήρια (εύρος εξάπλωσης, έκταση, δομές & λειτουργίες και μελλοντικές δεν βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση, τότε, αντίστοιχα, κα η κατάσταση διατήρησης του τύπου οικοτόπου δεν είναι καλή (Evans & Arvela 2011; DG Environment 2017)

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε τόσο για τη συλλογή όσο και για την επεξεργασία των δεδομένων για την αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης των τύπων οικοτόπων στην Ελλάδα περιγράφεται λεπτομερώς από τους Δημόπουλος *et al.* (2018).

6.4.2. Κατάσταση διατήρησης οικοτόπων

Η χώρα βρίσκεται στη Μεσογειακή ζώνη της Παλαιαρκτικής βιογεωγραφικής περιοχής με τη Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή (MED) και την Θαλάσσια Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή (MMED).

Στην Ελλάδα απαντώνται 89 τύποι οικοτόπων, ένας τύπος οικοτόπου, ο οικοτόπος Pannonic sand steppes (κωδικός 6260 έχει προστεθεί σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς ένας (Πίνακας 6-24). Οι 81 ανήκουν στη Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή (MED) και οι υπόλοιποι οκτώ ανήκουν στη Θαλάσσια Μεσογειακή Βιογεωγραφική Περιοχή (MMED). Πάνω από τους μισούς από αυτούς (43 τύποι οικοτόπων) ανήκουν σε μόλις δύο κατηγορίες. Εικοσι

¹²Για την αποφυγή παρερμηνειών, όταν γίνεται αναφορά σε επίπεδο Κράτους-Μέλους χρησιμοποιείται ο όρος **Κατάσταση (καθεστώς) Διατήρησης** ενώ όταν γίνεται αναφορά σε επίπεδο ΕΖΔ χρησιμοποιείται ο όρος **Βαθμός Διατήρησης**

οκτώ τύποι οικοτόπων ανήκουν στα «Δάση» και 15 τύποι χαρακτηρίζονται ως «Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικότοποι».

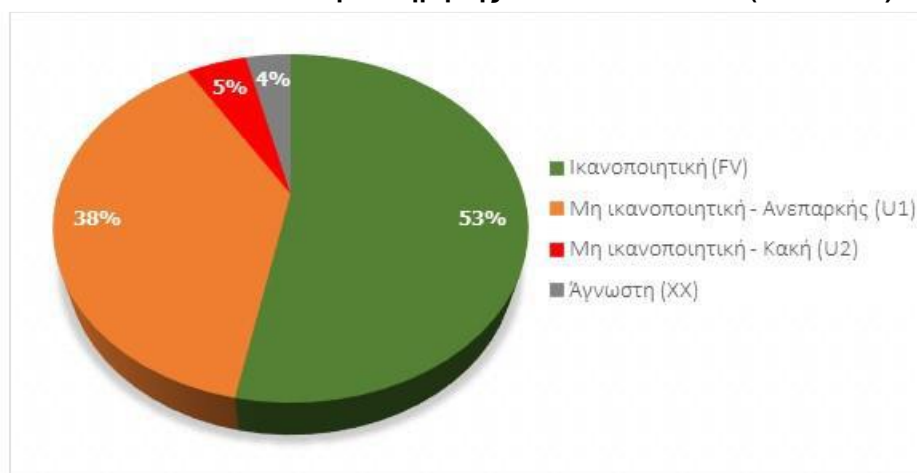
Πίνακας 6- 24 Πλήθος τύπων οικοτόπων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (2013-2018)

Κατηγορία οικοτόπων	Αριθμός τύπων οικοτόπων	Βιογεωγραφική Περιοχή	
		MED	MMED
Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικότοποι	15	8	7
Παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες	8	8	
Οικότοποι γλυκών υδάτων	9	9	
Εύκρατα χέρσα εδάφη και λόχμες	2	2	
Λόχμες με σκληρόφυλλη βλάστηση (matorrals)	7	7	
Φυσικές και ημιφυσικές χλωώδεις διαπλάσεις	10	10	
Υψηλοί τυρφώνες, χαμηλοί τυρφώνες και βάλτοι	4	4	
Βραχώδεις οικότοποι και σπήλαια	6	5	1
Δάση	28	28	
Σύνολο	89	81	8

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Από τους 81 τύπους οικοτόπων της Μεσογειακής Βιογεωγραφικής Περιοχής (MED), 43 ή το 53% βρίσκονται σε Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (FV) και 43% (35 τύποι) βρίσκονται σε Μη Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (U1 και U2). Τέσσερις τύποι οικοτόπων αξιολογούνται ως ευρισκόμενοι σε Κακή Κατάσταση (U2). Τέλος, δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση για 3 τύπους οικοτόπων, συνεπώς η κατάσταση διατήρησής τους παραμένει άγνωστη (Εικόνα 6- 22).

Εικόνα 6- 22 Κατάσταση διατήρησης τύπων οικοτόπων (2013-2018)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Φαίνεται επίσης ότι από τους οικοτόπους των κατηγοριών «Δάση», «Βραχώδεις οικότοποι και σπήλαια» και «Λόχμες με σκληρόφυλλη βλάστηση (matorrals)» καθώς και «Οικότοποι γλυκών υδάτων» οι περισσότεροι βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (Εικόνα 6-23).

Από τους οικοτόπους που αξιολογούνται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (U1 και U2) το μεγαλύτερο μέρος ανήκει στις κατηγορίες οικοτόπων «Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικοτόποι» και «Παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες». Ενώ εκ των 5 οικοτόπων που βρίσκονται σε κακή κατάσταση διατήρησης (U2), 2 ανήκουν στην κατηγορία «Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικοτόποι», 1 στην κατηγορία «Λόχμες με σκληρόφυλλη βλάστηση» και οι υπόλοιποι 2 στην κατηγορία «Δάση».

Η τάση των τύπων οικοτόπων που βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (U1 και U2) είναι στην πλειονότητά τους είτε βελτιούμενη (+) είτε σταθερή (=). Τάση επιδείνωσης (-) καταγράφεται για 4 τύπους οικοτόπων της κατηγορίας «Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικοτόποι» οι οποίοι βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.

Εικόνα 6- 23 Κατάσταση διατήρησης και παρατηρούμενες τάσεις αυτής σε οικοτόπους (2013-2018)

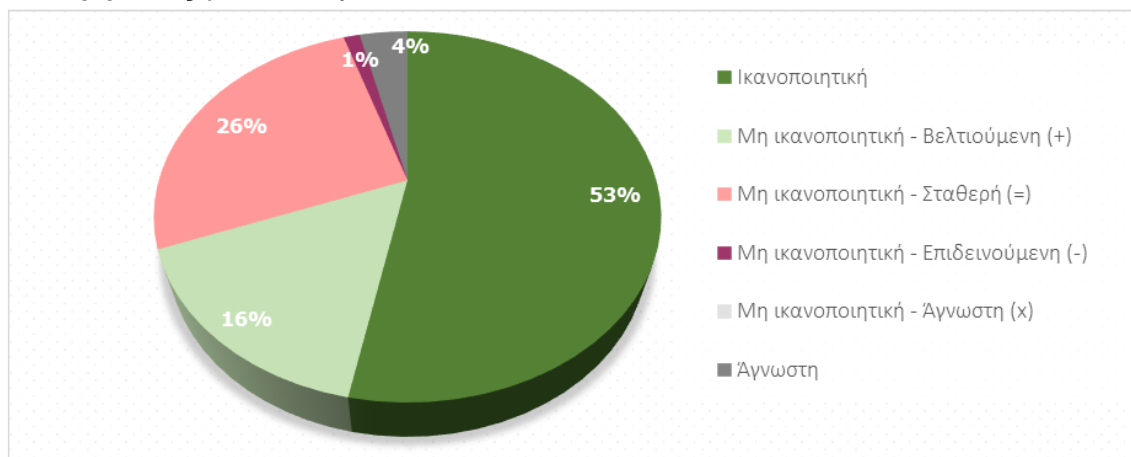

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Τέλος από τους 4 τύπους οικοτόπων άγνωστης κατάστασης διατήρησης είναι Άγνωστη (XX), ο ένας ανήκει στην κατηγορία «Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικοτόποι», δύο στην κατηγορία «Φυσικές και ημιφυσικές χλωώδεις διαπλάσεις» και ένας στην κατηγορία «Υψηλοί τυρφώνες, χαμηλοί τυρφώνες και βάλτοι».

Αναλύοντας τις τάσεις που παρατηρήθηκαν, από τους 35 τύπους οικοτόπων που αναφέρθηκαν ως ευρισκόμενοι σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης (U1 και U2), η τάση είναι βελτίωση (+) για 13, σταθερότητα (=) για 21, ενώ εμφανίζεται και επιδείνωση (-) σε 1 τύπο οικοτόπου (Εικόνα 6-24).

Εικόνα 6- 24 Τάσεις στην κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (2013-2018)

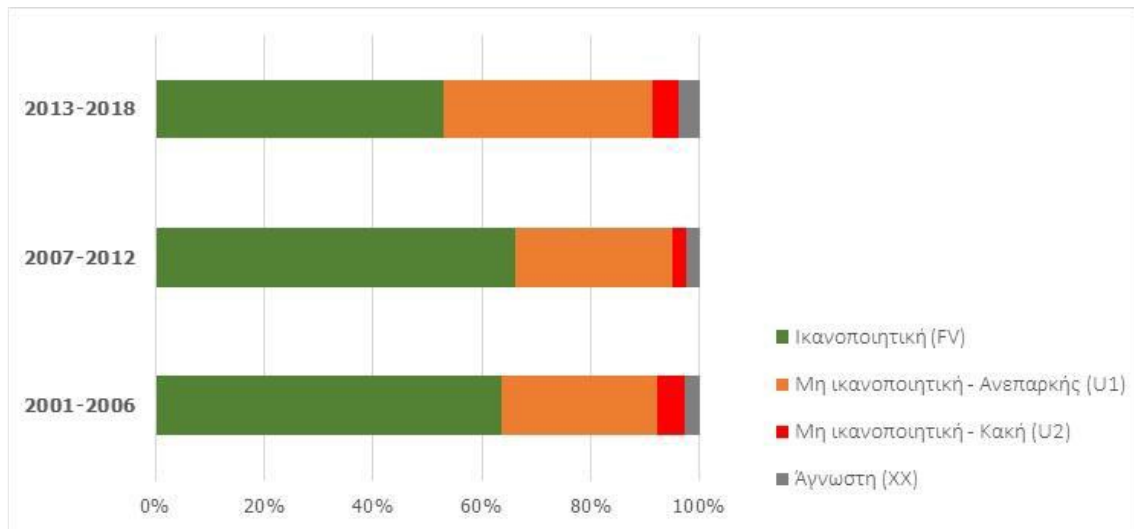

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Σε κάθε περίπτωση, συγκρίνοντας την εικόνα που παρουσιάζει η Ελλάδα με αυτήν της Ευρώπης, φαίνεται να είναι αρκετά καλύτερη αφού το ευρωπαϊκό ποσοστό σε Ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης είναι 16% και σε Κακή κατάσταση είναι 30% . Ακόμα και το επίπεδο πληροφόρησης φαίνεται να είναι καλύτερο αφού δεν υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για το 7% των ευρωπαϊκών τύπων οικοτόπων.

Παρά το γεγονός αυτό όμως στην επικαιροποιημένη έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2019) αναφέρεται ότι παρατηρείται εικόνα τάσης επιδείνωσης της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων οικοτόπων την περίοδο 2013-2018 σε σχέση με την περίοδο 2007-2012 (Εικόνα 6-25).

Εικόνα 6- 25 Εξέλιξη της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Κατά την πρόσφατη περίοδο αναφοράς (2013-2018) 16 τύποι οικοτόπων δεν βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Αυτοί ανήκουν κυρίως στις κατηγορίες «Δάση» (κωδ. 9140, 9150, 91CA, 91E0, 9310, 9560 και 95A0), «Φυσικές και ημιφυσικές χλοώδεις διαπλάσεις» (κωδ. 62A0 & 6430) και «Υψηλοί τυρφώνες, χαμηλοί τυρφώνες και βάλτοι» (κωδ. 7210 & 7230). Ο κατάλογος συμπληρώνεται από τις κατηγορίες «Παράκτιοι και αλοφυτικοί οικότοποι» (κωδ. 1430), «Παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες» (κωδ. 2270), «Οικότοποι γλυκών υδάτων» (κωδ. 3290), «Εύκρατα χέρσα εδάφη και λόχμες» (κωδ. 4060), «Λόχμες με σκληρόφυλλη βλάστηση» (κωδ. 5110).

Παράλληλα, την περίοδο 2013-2018 για κάποιους τύπους οικοτόπων η κατάσταση διατήρησης βελτιώθηκε σε ικανοποιητική. Αυτοί είναι 6 και ανήκουν κυρίως στην κατηγορία «Οικότοποι γλυκών υδάτων» (κωδ. 3170, 3250 & 3280) αλλά και στις κατηγορίες «Παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες» (κωδ. 2220), «Φυσικές και ημιφυσικές χλοώδεις διαπλάσεις» (κωδ. 6510) και «Υψηλοί τυρφώνες, χαμηλοί τυρφώνες και βάλτοι» (κωδ. 7140).

6.4.3. Πιέσεις σε οικοτόπους Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος

Τα στοιχεία για την μέχρι το 2012 περίοδο αναφοράς υποδεικνύουν ότι παρά το σημαντικό αριθμό πιέσεων και απειλών που αναφέρονταν για τους χερσαίους οικότοπους της χώρας φαίνεται ότι οι περισσότερες από αυτές, το 92% των πιέσεων και 93,5% των απειλών, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως χαμηλής έντασης.¹³

¹³ Σύμφωνα με την επικαιροποιημένη έκθεση του ΕΚΠΑΑ (2019) η τυποποίηση των κατηγοριών πιέσεων και απειλών που χρησιμοποιήθηκε την τελευταία περίοδο αναφοράς 2013-2018, είναι διαφοροποιημένη σε σχέση με τις προηγούμενες περιόδους, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η σύγκριση μεταξύ των περιόδων αναφοράς. Η αξιολόγηση της έντασης των πιέσεων και απειλών τυποποιείται πλέον σε μεσαία και υψηλή.

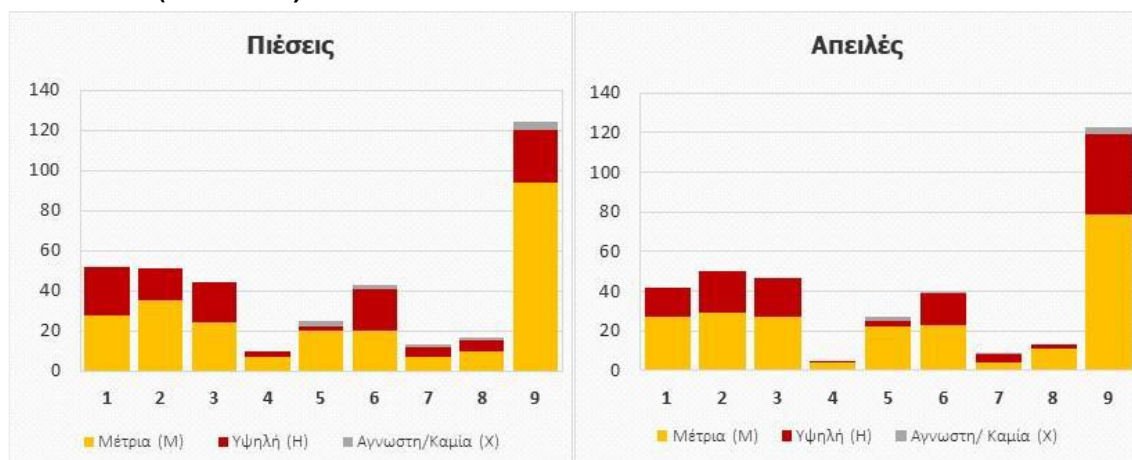
Για την περίοδο 2013-2018 αναφέρεται ξανά ένας σημαντικός αριθμός πιέσεων και απειλών. Το 67% των πιέσεων και το 65% των απειλών που ασκούνται στους χερσαίους οικοτόπους ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος της χώρας θεωρούνται μεσαίας έντασης.

Για την προηγούμενη περίοδο αναφοράς η κατηγορία που δεχόταν το μεγαλύτερο αριθμό πιέσεων και απειλών ήταν τα δάση και ειδικά τα δάση-στοές με *Salix alba* και *Populus alba*, τα δάση με *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis*, τα νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες και τα Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων. Οι επόμενες κατηγορίες, από πλευράς πιέσεων και απειλών αναφέρονταν οι παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες, οι παράκτιοι αλοφυτικοί οικοτόποι και ειδικά τα Μεσογειακά αλίπεδα (*Juncetalia maritimi*). Αλλά και τα φρύγανα *Sarcopoterium spinosum* από την κατηγορία των λοχμών με σκληρόφυλλη βλάστηση, των matorrals. Ο μικρότερος αριθμός πιέσεων και απειλών διαπιστωνόταν για τους τυρφώνες και βάλτους και τα εύκρατα λιβάδια και λόχμες.

Για την πλέον πρόσφατη περίοδο αναφοράς (2013-2018) αν ληφθούν υπόψη οι απόλυτες τιμές, ο μεγαλύτερος αριθμός πιέσεων και απειλών ασκείται στην κατηγορία των δασών, γεγονός που αποδίδεται στο μεγαλύτερο αριθμό τύπων οικοτόπων της κατηγορίας (Εικόνα 6 - 26). Κατόπιν, οι παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες και οι παράκτιοι αλοφυτικοί οικοτόποι όπως και στην προηγούμενη περίοδο. Ο μικρότερος αριθμός πιέσεων και απειλών παρατηρήθηκε στα εύκρατα λιβάδια και λόχμες αλλά και στους τυρφώνες και βάλτους, άλλη μια σύμπτωση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς..

Από την άλλη πλευρά και αν σταθμιστούν οι αριθμοί των πιέσεων και των απειλών με βάση τον αριθμό των απαντώντων στη χώρα μας οικοτόπων ανά κατηγορία οικοτόπων, η σειρά αναστρέφεται κατά τι. Με τις σταθμισμένες τιμές οι παράκτιοι αλοφυτικοί οικοτόποι και οι παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες παραμένουν στην κατηγορία των υφιστάμενων περισσότερες αναλογικά πιέσεις και απειλές κατηγοριών τύπων οικοτόπων, στην οποία όμως εντασσονται και τα εύκρατα λιβάδια και λόχμες και ακολουθούν οι οικοτόποι γλυκών υδάτων και, τέλος, τα δάση.

Εικόνα 6- 26 Πιέσεις και απειλές που ασκούνται στους οικοτόπους ανά κατηγορία τύπων οικοτόπων (2013-2018)

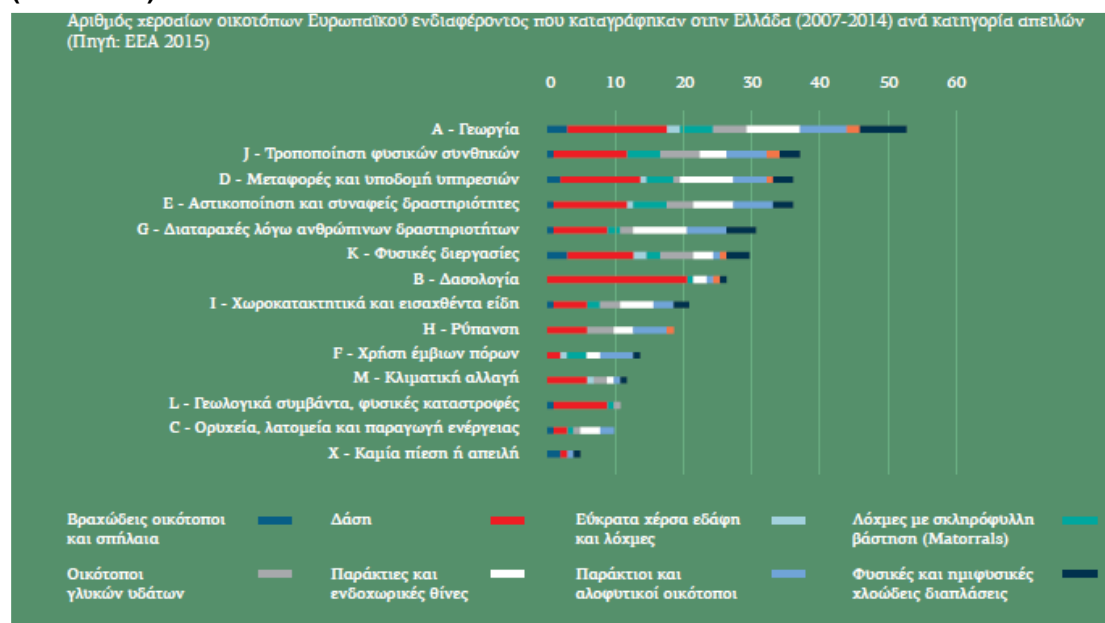

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Αναλυτικότερα τώρα οι τύποι οικοτόπων που δέχονται το μεγαλύτερο αριθμό απειλών (10 είδη απειλών) είναι οι παράκτιες λιμνοθάλασσες (1150), τα μεσογειακά εποχικά τέλματα (3170) και τα δάση με *Olea* και *Ceratonia* (9320). Ακολουθώντας με 9 είδη απειλών, οι κινούμενες θίνες της ακτογραμμής με *Ammophila arenaria* (2120) και τα παννωνικά-βαλκανικά δάση τουρκικής δρυός – κοινής δρυός (91M0).

Για την προηγούμενη περίοδο αναφοράς σημαντικότερη κατηγορία απειλών αποτέλεσε η γεωργία, η οποία καταγράφηκε σε 54 διαφορετικούς τύπους οικοτόπων (Εικόνα 6-27) ενώ σε ένα μικρό αριθμό, σε 5 από τους 88 οικοτόπους της Ελλάδας δεν αναφερόταν καμία απειλή.

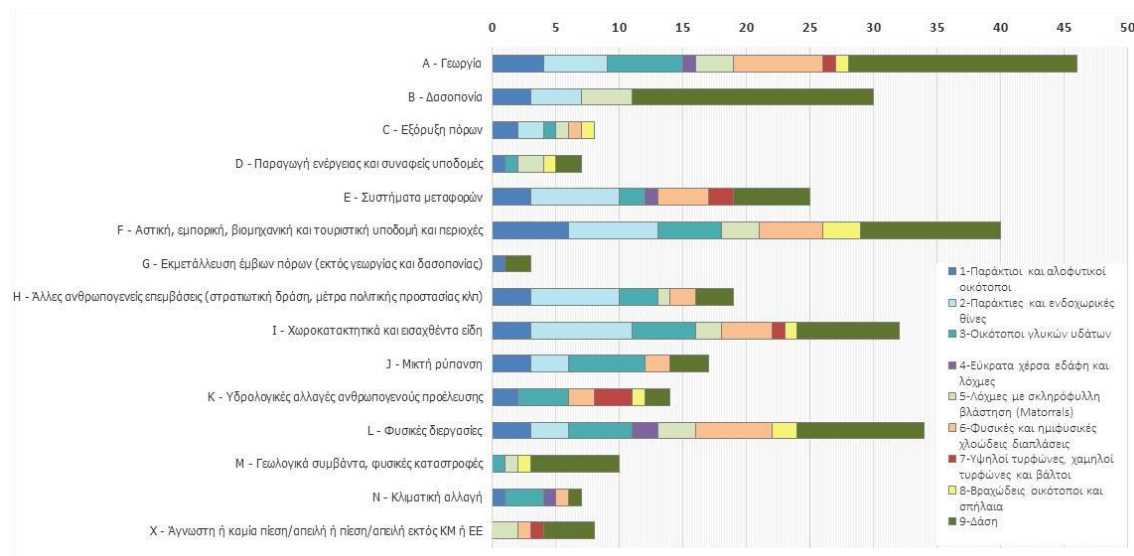
Εικόνα 6- 27 Κατανομή των απειλών προς τους οικοτόπους ανάλογα με την προέλευση (2007-2014)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2018),ΕΕΑ (2015)

Η σύγκριση με την πρόσφατη έκθεση δεν είναι δυνατή λόγω της διαφοροποίησης των χαρακτηρισμών των πηγών. Σε κάθε περίπτωση η γεωργία παραμένει και στην πλέον πρόσφατη περίοδο να αποτελεί την κυριώτερη πηγή πιέσεων και απειλών (απειλές σε 46 τύπους οικοτόπων) και ακολουθείται από την αστική, εμπορική, βιομηχανική και τουριστική υποδομή, που φαίνεται να ασκεί πιέσεις σε 40 τύπους οικοτόπων(Εικόνα 6-28). Οι φυσικές διεργασίες (34 τύποι οικοτόπων) , τα χωροκατακτητικά αλλόχθονα είδη (32) και η δασοπονία (30 τύποι) συμπληρώνουν τον κατάλογο των σημαντικότερων πηγών πίεσης και απειλών. Σε 8 από τους 89 τύπους οικοτόπων, δεν εναφέρονται πιέσεις απειλές, στην επικαιροποιημένη έκθεση του 2019).

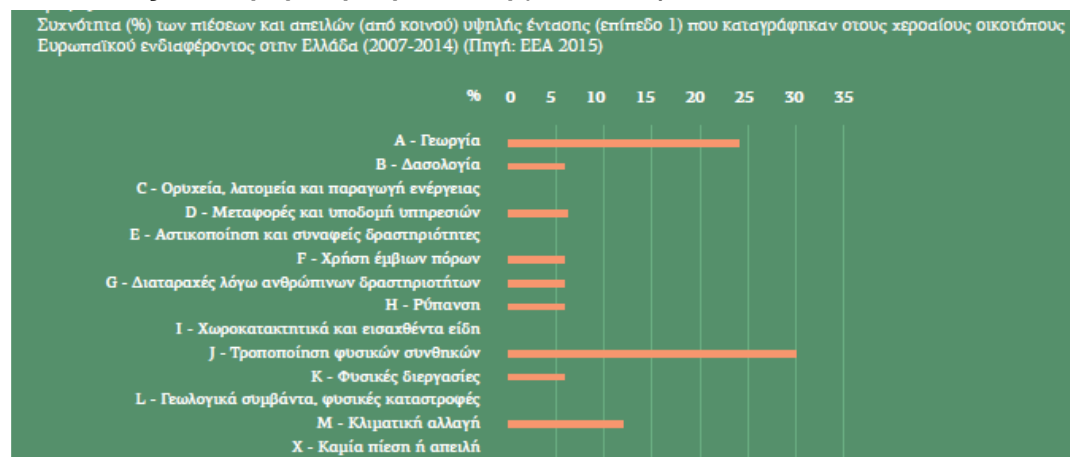
Εικόνα 6- 28 Κατανομή των απειλών προς τους οικοτόπους ανάλογα με την προέλευση (2013-2018)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

Για την περίοδο 2007-2014 όταν εξετάστηκαν οι απειλές υψηλής έντασης προς τους χερσαίους οικοτόπους, η γεωργία καταλάμβανε τη δεύτερη θέση με πιο σημαντική την τροποποίηση των φυσικών συνθηκών (Εικόνα 6-29).

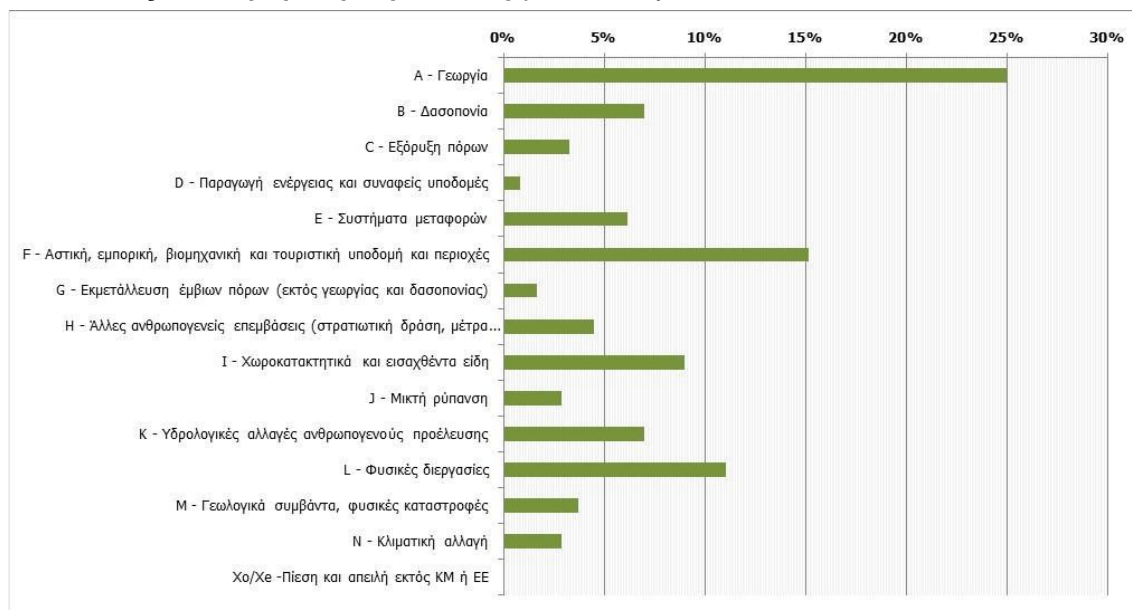
Εικόνα 6- 29 Κατανομή των υψηλής έντασης πιέσεων και απειλών προς τους οικοτόπους ανάλογα με την προέλευση (2007-2014)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2018), ΕΕΑ (2015)

Στην πλέον πρόσφατη έκθεση δεν φαίνεται να υπάρχει διαφοροποίηση όταν εξετάζονται οι υψηλής έντασης πιέσεις και απειλές (Εικόνα 6-30). Η γεωργική δραστηριότητα και σε αυτή την περίπτωση των υψηλής έντασης πιέσεων και απειλών αποτελεί την πρώτη πηγή.

Εικόνα 6- 30 Κατανομή των υψηλής έντασης πιέσεων και απειλών προς τους οικοτόπους ανάλογα με την προέλευση (2013-2018)

Πηγή: ΕΚΠΑΑ (2019)

6.4.4. Απειλές προερχόμενες από τη γεωργία και τη δασοκομία

Από την ανάλυση των δεδομένων που τέθηκαν στη διάθεση του αναδόχου από τη Διαχειριστική Αρχή προέκυψαν κάποια περισσότερο διαφωτιστικά στοιχεία σε σχέση με τις πιέσεις και απειλές που ασκεί η γεωργία και η δασοκομία. Στις, προερχόμενες από τη γεωργία πιέσεις με κωδικό ΑΧΧ προστέθηκαν, για τους σκοπούς της ανάλυσης και άλλες πέντε κατηγορίες πιέσεων η διάχυτη ρύπανση των επιφανειακών και των υπογείων υδάτων λόγω γεωργικών και δασοκομικών δραστηριοτήτων H01.05 και H02.06 που έχουν περιληφθεί στην κατηγορία ρύπανση αλλά και οι απολήψεις υδάτων επιφανειακών και υπογείων (J02.06.01, J02.07.01, J02.07.05) που είναι ταξινομημένες ως αλλοιώσεις φυσικών συστημάτων κι έτσι διαμορφώνεται ο παρακάτω κατάλογος πιέσεων (Πίνακας 6-25).

Αναλύοντας την συχνότητα εμφάνισης στο σύνολο των οικοτόπων της χώρας, των πιέσεων και απειλών που προέρχονται από τη γεωργία (με τον συνυπολογισμό όπως εξηγήθηκε παραπάνω) προκύπτει ότι σε 3.775 περιπτώσεις ή στο 25% ασκείται σε προστατευόμενο οικοτόπο κάποιου είδους πίεση που προέρχεται από τη γεωργία, εάν δε αυτός ο αριθμός αναχθεί στις περιπτώσεις που ασκείται κάποια πίεση και είναι γνωστής προελεύσεως τότε το ποσοτό φτάνει στο 36,5%. Η δεύτερη σε συχνότητα αιτία πιέσεων είναι οι συγκοινωνίες και το ποσοστό εμφάνισης τέτοιων πιέσεων είναι 8,9% (Πίνακας 6-26).

Πίνακας 6- 25 Πιέσεις προς τα οικοσυστήματα οφειλόμενες στη γεωργία και τη δασοκομία

A		Agriculture			
A01	Cultivation	A05	livestock farming and animal breeding (without grazing)	J02.07.01	groundwater abstractions for agriculture
		A05.01	Animal breeding,	J02.07.05	other major groundwater abstractions from groundwater for agriculture
A02	modification of cultivation practices	A05.02	stock feeding		
A02.01	agricultural intensification	A05.03	Lack of animal breeding	B	Sylviculture, forestry
A02.02	crop change	A06	annual and perennial non-timber crops	B01	forest planting on open ground
A02.03	grassland removal for arable land	A06.01	annual crops for food production	B01.01	forest planting on open ground (native trees)
A03	mowing / cutting of grassland	A06.01.01	intensive annual crops for food production/ intensification	B01.02	artificial planting on open ground (non-native trees)
A03.01	intensive mowing or intensification	A06.01.02	non- intensive annual crops for food production	B02	Forest and Plantation management & use
A03.02	non intensive mowing	A06.02	perennial non-timber crops	B02.01	forest replanting
A03.03	abandonment / lack of mowing	A06.02.01	intensive perennial non-timber crops/intensification	B02.01.01	forest replanting (native trees)
A04	grazing	A06.02.02	non-intensive perennial non-timber crops	B02.01.02	forest replanting (non native trees)
A04.01	intensive grazing	A06.03	biofuel-production	B02.02	forestry clearance
A04.01.01	intensive cattle grazing	A06.04	abandonment of crop production	B02.03	removal of forest undergrowth
A04.01.02	intensive sheep grazing	A07	use of biocides, hormones and chemicals	B02.04	removal of dead and dying trees
A04.01.03	intensive horse grazing	A08	Fertilisation	B02.05	non- intensive timber production (leaving dead wood/ old trees untouched)
A04.01.04	intensive goat grazing	A09	Irrigation	B02.06	thinning of tree layer
A04.01.05	intensive mixed animal grazing	A10	Restructuring agricultural land holding	B03	forest exploitation without replanting or natural regrowth
A04.02	non intensive grazing	A10.01	removal of hedges and copses or scrub	B04	use of biocides, hormones and chemicals (forestry)
A04.02.01	non intensive cattle grazing	A10.02	removal of stone walls and embankments	B05	use of fertilizers (forestry)
A04.02.02	non intensive sheep grazing	A11	Agriculture activities not referred to above	B06	grazing in forests/ woodland
A04.02.03	non intensive horse grazing			B07	Forestry activities not referred to above
A04.02.04	non intensive goat grazing	H01.05	diffuse pollution to surface waters due to agricultural and forestry activities		
A04.02.05	non intensive mixed animal grazing	H02.06	diffuse groundwater pollution due to agricultural and forestry activities		
A04.03	abandonment of pastoral systems, lack of grazing	J02.06.01	surface water abstractions for agriculture		

Πηγή: Ref_threats_pressures_FINAL_20110330

Πίνακας 6- 26 Συχνότητα εμφάνισης πιέσεων απειλών στο σύνολο των προστατευόμενων οικοτόπων της χώρας (2013-2018)

Πηγή πίεσης	Συχνότητα	%
Καμμία/Χωρίς χαρακτηρισμό	4.805	31,8
Από τη γεωργία	3.815	25,3
Από τη δασοκομία	543	3,6
Άλλες αιτίες	5.919	39,6
Σύνολο	15.105	100,0

Πηγή: Απειλές πιέσεις σε NATURA.ods, Επεξεργασία του αναδόχου.

Μόνο το 3,6% των πιέσεων και απειλών στους οικοτόπους προερχόταν από την δασοκομία.

Ένα 11,7% των πιέσεων/απειλών που ασκείται στους προστατευόμενου οικοτόπους της χώρας χαρακτηρίζονται υψηλής έντασης. Το αντρίστοιχο ποσοστό στους απειλές/πιέσεις γεωργικής προέλευσης είναι 15,8% ενώ για τη δασοκομία είναι 17,3% (Πίνακας 6- 27).

Πίνακας 6- 27 Πιέσεις/απειλές στους οικοτόπους τις χώρας ανά πηγή και βαθμό έντασης (2013-2018)

Προέλευση πίεσης/απειλής	Σημασία				Σύνολο
	Χωρίς χαρακτηρισμό	Χαμηλής έντασης	Μέτριας έντασης	Υψηλής έντασης	
Καμμία/Χωρίς χαρακτηρισμό	4.796 (99.8%)	5 (0.1%)	2 (0.0%)	2 (0.0%)	4.805 (100.0%)
Από τη γεωργία	73 (1.9%)	1.551 (41.1%)	1.554 (41.2%)	595 (15.8%)	3.773 (100.0%)
Από τη δασοκομία	1 (0.2%)	144 (26.5%)	304 (56.0%)	94 (17.3%)	543 (100.0%)
Άλλες αιτίες	63 (1.1%)	2.227 (37.2%)	2.623 (43.8%)	1.071 (17.9%)	5.984 (100.0%)
ΣΥΝΟΛΟ	4.933 (32.7%)	3.927 (26.0%)	4.483 (29.7%)	1.762 (11.7%)	15.105 (100.0%)

Πηγή: Απειλές πιέσεις σε NATURA.ods, Επεξεργασία του αναδόχου

Πέραν αυτού προκύπτει ότι λίγο πάνω από το 1/3 των πιέσεων/απειλών υψηλής έντασης πηγάζει από τη γεωργική δραστηριότητα και μόλις το 5,3% από τη δασοκομία. Με ένα 60% των υψηλής έντασης απειλών πιέσεων να έχουν άλλες (πέραν της γεωργίας – δασοκομίας) αιτίες

6.4.5. Οικότοποι που σχετίζονται με τη γεωργία

Πλήθος τύπων οικοτόπων προσφέρει οικοσυστημικές λειτουργίες που σχετίζονται με τη γεωργία και τη βόσκηση ή η κατάσταση διατήρησής τους καθορίζεται, περισσότερο ή λιγότερο, από την άσκηση γεωργικών και κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων (Halada *et al.*, 2011). Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι τα ποολίβαδα τα οποία αφενός προσφέρουν βοσκήσιμη ύλη και αφετέρου εξαρτώνται από την άσκηση ορθολογικής βοσκής για την ανάσχεση της δευτερογενούς διαδοχής. Επιπλέον, η απουσία διαταραχών (όπως για παράδειγμα η πυρκαγιά ή η βόσκηση) μέσης έντασης και διάρκειας θεωρείται ως σημαντική απειλή για πλήθος τύπων οικοτόπων (Janssen *et al.* 2016).

Από τους 82 χερσαίους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαντούν στον ελλαδικό χώρο, θεωρούμε πως οι παρακάτω 16 (28) σχετίζονται άμεσα με την ορθολογική άσκηση βόσκησης ή άλλων αγροτικών δραστηριοτήτων:

Πίνακας 6- 28 Τύποι οικοτόπων των οποίων ο βαθμός διατήρησης εξαρτάται με την άσκηση βόσκησης.

Κωδικός Τύπου Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου
2190	Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών
2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.
4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη
4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους
5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.
5330	Θερμο-μεσογειακές και προεργμικές λόχμες
5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>
5430	Ενδημικά φρύγανα από <i>Euphorbio-Verbascion</i>
6110*	Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες της <i>Alyso-Sedion albi</i>
6170	Ασβεστούχοι αλπικοί και υποαλπικοί λειμώνες
6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της <i>Thero-Brachypodietea</i>
6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)
62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)
62D0	Ορο-Moesian όξινοι λειμώνες
6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>
6430	Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα
6510	Θεριζόμενοι λειμώνες χαμηλού υψομέτρου (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
7140	Μεταβατικοί και τρεμώδεις τυρφώνες
7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>
7230	Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες
8230	Πρόσκοπη (πρόδρομη) βλάστηση σε βραχώδεις επιφάνειες

*Αστερίσκος στον κωδικό του τύπου οικοτόπου υποδηλώνει τύπο οικοτόπου προτεραιότητας.

6.4.5.1. Κατάσταση Διατήρησης οικοτόπων που σχετίζονται με τη γεωργία

Για τους παραπάνω τύπους οικοτόπων παρατίθενται τα δεδομένα που αφορούν την εκτίμηση της κατάστασης διατήρησής τους στην Ελλάδα (Πίνακας 6-29).

Πίνακας 6- 29 Κατάσταση διατήρησης τύπων οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με γεωργία.

Τύπος οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Εύρος εξάπλωσης	Έκταση	Δομές και λειτουργίες	Μελλοντικές προοπτικές	Καθεστώς διατήρησης
4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	FV	FV	U1	U1	U1
4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	FV	FV	FV	FV	FV
5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	FV	FV	FV	FV	FV
5330	Θερμο-μεσογειακές και προεργμικές λόχμες	FV	FV	FV	FV	FV
5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	FV	FV	FV	FV	FV
5430	Ενδημικά φρύγανα από	FV	FV	FV	FV	FV

Τύπος οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Εύρος εξάπλωσης	Έκταση	Δομές και λειτουργίες	Μελλοντικές προοπτικές	Καθεστώς διατήρησης
	Euphorbio-Verbascion					
6110*	Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες της <i>Alysso-Sedion albi</i>	FV	FV	U1	U1	U1
6170	Ασβεστούχοι αλπικοί και υποαλπικοί λειμώνες	FV	FV	FV	FV	FV
6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	FV	FV	FV	FV	FV
6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	FV	FV	FV	FV	FV
6260*	Παννωνικές αμμόδεις στέππες	FV	FV	FV	FV	FV
6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόδες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	FV	FV	U1	FV	U1
6430	Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόδες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα	FV	FV	U1	FV	U1
6510	Θεριζόμενοι λειμώνες χαμηλού υψομέτρου (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	FV	FV	FV	FV	FV
62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	FV	FV	FV	U1	U1
62D0	Oro-Moesian όξινοι λειμώνες	XX	XX	XX	XX	XX

*Αστερίσκος στον κωδικό του τύπου οικοτόπου υποδηλώνει τύπο οικοτόπου προτεραιότητας

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει πως οι περισσότεροι τύποι οικοτόπων των οποίων η κατάσταση διατήρησης σχετίζεται με γεωργικές πρακτικές (κυρίως βόσκηση) βρίσκονται σε καλή κατάσταση διατήρησης εκτός των 4060, 6110*, 6420, 6430 και 62A0 που βρίσκονται σε μη ικανοποιητική-ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης. Οι παραπάνω τύποι οικοτόπων χρήζουν βελτίωσης/αποκατάστασης προκειμένου να εκπληρώνουν τις οικολογικές τους λειτουργίες στο μέγιστο βαθμό.

6.4.5.2. Βαθμός Διατήρησης οικοτόπων που εξαρτώνται από γεωργικές πρακτικές

Κατάσταση διατήρησης γεωργικών οικοτόπων (Δείκτης C36)

Πίνακας 6- 30 Κατάσταση διατήρησης των λειμώνων (Κοινός Δείκτης πλαισίου C36)

Περίοδος	Κατάσταση διατήρησης	Ποσοστό των αξιολογημένων οικοτόπων		
		Ελλάδα	ΕΕ- 27	ΕΕ-28
2013-2018	Ικανοποιητική	40,0	20,0	19,7
	Ανεπαρκής	40,0	34,6	34,0
	Κακή	0,0	42,6	43,6
	Άγνωστη	20,0	2,7	2,7
2007-2012	Ικανοποιητική	37,5	21,3	20,9
	Ανεπαρκής	62,5	39,3	38,6
	Κακή	0,0	37,1	38,2
	Άγνωστη	0,0	2,3	2,2

Πηγή: cap-indicators-c36_2019_en

Επιπλέον της εθνικής αναφοράς για την κατάσταση διατήρησης των τύπων οικοτόπων, εκτιμήθηκε και ο βαθμός διατήρησης των τύπων οικοτόπων σε επίπεδο περιοχής NATURA 2000 (Ειδική Ζώνη Διατήρησης – ΕΖΔ) με στόχο τη συμπλήρωση της πληροφορίας που περιλαμβάνεται στα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων (ΤΕΔ). Παρομοίως με την κατάσταση διατήρησης, ο βαθμός διατήρησης αντικατοπτρίζει την κατάσταση του οικοσυστήματος και την ικανότητα του τύπου οικοτόπου σε κάθε ΕΖΔ να έχει ικανοποιητικές δομές ώστε να εκπληρώνονται οι οικολογικές λειτουργίες του. Ο βαθμός διατήρησης εκτιμάται ως:

- Α: Καλός Βαθμός Διατήρησης
- Β: Ανεπαρκής Βαθμός Διατήρησης
- C: Κακός βαθμός διατήρησης

Για τους παραπάνω τύπους οικοτόπων (**Error! Reference source not found.**) συλλέχθηκαν τα δεδομένα που αφορούν την εκτίμηση του βαθμού διατήρησής τους στις ΕΖΔ του δικτύου NATURA 2000 και παρουσιάζονται οι τύποι οικοτόπων που στην εκάστοτε ΕΖΔ έχουν μη ανεπαρκή (B) ή κακό (C) βαθμό διατήρησης (**Error! Reference source not found.**).

Πίνακας 6- 31 Τύποι οικοτόπων που εξαρτώνται από γεωργικές πρακτικές με μη ικανοποιητικό ή κακό βαθμό διατήρησης στις ΕΖΔ

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR1110004	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	C
GR1110004	5210	Δενδρώδη matorrals με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1110004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR1110005	5210	Δενδρώδη matorrals με <i>Juniperus</i> spp.	C
GR1120003	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B
GR1120003	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1130007	5210	Δενδρώδη matorrals με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1140001	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1140002	6430	Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα	B
GR1140002	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1140003	6430	Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα	C
GR1140003	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1140003	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	C
GR1140004	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR1140004	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1140004	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	C
GR1150010	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	B
GR1150010	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1150010	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1210001	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1210002	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR1220001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1220001	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1220002	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1220012	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	B
GR1230002	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1240002	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B
GR1240002	7230	Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες	B
GR1240002	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1240002	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1240003	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	C
GR1240004	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1240004	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	B
GR1250002	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1250002	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της <i>Thero-Brachypodietea</i>	B
GR1250002	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	C
GR1250002	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1250003	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1250003	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	C
GR1250004	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	C
GR1250004	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της <i>Thero-Brachypodietea</i>	B
GR1260001	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B
GR1260001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1260001	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1260002	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	C
GR1260004	6430	Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα	B
GR1260005	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B
GR1260005	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1260007	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1270001	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	C
GR1270004	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	B
GR1270004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR1270004	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της <i>Thero-Brachypodietea</i>	B
GR1270005	6510	Θεριζόμενοι λειμώνες χαμηλού υψομέτρου (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	C
GR1310001	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR1310003	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1320001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1320002	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR1330001	7230	Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες	C
GR1330001	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1340001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio</i> – <i>Holoschoenion</i>	B
GR1340001	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της <i>Thero-Brachypodietea</i>	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR1340001	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1340003	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B
GR1340003	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR1340003	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1340004	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της Molinio – Holoschoenion	B
GR1340004	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR1340005	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της Caricion davallianae	B
GR1340006	7230	Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες	C
GR1340006	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1340009	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της Molinio – Holoschoenion	B
GR1340009	6430	Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα	B
GR1340009	8230	Πρόσκοπη (πρόδρομη) βλάστηση σε βραχώδεις επιφάνειες	B
GR1340009	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR1340009	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1340010	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B
GR1340010	7140	Μεταβατικοί και τρεμώδεις τυρφώνες	C
GR1340010	8230	Πρόσκοπη (πρόδρομη) βλάστηση σε βραχώδεις επιφάνειες	B
GR1340010	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR1340010	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR1410001	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1410002	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1420001	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	C
GR1420004	6110*	Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες της Alysso-Sedion albi	C
GR1420004	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	C
GR1420010	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR1430001	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1430004	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR1440001	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1440003	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR2110001	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2110001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2110002	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2110002	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2110002	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR2120001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR2120001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της Molinio – Holoschoenion	B
GR2120002	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της Caricion davallianae	B
GR2130001	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2130001	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR2130002	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2130004	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2130004	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2130005	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	C
GR2130006	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2130006	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2130006	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR2130007	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2130007	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2130007	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR2130008	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2130008	5210	Δενδρώδη <i>matrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2140001	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR2210001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2210002	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2210002	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2210002	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	B
GR2230002	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	B
GR2230004	5330	Θερμο-μεσογειακές και προεργμικές λόχμες	B
GR2230004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2240001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR2310001	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2310004	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR2310006	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	B
GR2310007	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR2310009	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	B
GR2310009	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	C
GR2320001	2190	Υγρές κοιλάδες μεταξύ των θινών	B
GR2320002	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2320002	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2320002	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR2320003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2320004	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2320004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR2320005	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2320007	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2320007	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2320008	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2320008	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR2330003	2190	Υγρές κοιλάδες μεταξύ των θινών	B
GR2330005	2190	Υγρές κοιλάδες μεταξύ των θινών	B
GR2330005	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR2330005	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2330007	2190	Υγρές κοιλάδες μεταξύ των θινών	B
GR2420001	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2420001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2420002	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2430001	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR2440006	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	B
GR2440006	62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	B
GR2450001	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR2450004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2450005	4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	B
GR2450005	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της <i>Thero-Brachypodietea</i>	C
GR2450005	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	B
GR2510003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2520002	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	B
GR2520006	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2520006	6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	C
GR2530002	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	B
GR2530004	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2530005	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR2540003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR2540003	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR2550003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR2550003	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2550004	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR2550005	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2550006	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR3000001	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	C

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR3000003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR3000005	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR3000005	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR3000005	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	C
GR3000006	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR3000006	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4110001	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	B
GR4110001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4110002	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4110003	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4110004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4110004	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4110005	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4110005	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4120001	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4120001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4120002	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4120004	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4120004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4130001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4210001	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4210002	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4210002	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	C
GR4210003	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	C
GR4210004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4210005	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4210005	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4210006	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της Molinio – Holoschoenion	B
GR4210007	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4210008	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4210008	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της Molinio – Holoschoenion	C
GR4210008	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4210009	5330	Θερμο-μεσογειακές και προεργμικές λόχμες	B
GR4210009	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4210010	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4210010	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR4210011	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4210011	5330	Θερμο-μεσογειακές και προεργμικές λόχμες	B
GR4220001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της Molinio – Holoschoenion	C
GR4220003	5330	Θερμο-μεσογειακές και προεργμικές λόχμες	C
GR4220003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220003	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	C
GR4220004	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4220006	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	C
GR4220006	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4220007	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR4220010	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220011	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220012	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220014	2190	Υγρές κοιλάτες μεταξύ των θινών	B
GR4220014	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4220017	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220017	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4220018	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220019	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4220033	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4310002	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4310002	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4310003	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	C
GR4310004	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	C
GR4310004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR4310004	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	C
GR4310004	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4310005	5330	Θερμο-μεσογειακές και προεξημικές λόχμες	B
GR4310005	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4310006	4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	B
GR4320002	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4320003	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4320003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4320003	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4320003	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4320005	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4320006	5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4320006	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4320006	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	C
GR4330002	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4330002	5430	Ενδημικά φρύγανα από <i>Euphorbio-Verbascon</i>	B
GR4330003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4330003	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	B
GR4330003	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4330003	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	C
GR4330004	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	B
GR4330004	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4330004	7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	C
GR4330005	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4340001	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4340001	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR4340001	2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR4340003	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR4340004	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4340004	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR4340006	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR4340006	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR4340007	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	C
GR4340008	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4340010	5330	Θερμο-μεσογειακές και προεξημικές λόχμες	B
GR4340010	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4340010	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C
GR4340010	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4340012	5430	Ενδημικά φρύγανα από <i>Euphorbio-Verbascon</i>	B
GR4340012	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	B
GR4340013	5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	B
GR4340013	6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea	B
GR4340015	6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	C

*στον κωδικό του τύπου οικοτόπου υποδηλώνει τύπο οικοτόπου προτεραιότητας

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από την επεξεργασία των στοιχείων του παραπάνω πίνακα προκύπτει ο παρακάτω πίνακας 6-32 που απεικονίζει την κατάσταση των οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία. Από αυτόν προκύπτει ότι 215 από τους 4028 οικοτόπους που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης δηλαδή το 5,3%, ενώ μόνο 61 (1,5%) βρίσκονται σε κακή κατάσταση διατήρησης.

Από την ανάλυση των στοιχείων που αφορούν στην κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία προκύπτει ότι οικοτόποι προτεραιότητας αποτελούν το 18,7% του συνόλου, εκ των οποίων το 7,3% βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση και το 2,0% σε κακή κατάσταση διατήρησης. Από τους τύπους οικοτόπων προτεραιότητας ο συχνότερα

Πίνακας 6- 32 Κατάσταση διατήρησης οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία

Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Σύνολο		Οικότοποι με μη ικανοποιητικό βαθμό διατήρησης		Οικότοποι με κακό βαθμό διατήρησης	
		N	%	N	%	N	%
5420	Φρύγανα από <i>Sarcopoterium spinosum</i>	1667	41,4	48	2,9	14	0,8
5210	Δενδρώδη <i>matorrals</i> με <i>Juniperus</i> spp.	474	11,8	34	7,2	7	1,5
6420	Υγροί μεσογειακοί λειμώνες με υψηλές πόες της <i>Molinio – Holoschoenion</i>	234	5,8	20	8,5	12	5,1
6220*	Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της <i>Thero-Brachypodietea</i>	454	11,3	24	5,3	6	1,3
6230*	Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	135	3,4	15	11,1	3	2,2
4090	Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους	373	9,3	14	3,8	2	0,5
62A0	Ανατολικές υπο-Μεσογειακές ξηρές χλωώδεις διαπλάσεις (<i>Scorzonetalia villosae</i>)	85	2,1	14	16,5	2	2,4
2190	Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών	118	2,9	9	7,6	3	2,5
2250*	Θίνες των παραλίων με <i>Juniperus</i> spp.	130	3,2	10	7,7	1	0,8
7210*	Ασβεστούχοι βάλτοι με <i>Cladium mariscus</i> και είδη της <i>Caricion davallianae</i>	34	0,8	6	17,6	4	11,8
4060	Αλπικά και βόρεια χέρσα εδάφη	18	0,4	8	44,4	0	0,0
5330	Θερμο-μεσογειακές και προεργημικές λόχμες	197	4,9	5	2,5	1	0,5
6430	Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα	5	0,1	3	60,0	1	20,0
7230	Αλκαλικοί χαμηλοί τυρφώνες	8	0,2	1	12,5	2	25,0
5430	Ενδημικά φρύγανα από <i>Euphorbio-Verbascion</i>	78	1,9	2	2,6	0	0,0
8230	Πρόσκοπη (πρόδρομη) βλάστηση σε βραχώδεις επιφάνειες	2	0,0	2	100,0	0	0,0
6510	Θεριζόμενοι λειμώνες χαμηλού υψομέτρου (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	14	0,3	0	0,0	1	7,1
7140	Μεταβατικοί και τρεμώδεις τυρφώνες	1	0,0	0	0,0	1	100,0
6110*	Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες της <i>Alyssio-Sedion albi</i>	1	0,0	0	0,0	1	100,0
Σύνολο		4028	100,0	215	5,3	61	1,5

*στον κωδικό του τύπου οικοτόπου υποδηλώνει τύπο οικοτόπου προτεραιότητας

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document, επεξεργασία του αναδόχου

απαντώμενος τύπος είναι ο τύπος 6220 «Ψευδοστέππα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά της Thero-Brachypodietea» με 454 συνολικά οικοτόπους (11.3% των οικοτόπων γεωργικού ενδιαφέροντος) εκ των οποίων το 5,3% των οικοτόπων βρίσκεται σε μη ικανοποιητικό και το 1,3% σε κακή κατάσταση διατήρησης. Για τον δεύτερο, σε συχνότητα που απαντάται, γεωργικού ενδιαφέροντος τύπο οικοτόπων προτεραιότητας ήτοι τις «Χλωώδεις διαπλάσεις με *Nardus*, ποικίλων ειδών, σε πυριτικά υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των ημιορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης), 6230» στον οποίο κατατάσσεται το 3,4% των οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία, η κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων παρουσιάζεται ως δυσμενέστερη αφού το 11,1% των οικοτόπων βρίσκονται σε μη ικανοποιητική και το 2,2% σε κακή κατάσταση διατήρησης.

Οι «Θίνες των παραλίων με *Juniperus* spp.» (2250) που αποτελούν τον τρίτο σε συχνότητα τύπο οικοτόπων προτεραιότητας με 130 οικοτόπους ή το 3,2% των οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία, σε ένα ποσοστό 7,7% βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση ενώ μόνο ένας οικοτόπος βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Τέλος, από τους άλλους δύο τύπους οικοτόπων προτεραιότητας με άμεση σχέση με την γεωργική δραστηριότητα, τόσο οι Ασβεστούχοι βάλτοι με *Cladium mariscus* και είδη της *Caricion davallianae* (7210) που συγκεντρώνουν το 0,8% των οικοτόπων όσο ο, μία φορά απαντώμενος, παρόχθιος ασβεστούχος ή βασεόφιλος λειμώνας της *Alyso-Sedion albi* (6110) δεν φαίνεται αν είναι σε ικανοποιητική κατάσταση γενικά αφού δέκα από τους 34 οικοτόπους των ασβουχών βάλτων (7210) δεν είναι σε καλή κατάσταση ο δε μοναδικός οικοτόπος του τύπου 6110 βρίσκεται σε κακή κατάσταση διατήρησης.

Αξιοσημείωτες επίσης, πέραν των οικοτόπων προτεραιότητας είναι οι περιπτώσεις των υγρών μεσογειακών λειμώνων με υψηλές πόες της *Molinio – Holoschoenion* (6420) όπου σε σύνολο 234 οικοτόπων το 8,5% βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και το 5,1% σε κακή, των Ανατολικών υπο-Μεσογειακών ξηρών χλωδών διαπλάσεων (*Scorzonetalia villosae*), 62A0 όπου επί των 85 οικοτόπων το 16,5% βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση αλλά και των Αλπικών και βόρειων χέρσων εδαφών (4060) όπου το 44% των οικοτόπων βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.

Τέλος, άξιες αναφορές είναι και οι Υγρόφιλες κοινότητες των παρυφών με υψηλές πόες στις πεδιάδες και στα ορεινά έως αλπικά επίπεδα (6430) όπου μόνο 1 από τους πέντε οικοτόπους του τύπου αυτού θεωρείται ως ευρισκόμενος σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης αλλά και οι περιπτώσεις των τυρφώνων που παίζουν σημαντικό ρόλο στη δέσμευση άνθρακα αλλά και υπάρχει ειδική πρόβλεψη για την προστασία τους στην ενισχυμένη αιρεσιμότητα, τόσο των Αλκαλικών χαμηλών τυρφώνων (7230) όσο και των Μεταβατικών και τρεμωδών τυρφώνων (7140) όπου 1 οικοτόπος βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση και 3 σε κακή κατάσταση διατήρησης.

6.4.5.3. Πιέσεις και απειλές στους οικοτόπους που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία

Αναλύοντας τα στοιχεία για τις πιέσεις και απειλές που ασκούνται στους γεωργικούς και μόνο οικοτόπους βάσει των στοιχείων που παρασχέθηκαν από την διαχειριστική αρχή προκύπτει ότι συνολικά καταγράφηκαν 5.358 περιπτώσεις που ασκήθηκαν πιέσεις/απειλές στους προστατευόμενους οικοτόπους που σχετίζονται με τη γεωργία με τις περισσότερες περιπτώσεις να διαπιστώνονται στα φρυγανικά συστήματα με *Sarcopoterium spinosum* λόγω βεβαίως του γεγονότος ότι είναι οι πλέον συχνά απαντώμενοι προστατευόμενοι οικότοποι γεωργικού ενδιαφέροντος (Πίνακας 6-33).

Πίνακας 6- 33 Συχνότητα εμφάνισης πιέσεων/απειλών σε προστατευόμενους οικότοπους άμεσα σχετιζόμενους με τη γεωργία.

Τύπος οικοτόπου	Συχνότητα πιέσεων/απειλών
<i>Sarcopoterium spinosum phryganas</i>	1667
Mediterranean salt meadows (<i>Juncetalia maritimi</i>)	714
Arborescent matorral with <i>Juniperus</i> spp.	474
Mediterranean and thermo-Atlantic halophilous scrubs (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)	468
Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea	454
Endemic oro-Mediterranean heaths with gorse	373
Mediterranean tall humid grasslands of the <i>Molinio-Holoschoenion</i>	234
Thermo-Mediterranean and pre-desert scrub	197
Species-rich <i>Nardus</i> grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountainous areas in Continental Europe)	135
<i>Quercus macrolepis</i> forests	122
Humid dune slacks	118
Aegean <i>Quercus brachyphylla</i> woods	86
Eastern sub-Mediterranean dry grasslands (<i>Scorzoneratalia villosae</i>)	85
Endemic phryganas of the Euphorbio-Verbascion	78
Alpine and subalpine calcareous grasslands	74
Calcareous fens with <i>Cladium mariscus</i> and species of the <i>Caricion davallianae</i>	34
Alpine and Boreal heaths	18
Lowland hay meadows (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	14
Alkaline fens	8
Hydrophilous tall herb fringe communities of plains and of the montane to alpine levels	5
ΣΥΝΟΛΟ	5358

Πηγή: Απειλές πιέσεις σε NATURA.ods, Επεξεργασία του αναδόχου

Από πλευράς έντασης των απειλών/πιέσεων για 3.751 περιπτώσεις υπάρχει αξιολόγηση της έντασης της πίεσης ή απειλής. Γι'αυτές τις περιπτώσεις από την ανάλυση προκύπτει ότι το 15,6% των απειλών/πιέσεων σε γεωργικού ενδιαφέροντος προστατευόμενους οικότοπους αξιολογούνται ως υψηλής έντασης, το 44,9% ως μέσης έντασης ενώ το 39,5% ως χαμηλής έντασης.

Η πλειοψηφία των απειλών και πιέσεων που δέχονται οι οικοτόποι εκτιμώνται ως χαμηλής και μέσης έντασης.

Η γεωργία είναι η σημαντικότερη πηγή πίεσης στους οικοτόπους είτε εξεταστούν οι τύποι οικοτόπων που επηρεάζονται από τη γεωργία είτε οι πιέσεις που ασκεί η γεωργία στο σύνολο των προστατευόμενων οικοτόπων της χώρας.

Η πλειοψηφία των απειλών και πιέσεων που δέχονται οι οικοτόποι που εξαρτώνται από τη γεωργική δραστηριότητα εκτιμώνται ως μεσαίας (44,9%) και υψηλής έντασης (15,6%)

Ένα σημαντικό μέρος των οικοτόπων βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης.

Από τους οικοτόπους που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία ένα σχετικά μικρό ποσοστό (5,3%) βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση και ακόμα μικρότερο (1,5%) σε κακή κατάσταση διατήρησης.

Για τους οικοτόπους προτεραιότητας γεωργικού ενδιαφέροντος (18,7% του συνόλου), τα σχετικά ποσοστά παρουσιάζονται ελαφρώς αυξημένα, 7,3% και 2,0% σε μη ικανοποιητική και κακή κατάσταση διατήρησης αντίστοιχα.

Η γεωργία αποτελεί τη σημαντικότερη απειλή για τους οικοτόπους, αφού εμφανίζεται στους περισσότερους από αυτούς τους τύπους.

Όταν εξετάζονται οι απειλές υψηλής έντασης η γεωργία είναι επίσης πρώτη σε συχνότητα.

Τόσο τα δάση όσο και η γεωργική γη δέχονται πιέσεις για αλλαγή χρήσης. Για τη γεωργία αλλά και για τα δάση οι πιέσεις προέρχονται από αστικές χρήσεις.

6.5. ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ & ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ (ΥΦΑ)

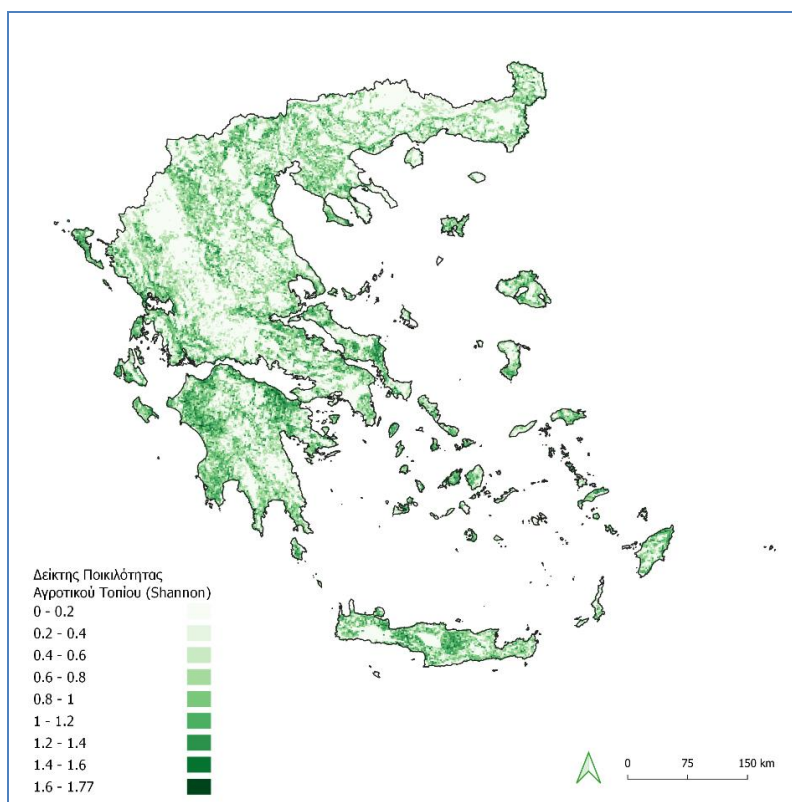
6.5.1. Αγροτικό Τοπίο

Ένα άλλο επίπεδο βιοποικιλότητας πέραν της γενετικής βιοποικιλότητας (μέρος 6.6 του παρόντος), των ειδών και των οικοσυστημάτων είναι αυτό της βιοποικιλότητας τοπίου. Η ποικιλότητα στη σύνθεση ετερογενών τύπων καλλιεργειών και η μωσαϊκότητα καλλιεργειών με (ημι)φυσικούς τύπους βλάστησης δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες για τη δημιουργία πλήθους μικρο-περιβαλλόντων που με τη σειρά τους ευνοούν αυξημένες τιμές βιοποικιλότητας.

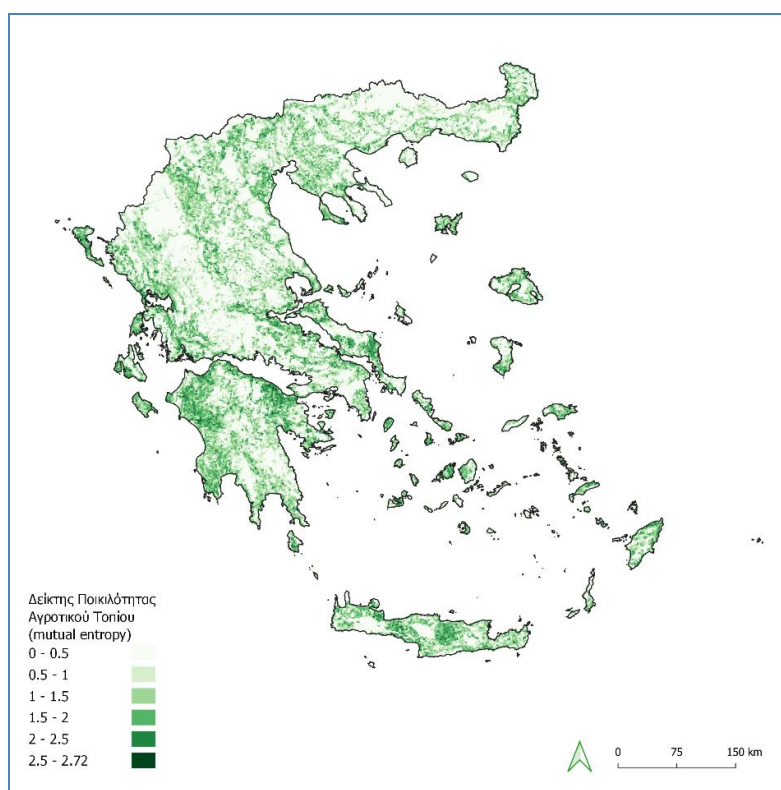
Για την εκτίμηση της ποικιλότητας του τοπίου έχουν κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί διάφοροι δείκτες. Στον όρο ποικιλότητα του τοπίου περιλαμβάνεται τόσο η θεματική ποικιλότητα (πλήθος διαφορετικών τύπων καλλιεργειών στο τοπίο) όσο και τη χωρική κατανομή τους. Γίνεται φανερό πως η ποικιλότητα δεν μπορεί να περιγραφεί με έναν και μόνο δείκτη, αλλά απαιτείται η συνδυαστική θεώρηση περισσότερων δεικτών (Nowosad & Stepinski 2018). Έχει αποδειχθεί πως οι δείκτες α) $I(y;x)$ [Mutualentropyinformation] (Nowosad & Stepinski 2018) και β) Ποικιλότητα κατά **Shannon** (shdi) δίνουν καλά αποτελέσματα στην προσπάθεια ποσοτικοποίησης της ποικιλότητας του τοπίου (Nowosad & Stepinski 2018). Ο πρώτος δείκτης εκτιμά την πολυπλοκότητα στη σύνθεση του τοπίου με βάση τη χωρική κατανομή των στοιχείων του στο χώρο, ενώ ο δεύτερος την ποικιλότητα των στοιχείων που συγκροτούν το τοπίο.

Για τον εντοπισμό περιοχών με υψηλή ποικιλότητα στη σύνθεση του αγροτικού τοπίου στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκε ένωση (intersection) των διανυσματικών δεδομένων των χρήσεων/κάλυψης γης CORINE 2018 με τα κελιά του Ευρωπαϊκού Πλέγματος Αναφοράς¹⁴ (Ε.Π.Α.) 2x2km σε περιβάλλον QGIS(QGISDevelopmentTeam 2019). Για κάθε ένα από τα 37.454 κελιά του Ε.Π.Α. 2 km τροποποιήθηκαν τα διανυσματικά δεδομένα σε ψηφιδωτά (raster) σε μέγεθος κελιού 10 m. Η μετατροπή πραγματοποιήθηκε με το στατιστικό πακέτο "rgdal" στην R (R Development Core Team 2020). Οι δείκτες υπολογίστηκαν με το στατιστικό πακέτο «landscapemetrics» (Hesselbarth *et al.* 2019) στην R (R Development Core Team 2020). Για την υπολογισμό των δεικτών διατηρήθηκε αυτούσια η κατάταξη των χρήσεων/κάλυψης γης του CORINE που αφορούν γεωργική χρήση γης (κλάσεις 2XX) ενώ όλες οι υπόλοιπες χρήσεις γης ενοποιήθηκαν (dissolved) σε μια κοινή κλάση. Το αποτέλεσμα αυτό επιτρέπει την εστίαση στην ανάλυση της ποικιλότητας του αγροτικού τοπίου στη μονάδα επιφάνειας (2x2km) διατηρώντας παράλληλα την πληροφορία της εναλλαγής αγροτικού τοπίου με άλλες κλάσεις χρήσης γης, ανθρωπογενείς ή φυσικές, καθώς αυτή η εναλλαγή υποδηλώνει την παρουσία οικοτόπων. Υψηλότερες τιμές των δεικτών φανερώνουν υψηλότερη ποικιλότητα στη σύνθεση του τοπίου. Υψηλότερες τιμές στη σύνθεση του αγροτικού τοπίου αλλά και στη σύνθεση αγροτικού/μη αγροτικού τοπίου συσχετίζονται με υψηλότερες τιμές βιοποικιλότητας. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δίνονται στους χάρτες 6-1 και 6-2.

¹⁴<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/eea-reference-grids-2>

Χάρτης 6 - 1 Δείκτης ποικιλότητας τοπίου κατά Shannon

Χάρτης 6 - 2 Δείκτης ποικιλότητας τοπίου κατά Mutual entropy information

Όπως φαίνεται στην παραπάνω εικόνα, περιοχές με εκτεταμένες εκτάσεις φυσικών οικοσυστημάτων (π.χ. μεγάλοι ορεινοί όγκοι όπως βουνά) παρουσιάζουν, προφανώς, μικρές τιμές των δεικτών ποικιλότητας αγροτικού τοπίου. Επίσης εκτάσεις με εκτεταμένες καλλιέργειες στις μεγάλες πεδιάδες της χώρας εμφανίζουν σαφώς μικρότερες τιμές των δεικτών ποικιλότητας αγροτικού τοπίου σε σχέση με τις ημιορεινές περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται αφενός από μεγάλη μωσαϊκότητα φυσικού-αγροτικού τοπίου αλλά και από ποικιλότητα και πολυπλοκότητα καλλιεργητικών συστημάτων. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί πως η Πελοπόννησος γενικά χαρακτηρίζεται από υψηλές τιμές των δεικτών σε ευρεία έκταση.

6.5.2. Περιοχές Υψηλής Αξίας για τη Φύση (HNV)

Ως γεωργικές περιοχές ή/και συστήματα υψηλής αξίας για τη φύση (High Nature Value systems, areas) ορίζονται οι περιοχές/συστήματα με μεγάλη συμβολή στην προστασία της βιοποικιλότητας η οποία συνδέεται άμεσα ή και οφείλεται στην γεωργική δραστηριότητα.

Στην «ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ» ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 20 ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014 –2020 (ΠΑΑ)» του 2019, και για την Ελλάδα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του Joint Research Center, και θεωρήθηκε ότι τρεις τύποι γεωργικής γης πληρούν τα παραπάνω κριτήρια και συγκεκριμένα

- Τύπος 1: Γεωργική γη με υψηλά ποσοστά ημιφυσικής βλάστησης.
- Τύπος 2: Γεωργική γη στην οποία ασκείται εκτατική γεωργία ή καλύπτεται από μωσαϊκό ημιφυσικής βλάστησης, καλλιεργούμενης γης και ακαλλιέργητων συστάδων φυσικής βλάστησης.
- Τύπος 3: Γεωργική γη η οποία, φιλοξενεί σπάνια είδη ή υψηλά ποσοστά πληθυσμών απειλούμενων ειδών στην Ευρώπη ή παγκοσμίως.

Για να καθοριστούν οι περιοχές χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένα είδη από κάθε κατηγορία.

Ως δείκτης της κατανομής των θηλαστικών χρησιμοποιήθηκε ο λαγόγυρος (*Spermophilus citellus*) ένα ενδημικό είδος εδαφόβιου σκίουρου της Κεντρικής και ΝΑ Ευρώπης με ειδικές απαιτήσεις όσον αφορά στα ενδιαιτήματα όπου ενδημεί. Ζει σε ανοιχτά, μη δασικά, οικοσυστήματα με χαμηλή βλάστηση, εύκρατα και υποαλπικά λιβάδια και ξέφωτα σχετικά μεγάλης έκτασης με χαμηλού ύψους βλάστησης. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιεί σχετικά χέρσα εδάφη, αείφυλλους και σκληρόφυλλους θαμνώνες, βοσκότοπους και λειμώνες που υφίστανται διαχειριστικές παρεμβάσεις (Coroiu et al. 2008, Γιουλάτος 2009, Janák et al. 2013). Απαραίτητη προϋπόθεση για την παρουσία του είδους σε μια περιοχή είναι η καλή αποστράγγιση και η διατήρηση χαμηλής βλάστησης (Katona et al. 2002). Τις τελευταίες δεκαετίες, η ανεξέλεγκτη εξάπλωση των αγροτικών εκτάσεων εις βάρος των φυσικών οικοσυστημάτων και η εγκατάλειψη της παραδοσιακής γεωργίας και κτηνοτροφίας έχουν οδηγήσει σε μείωση του πληθυσμού του λαγόγυρου και στην Ελλάδα (Γιουλάτος 2009). Οι αλλαγές στις αγροτικές δραστηριότητες, που αποτελούν τον πιο σημαντικό παράγοντα διαμόρφωσης των ενδιαιτημάτων για το είδος σήμερα, αποτελούν τις πλέον βασικές απειλές για το είδος και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συνδέονται με την έλλειψη διαχείρισης των βοσκοτόπων και λιβαδιών όπου το είδος διαβιεί όπως η χαμηλή (ανεπαρκής) ένταση βόσκησης ή/και θερισμού (Janák et al. 2013). Επίσης, οι ακατάλληλες αγροτικές πρακτικές, όπως οι μονοκαλλιέργειες, η

χρήση αγροχημικών ουσιών και η υπερβολική λίπανση, αλλά και η αλλαγή αγροτικών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένης της εντατικοποίησης της γεωργίας και της μετατροπής των φυσικών λιβαδιών σε καλλιεργήσιμες γαίες ή αναδασώσεις, αποτελούν κρίσιμες ή πολύ σημαντικές απειλές σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για το είδος (Janák et al. 2013)

Ως δείκτης για την κατανομή της ορνιθοπανίας χρησιμοποιήθηκαν τρία είδη ο Χρυσαιτός (*Aquila chrysaetos*), το κirkινέζι (*Falco naumanni*) και ο λιβαδόκιρκος (*Circus pygargus*). Ο χρυσαιτός είναι χαρακτηριστικό είδος που χρησιμοποιεί για τροφοληψία περιοχές των ανοιχτών ορεινών χορτολιβαδικών και αγροτικών εκτάσεων που απειλούνται από την εγκατάλειψη των παραδοσιακής γεωργίας, το κirkινέζι που είναι ένα χαρακτηριστικό στεπικό είδος που συναντάται σε πεδινές αγροτικές περιοχές κυρίως με σιτηρά και ο κίρκος που ζει σε αγροτικές περιοχές επίσης με σιτηρά σε μεγαλύτερα όμως υψόμετρα στην ελληνική επικράτεια. Επίσης και τα 3 είναι είδη χαρακτηρισμού περιοχών ΖΕΠ του δικτύου Natura 2000.

Ο χρυσαιτός είναι χαρακτηριστικό είδος που χρησιμοποιεί για τροφοληψία περιοχές των ανοιχτών ορεινών χορτολιβαδικών και αγροτικών εκτάσεων που απειλούνται από την εγκατάλειψη των παραδοσιακής γεωργίας. Η υποβάθμιση των βιοτόπων τροφοληψίας του (κυρίως η εγκατάλειψη των ορεινών καλλιεργειών) και οι εκτεταμένες αναδασώσεις αλλά και η φυσική δάσωση εγκαταλελειμμένων γαιών προκαλούν προβλήματα στο είδος (Λεγάκης & Μαραγκού 2009).

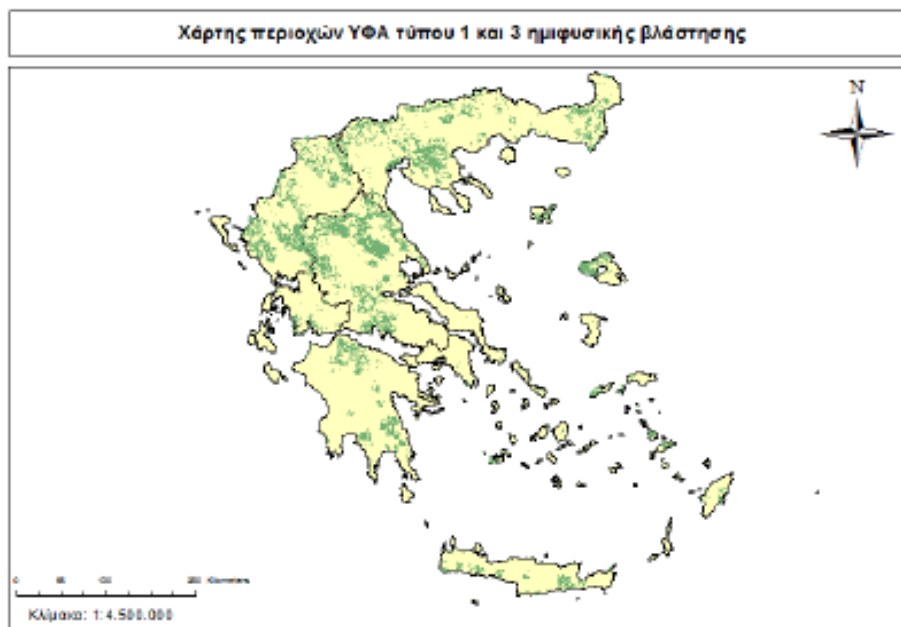
Το κirkινέζι που είναι ένα χαρακτηριστικό στεπικό είδος που συναντάται σε πεδινές αγροτικές περιοχές κυρίως με σιτηρά. Για την ανεύρεση τροφής καταφεύγει σε περιοχές με δομή στέπας, όπως τα ανοιχτά λιβάδια και τα αγροτικά οικοσυστήματα χαμηλών εισροών, όπως τα σιτηρά. Η κύρια απειλή στις αναπαραγωγικές περιοχές είναι η αλλαγή των χρήσεων γης και η υποβάθμιση των βιοτόπων του. Έχει επιβεβαιωθεί και από μελέτη που έγινε στη χώρα μας, η σημασία των αγροοικοσυστημάτων χαμηλών εισροών, και ειδικά των σιτηρών, αλλά και άλλων δομών του αγροτικού τοπίου για την αναπαραγωγή του είδους, (Galanaki et al. 2017α&β). Οι πιέσεις που υπάρχουν οφείλονται στην εντατικοποίηση της γεωργίας, που περιορίζει τις περιοχές τροφοληψίας (λιβαδικές εκτάσεις, εκτάσεις υπό αγρανάπαιση, ακαλλιέργητη ζώνη μεταξύ των αγρών), ο περιορισμός των καλλιεργειών-ξενιστών Ορθόπτερων και άλλων εντόμων και ασπόνδυλων και η εντατική χρήση φυτοφαρμάκων οδηγεί επίσης σε μείωση της τροφικής διαθεσιμότητας. Τέλος, απειλή αποτελεί και η μείωση των λιβαδικών εκτάσεων κοντά στους οικισμούς, λόγω της καλλιέργειας ή της δάσωσής τους (Λεγάκης & Μαραγκού 2009).

Ο Λιβαδόκιρκος (*Circus pygargus*) που ζει σε αγροτικές περιοχές επίσης με σιτηρά σε μεγαλύτερα όμως υψόμετρα στην ελληνική επικράτεια. Οι περιοχές που ζει χαρακτηρίζονται από τη συνύπαρξη εντατικών και ημιεντατικών χρήσεων γης, παραδοσιακών μωσαϊκών καλλιεργειών με πολλά φυσικά στοιχεία αλλά και φυσικά λιβάδια που βόσκονται. Ο λιβαδόκιρκος φωλιάζει στο έδαφος κυρίως σε καλλιέργειες σιτηρών, χωρίς να αποκλείεται το να φωλιάζει και σε αλπικά λιβάδια. Έτσι οι φωλιές του καταστρέφονται συχνά από τα γεωργικά μηχανήματα κατά τον θερισμό τους καλοκαιρινούς μήνες. Τρέφεται με μικρά πουλιά, θηλασικά, ερπετά και μεγάλα έντομα. Συνεπώς απειλείται από την εντατικοποίηση των καλλιεργειών, τα

φυτοφάρμακα αλλά και τη (λιγότερο στην πρόσφατη εποχή) λαθροθηρία, κυρίως κατά τη φθινοπωρινή μετανάστευση.

Τέλος, ως δείκτης για την κατανομή της εντομοπανίδας χρησιμοποιήθηκαν 3 χαρακτηριστικά είδη λεπιδοπτέρων: *Maculinea arion* για τα ξηρά λιβάδια (dry grasslands) , *Euphydryas aurinia* για τα υγρά (humid grasslands) και *Parnassius apollo* για τα αλπικάλιβάδια. Οι πεταλούδες των λιβαδιών επιβιώνουν κατά κύριο λόγο σε παραδοσιακά εκτατικά γεωργικά συστήματα, σε προστατευόμενες περιοχές καθώς και σε ακαλλιέργητες εκτάσεις στα περιθώρια των αγρών. Ως κύριες αιτίες μείωσης των λεπιδοπτέρων στην Ευρώπη θεωρούνται αφ ενός μόν η εντατικοποίηση με την καλλιέργεια όπου η περιοχή είναι πρόσφορη γι' αυτό και αφετέρου η εγκατάλειψη σε ορεινές και υποβαθμισμένες περιοχές της Ανατολικής και Νότιας Ευρώπης.

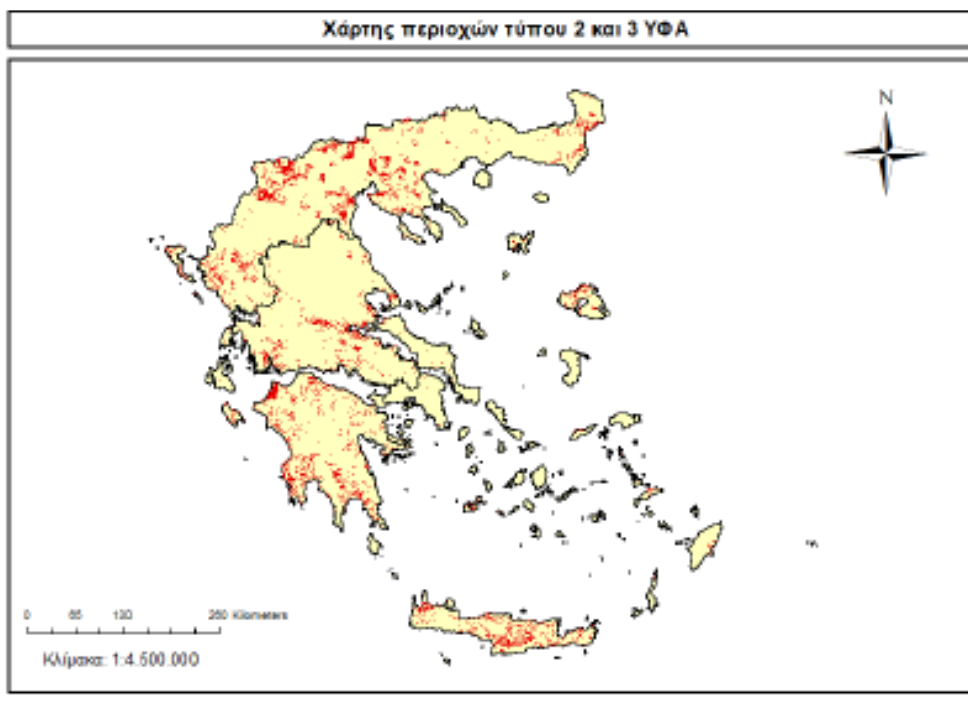
Εφαρμόζοντας την μέθοδο του JRC από τη μελέτη προέκυψαν τα εξής αποτελέσματα (Χάρτες 6-3 και 6-4)

Χάρτης 6 - 3 Περιοχές HNV τύπου 1,3 (2014)

Πηγή: Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας, 2019

Για το 2014 η μελέτη εντόπισε περιοχές έκτασης 2.660.046,67 ha ημιφυσικής γεωργικής γης (Τύπου 1 και 3 ΥΦΑ), 914.555,12 ha καλλιεργούμενης γης (Τύπου 2 και 3 ΥΦΑ). Συνολικά εντοπίστηκαν για το 2014 3.574.601,79 ha που εμπίπτουν σε μια από τις τρεις κατηγορίες. Το ποσοστό που καταλαμβάνουν τα συστήματα HNV επί της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης είναι 38,25%, το οποίο υπερβαίνει τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο του 32.3%.

Χάρτης 6 - 4 Περιοχές HNV τύπου 2,3 (2014)

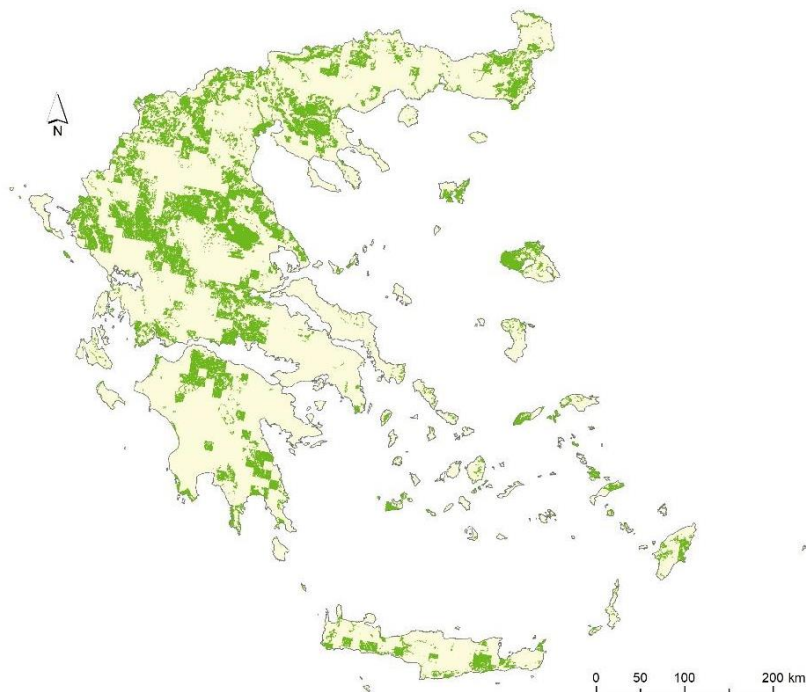
Πηγή: Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας, 2019

Χρησιμοποιώντας τα στοιχεία του ΟΣΔΕ για το 2018, η μελέτη εντόπισε 2.178.056 ha ημιφυσικής γεωργικής γης (Τύπου 1 και 3 ΥΦΑ) και 1.328.361,3 ha καλλιεργούμενης γης (Τύπου 2 και 3 ΥΦΑ). Συνολικά δηλαδή για το 2018 τα συστήματα HNV εκτιμάται ότι κατελάμβαναν 3.506.417,3 ha (Χάρτες 6-5 και 6-6).

Οι αυξομειώσεις που παρατηρήθηκαν από το 2014 έως το 2018 δηλαδή μείωση κατά 1,9% συνολικά και κατά 18,1% στη γεωργική γη με υψηλά ποσοστά ημιφυσικής βλάστησης ή/και που φιλοξενεί σπάνια είδη ή υψηλά ποσοστά πληθυσμών απειλούμενων ειδών στην Ευρώπη ή παγκοσμίως και παράλληλα σημαντική αύξηση κατά 45,2% της εντοπισμένης γεωργικής γης στην οποία ασκείται εκτατική γεωργία ή καλύπτεται από μωσαϊκό ημιφυσικής βλάστησης, καλλιεργούμενης γης και ακαλλιεργητών συστάδων φυσικής βλάστησης ή/και φιλοξενεί σπάνια είδη ή σημαντικούς πληθυσμούς, αποδίδονται από την έκθεση στη νέα χαρτογράφηση του CORINE για το 2018.

Σε ότι αφορά στις εκτάσεις περιοχών ΥΦΑ τύπου 2 και 3 του 2018 παρατηρήθηκε αύξηση των εκτάσεων. Η αύξηση αυτή οφείλεται στη διαφοροποίηση του χάρτη CORINE, στις αλλαγές των δεδομένων ΟΣΔΕ και σε νέες περιοχές που εντάχθηκαν στις περιοχές ΥΦΑ.

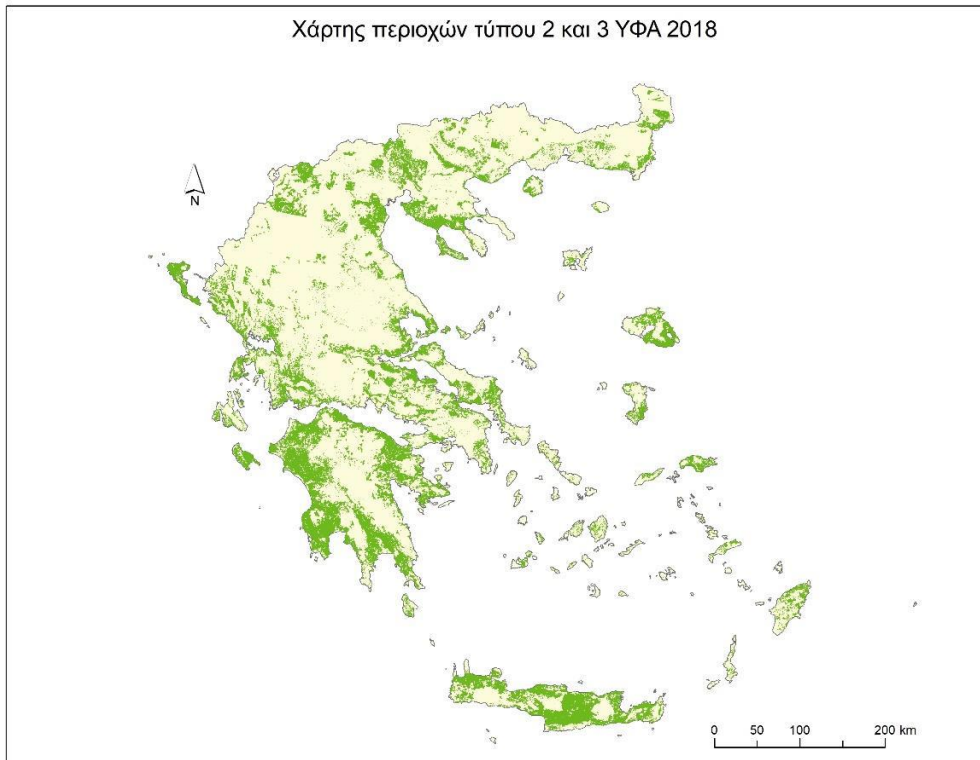
Χάρτης περιοχών τύπου 1 και 3 ΥΦΑ 2018

Χάρτης 6 - 5 Περιοχές HNV τύπου 1,3 (2018)

Πηγή: Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας, 2019

Χάρτης περιοχών τύπου 2 και 3 ΥΦΑ 2018

Χάρτης 6 - 6 Περιοχές HNV τύπου 2,3 (2018)

Πηγή: Μελέτη για τον καθορισμό των περιοχών Υψηλής Φυσικής Αξίας, 2019

6.5.2.1. Συνδετικότητα

Μια πρόταση για την επέκταση των περιοχών HNV αφορά στην ανάδειξη των γεωργικών εκτάσεων της χώρας στις οποίες θα είχε θετική επίδραση στη βιοποικιλότητα η ανάπτυξη/εγκατάσταση οικολογικών διαδρόμων (φυτο – δεντροφραχτών ή άλλων πράσινων ή γαλάζιων υποδομών). Για το σκοπό αυτό και λαμβάνοντας υπόψη και τη διεθνή βιβλιογραφία, προτείνεται από την Δρα. Χατζηλάκου¹⁵, μέλος της Ομάδας Στρατηγικού Σχεδιασμού Εταιρικής Σχέσης για την ΚΑΠ 2021-2027, η εξής προσέγγιση που αναλύεται σε 6 βήματα:

1. Ο υπολογισμός της συνδετικότητας προτείνεται να γίνει ανά οικο-περιοχή (Ecoregion, ¹⁶της Ελλάδας. Έχει νόημα να επιδιωχθεί η σύνδεση μεταξύ ΠΠ εντός της ίδιας οικοπεριοχής, καθότι εμφανίζουν παρόμοια σύνθεση ως προς τις βιοκοινότητες που τις συνθέτουν και διότι χαρακτηρίζονται από παρόμοιες περιβαλλοντικές συνθήκες. Η Ελλάδα είναι χωρισμένη σε 6 οικοπεριοχές .
2. Πάνω στον ψηφιακό χάρτη των οικοπεριοχών της Ελλάδας (μπορεί να αναζητηθεί στο <https://databasin.org/maps/new#datasets=68635d7c77f1475f9b6c1d1dbe0a4c4c>) θα γίνει προβολή του δικτύου N2K της Ελλάδας (<https://natura2000.eea.europa.eu/>)
3. Εντός κάθε οικοπεριοχής εντοπίζονται οι Προστατευόμενες Περιοχές του δικτύου N2K που απέχουν μεταξύ τους **έως και 10 χλμ¹⁷**. Ο μεταξύ τους περιμετρικός «μη προστατευόμενος» χώρος, είναι κατ' αρχήν επιλέξιμος για την ανάπτυξη οικολογικών διαδρόμων, εφ' όσον το επιτρέπουν οι υφιστάμενες χρήσεις γης (βλ. επόμενο βήμα 4). Επίσης, στη φάση αυτή εντοπίζονται και οι χώροι με σχετική «συσσώρευση» (congregation) περιοχών NATURA.
4. Πάνω στον χάρτη του βήματος (3) προβάλλεται ο χάρτης των χρήσεων γης. Εδώ ενδιαφέρουν κυρίως οι αρόσιμες γαίες, τα βοσκοτόπια και οι λιβαδικές εκτάσεις, οι ετερογενείς γεωργικές περιοχές και τέλος οι μόνιμες καλλιέργειες (δενδρώδεις) με αυτή τη σειρά φθίνουσας προτεραιότητας.
5. Οι περιμετρικοί των ΠΠ χώροι του βήματος 3, στους οποίους υφίστανται οι 4 τύποι γεωργικών γαιών θα αποτελέσουν τις **περιοχές- στόχος για την ανάπτυξη οικολογικών διαδρόμων και την εφαρμογή αγροπεριβαλλοντικών μέτρων αύξησης της συνδετικότητας του τοπίου**.
6. Η δομή (εναλλαγή δέντρων, θάμνων, ποωδών φυτών), η σύνθεση (τα είδη φυτών που θα φυτευθούν) και η χάραξη (πυκνότητα, σχήμα κλπ) των οικολογικών διαδρόμων/ πράσινων ή γαλάζιων υποδομών θα εξαρτηθεί από τα είδη της πανίδας (θηλαστικά,

¹⁵ Χατζηλάκου Δ. (2020). Βελτίωση της συνδετικότητας μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 αξιοποιώντας τον αγροτικό χώρο.

¹⁶Ecoregions are large units of land, each containing a distinct composition of natural communities, which share similar environmental conditions, with boundaries that approximate the original extent of these natural communities prior to major land-use change.

¹⁷βλ.S. Saura et al. / Ecological Indicators 76 (2017) 144–158 «...The central value of the log-transformed range of dispersal distances considered (1–100 km) is $d = 10$ km; we therefore selected 10 km as the reference d for which we preferentially show several of the results of the connectivity analysis....”

πτηνά, ερπετά, αμφίβια, ψάρια, ασπόνδυλα, επικοινωναστές, εμβληματικά είδη, απειλούμενα είδη) που θέλουμε να ωφεληθούν από την συγκεκριμένη παρέμβαση.

Η ίδια διαδικασία ακολουθείται σε κάθε μία από τις 6 οικοπεριοχές της Ελλάδας και αφορά μόνον την ηπειρωτική χώρα (όχι τα νησιά).

6.5.3. Βοσκήσιμες γαίες και βιοποικιλότητα

Τα μόνιμα λιβάδια (ΜΛ = permanent grassland = μόνιμοι βοσκότοποι ή βοσκήσιμες γαίες) των 28 χωρών της ΕΕ καλύπτουν περισσότερο από 60 εκατομ. εκτάρια (Eurostat 2012) και αποτελούν το 34.6% της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ), ωστόσο, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Το υψηλότερο ποσοστό καταγράφεται στην Ιρλανδία (80% της ΧΑΕ), στο Ηνωμένο Βασίλειο (65%) και στη Σλοβενία (65%). Στις μεσογειακές χώρες όπως είναι η Ισπανία, Πορτογαλία και Ελλάδα υπάρχουν περισσότερα από 12 εκατομ. ha μόνιμων λιβαδιών συνολικά και καλύπτουν περίπου 44% της ΧΓΕ τους (see Starting Paper in Annex 7).

Μολονότι, η έκταση των ΜΛ στην Ευρώπη έχει μειωθεί εξαιτίας της εγκατάλειψης και της εισβολής ξυλωδών φυτών (δάσωση) ή της μετατροπής των πλέον γόνιμων πεδινών λιβαδιών σε γεωργικές καλλιέργειες. Κατά την έναρξη του 21ου αιώνα, 60% των νέων δασικών εκτάσεων της Ευρώπης προέρχονταν από μόνιμα λιβάδια ή λειμώνες (European Commission, 2008). Η εγκατάλειψη των λιβαδιών, ιδιαίτερα των λιγότερο προσεγγίσιμων, σε ορισμένες περιοχές και η μεταφορά της κτηνοτροφικής δραστηριότητας στα πλέον προσεγγίσιμα και παραγωγικά λιβάδια είναι μία τάση που παρατηρείται σε πολλές χώρες, για παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο (McCracken et al., 2011), Ισπανία (Iragui Yoldi et al., 2010), Σουηδία (Jordbruksverket, 2010), καθώς και στη χώρα μας.

Αυτές οι αλλαγές επηρεάζουν πολλά κτηνοτροφικά συστήματα παραγωγής, τα οποία παίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση των τοπικών φυλών ζώων που είναι προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες και στη βλάστηση αυτών των περιοχών και την παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων από αυτές. Τέτοιες αλλαγές επηρεάζουν και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες που παρέχονται από τα λιβάδια, όπως είναι η δέσμευση άνθρακα, η βιοποικιλότητα, η πολιτισμική κληρονομιά, τα τοπία υψηλής αισθητικής αξίας και η αναψυχή ή ο τουρισμός.

6.5.3.1. Ορισμός μόνιμων λιβαδιών

Ο πλέον πρόσφατος ορισμός για τα μόνιμα λιβάδια (βοσκότοποι) και λειμώνες που αναφέρεται στον Κανονισμό 2017/2393, ορίζει ότι «μόνιμος βοσκότοπος και μόνιμος λειμήνας» (που αναφέρονται από κοινού ως «μόνιμος βοσκότοπος») νοείται η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά επί πέντε έτη ή περισσότερο, καθώς και, εφόσον ληφθεί σχετική απόφαση των κρατών μελών, που δεν έχει οργωθεί επί πέντε έτη ή περισσότερο. Μπορούν να περιλαμβάνονται άλλα είδη όπως θάμνοι

και/ή δέντρα που προσφέρονται για βοσκή και, εφόσον ληφθεί σχετική απόφαση των κρατών μελών, άλλα είδη όπως θάμνοι και/ή δέντρα που παράγουν ζωοτροφές, υπό τον όρο ότι επικρατούν τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να αποφασίζουν να θεωρούν μόνιμο βοσκότοπο: i) γη που προσφέρεται για βοσκή και εντάσσεται σε καθιερωμένες τοπικές πρακτικές όπου τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά δεν επικρατούν παραδοσιακά στις εκτάσεις βοσκής, και/ή ii) γη που προσφέρεται για βοσκή όπου τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά δεν επικρατούν στις εκτάσεις βοσκής ή απουσιάζουν από αυτές».

Στη χώρα μας, κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2014 – 2020) που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το έτος 2015 αναδείχτηκαν για άλλη μια φορά τα γνωστά προβλήματα επιλεξιμότητας των μόνιμων βοσκοτόπων. Μετά την έκδοση του Κανονισμού 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί θέσπισης κανόνων για άμεσες ενισχύσεις βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ, εξετράφησαν μεγάλες προσδοκίες για επαύξηση των επιλέξιμων μόνιμων βοσκοτόπων μιας και ο νέος ορισμός επέτρεπε την αιτιολόγηση ως επιλέξιμων βοσκοτόπων και εκείνους με ξυλώδη βλάστηση. Η ελληνική πολιτεία για να αξιοποιήσει αυτή τη δυνατότητα εξέδωσε σειρά νομοθετημάτων/ διατάξεων για να επιλύσει το πρόβλημα των μόνιμων επιλέξιμων βοσκοτόπων και τον τρόπο της διανομής τους. Για παράδειγμα, ν. 4264/2014, ΚΥΑ 117394/2932 (ΦΕΚ 3557/2014), ΚΥΑ 873/55993 (ΦΕΚ 932/2015) και ν. 4351/2015. Τα νομοθετήματα αυτά εστιάζουν στον ορισμό/ περιγραφή των βοσκήσιμων εκτάσεων, στη σύνταξη προσωρινών/ οριστικών σχεδίων διαχείρισής τους και κατανομή τους στους κτηνοτρόφους για αιτιολόγηση/ λήψη κοινοτικών ενισχύσεων. Ειδικότερα, με το ν. 4264/2014 ορίζεται ότι «βοσκότοποι είναι οι εκτάσεις, στις οποίες αναπτύσσεται αυτοφυής ή μη βλάστηση, ποώδης, φρυγανική ή ξυλώδης με θαμνώδη ή αραιά δενδρώδη μορφή ή και μικτή, οι οποίες δύναται να χρησιμοποιηθούν για βόσκηση αγροτικών ζώων». Στη συνέχεια με το ν. 4351/2015 οι βοσκήσιμες εκτάσεις μετονομάζονται από βοσκότοποι σε βοσκήσιμες γαίες και ορίζονται ως «οι εκτάσεις που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για βόσκηση ζώων (βοσκότοποι) στις οποίες αναπτύσσεται βλάστηση αυτοφυής ή μη, ποώδης, φρυγανική, ξυλώδης με θαμνώδη ή αραιά δενδρώδη μορφή ή και μικτή και οι οποίες μπορεί να εκτείνονται και σε υδάτινα παραλίμνια ή παραποτάμια οικοσυστήματα, όπου αναπτύσσεται υδροχαρής βλάστηση. Ο χαρακτήρας και ο προορισμός των βοσκήσιμων γαιών δεν μεταβάλλεται λόγω της χρήσης τους για τη διατροφή των αγροτικών ζώων, η δε διαχείριση και η προστασία τους διέπεται από τις σχετικές για κάθε κατηγορία έκτασης διατάξεις της αγροτικής, δασικής και περιβαλλοντικής νομοθεσίας». Με άλλα λόγια βοσκήσιμες γαίες είναι το σύνολο των εκτάσεων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για βόσκηση των ζώων και διαθέτουν τα προβλεπόμενα από τον παραπάνω νόμο χαρακτηριστικά.

Στη διεθνή βιβλιογραφία, οι εκτάσεις που δύνανται να βόσκονται ονομάζονται grazing lands, δηλαδή ονομασία που στα ελληνικά θα αποδίδονταν ως βοσκήσιμες γαίες ή βοσκότοποι. Σε πολλές χώρες/ ηπείρους (π.χ. Η.Π.Α., Καναδά, Αυστραλία, Αφρική, Ασία) οι εκτάσεις που δεν είναι καλλιεργούμενες, πυκνά δάση, εξοκλήρου άγονες ή καλύπτονται με συμπαγείς βράχους, πετρώματα ή παγετώνες ονομάζονται rangelands και η επιστήμη που ασχολείται με αυτήν την κατηγορία γης ονομάζεται Range (land) Science. Στη χώρα μας η αντίστοιχη επιστήμη ονομάζεται Λιβαδοπονία και αντικείμενο της είναι τα λιβάδια που ορίζονται ως «οι εκτάσεις γης με αυτοφυή βλάστηση που κυριαρχείται από ποώδη ή θαμνώδη φυτά και βόσκειται ή έχει τη

δυνατότητα να βοσκηθεί και η οποία χρησιμοποιείται ως φυσικό οικοσύστημα για την παραγωγή προϊόντων από αγροτικά και άγρια ζώα. Επιπλέον, της αξιοποίησης με βόσκηση τα λιβάδια, ως φυσικά οικοσυστήματα, έχουν και άλλες χρήσεις ή προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες (π.χ. βιοτόποι άγριας πανίδας, καυσόξυλα, νερό, καρπούς, αποθήκευση άνθρακα, γενετικό υλικό, βιοποικιλότητα, προστασία περιβάλλοντος, αναψυχή, κτλ.)». Πρόσφατα (Peeters et al. 2014), από ευρωπαϊούς επιστήμονες προτάθηκε τα μόνιμα λιβάδια (permanent grasslands, όρος που χρησιμοποιείται και στην ΚΑΠ) στη γεωργική στατιστική της Ευρώπης να περιλαμβάνουν τρεις κατηγορίες: (1) μόνιμα λιβάδια διαχειριζόμενα με αγρονομικές μεθόδους, όπως για παράδειγμα είναι η λίπανση (agriculturally improved permanent grasslands), (2) φυσικά και ημι-φυσικά λιβάδια (natural and semi-natural grasslands), τα οποία περικλείουν τις εκτάσεις που περιγράφονται με τον όρο βοσκήσιμες γαίες (δηλαδή, ποολίβαδα και λιβάδια με ξυλώδη βλάστηση) στην πρόσφατη ελληνική νομοθεσία και (3) μόνιμα λιβάδια που δεν χρησιμοποιούνται πλέον για παραγωγή (permanent grasslands no longer used for production). Από την ΚΥΑ 1058/71977, ΦΕΚ 2331/07.07.2017 (Προδιαγραφές Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης) και τη σχετική αναφορά για ταξινόμηση των βοσκήσιμων γαιών προκύπτει ότι οι βοσκήσιμες γαίες που ορίζονται στον ν.4351/2015 στην ουσία αναφέρονται στις εκτάσεις που επιστημονικά ορίζονται ως λιβάδια ενώ τα περιστασιακά βοσκόμενα δάση και οι γεωργικές καλλιέργειες που βόσκονται εποχιακά (π.χ. μετά τη συγκομιδή της κύριας παραγωγής) θεωρούνται συμπληρωματικοί βοσκήσιμοι πόροι. Επίσης, συνδυαστικά από τους ορισμούς (α) της ΕΕ για τα μόνιμα λιβάδια (permanent grasslands), (β) του ν. 4351/2015 για τις βοσκήσιμες γαίες και (γ) της Λιβαδοπονικής επιστήμης για τα λιβάδια (rangelands) προκύπτει ότι: (1) όλες εκτάσεις που βόσκονται δεν είναι μόνιμα λιβάδια ή λιβάδια, (2) δεν βόσκονται όλα τα λιβάδια και (3) όλες οι βοσκήσιμες γαίες δεν είναι επιλέξιμες για οικονομικές ενισχύσεις.

Το 2017, δημοσιεύτηκαν οι προδιαγραφές των διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης (ΚΥΑ 1058/71977, ΦΕΚ 2331/07.07.2017) σε εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4351/2015 (ΦΕΚ 164 Α'). Με την εν λόγω ΚΥΑ τίθεται το πλαίσιο διαχείρισης των βοσκήσιμων γαιών με επιστημονικούς όρους, ωστόσο οι επιπτώσεις του όλου εγχειρήματος θα φανούν μετά τη σύνταξη και εφαρμογή των διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης. Οι βοσκήσιμες γαίες ή λιβάδια, σύμφωνα με την εν λόγω ΚΥΑ και ακολουθώντας τα όσα αναφέρονται στην επιστήμη της Λιβαδοπονίας, ταξινομούνται με βάση τη φυσιογνωμία και τη γενική όψη της λιβαδικής βλάστησης, ως εξής: 1) Ποολίβαδα (χορτολιβαδικές εκτάσεις στις οποίες επικρατούν τα ποώδη φυτά με ποσοστό κάλυψης του εδάφους > 85% και πυκνότητα ξυλώδους βλάστησης <10%). 2) Φρυγανολίβαδα (εκτάσεις στην ξηροθερμική ζώνη της χώρας, στις οποίες κυριαρχούν τα φρύγανα, δηλ. ημίθαμνοι – Κύρια είδη φρύγανων είναι η αστοιβίδα *Sarcopoterium spinosum*), η ασφάκα (*Phlomis fruticosa*), η γαλατοστοιβιά (*Euphorbia acanthothamnus*), το θυμάρι (*Corydorthymus capitatus*) και η λαδανιά (*Cistus* spp.). 3) Θαμνολίβαδα (εκτάσεις όπου κυριαρχούν ξυλώδη φυτά σε θαμνώδη μορφή με ύψος που δεν ξεπερνά τα 3 μ.). 4) Δασολίβαδα ή μερικώς δασοσκεπή λιβάδια (εκτάσεις που καλύπτονται από δασικά δενδρώδη είδη (ύψος > 3μ.) στον ανώροφο με κάλυψη μέχρι 40% και από ποώδη ή ξυλώδη ή μικτό υπόροφο).

Οι εκτάσεις που περικλείονται στις βοσκήσιμες γαίες υπάγονται και σε τύπους οικοτόπων του Δικτύου Φύση/ Natura 2000 και θα πρέπει να γίνει αντιστοίχιση τύπων οικοτόπων και τύπων λιβαδικής βλάστησης (ποολίβαδα, φρυγανολίβαδα, θαμνολίβαδα, δασολίβαδα). Για παράδειγμα, ο τύπος οικοτόπου «Ανατολικά υπο-μεσογειακά ξηρά λιβάδια (*Scorzoneratalia*

villosae)» αντιστοιχεί σε ποολίβαδο, ενώ ο τύπος οικοτόπου «9650 Ελληνικά δάση αρκεύθου» αντιστοιχεί σε θαμνο- ή δασο-λίβαδο ανάλογα με τη φυσιογνωμία της βλάστησης. Γενικά, λαμβάνοντας υπόψη το σύστημα ταξινόμησης των κωδικών κάλυψης γης του προγράμματος Corine Land Cover 2000 υπάρχει η αντιστοιχία που εμφανίζεται στον Πίνακα 34.

Πίνακας 6- 34 Αντιστοίχιση βοσκήσιμων γαιών με την κάλυψη γης κατά Corine

Κωδικός Corine	Περιγραφή	Βοσκήσιμες γαίες
231	Λειμώνες	Λειμώνες
321	Φυσικοί Βοσκότοποι	Ποολίβαδα ή φρυγανολίβαδα
322	Θάμνοι & Χερσότοποι	Ποολίβαδα ή Θαμνολίβαδα (ανάλογα με ποσοστό κάλυψης θάμνων)
323	Σκληροφυλλική Βλάστηση	Θαμνολίβαδα ή Δασολίβαδα ανάλογα το ποσοστό κάλυψης, ύψος ξυλωδών φυτών
324	Μεταβατικές θαμνώδεις & δασώδεις εκτάσεις	Θαμνολίβαδα ή Δασολίβαδα
332	Απογυμνωμένοι βράχοι	
333	Εκτάσεις με αραιή βλάστηση	Ποολίβαδα ή θαμνολίβαδα (ανάλογα με ποσοστό κάλυψης σε ποώδη/ θαμνώδη φυτά)

Ο ορισμός της ΕΕ περί μόνιμων λιβαδιών ή βοσκοτόπων περιλαμβάνει κυρίως ποολίβαδα (βλ. ορισμό ελληνικής νομοθεσίας) και κατά περίπτωση λιβάδια με ξυλώδη βλάστηση, τα οποία παρέχουν τη βασική βοσκήσιμη ύλη (τροφή) σε πολλά ημι-εντατικά και εκτατικά συστήματα ζωικής παραγωγής, ειδικά στις περισσότερες οριακές περιοχές. Αυτά τα συστήματα απαριθμούν πολλαπλές υπηρεσίες οικοσυστήματος σε μερικούς από τους πλέον υψηλής βιοποικιλότητας οικοτόπους της Ευρώπης (Rigueiro et al., 2009): από τους ερεϊκώνας (εκτάσεις που κυριαρχεί η ερείκη), θαμνώνες με μακία βλάστηση ή δασολίβαδα μέχρι τα ορεινά ποολίβαδα. Η διατήρηση της βόσκησης σε αυτά τα λιβαδικά οικοσυστήματα θα έχει ως αποτέλεσμα την επικράτηση τοπίων ανοιχτής μορφής, στα οποία εναλλάσσεται ποώδης με ξυλώδη βλάστηση, τα οποία είναι μεγάλης βιοποικιλότητας και πολιτισμικής κληρονομιάς και λιγότερο επιρρεπή σε πυρκαγιά. Ωστόσο, η βόσκηση τους θα πρέπει να γίνεται από τοπικές φυλές αγροτικών ζώων προσαρμοσμένες σε αυτά τα λιβαδικά τοπία και από τη γηγενή άγρια πανίδα που ούτως ή άλλως είναι προσαρμοσμένη στις συγκεκριμένες συνθήκες.

6.5.3.2. Διαχειριστικά σχέδια βόσκησης

Τα λιβάδια υφίστανται διαχείριση με οικολογικές αρχές, δηλαδή ήπιες επεμβάσεις και χειρισμούς, όπως και τα δάση. Τα ελληνικά λιβάδια εκτιμάται ότι καταλαμβάνουν το 40 % της συνολικής έκτασης της χώρας και η έκτασή τους είναι περίπου 52 εκατομμύρια στρέμματα, ωστόσο, η ακριβής έκτασή τους θα αποτυπωθεί με την ολοκλήρωση των ΔΣΒ. Τα λιβάδια απαντούν κυρίως στις ορεινές περιοχές της χώρας και σε μία ποικιλία τοπογραφικών ανάγλυφων. Συγκεκριμένα, σε περιοχές με υψόμετρα μεγαλύτερα των 800 μ. απαντά το 51% των λιβαδιών (ορεινή ζώνη), σε περιοχές με υψόμετρα μεταξύ των 600 – 800 μ. το 32 % (ημιορεινή ζώνη), και σε περιοχές με υψόμετρα χαμηλότερα των 600 μ. το 17% (πεδινή ζώνη).

Με την ΚΥΑ 1058/71977, ΦΕΚ 2331/07.07.2017 προσδιορίστηκαν οι προδιαγραφές των διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης, οι οποίες στην ουσία περιλαμβάνουν όλα εκείνα τα απαραίτητα στοιχεία, τα οποία σύμφωνα με την επιστήμη της Λιβαδοπονίας απαιτούνται για τη διαχείριση των λιβαδιών. Διαχείριση λιβαδιών είναι η ορθολογική χρήση και αξιοποίηση των λιβαδικών πόρων (φυτά, ζώα, έδαφος και νερό) με σκοπό να ικανοποιηθούν οι ανάγκες της κοινωνίας, οι οποίες, ωστόσο, είναι δυναμικές και συνεχώς μεταβαλλόμενες. Η ορθολογική διαχείριση των λιβαδιών μπορεί να επιτευχθεί με διάφορα μέσα λαμβάνοντας πάντα υπόψη νέες εξελίξεις και αλλαγές στο λιβαδικό οικοσύστημα, στην κοινωνία και στην επιστήμη. Ειδικότερα, η αξιοποίηση της βοσκήσιμης ύλης των λιβαδιών και η άσκηση της βόσκησης πρέπει να γίνεται κατόπιν ορθολογικού σχεδιασμού. Για να επιτευχθεί, όμως, αυτή η ορθολογική αξιοποίηση των λιβαδιών πρέπει να είναι γνωστό για κάθε δεδομένη χρονική στιγμή η διαθέσιμη βοσκήσιμη ύλη τους, η περιεκτικότητά της σε θρεπτικά συστατικά ενώ η αξιοποίησή της να γίνεται: α) από το κατάλληλο είδος ζώου, β) από τον ενδεδειγμένο αριθμό ζώων και γ) στην κατάλληλη εποχή.

Η χρησιμοποίηση ενός μόνον τύπου λιβαδιού από αυτούς που υπάρχουν στη χώρα μας ως αποκλειστικού βοσκότοπου δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις των ζώων σε ποσότητα και ποιότητα σε όλες τις περιόδους του έτους. Για το λόγο αυτό, η εγκαθίδρυση και χρησιμοποίηση περισσότερων του ενός βοσκήσιμων πόρων για μια συγκεκριμένη περιοχή πρέπει να επιδιώκεται ως μέσον για την ανάπτυξη ενός βιώσιμου λιβαδο/ κτηνοτροφικού συστήματος. Παλαιότερα, οι κτηνοτρόφοι το κατάφεραν αυτό με την κατά τόπο και χρόνο μετακίνηση των κοπαδιών τους συνδυάζοντας έτσι μια ποικιλία βοσκοτόπων διαφορετικών οικολογικών περιβαλλόντων και υψομετρικών ζωνών. Στη σημερινή εποχή, όμως, τα συστήματα ζωικής παραγωγής είναι εκτατικά χωρίς μετανάστευση, πράγμα που σημαίνει ότι τα ζώα πρέπει να ικανοποιήσουν τις διατροφικές τους ανάγκες σε μια ευρύτερη περιοχή βόσκησης αλλά όχι μακριά των μόνιμων εγκαταστάσεων. Σε αυτή τη νέα κατάσταση ο κτηνοτρόφος θα πρέπει σε ημερήσια, εποχιακή και ετήσια βάση να συνδυάσει όλους τους διαθέσιμους βοσκήσιμους πόρους της περιοχής, γεγονός που είναι δύσκολο να επιτευχθεί στη χώρα μας εξαιτίας του γεγονότος ότι οι βοσκότοποι δεν του ανήκουν και η βοσκή σε αυτούς ασκείται από όλους τους κτηνοτρόφους της περιοχής.

Στα λιβάδια μπορούν να συνυπάρχουν αρμονικά τα αγροτικά με τα άγρια ζώα αφού συνήθως χρησιμοποιούν διαφορετικά περιβάλλοντα και έχουν διαφορετικές διατροφικές συνήθειες. Επιπλέον, τα αγροτικά ζώα μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως ένα διαχειριστικό εργαλείο βελτίωσης του φυσικού περιβάλλοντος της άγριας πανίδας. Για παράδειγμα, θέσεις λιβαδιών που βόσκονται από βοοειδή, είναι κατάλληλες επίσης για ζαρκάδια και ελάφια και ορεινά λιβάδια που βόσκονται από αιγοπρόβατα είναι κατάλληλοι βιότοποι για διάφορα όρνεα. Η ορθολογική διαχείριση είναι και πάλι το «κλειδί» της μείωσης των όποιων προβλημάτων ενδέχεται να προκύψουν από τη συνύπαρξη αγροτικών και άγριων ζώων. Εν κατακλείδι, τα λιβάδια πρέπει να υφίστανται διαχείριση με αρχές πολλαπλής χρήσης, που θα αποβλέπουν στην ταυτόχρονη παραγωγή περισσότερων του ενός προϊόντων (π.χ. βοσκήσιμη ύλη, κτηνοτροφικά και μελισσοκομικά προϊόντα, θηράματα, κτλ.) και εξασφάλιση υπηρεσιών (π.χ. προστασία εδάφους από διάβρωση, τοπία υψηλής αισθητικής αξίας, ευκαιρίες αναψυχής) χωρίς να υποβαθμίζεται το οικοσύστημα.

Η καθυστέρηση στην προκήρυξη και ανάθεση, συνεπώς και στην ολοκλήρωση των Διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης σε επίπεδο Περιφέρειας, η οποία αναμένεται στο τέλος του 2021, δημιουργεί σημαντικά προβλήματα στον καθορισμό των επιλέξιμων εκτάσεων βοσκοτόπων. Πέραν αυτού, η καθυστερημένη παράδοση, αναμένεται να επηρεάσει τον ορισμό της έκτασης αναφοράς η οποία θα χρησιμοποιείται για την ορθή εφαρμογή και αξιολόγηση εφαρμογής της ενισχυμένης αιρεσιμότητας τόσο ως προς την απαίτηση να διατηρηθούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό οι μόνιμοι βοσκότοποι όσο και στη λήψη μέτρων για την προστασία και αύξηση στοιχείων του τοπίου στη γεωργική γη. Τέλος, αυτή η ετεροχρονισμένη, σε σχέση με την ολοκλήρωση του Στρατηγικού Σχεδίου, παράδοση των Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης, θα πρέπει να συνδυαστεί με την αναμενόμενη καθυστέρηση στην παράδοση των Θεματικών Σχεδίων Διαχείρισης για τις γεωργικές περιοχές εντός των περιοχών που περιλαμβάνονται στο δίκτυο NATURA 2000, που προβλέπονταν στο μέτρο 7 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020: «Βασικές υπηρεσίες και ανάπτυξη χωριών σε αγροτικές περιοχές» και ειδικότερα με το Υπομέτρο 7.1: «Εκπόνηση θεματικών σχεδίων διαχείρισης για τον τομέα της γεωργίας σε προστατευόμενες περιοχές, όπου μόνο για 2 εκ των δέκα περιοχών έχουν κατατεθεί προτάσεις και έχουν ανατεθεί η εκπόνηση των θεματικών σχεδίων.

Αυτό δημιουργεί σημαντικό πρόβλημα στο σχεδιασμό αλλά και στην ορθή εφαρμογή, αφού δύο σημαντικά στοιχεία για το σχεδιασμό της διαχείρισης των βοσκοτόπων γενικά από τη μία, αλλά και της αντιμετώπισης των ειδικών συνθηκών που ισχύουν για τους βοσκοτόπους εντός των περιοχών NATURA 2000 αλλά και στις όμορες περιοχές (δες 6.5.2.1 του παρόντος περί συνδετικότητας των περιοχών Προστασίας της Φύσης)

Δεν έχουν ληφθεί μέτρα για την προστασία των συστημάτων HNV.

Ένα σημαντικό μέρος της γεωργικής γης εμπίπτει στην κατηγορία HNV, και υπάρχει η δυνατότητα επέκτασής τους για να βελτιωθεί η συνδεσιμότητα μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών.

Με τον καινούριο ορισμό για τους βοσκοτόπους είναι δυνατή η ορθολογική διαχείρισή τους.

Οι περιοχές HNV μειώθηκαν από το 2015 έως το 2018.

Καθυστέρηση στην κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης βοσκοτόπων

Μη ορθή καταγραφή και χαρτογράφηση των βοσκοτόπων θα προκαλέσει πιέσεις για αλλαγή χρήσης.

6.6. ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ

6.6.1. Γενικά

Ανάλογα με την ενότητα 6.4 η οποία αφορά την κατάσταση και βαθμό διατήρησης των τύπων οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με γεωργικές πρακτικές, η αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης δασών και δασικών εκτάσεων μπορεί να οδηγήσει στην περιγραφή στόχων που αφορούν την ΚΑΠ.

Δείκτης C38 « Προστατευόμενα δάση και δασικές εκτάσεις »

Ως προς τον δείκτη **C38** που αφορά στα προστατευόμενα δάση, από τα διατιθέμενα στοιχεία (cap-indicators-c38_2019_en) προκύπτει ότι ένα για ένα 2,5% (λίγο παραπάνω από το μέσο όρο της ΕΕ) των δασών και δασικών εκτάσεων προστατεύεται αλλά χωρίς ενεργές παρεμβάσεις προστασίας, όπως χαρακτηρίζονται από τα MCPFE Assessment Guidelines (2003) της Pan-European Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, δηλαδή έχει τα παρακάτω τρία χαρακτηριστικά:

- ο κύριος αντικειμενικός στόχος της διαχείρισης είναι η βιοποικιλότητα,
- δεν υπάρχει ενεργός άμεση ανθρώπινη παρέμβαση και
- δραστηριότητες πέραν της περιορισμένης πρόσβασης του κοινού και μη-καταστρεπτική έρευνα μη επιβλαβής για το διαχειριστικό στόχο, αποφεύγονται.

Για τις άλλες κατηγορίες δεν παρέχονται στοιχεία.

6.6.2. Δασικοί Τύποι οικοτόπων και δασικές εκτάσεις

Απαιτείται αντιστοιχία του όρου δάση και δασικές εκτάσεις την κωδικοποίηση των τύπων οικοτόπων. Η αντιστοιχία που προτείνεται (**Error! Reference source not found.**) βασίζεται στην περιγραφή των τύπων οικοτόπων (Ντάφης *et al.* 2001; Δημόπουλος *et al.* 2018), την κατανομή τους στον Ελλαδικό χώρο και στην τακτική τους δασοκομική/γεωργική (κτηνοτροφική) χρήση. Δεν συμπεριλαμβάνονται οι τύποι οικοτόπων που εξετάστηκαν στην ενότητα 6.4.

Πίνακας 6- 35 Τύποι οικοτόπων που χαρακτηρίζονται ως δάση και δασικές εκτάσεις

Τύπος οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου
5110	Σταθερές ξηροθερμόφιλες διαπλάσεις με <i>Buxus sempervirens</i> των βραχυδών κλιτύων (Berberidion p.p.)
5310	Συστάδες από <i>Laurus nobilis</i>
9110	Δάση οξυάς της Luzulo-Fagetum
9130	Δάση οξυάς της Asperulo-Fagetum
9140	Μεσευρωπαϊκά υποαλπικά δάση οξυάς με <i>Acer</i> και <i>Rumex arifolius</i>
9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της Cephalantho-Fagion
9250	Δάση δρυός με <i>Quercus trojana</i>
9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>
9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>
9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>
9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (Acero-Cupression)

9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με <i>Quercus brachyphylla</i>
9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>
9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>
9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>
9410	Οξύφιλα δάση με <i>Picea</i> σε επίπεδα ορεινά έως αλπικά (Vaccinio-Piceetea)
9530	(Υπο-)μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα
9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου
9560	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.
9180*	Δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες της Tilio-Acerion
91BA	Δάση λευκής ελάτης
91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη
91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmion minoris)
91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>
92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>
92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)
92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)
9370*	Φοινικοδάση του <i>Phoenix</i>
95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)

6.6.3. Κατάσταση Διατήρησης

Για τους παραπάνω τύπους οικοτόπων παρατίθενται τα δεδομένα που αφορούν την εκτίμηση της κατάστασης διατήρησής τους στην Ελλάδα (**Error! Reference source not found.**).

Πίνακας 6- 36 Κατάσταση διατήρησης δασικών τύπων οικοτόπων που χαρακτηρίζονται ως δάση και δασικές εκτάσεις

Τύπος οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Κατάσταση διατήρησης
5110	Σταθερές ξηροθερμόφιλες διαπλάσεις με <i>Buxus sempervirens</i> των βραχωδών κλιτύων (Berberidion p.p.)	U2
5310	Συστάδες από <i>Laurus nobilis</i>	FV
9110	Δάση οξυάς της Luzulo-Fagetum	FV
9130	Δάση οξυάς της Asperulo-Fagetum	FV
9140	Μεσευρωπαϊκά υποαλπικά δάση οξυάς με <i>Acer</i> και <i>Rumex arifolius</i>	U1
9150	Μεσευρωπαϊκά αβεστόφιλα δάση οξυάς της Cephalanthero-Fagion	U1
9250	Δάση δρυός με <i>Quercus trojana</i>	FV
9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	FV
9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	FV
9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	FV
9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)	FV
9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με <i>Quercus brachyphylla</i>	U1
9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	FV
9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	FV
9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	FV
9410	Οξύφιλα δάση με <i>Picea</i> σε επίπεδα ορεινά έως αλπικά (Vaccinio-Piceetea)	FV
9530	(Υπο-)μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα	FV
9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	FV
9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	U1
9180*	Δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες της Tilio-Acerion	FV
91BA	Δάση λευκής ελάτης	FV
91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	U1
91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	U1
91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή	U2

Τύπος οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Κατάσταση διατήρησης
	<i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmion minoris)	
91M0	Δάσηδρυόςμε <i>QuercuscerriskaiQuercuspetraea</i>	FV
92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	U1
92C0	Δάση <i>Platanus orientalkaiLiquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	FV
92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	FV
9370*	Φοινικοδάση του <i>Phoenix</i>	U1
95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)	U2

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document, επεξεργασία του αναδόχου

Από τον παραπάνω πίνακα προκύπτει πως οι περισσότεροι τύποι οικοτόπων που χαρακτηρίζονται ως δάση και δασικές εκτάσεις βρίσκονται σε καλή κατάσταση διατήρησης. Τρεις τύποι οικοτόπων (5110, 91F0, 95A0) είναι σε κακή κατάσταση διατήρησης (U2) ενώ 8 τύποι οικοτόπων (140, 9150, 9310, 9560*, 91CA, 91E0, 92A0, 9370*) βρίσκονται σε μη ικανοποιητική-ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης. Οι τύποι οικοτόπων που δεν αξιολογούνται σε καλή κατάσταση διατήρησης χρήζουν βελτίωσης/αποκατάστασης προκειμένου να εκπληρώνουν τις οικολογικές τους λειτουργίες στο μέγιστο βαθμό.

6.6.4. Βαθμός Διατήρησης

Για τους παραπάνω τύπους οικοτόπων (**Error! Reference source not found.**) συλλέχθηκαν τα δεδομένα που αφορούν την εκτίμηση του βαθμού διατήρησής τους στις ΕΖΔ του δικτύου NATURA 2000. Παρακάτω (**Error! Reference source not found.**) παρουσιάζονται οι τύποι οικοτόπων που στην εκάστοτε ΕΖΔ έχουν μη ανεπαρκή (B) ή κακό (C) βαθμό διατήρησης.

Πίνακας 6- 37 Τύποι οικοτόπων που χαρακτηρίζονται ως δάση και δασικές εκτάσεις με μη ικανοποιητικό ή κακό βαθμό διατήρησης στις ΕΖΔ

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR1110003	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR1110003	91M0	Δάσηδρυόςμε <i>QuercuscerriskaiQuercuspetraea</i>	B
GR1110004	9340	Δάσημε <i>Quercusilex</i> και <i>Quercusrotundifolia</i>	C
GR1110004	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR1110004	91M0	Δάσηδρυόςμε <i>QuercuscerriskaiQuercuspetraea</i>	C
GR1120003	91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	B
GR1120005	92C0	Δάση <i>Platanus orientalkaiLiquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1130006	91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmion minoris)	C
GR1130006	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR1130006	92C0	Δάση <i>Platanus orientalkaiLiquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1130006	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR1130007	91M0	Δάσηδρυόςμε <i>QuercuscerriskaiQuercuspetraea</i>	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR1130007	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1130009	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	C
GR1130009	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR1140001	91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	B
GR1140002	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR1140003	91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	C
GR1140004	9150	Μεσευρωπαϊκά αβεστόφιλα δάση οξυάς της Cephalanthero-Fagion	B
GR1140004	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR1150005	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR1150010	91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmion minoris)	B
GR1210001	9130	Δάση οξυάς της Asperulo-Fagetum	B
GR1210001	9140	Μεσευρωπαϊκά υποαλπικά δάση οξυάς με <i>Acer</i> και <i>Rumex arifolius</i>	B
GR1210001	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	C
GR1210001	91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	C
GR1210001	95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)	C
GR1210002	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	C
GR1210002	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1220001	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR1220001	91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmion minoris)	B
GR1220001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR1220001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR1220001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1220001	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR1220002	91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmion minoris)	B
GR1220002	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR1220002	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR1220003	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR1220003	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR1230002	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR1240001	9140	Μεσευρωπαϊκά υποαλπικά δάση οξυάς με <i>Acer</i> και <i>Rumex arifolius</i>	B
GR1240001	9150	Μεσευρωπαϊκά αβεστόφιλα δάση οξυάς της Cephalanthero-Fagion	B
GR1240001	9250	Δάση δρυός με <i>Quercus trojana</i>	B
GR1240001	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR1240001	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR1240001	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR1240001	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR1240001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR1240001	95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus</i>	C

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
		<i>heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)	
GR1240002	9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της <i>Cephalanthero-Fagion</i>	C
GR1240002	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	C
GR1240002	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	C
GR1240003	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	B
GR1240003	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1240003	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR1240003	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR1240003	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1240003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	B
GR1240004	9250	Δάση δρυός με <i>Quercus trojana</i>	B
GR1240004	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1240004	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR1240004	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	C
GR1240005	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1250002	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	B
GR1250002	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1250002	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR1250002	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR1250002	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	C
GR1250002	91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	B
GR1250002	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1250003	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	C
GR1250003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	B
GR1250004	91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (<i>Ulmion minoris</i>)	C
GR1260001	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1260001	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR1260001	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	C
GR1260001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1260001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR1260001	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR1260002	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	C
GR1260003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	B
GR1260004	9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της <i>Cephalanthero-Fagion</i>	B
GR1260004	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	C
GR1260004	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR1260004	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1260007	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1260007	91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	B
GR1260007	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	C
GR1270001	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR1270001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1270002	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR1270002	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i>	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
		(Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	
GR1270002	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1270005	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1270005	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR1310001	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	C
GR1310001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1310003	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1310003	95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)	B
GR1320001	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR1320001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR1320002	9140	Μεσευρωπαϊκά υποαλπικά δάση οξυάς με <i>Acer</i> και <i>Rumexarifolius</i>	C
GR1320002	9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της <i>Cephalanthero-Fagion</i>	B
GR1330001	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	C
GR1340001	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	B
GR1340001	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR1340001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR1340001	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1340003	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	B
GR1340003	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1340004	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR1340004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	C
GR1340005	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	C
GR1340005	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR1340006	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1340006	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR1340006	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	C
GR1340009	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	B
GR1340009	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR1340009	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR1340009	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR1340010	9110	Δάση οξυάς της <i>Luzulo-Fagetum</i>	B
GR1340010	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1410001	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR1410001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1410002	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	C
GR1410002	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR1420001	5110	Σταθερές ξηροθερμόφιλες διαπλάσεις με <i>Buxus sempervirens</i> των βραχωδών κλιτύων (<i>Berberidion</i> p.p.)	C
GR1420001	9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της <i>Cephalanthero-Fagion</i>	B
GR1420001	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR1420003	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR1420003	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	C
GR1420003	9180*	Δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες της <i>Tilio-Acerion</i>	B
GR1420004	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	C

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR1420004	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1420005	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	C
GR1420005	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR1420005	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR1430001	9110	Δάση οξυάς της Luzulo-Fagetum	B
GR1430001	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	C
GR1430001	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR1430001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1430002	9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με <i>Quercus brachyphylla</i>	B
GR1430002	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	C
GR1430003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR1430003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR1430004	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR1430004	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR1430004	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2110001	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR2110001	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	B
GR2110001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR2110001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2110002	9110	Δάση οξυάς της Luzulo-Fagetum	B
GR2110002	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR2110002	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR2110002	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2110002	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2120001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2120001	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR2120002	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2120003	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR2120003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR2120004	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR2120004	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR2130001	9110	Δάση οξυάς της Luzulo-Fagetum	B
GR2130001	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR2130001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2130001	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2130001	95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)	B
GR2130002	9110	Δάση οξυάς της Luzulo-Fagetum	B
GR2130002	9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της Cephalanthero-Fagion	C
GR2130002	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR2130002	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	C
GR2130004	9130	Δάση οξυάς της Asperulo-Fagetum	B
GR2130004	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR2130004	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR2130004	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2130004	95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)	B
GR2130005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR2130005	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2130006	9130	Δάση οξυάς της <i>Asperulo-Fagetum</i>	B
GR2130006	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR2130006	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2130006	95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (<i>Pinus heldreichii</i> ή <i>Pinus peuce</i>)	B
GR2130007	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR2130007	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR2130008	9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της <i>Cephalanthero-Fagion</i>	B
GR2130008	9280	Δάση με <i>Quercus frainetto</i>	B
GR2130008	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR2140001	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	B
GR2140001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2140001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2220003	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)	B
GR2220003	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2230001	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR2230002	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2230003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	C
GR2230004	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2310001	91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (<i>Ulmion minoris</i>)	C
GR2310001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2310001	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	C
GR2310006	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2310006	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR2310008	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2310009	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2310009	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2310010	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR2320001	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	C
GR2320001	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2320001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2320001	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR2320002	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR2320002	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR2320003	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR2320003	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2320003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2320003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR2320004	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR2320004	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2320004	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR2320005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR2320005	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2320005	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2320007	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2320008	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR2320008	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2320008	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2320009	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2330002	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR2330003	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2330003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR2330004	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR2330005	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	C
GR2330005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2330005	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2330005	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR2330007	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	C
GR2330007	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2410001	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2420001	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR2420001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR2420002	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR2420004	91F0	Μεικτά δάση με <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ή <i>Fraxinus angustifolia</i> κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmion minoris)	B
GR2420004	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2420006	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	C
GR2420006	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR2430001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2430001	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2440002	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
		και Securinegion tinctoriae)	
GR2440004	91M0	Δάσηδρυόςμε <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR2440004	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2440006	91M0	Δάσηδρυόςμε <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR2450001	9270	Ελληνικά δάση οξυάς με <i>Abies borisii-regis</i>	B
GR2450002	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2450004	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR2450004	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	C
GR2450004	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR2450004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR2450005	9340	Δάσημε <i>Quercusilex</i> και <i>Quercusrotundifolia</i>	B
GR2450005	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2520002	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2520005	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR2520005	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2520006	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR2520006	9340	Δάσημε <i>Quercusilex</i> και <i>Quercusrotundifolia</i>	B
GR2520006	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2530001	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR2530001	91M0	Δάσηδρυόςμε <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B
GR2530002	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR2530003	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2530004	9560*	Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	B
GR2530005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR2530005	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2540001	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR2540001	9340	Δάσημε <i>Quercusilex</i> και <i>Quercusrotundifolia</i>	B
GR2540001	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	B
GR2540001	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2540001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2540002	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR2540003	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR2540003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR2550004	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2550004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR2550005	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR2550005	9340	Δάσημε <i>Quercusilex</i> και <i>Quercusrotundifolia</i>	B
GR2550005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR2550005	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR2550005	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR2550006	9340	Δάσημε <i>Quercusilex</i> και <i>Quercusrotundifolia</i>	B
GR2550006	91M0	Δάσηδρυόςμε <i>Quercuscerris</i> και <i>Quercuspetraea</i>	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR2550006	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR3000001	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR3000001	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR3000001	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR3000003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR3000004	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR3000005	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	C
GR3000005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR3000005	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR3000006	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR3000006	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4110003	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	B
GR4110003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR4110004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4110005	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR4120002	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4120003	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (Acero-Cupression)	B
GR4120003	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4120003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR4120003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4120004	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR4120004	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR4130001	91M0	Δάση δρυός με <i>Quercus cerris</i> και <i>Quercus petraea</i>	B
GR4210002	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4210002	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4210002	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR4210003	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4210003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4210004	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4210004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR4210005	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (Acero-Cupression)	B
GR4210005	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR4210006	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (Acero-Cupression)	B
GR4210006	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4210006	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4210008	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (Acero-Cupression)	C
GR4210008	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
		Μεσογείου	
GR4210008	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4210009	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4210010	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	B
GR4210011	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	B
GR4220001	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	C
GR4220001	91E0*	Αλλουβιακά δάση με <i>Alnus glutinosa</i> και <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	B
GR4220001	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR4220003	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	C
GR4220009	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4220011	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	C
GR4220011	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	B
GR4220011	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4220012	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	B
GR4220012	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4220013	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4220014	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR4220014	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR4220018	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR4220019	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	B
GR4220019	9350	Δάση με <i>Quercus macrolepis</i>	B
GR4220019	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	B
GR4220019	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	B
GR4220019	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4220020	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)	B
GR4220020	92A0	Δάση-στοές με <i>Salix alba</i> και <i>Populus alba</i>	C
GR4220020	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4220033	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	C
GR4310002	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	C
GR4310002	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4310002	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR4310003	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	B
GR4310004	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonía</i>	C
GR4310004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4310004	9370*	Φοινικοδάση του Phoenix	B
GR4310005	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)	B
GR4310005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	C
GR4310005	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
		και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	
GR4310005	9370*	Φοινικοδάση του Phoenix	C
GR4320002	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)	B
GR4320002	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	C
GR4320004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	C
GR4320005	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	C
GR4320005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4320005	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	B
GR4320005	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR4320006	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	C
GR4320006	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR4320006	9370*	Φοινικοδάση του Phoenix	B
GR4320008	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4330002	9290	Δάση με <i>Cupressus</i> (<i>Acero-Cupression</i>)	B
GR4330002	9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με <i>Quercus brachyphylla</i>	B
GR4330003	9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με <i>Quercus brachyphylla</i>	B
GR4330003	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	B
GR4330003	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR4330004	9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με <i>Quercus brachyphylla</i>	B
GR4330004	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4330004	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR4330004	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	C
GR4330005	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	C
GR4330005	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4340001	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4340001	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR4340003	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4340004	9260	Δάση με <i>Castanea sativa</i>	B
GR4340004	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR4340005	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	C
GR4340006	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR4340006	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	B
GR4340007	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4340007	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR4340007	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)	B
GR4340007	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR4340008	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4340008	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (<i>Nerio - Tamaricetea</i> και <i>Securinegion tinctoriae</i>)	B
GR4340010	9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με <i>Quercus brachyphylla</i>	B
GR4340010	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B

Κωδικός περιοχής NATURA 2000	Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Βαθμός Διατήρησης
GR4340010	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR4340010	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR4340012	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4340012	9340	Δάση με <i>Quercus ilex</i> και <i>Quercus rotundifolia</i>	B
GR4340012	92C0	Δάση <i>Platanus orientalis</i> και <i>Liquidambar orientalis</i> (Platanion orientalis)	C
GR4340012	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4340012	9370*	Φοινικοδάση του <i>Phoenix</i>	C
GR4340013	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	B
GR4340015	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>	B
GR4340015	9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	B
GR4340015	92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	C
GR4340015	9370*	Φοινικοδάση του <i>Phoenix</i>	B

*στον κωδικό του τύπου οικοτόπου υποδηλώνει τύπο οικοτόπου προτεραιότητας

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document

Από την επεξεργασία των στοιχείων που παρατίθενται στον παραπάνω πίνακα προκύπτει ο πίνακας 6-38 που απεικονίζει την κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων που ανήκουν στους τύπους οικοτόπων «Δάση και δασικές εκτάσεις».

Πίνακας 6- 38 Κατάσταση διατήρηση οικοτόπων της κατηγορίας τύπων "Δάση και Δασικές εκτάσεις"

Τύπος Οικοτόπου	Ονομασία Τύπου Οικοτόπου	Σύνολο		Οικότοποι με μη ικανοποιητικό βαθμό διατήρησης		Οικότοποι με κακό βαθμό διατήρησης	
		N	%	N	%	N	%
92C0	ΔάσηPlatanus orientalisκαιLiquidambar orientalis (Platanion orientalis)	749	18,2	35	13,0	14	14,3
9320	Δάση με Olea και Ceratonia	544	13,2	27	10,0	11	11,2
9540	Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου	519	12,6	24	8,9	8	8,2
92D0	Νότια παρόχθια δάση-στοές και λόχμες (Nerio - Tamaricetea και Securinegion tinctoriae)	444	10,8	36	13,3	19	19,4
91M0	ΔάσηδρυόςμεQuercuscerriskαιQuercuspetraea	285	6,9	29	10,7	5	5,1
9340	ΔάσημεQuercusilexκαιQuercusrotundifolia	250	6,1	16	5,9	4	4,1
92A0	Δάση-στοές με Salix alba και Populus alba	243	5,9	17	6,3	19	19,4
9290	ΔάσημεCupressus (Acero-Cupression)	159	3,9	8	3,0	1	1,0
9350	Δάση με Quercus macrolepis	122	3,0	6	2,2	5	5,1
9260	Δάση με Castanea sativa	108	2,6	12	4,4	1	1,0
9270	Ελληνικά δάση οξυάς με Abies borisii-regis	98	2,4	10	3,7	5	5,1
9280	Δάση με Quercus frainetto	94	2,3	8	3,0	4	4,1
9310	Δάση δρυός του Αιγαίου με Quercus brachyphylla	86	2,1	5	1,9		0,0
9110	Δάση οξυάς της Luzulo-Fagetum	69	1,7	10	3,7	2	2,0
9130	Δάση οξυάς της Asperulo-Fagetum	56	1,4	13	4,8		0,0
91E0*	Αλλουβιακά δάση με Alnus glutinosa και Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	55	1,3	10	3,7	1	1,0
9560*	Ενδημικά δάση με Juniperus spp.	53	1,3	13	4,8		0,0
	Μεικτά δάση με Quercus robur, Ulmus laevis, Ulmus minor, Fraxinus excelsior ή Fraxinus angustifolia κατά μήκος μεγάλων ποταμών (Ulmenion minoris)	50	1,2	4	1,5	3	3,1
9150	Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της Cephalanthero-Fagion	38	0,9	6	2,2	2	2,0
9370*	Φοινικοδάση του Phoenix	26	0,6	3	1,1	2	2,0
9250	Δάση δρυός με Quercus trojana	23	0,6	2	0,7		0,0
91CA	Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη	16	0,4	4	1,5	2	2,0
9180*	Δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες της Tilio-Acerion	15	0,4	1	0,4		0,0
95A0	Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (Pinus heldreichii ή Pinus peuce)	6	0,1	4	1,5	2	2,0
9140	Μεσευρωπαϊκά υποαλπικά δάση οξυάς με Acer και Rumexarifolius	3	0,1	2	0,7	1	1,0
5110	Σταθερές ξηροθερμόφιλες διαπλάσεις με Buxus sempervirens των βραχωδών κλιτύων (Berberidion p.p.)	1	0,0			1	
ΣΥΝΟΛΟ		4111	100,0	270	100,0	98	100,0

*στον κωδικό του τύπου οικοτόπου υποδηλώνει τύπο οικοτόπου προτεραιότητας

Πηγή: https://cdr.eionet.europa.eu/gr/eu/art17/envxrm90g/GR_habitats_reports-20190731-130055.xml/manage_document, επεξεργασία του αναδόχου

Από την ανάλυση των στοιχείων, όπως παρουσιάζονται στον πίνακα 6-38 από τους 4.111 οικοτόπους συνολικά που κατατάσσονται στους τύπους οικοτόπων «Δάση και δασικές εκτάσεις», 270 οικότοποι ήτοι το 6,6% βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και το 2,4 % σε κακή κατάσταση. Για τους τέσσερεις τύπους δασικών οικοτόπων προτεραιότητας ήτοι 91E0 «Αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa* και *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)», 9560 «Ενδημικά δάση με *Juniperus* spp, 9370 «Φοινικοδάση του *Phoenix*» και 9180 «Δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες της *Tilio-Acerion*» κατατάσσονται συνολικά το 3,6% των προστατευόμενων δασικών οικοτόπων της χώρας με το 10% από αυτούς να βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης και ένα 3,1% σε κακή κατάσταση διατήρησης.

Συνολικά για 7 τύπους δασικών οικοτόπων ήτοι για τα 95A0 «Ορο-Μεσογειακά δάση πεύκης μεγάλων υψομέτρων (*Pinus heldreichii* ή *Pinus peuce*)», 9140 «Μεσευρωπαϊκά υποαλπικά δάση οξυάς με *Acer* και *Rumex arifolius*», 91CA «Δάση δασικής πεύκης στην Βαλκανική και στη Ροδόπη», 9560* «Ενδημικά δάση με *Juniperus* spp.», 9130 «Δάση οξυάς της *Asperulo-Fagetum*», 9150 «Μεσευρωπαϊκά ασβεστόφιλα δάση οξυάς της *Cephalanthero-Fagion*», και 91E0* «Αλλουβιακά δάση με *Alnus glutinosa* και *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), το πλήθος των οικοτόπων που βρίσκονται σε μη ικανοποιητική ή κα κακή κατάσταση υπερβαίνει το 20% των οικοτόπων και μάλιστα για τις δύο πρώτες περιπτώσεις (95A0 και 9140) να παρατηρείται ότι το σύνολο των οικοτόπων δεν βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση.

6.6.5. Εθνική Στρατηγική για τα Δάση

Το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας 2018-2038 (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση) ΥΑ 170195/758 ΦΕΚ 5351 Β'/28-11-2018, περιλαμβάνει στοχοθετημένες δράσεις για την προστασία της δασικής βιοποικιλότητας.

Κάθετος Άξονας 3. Προστασία δασικών οικοσυστημάτων και βελτιστοποίηση υπηρεσιών οικοσυστήματος

3.1 Γενικοί Στόχοι

3.1.1. Διαχείριση και αποκατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων με σκοπό τη διατήρησή τους και την ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας.

3.1.2. Διατήρηση, αποκατάσταση και βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών οικοσυστήματος.

3.2 Γενικές κατευθύνσεις δράσεων.

3.2.1. ΓΣ 1 και 2: Σύσταση Συντονιστικού Γραφείου Προστασίας Λειτουργία στην Κεντρική Δασική Υπηρεσία Συντονιστικού Γραφείου Προστασίας, με αρμοδιότητα τον επιτελικό σχεδιασμό και επιτελική παρακολούθηση της πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων, την εφαρμογή και βελτίωση της σχετικής νομοθεσίας καθώς και τη φύλαξη του δασικού και αγροτικού περιβάλλοντος.

3.2.2. ΓΣ 1 και 2: Διαχείριση της ζήτησης για αλλαγή χρήσεων γης προς εξυπηρέτηση αναγκών διατήρησης περιβάλλοντος, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας μέσω έγκαιρης αναγνώρισης αυτών, εκπόνησης κατάλληλων πολιτικών και οργανωμένου σχεδιασμού (αξιοποιώντας τους δασικούς χάρτες και το χωροταξικό σχεδιασμό) και προώθησης αυτών με διαφανείς διαδικασίες και αυστηρή εφαρμογή υπό το πρίσμα της αειφορίας, της φέρουσας ικανότητας και του σεβασμού στο φυσικό περιβάλλον.

3.2.3. ΓΣ 1 και 2: Ανάπτυξη μηχανισμού έγκαιρης ανίχνευσης, προειδοποίησης και διαχείρισης κινδύνων που οφείλονται σε βιοτικούς (ενδημικά και εισβάλλοντα παθογόνα, έντομα κ.λπ.) και αβιοτικούς (ξηρασία, πυρκαγιές, διάβρωση κ.λπ.) παράγοντες με ανάπτυξη κοινών πρωτοκόλλων και συνεργειών Υπηρεσιών, φορέων και κοινωνικών εταίρων που σχετίζονται με τα δασικά οικοσυστήματα.

3.2.4. ΓΣ 1 και 2: Ενίσχυση και προστασία των υπηρεσιών οικοσυστήματος που σχετίζονται με τη διατήρηση των υδάτινων πόρων, με την ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής και την έγκαιρη και ορθολογική αποκατάσταση των δασικών εκτάσεων μετά από καταστροφές (φυσικές και ανθρωπογενείς).

3.2.5. ΓΣ 1 και 2: Εφαρμογή κατάλληλων διαχειριστικών πρακτικών και μέτρων για την αποκατάσταση, τη διατήρηση και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας σε επίπεδο τοπίων, οικοσυστημάτων, ειδών και γενετικών πόρων και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων.

3.2.6. ΓΣ 1 και 2: Ενίσχυση των δασικών φυτωρίων για τη διατήρηση των δασικών οικοσυστημάτων και τη βελτιστοποίηση της αποκατάστασης αυτών μέσα από τη στήριξη και των τραπεζών δασικών γενετικών πόρων

3.3 Ειδικοί Στόχοι για την προστασία από τις δασικές πυρκαγιές

3.3.1. Πρόληψη και περιορισμός των συμβάντων και της έκτασης των δασικών πυρκαγιών σε δασικά οικοσυστήματα.

3.3.2. Μείωση της έντασης και καταστροφικότητας των πυρκαγιών σε δασικά οικοσυστήματα.

3.3.3. Πρόληψη και προφύλαξη από πυρκαγιά σε μικτές περιοχές δασικών ειδών-οικισμών.

Από τους οικοτόπους που ανήκουν στην κατηγορία "Δάση και Δασικές εκτάσεις» ένα 6,6 % βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης ενώ ένα 2,4 % βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Αυξημένα δηλαδή ελαφρώς ποσοστά από τα αντίστοιχα των οικοτόπων που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία.

Από τους οικοτόπους προτεραιότητας που αποτελούν το 3,6% των οικοτόπων δασικού ενδιαφέροντος ένα 10% βρίσκεται σε μη ικανοποιητική και ένα 3,1% σε κακή κατάσταση διατήρησης.

Οι δασικές πυρκαγιές συνεχίζουν να αποτελούν σημαντικό κίνδυνο, ειδικά με την αλλαγή του κλίματος,

Τόσο τα δάση όσο και η γεωργική γη δέχονται πιέσεις για αλλαγή χρήσης. Για τη γεωργία αλλά και για τα δάση οι πιέσεις προέρχονται από αστικές χρήσεις.

6.7. ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Η αναγνώριση, καταγραφή και αξιολόγηση των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα στο επίπεδο του κράτους μέλους είναι ένας από τους κύριους στόχους, της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα συνεπώς και για την αποτελεσματική αποδοχή της Πράσινης Συμφωνίας.

Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα 6-39, που καταρτίστηκε από τους Δημόπουλο κ.α. (2020) οι οικοσυστημικές υπηρεσίες και η εκτίμησή τους συνδέονται τόσο με την αγροτική πολιτική, συνεπώς με το Στρατηγικό σχέδιο όσο και με τις άλλες στρατηγικές και πολιτικές της ΕΕ για το περιβάλλον.

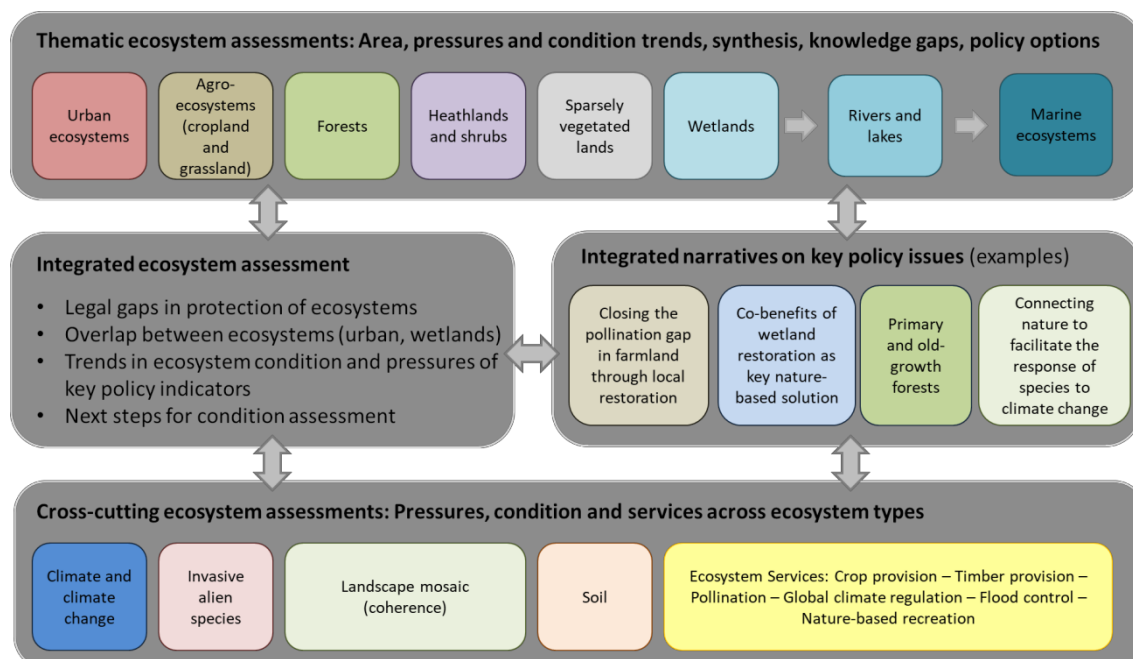
Πίνακας 6- 39 Συσχέτιση των οικοσυστημικών υπηρεσιών με τις κύριες στρατηγικές κατευθύνσεις της ΕΕ

Κύριες κατηγορίες οικοσυστημικών υπηρεσιών	Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα	Στρατηγική για τα δάση	Αγροτική πολιτική	Πολιτική για το κλίμα	Πολιτική για τα νερά	Ευρωπαϊκή «πράσινη» συμφωνία
Βιοποικιλότητα	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ποιότητα περιβάλλοντος	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Παραγωγή προϊόντων και ενέργειας		✓	✓	✓	✓	✓
Δασοκομία	✓	✓	✓	✓		✓
Αναψυχή	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Υδατικοί πόροι	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Πηγή: Δημόπουλος κ.α. (2020)

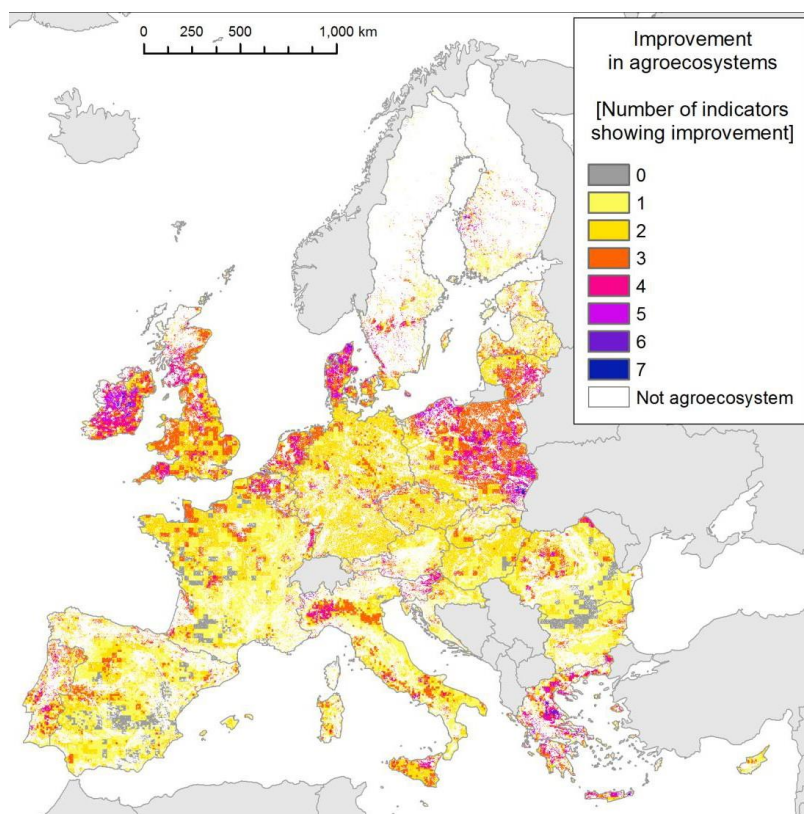
Ένας από τους κύριους στόχους της Στρατηγικής Βιοποικιλότητας προς το 2030 είναι η εκπόνηση ενός σχεδίου αποκατάστασης της φύσης στην Ευρώπη. Στα πλαίσια αυτού του σχεδίου προτείνεται η αξιολόγηση των επιπτώσεων από την καθιέρωση νομικά δεσμευτικών στόχων αποκατάστασης της φύσης από την ΕΕ. Οι στόχοι αυτοί, σύμφωνα με το JRC (2020), θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τόσο στοιχεία για τη γραμμή βάσης ως σημεία εκκίνησης αλλά και επίπεδα αναφοράς για την κατάσταση των οικοσυστημάτων. Η αξιολόγηση επιπτώσεων θα πρέπει επίσης να εξετάσει τη δυνατότητα για μια κοινή ευρωπαϊκή μεθοδολογία για τη χαρτογράφηση, αξιολόγηση αλλά και επίτευξη καλής κατάστασης διατήρησης στα οικοσυστήματα έτσι ώστε να αποδώσουν οφέλη όπως ρύθμιση του κλίματος, ρύθμιση του υδρολογικού καθεστώτος, την υγεία του εδάφους επικοινωνία αλλά και πρόληψη και προστασία από τις φυσικές καταστροφές. Με αυτό το στόχο το JRC εφήρμοσε ένα μεθοδολογικό πλαίσιο που απεικονίζεται συνοπτικά παρακάτω (Εικόνα 6-31) για την θεματική αξιολόγηση των οικοσυστημάτων

Εικόνα 6- 31 Μεθοδολογικό πλαίσιο για την θεματική αξιολόγηση των οικοσυστημικών υπηρεσιών.

Πηγή: JRC (2020)

Με τη χρήση του παραπάνω μεθοδολογικού πλαισίου διαμορφώθηκε ο παρακάτω χάρτης που αφορά στα αγροοικοσυστήματα και τις παρεχόμενες από αυτά οικοσυστημικές υπηρεσίες

Χάρτης 6 - 7 Προσφερόμενες από τα αγροοικοσυστήματα υπηρεσίες

Πηγή: JRC (2020)

Σε αυτόν φαίνεται η εξέλιξη διαχρονικά της προσφοράς οικοσυστημικών υπηρεσιών από τα αγροοικοσυστήματα βάσει της παρακολούθησης της πορείας 16 δεικτών πίεσης και 16 δεικτών κατάστασης όπως ο παρακάτω πίνακας 6-40.

Πίνακας 6- 40 Πίνακας δεικτών για την αξιολόγηση της εξέλιξης των παρεχόμενων από τα αγρο-οικοσυστήματα οικοσυστημικών υπηρεσιών.

Κατηγορία δεικτών		Αριθμός
Πίεση	Μετατροπή και υποβάθμιση οικοτόπων (αλλαγή κάλυψης/χρήσης γης)	4
	Κλιματική αλλαγή	5
	Ρύπανση εμπλουτισμός με θρεπτικά	7
Κατάσταση	Περιβαλλοντική ποιότητα (Φυσική και χημική)	1
	Γενικά δομικά στοιχεία του οικοσυστήματος	7
	Δομικά στοιχεία του οικοσυστήματος που σχετίζονται με την ποικιλία και την αφθονία των ειδών	2
	Δομικά στοιχεία του οικοσυστήματος που παρακολουθούνται βάσει των Οδηγιών και της εθνικής νομοθεσίας	4
	Δομικά στοιχεία του οικοσυστήματος που σχετίζονται με το έδαφος	1
	Στοιχεία λειτουργιών του οικοσυστήματος	1

Πηγή: JRC (2020)

Μια ειδική περίπτωση αποτελεσματικής συμπαραγωγής ιδιωτικών αλλά και δημοσίων αγαθών (περιβαλλοντικών αλλά και κοινωνικών) είναι τα αγροδασικά συστήματα. Σύμφωνα με το Αγροδασικό δίκτυο (2020), για την ΕΕ, η αγροδασοπονία έχει έναν απλό και ευέλικτο ορισμό: «ένα σύστημα χρήσης γης στο οποίο τα δέντρα καλλιεργούνται σε συνδυασμό με τη γεωργία στην ίδια γη» (Καν. 1305/2013). Αυτός ο ορισμός συμπληρώνεται από το άρθρο 4 του Καταστατικού της EURAF: «Οι πρακτικές της αγροδασοπονίας περιλαμβάνουν όλες τις μορφές συνδυασμού δέντρων και γεωργικών καλλιεργειών (δασογεωργικά συστήματα) ή / και ζώων (δασολιβαδικά συστήματα) σε ένα αγροτεμάχιο, είτε στο εσωτερικό του ή στις παρυφές (φράκτες)».

Μεταξύ των οικοσυστημικών υπηρεσιών που παράγονται από τα αγροδασικά συστήματα οι κυριώτερες είναι η δέσμευση άνθρακα, η διατήρηση και βελτίωση της βιοποικιλότητας, η προστασία του εδάφους από τη διάβρωση και η βελτίωση της ποιότητάς του και τέλος η βελτίωση της ποιότητας των υδατικών πόρων και της ατμόσφαιρας (Shibou, 2009).

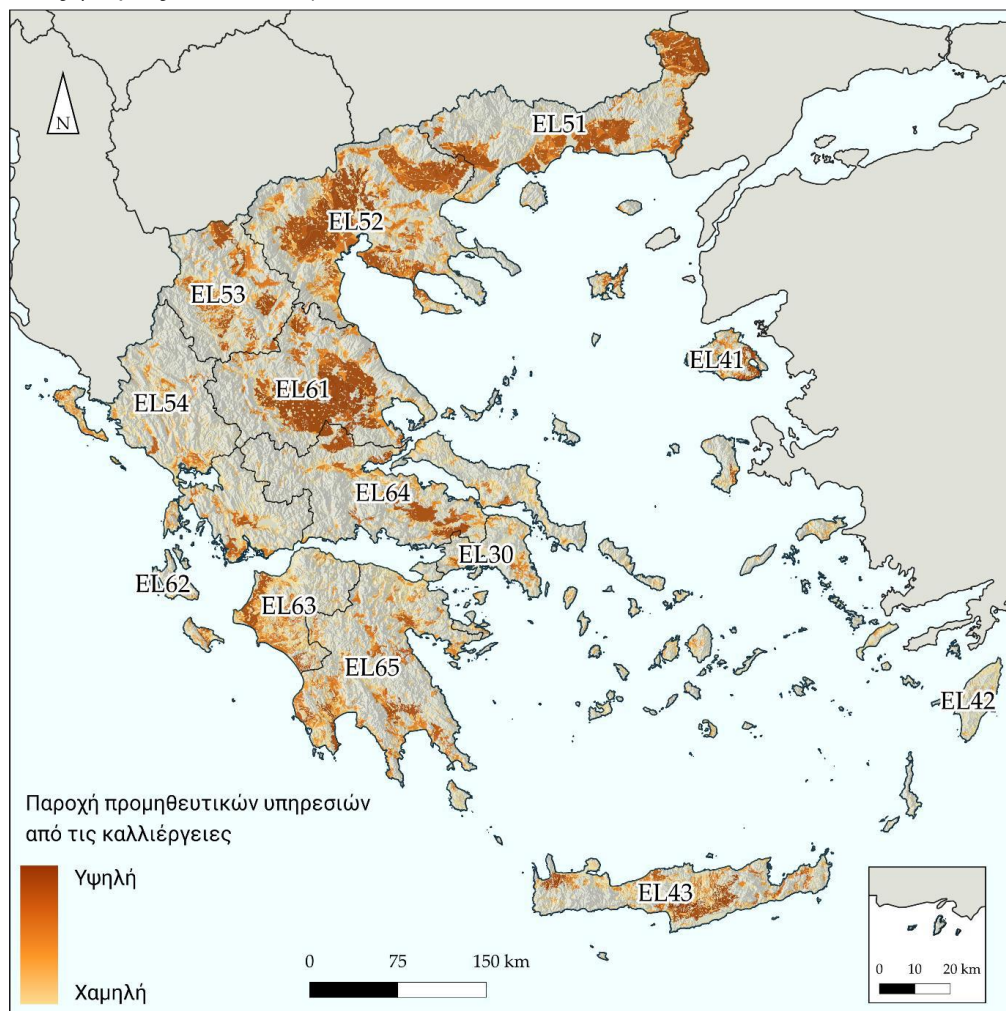
Διακρίνονται οι παρακάτω κατηγορίες αγροδασικών συστημάτων:

Θέση δένδρων	Αγροδασικά συστήματα	Κατηγορία γης	
		Γεωργική γη	Δασική γη
Δένδρα μέσα στο χωράφι	Δασολιβαδικά	1. Δασολιβάδα (wood pasture)	9. Βοσκόμενα δάση (forest grazing)
	Δασογεωργικά	2. Καλλιέργειες με σειρές δένδρων (tree alley cropping) 3. Καλλιέργειες με αποψιλωτικά διαχειριζόμενες σειρές δένδρων (coprice alley cropping) 4. Πολυώροφοι δενδρόκηποι (multi-layer tree- gardens)	10. Πολυώροφα δασικά πάρκα (multi-layer tree-gardens)
	Οπωρώνες	5. Συγκαλλιεργούμενοι οπωρώνες (orchard intercropping) 6. Βοσκόμενοι οπωρώνες (orchard grazing)	
	Αγροδασολιβαδικά	7. Δενδρώδεις καλλιέργειες που εναλλάσσουν συγκομιδή γεωργικών φυτών και βόσκηση (alternating cropping and grazing)	
Δένδρα στις παρυφές των χωραφιών	Δενδρώδη τοπικά χαρακτηριστικά (προστατευόμενα από τους κανόνες προϋποθετότητας της ΚΑΠ)	8. Δενδρώδη χαρακτηριστικά τοπίου (tree landscape features) (π.χ. φυτοφράχτες, διάσπαρτα μεμονωμένα δένδρα, δένδρα σε γραμμές ή σε μικρές συστάδες)	
Δένδρα σε οικισμούς	Αγροδασικά πόλεων	Κήποι οικιών, περιβόλια κ.λπ.	

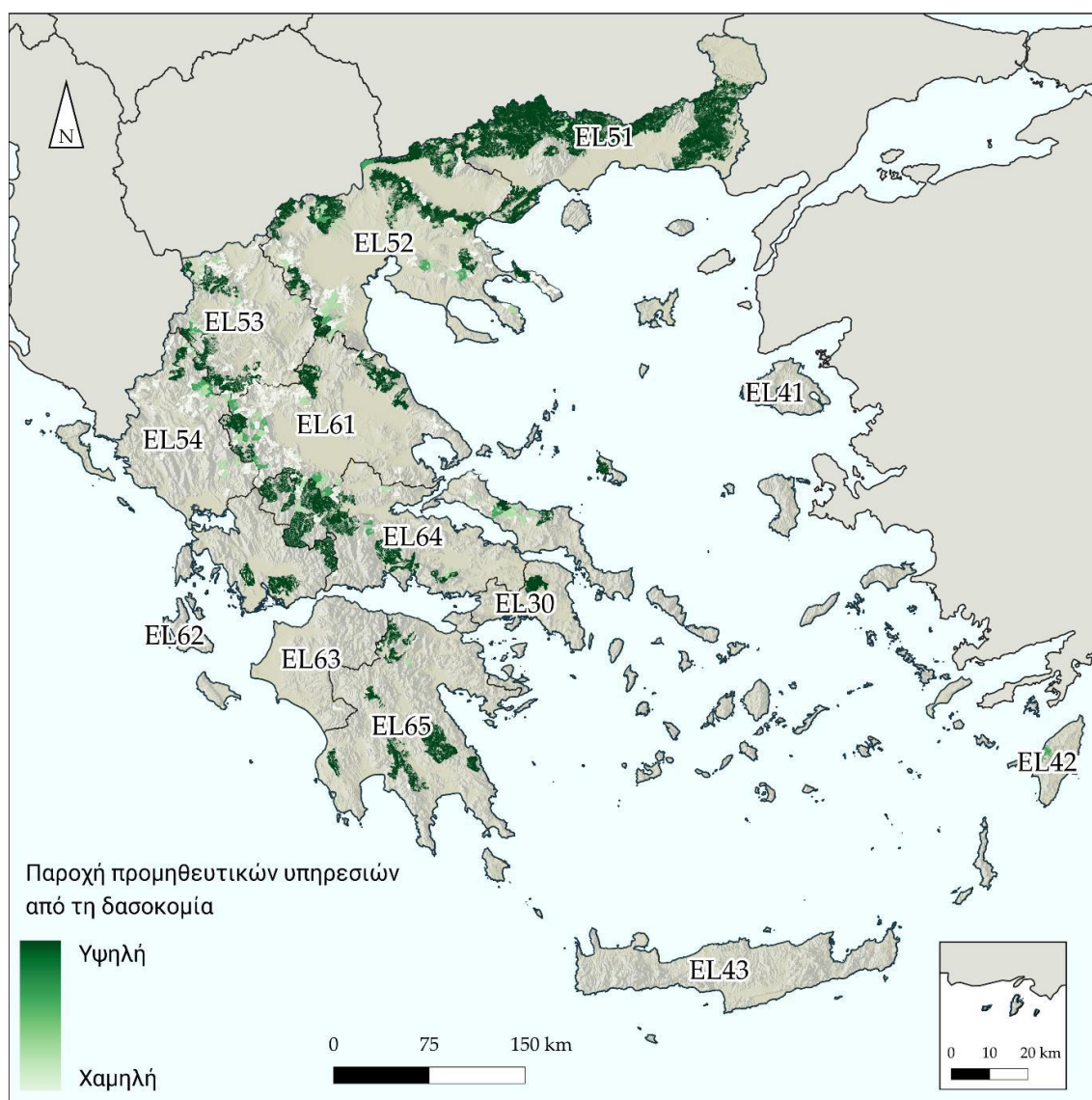
Πηγή: Αγροδασικό δίκτυο, 2020

Οι υπηρεσίες που παρέχουν τα οικοσυστήματα στην Ελλάδα

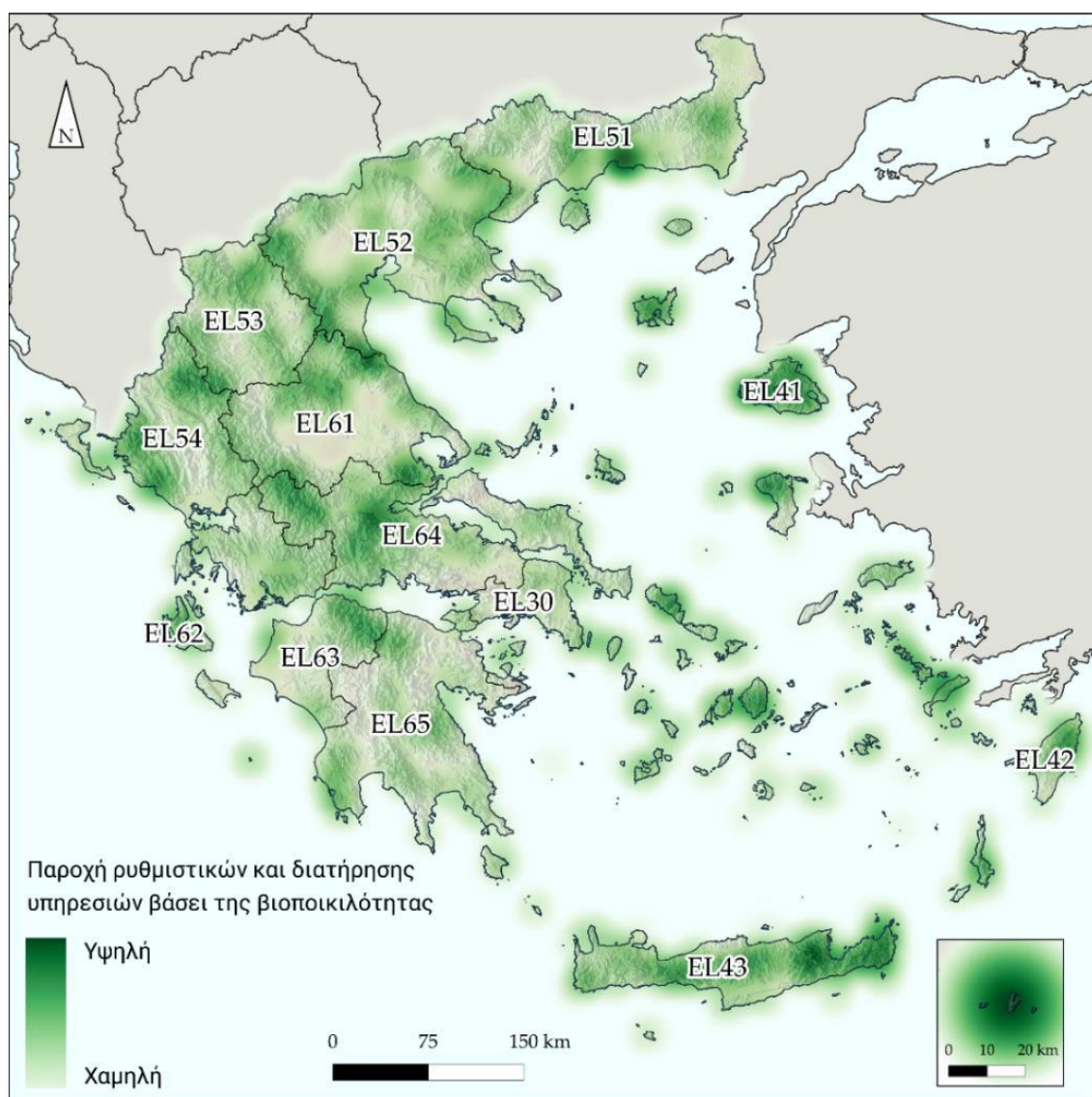
Από την έκθεση " Χάρτης περιοχών προτεραιότητας για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες στην Ελλάδα" που αποτελούσε παραδοτέο του έργου LIFE-IP 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002) Προκύπτουν οι παρακάτω χάρτες περιοχών προτεραιότητας για επιλεγμένες οικοσυστημικές υπηρεσίες (Χάρτες 6-8,9,10,11):

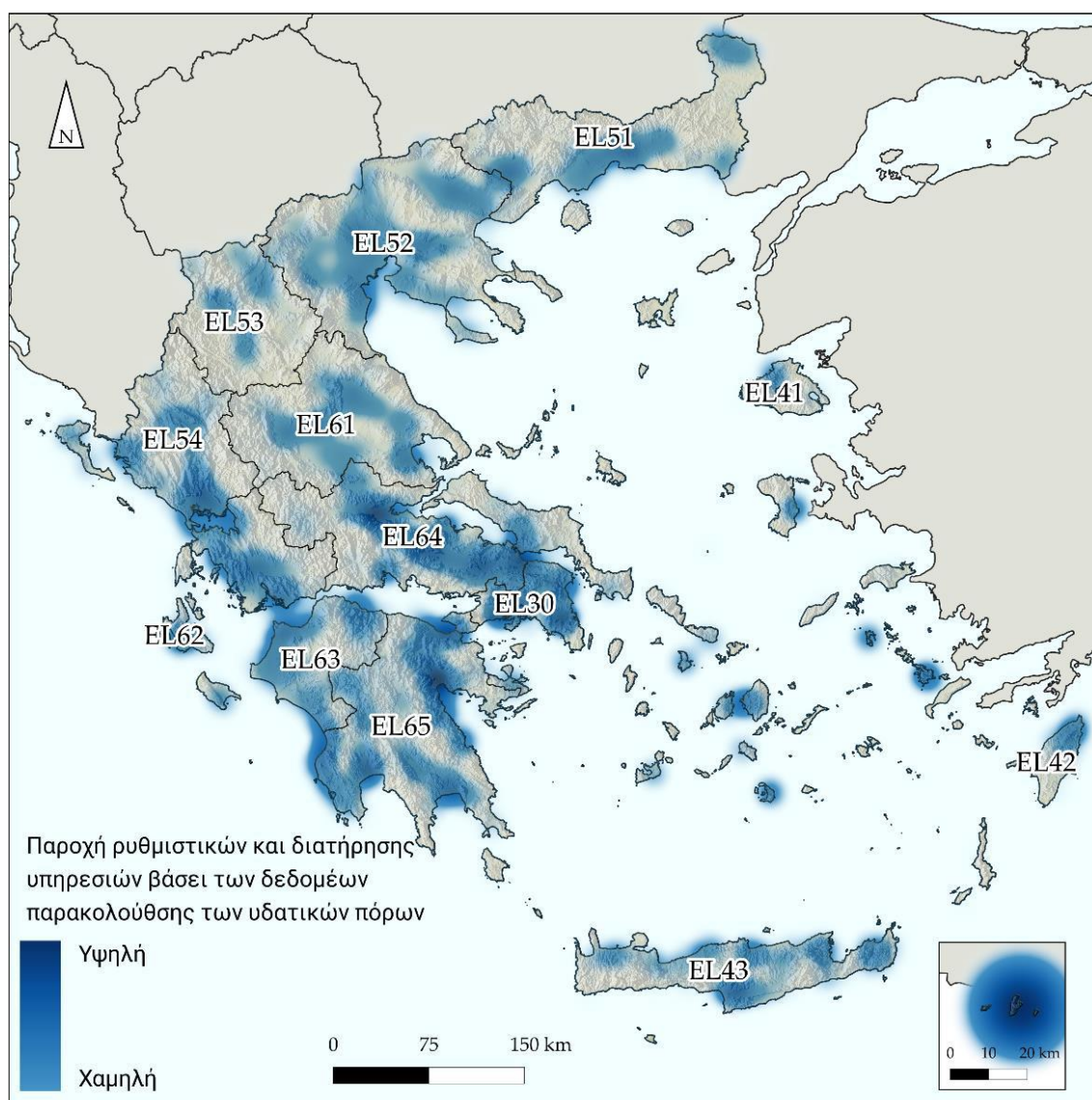
Χάρτης 6 - 8 Προμηθευτικές υπηρεσίες από τις καλλιέργειες

Χάρτης 6 - 9 Προμηθευτικές υπηρεσίες από τη δασοκομία

Χάρτης 6 - 10 Ρυθμιστικές υπηρεσίες διατήρησης της βιοποικιλότητας

Χάρτης 6 - 11 Ρυθμιστικές υπηρεσίες προστασίας των υδατικών πόρων

Η περίπτωση της επικονίασης

Μία από τις σημαντικότερες οικοσυστημικές υπηρεσίες που προσφέρει η άγρια ζωή είναι η επικονίαση η οποία γίνεται στις πλείστες των περιπτώσεων με τη δράση των επικονιαστών και έχει σαν στόχο την αναπαραγωγή των φυτών μέσω της παραγωγής των καρπών από την οποία επωφελείται και η γεωργική παραγωγή.

Εκτιμάται ότι το 5–8 % της τρέχουσας παγκόσμιας φυτικής παραγωγής αποδίδεται άμεσα στην επικονίαση από ζώα. Μόνο στην ΕΕ, το 84 % 3 περίπου των ειδών καλλιεργούμενων φυτών και το 78 %3 των ειδών άγριων λουλουδιών εξαρτώνται, τουλάχιστον εν μέρει, από την επικονίαση από ζώα. Έως 15 δις. EUR περίπου της ετήσιας γεωργικής παραγωγής της ΕΕ αποδίδεται άμεσα στα έντομα-επικονιαστές. (COM(2018) 395)

Σύμφωνα τόσο με την Special Report του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συμβουλίου «Protection of wild pollinators in the EU — Commission initiatives have not borne fruit» (2020)¹⁸ αλλά και το άρθρο των Cole et al. (2020)¹⁹ η εντατικοποίηση της γεωργικής δραστηριότητας και η συνεπακόλουθη απώλεια σημαντικών ενδιαιτημάτων είναι οι κύριες κινητήριες δυνάμεις για την μείωση των πληθυσμών των εντομων επικονιαστών

Από έρευνες που έγιναν στη χώρα μας (Χατζήνα, 2006, 2007α, 2007β)²⁰ σε καλλιεργούμενες και μη περιοχές της Β. Ελλάδας φαίνεται ότι όπου η έκταση καλλιεργούνταν με αμυγδαλιές και βερικοκίες η βιο-ποικιλότητα των μελισσών ήταν μικρότερη σε σύγκριση με τις ακαλλιέργητες εκτάσεις. Αυτό αποδίδεται από την ερευνήτρια στην έλλειψη φυσικών καταφυγίων και στην καταστροφή των φωλιών που βρίσκονται μέσα στις καλλιέργειες με τις καλλιεργητικές εργασίες όπως το όργωμα. Σε πειραματισμούς τεχνητής επικοινωνίας, στις ίδιες περιοχές, η ελεύθερη επικοινωνία παρουσιάστηκε κατά πολύ μειωμένη σε σχέση με τη σταυρεπικοινωνία που έγινε με το χέρι συμπεραίνοντας ότι η επικοινωνία των καλλιεργειών αυτών ήταν περιορισμένη λόγω των μειωμένων πληθυσμών μελισσών.

Το 2014 με στόχο την άμβλυνση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των γεωργικών δραστηριοτήτων, μεταξύ των όρων του πρασινίσματος της ΚΑΠ συμπεριελήφθη η πρόβλεψη για την προστασία συγκεκριμένων ενδιαιτημάτων και στοιχείων του τοπίου. Οι παραγωγοί ανέλαβαν την υποχρέωση να επιλέξουν κάποια από αυτά τα στοιχεία που διέθεταν έτσι ώστε είτε να τα διατηρήσουν είτε να δημιουργήσουν εντός της έκτασης που διαχειρίζονταν, ως περιοχές οικολογικής εστίασης (Ecological Focus Areas). Ως ανταμοιβή οι παραγωγοί εισπράττουν το «πράσινο» μέρος της ενίσχυσης (30% της βασικής).

Το 2018 η Επιτροπή ανακοίνωσε την πρωτοβουλία για τους επικονιαστές COM(2018) 395 final Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Πρωτοβουλία της ΕΕ για τους επικονιαστές, με ένα κατάλογο δράσεων για την προστασία των επικονιαστών, (βλ. Εξωτερικό περιβάλλον – θεσμικές τάσεις).

Τα ευρήματα της επιθεώρησης που έγινε από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (ECA, 2020) υποδεικνύουν ότι υπάρχουν κενά στο ευρωπαϊκό πλέγμα πολιτικής και η «Πρωτοβουλία για τους επικονιαστές» δεν διαθέτει τα εργαλεία και τα μέσα για να τα αντιμετωπίσει. Έτσι το Ελεγκτικό Συνέδριο προτείνει την αξιολόγηση της ανάγκης για ειδικά μέτρα για τους άγριους επικονιαστές στην στρατηγική για τη βιοποικιλότητα, την ενσωμάτωση δράσεων για την

¹⁸ Special Report 'Protection of wild pollinators in the EU — Commission initiatives have not borne fruit'. European Court of Auditors, 2020

¹⁹ Cole LJ, Kleijn D, Dicks LV, et al. A critical analysis of the potential for EU Common Agricultural Policy measures to support wild pollinators on farmland. *J Appl Ecol*. 2020;57:681–694. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.13572>

²⁰ Χατζήνα Φ. (2007) Επίδραση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων (φυτοφαρμάκων) στις μέλισσες. Συνθετική εργασία για το Melinet

Χατζήνα Φ. (2007) Βιο-ποικιλότητα άλλων ειδών μελισσών. Συνθετική εργασία για το Melinet Φ.

Χατζήνα Φ. (2006). 'Συγκριτική μελέτη της βιο-ποικιλότητας των ειδών μελισσών που συμβάλλουν στην επικοινωνία της αμυγδαλιάς και βερικοκιάς σε περιοχές με εντατική και μη εκμετάλλευση'. ENTER 2001, ΕΘΙΑΓΕ / Ινστιτούτο Μελισσοκομίας. σελ. 27.

προστασία των επικονιαστών στις πολιτικές για τη βιοποικιλότητα και τη γεωργία όπως και να ενσωματωθεί η μέριμνα για τους επικονιαστές στη διαδικασία αξιολόγησης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα προς το 2030 περιλαμβάνει αρκετές ειδικές αναφορές στους επικονιαστές και μάλιστα θέτει ως μια από τις 14 βασικές δεσμεύσεις την αναστροφή της μείωσης των επικονιαστών. Περιλαμβάνει και ειδικές προβλέψεις για τους επικονιαστές όπως η παρακάτω: *Για την παροχή χώρου για τα άγρια ζώα, τα φυτά, τους επικονιαστές και τους φυσικούς παράγοντες καταπολέμησης επιβλαβών οργανισμών, υπάρχει επείγουσα ανάγκη επαναφοράς τουλάχιστον του 10 % των γεωργικών εκτάσεων σε χαρακτηριστικά τοπίου με υψηλή ποικιλομορφία.*

Τα συμπεράσματα της εργασίας των Cole et al (2020), μετά από μια έρευνα Delphi σε 22 ειδικούς από 18 ευρωπαϊκές χώρες, έδειξαν μεγάλες εποχικές και γεωγραφικές διαφοροποιήσεις. Έτσι από τις περιοχές οικολογικής εστίασης, τα περιθώρια των αγρών προσφέρονται για την αναζήτηση τροφής από τους επικονιαστές κατά τη διάρκεια όλης της καλλιεργητικής περιόδου στην Νότια και Ανατολική Ευρώπη, αλλά δεν ήταν χρήσιμα στην αρχή της καλλιεργητικής περιόδου για τις Βόρειες και Δυτικοευρωπαϊκές περιοχές. Με την συμβατική διαχείριση προς το τέλος της περιόδου η δυνατότητα παροχής τροφής περιοριζόταν σε όλες τις περιοχές. Οι ειδικοί που απάντησαν διαπίστωσαν ότι η υιοθέτηση φιλικών προς τους επικονιαστές πρακτικών διαχείρισης αποτελεί αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη για τη βελτίωση των ενδιαιτημάτων. Τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν φαίνεται να είναι συνδυασμός μη ορθής διαχείρισης, εγγενών προβλημάτων των ενδιαιτημάτων αλλά και μια τάση των παραγωγών να υιοθετούν τις επιλογές των επίσπορων και των αζωτοδεσμευτικών καλλιεργειών, με αποτέλεσμα οι δυνατότητες που δίνουν οι Περιοχές Οικολογικής Εστίασης για τη υποστήριξη των επικονιαστών να μένουν μάλλον ανεκμετάλλευτες. Η πρόταση που διατυπώθηκε από τους ειδικούς ήταν ότι υπάρχει ανάγκη να δημιουργηθούν ποικίλα, συνδεδεμένα, ορθώς διαχειριζόμενα ενδιαιτήματα που θα αλληλοσυμπληρώνονται. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει, σύμφωνα με τους ίδιους ειδικούς, να χρησιμοποιηθούν όλα τα διαθέσιμα εργαλεία πολιτικής (ενισχυμένη αιρεσιμότητα, eco-schemes και αγροπεριβαλλοντικά).

Στην Πρωτοβουλία για τους επικονιαστές υπάρχει ένας «οδικός χάρτης» ενεργειών.

6.8. ΓΕΝΕΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ: ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΕΣ ΖΩΩΝ

Η πρώτη διάσταση της βιοποικιλότητας είναι αυτή της γενετικής βιοποικιλότητας. Η διατήρηση των γενετικών πόρων στη γεωργία και τη δασοκομία πέραν της αξίας που φέρει ο γενετικός πλούτος αφ'εαυτού, είναι σημαντική τόσο για τη διατήρηση στο ανώτερο επίπεδο, αυτό των ειδών. Τοπικά προσαρμοσμένες φυλές ζώων ή ποικιλίες φυτών αυξάνουν την προσαρμοστική ικανότητα των αγροοικοσυστημάτων σε αντίξοες καιρικές συνθήκες αλλά και στα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής. Μειώνουν τους κινδύνους ή/και απαλύνουν τις επιπτώσεις των προσβολών από εχθρούς και ασθένειες. Έτσι η διατήρηση των γενετικών πόρων, τόσο των ζωικών όσο και των φυτικών, εισφέρει στην προσαρμοστική ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων.

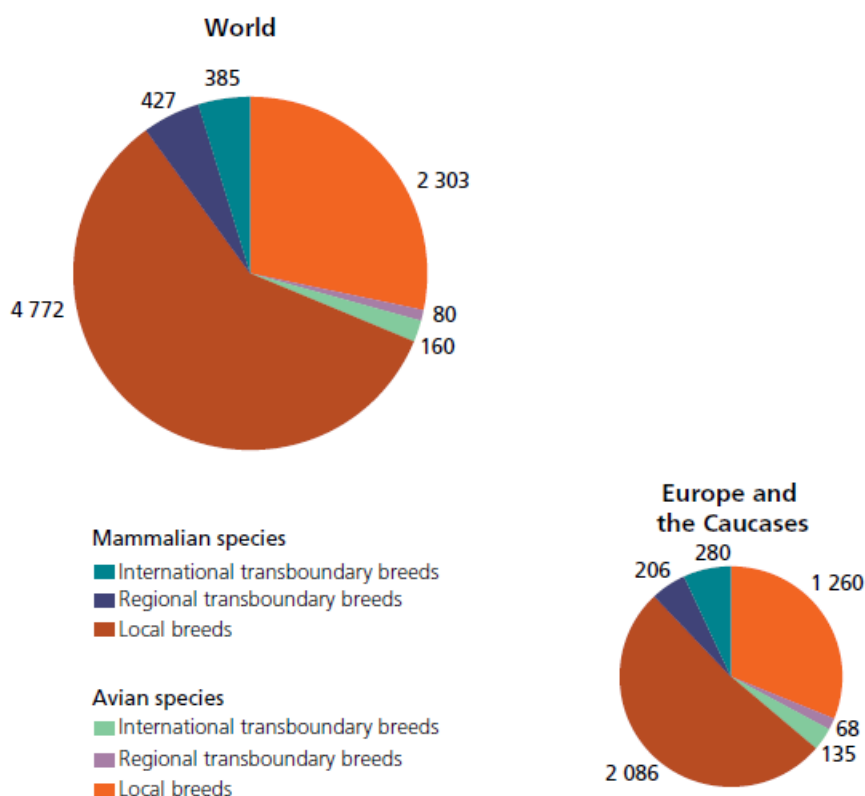
Η ΕΕ αλλά και η χώρα μας τόσο μέσω της Στρατηγικής της για τη Βιοποικιλότητα, σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, όσο και των ανειλημμένων διεθνών δεσμεύσεων όπως της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα, του Πρωτοκόλλου της Ναγκόγια για την πρόσβαση σε γενετικούς πόρους και τον ισόρροπο και δίκαιο καταμερισμό των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη χρήση τους και της Διεθνούς Συνθήκης σχετικά με τους φυτογενετικούς πόρους για τη διατροφή και τη γεωργία (ITPGRFA), είναι σταθερά δεσμευμένη στην διατήρηση της γενετικής βιοποικιλότητας.

6.8.1. Ζωικοί γενετικοί πόροι

Η πληροφόρηση σε διεθνές επίπεδο για την κατάσταση διατήρησης των γενετικών πόρων στη γεωργία και τη δασοκομία δεν είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Η τελευταία διαθέσιμη έκθεση του FAO Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών επί της κατάστασης των ζωικών γενετικών πόρων²¹, αναφέρει ότι οι φυλές ζώων που καταγράφονται αυξήθηκαν από 7.616 το 2006 στις 8.774 το 2014. Εξ' αυτών 7.718 ήταν τοπικές φυλές δηλαδή φυλές που απαντώνται μόνο σε μία χώρα όταν το 2006 οι τοπικές φυλές καταγράφηκαν στις 6.536, ενώ οι υπόλοιπες 1.056 (έναντι 1080 το 2006) ήταν διασυννοριακές φυλές (απαντώνται σε περισσότερες από μια χώρα). Από τις τελευταίες 510 αναφέρονταν μόνο εντός συγκεκριμένης περιοχής του πλανήτη και 546 ήταν διεθνείς ήτοι διεσπαρμένες σε πάνω από μια περιοχή (Εικόνα 6-32). Επίσης 647 φυλές θεωρούνται πια εξαφανισμένες εκ των οποίων 4 ήταν διασυννοριακές, 1 μόνο διεθνής .

²¹FAO. 2015. The Second Report on the State of the World's Animal Genetic Resources for Food and Agriculture, edited by B.D. Scherf & D. Pilling. FAO Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture Assessments. Rome

Εικόνα 6- 32 Η κατάσταση των ζωικών γενετικών πόρων διεθνώς και στην περιφέρεια Ευρώπης – Καυκάσου (2014)

Πηγή: FAO, 2015

Το μεγαλύτερο μέρος παγκοσμίως των τοπικών φυλών τόσο στα θηλαστικά όσο και στα πτηνά, εκτρέφονται στην περιφέρεια της Ευρώπης- Καυκάσου. Στην περίπτωση των θηλαστικών αυτό προσεγγίζει το 44% ενώ για τα πτηνά υπερβαίνει ½ φτάνοντας στο 55% (Πίνακες 6-41 και 6-42) .

Πίνακας 6- 41 Τοπικές φυλές θηλαστικών ανά είδος

Είδος	Ευρώπη - Καυκάσος	Κόσμος	% Ευρώπης-Καυκάσου/ Κόσμου
Όνοι	50	157	32
Καμήλες Βακτριανές	3	12	25
Βουβάλια	9	123	7
Βοοειδή	369	1019	36
Καμήλες Δρομάδες	1	85	1
Αίγες	218	576	38
Ίπποι	371	694	53
Χοίροι	188	543	35
Κουνέλια	186	236	79
Πρόβατα	613	1155	53
Γιακς	2	28	7

Άλλα	76	127	60
Σύνολο	2086	4772	44

Πηγή: FAO, 2015, επεξεργασία του αναδόχου

Πίνακας 6- 42 Τοπικές φυλές πτηνών ανά είδος

Είδος	Ευρώπη - Καύκασος	Κόσμος	% Ευρώπης-Καυκάσου/ Κόσμου
Όρνιθες	912	1514	60
Πάπιες	107	253	42
Χήνες	119	182	65
Πάπιες Βαρβαρίας	6	24	25
Στρουθοκάμηλοι	3	12	25
Πέρδικες	2	12	17
Φασιανοί	5	18	28
Περιστέρια	35	72	49
Γαλοπούλες	40	92	43
Άλλα	31	124	25
Σύνολο	1260	2303	55

Πηγή: FAO, 2015, επεξεργασία του αναδόχου

Τέλος, από την αναφορά που έγινε το 2013 από πλευράς της χώρας μας για την κατάρτιση της παραπάνω έκθεσης²² προκύπτει ότι στη χώρα μας εκτρέφονταν 33 τοπικά προσαρμοσμένες φυλές 6 ειδών (πίνακας 6-43)

Πίνακας 6- 43 Τοπικά προσαρμοσμένες φυλές ζώων εκτρεφόμενες στην Ελλάδα

Είδος	Αριθμός
Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής	1
Βοοειδή κρεοπαραγωγής	4
Πρόβατα	20
Αίγες	1
Χοίροι	1
Βουβάλια	1
Ίπποι	5

Πηγή: Country report Greece, 2013

6.8.2. Φυτικοί γενετικοί πόροι

Η επικρατούσα σε πολλές χώρες άποψη ότι οι φυτικοί γενετικοί πόροι, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι άγριοι συγγενείς καλλιεργούμενων (CropWildRelatives, CWR) προστατεύονται επαρκώς με την καθιέρωση συστήματος προστατευόμενων περιοχών δεν φαίνεται να είναι και απολύτως ορθή. Σύμφωνα με την αναφορά του Οργανισμού Τροφίμων και

²²Country report supporting the preparation of The Second Report on the State of the World's Animal Genetic Resources for Food and Agriculture, including sector-specific data contributing to The State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture, Country : Greece, 2013

Γεωργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την κατάσταση των φυτικών γενετικών πόρων για τα τρόφιμα και τη γεωργία στον κόσμο ²³, η διατήρηση των φυτογενετικών πόρων τείνει να διαρρέει μέσω της ρωγμής που δημιουργείται μεταξύ δύο διαφορετικών προσεγγίσεων για τη διατήρηση, την οικολογική και την γεωργική-αγρονομική. Η πρώτη προσδίδει μεγαλύτερη σημασία σε σπάνια ή απειλούμενα άγρια είδη και οικοσυστήματα ενώ η δεύτερη κυρίως στην exsitu διατήρηση εξημερωμένων καλλιεργούμενων ειδών. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, η διατήρηση των άγριων συγγενών καλλιεργούμενων να έχει υποδεέστερη θέση στις προτεραιότητες. Ένα σημαντικό τμήμα ειδών σημαντικών για τη διατήρηση των γενετικών πόρων τόσο CWR όσο και συλλεγόμενα, απαντώνται εκτός των προστατευόμενων περιοχών και συνεπώς δεν υπάρχει καμμία νομική προστασία. Μεταξύ των περιοχών που φιλοξενούν πολύτιμα CWR και συλλεγόμενα μπορεί να είναι οι καλλιεργούμενοι αγροί, τα περιθώρια των αγρών, τα βοσκοτόπια και οι λειμώνες, οι οικιακοί δενδρώνες και οι λαχανόκηποι ακόμα και οι περιοχές αναψυχής και τα πρανή των δρόμων. Σύμφωνα με την έκθεση, οι απειλές που αντιμετωπίζουν οι περιοχές και κατά συνέπεια τα είδη και οι ποικιλίες σε αυτές είναι η διαπλάτυση των δρόμων, η καταστροφή των φυτοφρακτών ή και των δενδρώων /λαχανόκηπων, η υπερβόσκηση, η επέκταση της χρήσης ζιζανιοκτόνων ή ακόμα και διαφορετικές πρακτικές για το φυσικό έλεγχο των ζιζανίων.

Έχουν ξεκινήσει διεθνώς προσπάθειες για την καταγραφή όλων των CWR. Μεταξύ αυτών η πιο εκτεταμένη είναι ο κατάλογος για την Ευρώπη και τη Μεσόγειο ο οποίος περιέχει πάνω από 25.000 άγρια συγγενικά των καλλιεργούμενων ειδών που απαντώνται στην Ευρωμεσογειακή ζώνη. Επίσης στην Ευρώπη έχουν γίνει έρευνες καταγραφής για άγριες ποικιλίες *Prunus* καθώς και άγρια μήλα και αχλάδια. Το European Crop Wild Relative Diversity Assessment and Conservation Forum έχει καθιερώσει μεθόδους in situ διατήρησης για CWR ειδών όπως *Avena*, *Beta*, *Brassica* και *Prunus*. Ακόμα και σε χώρες όπου κυριαρχούν οι συμβατικές ποικιλίες του εμπορίου μπορεί κάποιος να βρει τοπικές και παραδοσιακές ποικιλίες, να διατηρούνται από τα νοικοκυριά, σε χωράφια, σε οικιακούς λαχανόκηπους των αγροτικών νοικοκυριών περιοχών. Οι εθνικές αναφορές από την Κύπρο και την Ελλάδα, αναφέρουν ότι οι παραγωγοί προτιμούν να χρησιμοποιούν τους σπόρους που παράγουν και κρατούν οι ίδιοι ή να προμηθεύονται από συγγενείς, φίλους ή από την τοπική αγορά. Κοινοτικές τράπεζες σπόρων που έχουν δημιουργηθεί σε κάποιες χώρες είναι σημαντική πηγή προμήθειας σπόρων.

Σύμφωνα με την αναφορά «Evaluation of the impact of the CAP on habitats, landscapes, biodiversity. Final Report» που έκανε για λογαριασμό της Επιτροπής η ALLIANCE ENVIRONNEMENT το 2019, γύρω στο 11,5% των ευρωπαϊκών CWR απειλούνται και η ποικιλότητα των τοπικών ποικιλιών ίσως μπορεί να θεωρηθεί ως το πλέον απειλούμενο στοιχείο της βιοποικιλότητας.

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την σχετική εθνική έκθεση²⁴ υπάρχουν πολλά ενδημικά άγρια είδη που είναι συγγενή με υπάρχοντα ή υπάρχαντα παλαιότερα καλλιεργούμενα, πρόγονοι σε

²³FAO 2010. The Second Report on the State of the World's Plant Genetic Resources for Food and Agriculture. Rome

²⁴Stavropoulos, N., Gogkas, D. Chatziathanassiou, A., Zagilis, E., Drakopoulos, G., Paitaridou, D., Trigas P., Thanopoulos, R., Koutsomitros, S., Perdikaris, A., Lourida, B. and Alesta, A. (2006) Greece: Second Country Report concerning the state on plant genetic resources for food and agriculture. Hellenic Democracy, Ministry of Rural Development and Food, Athens.

πολλές περιπτώσεις καλλιεργούμενων ειδών γύρω από τη Μεσόγειο, π.χ. *Trifolium*, *Medicago*, *Vicia*, *Brassica*, *Raphanus*, *Daucus*, *Prunus*, *Allium*, *Crocus*, *Triticum*, *Hordeum*, *Aegilops*, *Lolium*, *Avena*, κλπ). Σε πολλές περιπτώσεις οι ελληνικοί πληθυσμοί είναι σημαντικοί και πολλοί ενδημικοί (π.χ. *Allium*, *Crocus*) και περιλαμβάνουν

- Άγρια είδη τα οποία χρησιμοποιούνται ως τροφή ή για βιομηχανικά φυτά και τα οποία έχουν καλλιεργηθεί στο παρελθόν (*Cichoriumintybus*, *Silybummarianum*, *Scolymushispanicus*, *Portulacaoleracea*, *Punicagranatum*, *Sonchusspp.*, *Ceratoniasiliqua*). Εγχώρια άγρια είδη, συγγενή με σημαντικά διακοσμητικά φυτά όπως *Tulipa*, *Paeonia*, *Rosa*, *Anthemis*, *Crocus*, *Dianthus*, *Hypericum*, *Galanthus*.
- Άγρια είδη που χρησιμοποιούνται απευθείας στη διατροφή του ανθρώπου (*Muscari*, *Capparis*, *Origanum*, *Salvia*, *Mentha*, *Sideritis sect. Empedoclia*, *Thymus*, *Satureja*, *Ferulago*, *Rubus*, *Fragaria*, *Matricaria*, *Tilia*, *Asparagus*, *Pistacia*, etc.).
- Άγρια είδη που χρησιμοποιήθηκαν στο παρελθόν για τη βελτίωση σύγχρονων καλλιεργούμενων (*Prunus ssp.*, *Tulipa ssp.*, *Beta ssp.*, *Cynara ssp.*)
- Καλλιεργούμενα είδη που ενσωματώθηκαν στη φύση (*Juglans regia*, *Vicia sativa*, *Sesamum indicum*)
- Παραμελημένα ή φυτά μη χρησιμοποιούμενα καλλιεργούμενα τα οποία ενσωματώθηκαν στις φυσικές περιοχές (*Genista tinctoria*, *Rubia tinctorum*, *Rosmarinus officinalis*).
- Άγρια ή ενσωματωμένα στη φύση φυτά τα οποία χρησιμοποιούνται ως υποκείμενα για παραγωγικά είδη (*Olea europaea subsp. sylvestris*, *Prunus mahaleb*, *Pistaciaterebinthus*).

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα Εθνική Αναφορά (2006) από την αρχή του 20^{ου} αιώνα οι γεωργικές πρακτικές που σκοπό είχαν τη σχετική αυτάρκεια των νοικοκυριών αλλά και οι ευνοϊκές συνθήκες του περιβάλλοντος είχαν σαν αποτέλεσμα τη διατήρηση ενός σημαντικού πλήθους τοπικών ποικιλιών προσαρμοσμένων στις τοπικές συνθήκες. Η διαδικασία αυτή απαντάται σε είδη που προέρχονταν από την Ελλάδα ή διαφοροποιήθηκαν στη χώρα και περιλαμβάνει ψυχανθή όπως *Cicer*, *Lens*, *Vicia*, *Pisum* και *Lupinus*, λαχανικά (*Brassica*, *Lactuca*, *Cichorium*, *Beta*) δένδρα (*Olea*, *Ficus* και αμπέλια) αλλά και είδη που εισήχθησαν πριν από αιώνες και τα οποία εξελίχθηκαν σε προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες ποικιλίες οπωροφόρα όπως *Malus*, *Pirus*, *Prunus*, σιτηρά (*Triticum*, *Hordeum*, *Secale*), αλλά και λαχανικά π.χ. *Phaseolus*, *Lycopersicon*, *Solanum*, *Capsicum*, κλπ.

Από την Τράπεζα Γενετικού Υλικού έχουν προταθεί προς προστασία συγκεκριμένες περιοχές στις οποίες λόγω των εκτατικών καλλιεργητικών συστημάτων αλλά και των φυσικών συνθηκών διατηρούνται και χρησιμοποιούνται ακόμα τοπικές ποικιλίες.

Τέτοιες περιοχές είναι

- Το Οροπέδιο του Λασιθίου στην Κρήτη. Έκτασης 4.500 ha σε υψόμετρο 850 m. Κυριαρχεί η πατατοπαραγωγή αλλά διατηρούνται και άλλα είδη λαχανικά και σιτηρά.
- Το Οροπέδιο της Εγκλουβής στη Λευκάδα. Έκτασης 300 ha με παραδοσιακά και τοπικά σιτηρά και ψυχανθή κυρίως φακές.
- Τα νησιά του Αιγαίου (Λήμνος, Λέσβος, Σάμος κλπ), κυρίως με τοπικές ποικιλίες σιτηρών, ανθεκτικές στην ξηρασία και τους θερμούς ανέμους, με υψηλά στελέχη που χρησιμοποιείται σαν άχυρο για την κτηνοτροφία και με άγανα για να προστατεύονται από τα μεταναστευτικά πουλιά.

- Η περιοχή των Καλαβρύτων στην Πελοπόννησο, στα 1000 m υψόμετρο, όπου καλλιεργούνται τοπικές ποικιλίες σιτηρών και ζωοτροφών.

Σε καταγραφή που έγινε για λογαριασμό της Διαχειριστικής αρχής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και αποτελούσε μέρος του ΠΑΑ 2014-2020, αναφέρονται ως καταγεγραμμένες 204 τοπικές αβελτίωτες φυτικές ποικιλίες ως εξής:

Πίνακας 6- 44 Τοπικές και αβελτίωτες φυτικές ποικιλίες

Είδος	Πλήθος ποικιλιών
ΣΙΤΗΡΑ	
Κριθάρι (<i>Hordeum vulgare</i>)	6
Σιτάρι σκληρό (<i>Triticum turgidum</i> var. <i>durum</i>)	6
Σιτάρι σκληρό (<i>Triticum turgidum</i> var. <i>Polonicum</i>)	1
Σιτάρι μαλακό (<i>Triticum aestivum</i>)	6
Μονόκοκκο σιτάρι (<i>Triticum monococcum</i>)	1
Σίκαλη (<i>Secale cereale</i>)	1
Σύνολο σιτηρών	21
ΨΥΧΑΝΘΗ	
Φάβα (<i>Lathyrus sp.</i>)	1
Ρόβη (<i>Vicia ervilia</i>)	3
Αραχίδα (<i>Arachis hypogaeae</i>)	1
Λούπινο <i>Lupinus albus</i>	1
Κουκιά (<i>Vicia faba</i> L.)	1
Σύνολο ψυχανθών	7
ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ - ΘΑΜΝΟΙ - ΛΟΙΠΑ ΜΙΚΡΑ ΚΑΡΠΟΦΟΡΑ	
Κερασιά (<i>Prunus avium</i>)	7
Μηλιά (<i>Malus pumila</i>)	3
Πορτοκαλιά (<i>Citrus sinensis</i>)	3
Αχλαδιά (<i>Pyrus communis</i>)	9
Βερικοκιά (<i>Prunus armeniaca</i>)	1
Μανταρινιά (<i>Citrus reticulata</i>)	1
Ροδιά (<i>Punica granatum</i>)	6
Αμυγδαλιά (<i>Amygdalus communis</i>)	9
Λεμονιά (<i>Citrus limon</i>)	1
Συκιά (<i>Ficus carica</i>)	3
Ελιά (<i>Olea europaea</i>)	1
Ροδακινιά (<i>Prunus persica</i>)	4
Δαμασκηνιά (<i>Prunus domestica</i>)	6
Αμπέλι (<i>Vitis sp.</i>)	40
Σύνολο δενδρωδών	94
ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	

Κρεμμύδι (<i>Allium cepa</i> L.)	3
Τοματοπιπεριά (<i>Capsicum annum</i> var. <i>Abbreviatum</i>)	1
Κολοκύθι (<i>Cucurbita pepo</i> L.)	4
Κολοκύθι (<i>Cucurbita maxima</i>)	2
Κολοκύθι (<i>Cucurbita moschata</i>)	1
Πεπόνι (<i>Cucumis melo</i> L.)	4
Αγκινάρα (<i>Cynara scolymus</i> L. & <i>C. cornigera</i> L.)	2
Αγκινάρα (<i>Cynara</i> sp.)	2
Τομάτα (<i>Solanum lycopersicum</i>)	17
Αγγούρι (<i>Cucumis sativus</i> L.)	2
Σουσάμι (<i>Sesamum indicum</i>)	3
Φράουλα (<i>Fragaria ananassa</i>)	2
Μελιτζάνα (<i>Solanum melongena</i>)	2
Μπάμια (<i>Abelmoschus esculentus</i>) (<i>Hibiscus esculanthus</i>)	3
Λάχανο (<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i>)	2
Φασόλι (<i>Phaseolus vulgaris</i>)	10
<i>Vigna uguiculata</i>	2
<i>Phaseolus coccineus</i>	1
<i>Phaseolus vigna</i>	1
Σταμναγκάθι (<i>Cichorium intybus</i> subsp. <i>spinosum</i>)	1
Ασκόλυμπρος (<i>Scolymus hispanicus</i>)	1
Σύνολο κηπευτικών	66
ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ – ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ - ΚΛΩΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ κ.ά.	
Γλυκάνισο (<i>Pimpinella anisum</i>)	2
Ρίγανη (<i>Origanum</i> ssp. <i>Hirtum</i>)	4
Κάππαρη (<i>Capparis</i> sp.)	1
Τσαΐ του βουνού (<i>Sideritis</i> sp.)	6
Δίκταμο (<i>Origanum dictamnus</i>)	1
Σκουπόχορτο (<i>Sorgum bicolor</i>)	1
Λίφη (ή Λίψη) (<i>Luffa cylindrica</i> - <i>Luffa acutangula</i>)	1
Σύνολο φαρμακευτικών αρωματικών κ.α.	16
ΣΥΝΟΛΟ	204

Πηγή: Διαχειριστική Αρχή ΠΑΑ (προς, Επικοινωνία)

Η γενετική βιοποικιλότητα στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα πλούσια ειδικά στα φυτικά είδη.

Η στροφή τόσο των δημοσίων αρχών όσο και τις αγορές προς προϊόντα ποιότητας θα μπορούσε να είναι προωθητική για την διατήρηση των γενετικών πόρων της γεωργίας.

6.9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Alliance Environnement 2020 «Evaluation of the impact of the CAP on habitats, landscapes, biodiversity. Final Report
- Calaciura, B. & Spinelli, O. (2008). Management of Natura 2000 habitats. 6210 Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (Festuco-Brometalia) (*important orchid sites). p. 38.
- Cole LJ, Kleijn D, Dicks LV, et al. 2020. A critical analysis of the potential for EU Common Agricultural Policy measures to support wild pollinators on farmland. *J Appl Ecol.* 2020;57:681–694. <https://doi.org/10.1111/1365-2664.13572>
- Coroiu, C., Kryštufek, B., Vohralík, V. and I. Zagorodnyuk (2008) *Spermophilus citellus*. The IUCN Red List of Threatened Species 2008: e.T20472A9204055
- Country report (2013) supporting the preparation of The Second Report on the State of the World's Animal Genetic Resources for Food and Agriculture, including sector-specific data contributing to The State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture, Country : Greece
- DG Environment (2017). Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory notes and guidelines for the period 2013-2018. Brussels, p. 188.
- EIP-AGRI Focus Group. 2014. Profitability of permanent grassland: How to manage permanent grassland in a way that compines profitability, carbon sequestration and biodeversity? Koldo Osoro, 28 May 2014. European Commission.
- EIP-AGRI Focus Group. 2016. Profitability of permanent grassland. Final Report 12 April 2016. European Commission.
- European Commission. 2008. LIFE and Europe's grassland. Restoring a forgotten habitat. European Commission. Environment Directorate-General.
<http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/grassland.pdf>
- Evans, D. & Arvela, M. (2011). Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive - Explanatory Notes & Guidelines for the period 2007-2012 - Final Draft. European Topic Centre on Biological Diversity, pp. 1-123.
- FAO 2010. The Second Report on the State of the World's Plant Genetic Resources for Food and Agriculture. Rome
- FAO. 2015. The Second Report on the State of the World's Animal Genetic Resources for Food and Agriculture, edited by B.D. Scherf & D. Pilling. FAO Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture Assessments. Rome
- Galanaki, A., Kominos, T. and M.J. Jones (2017α) Lesser Kestrel Foraging Habitats in Special Protection Areas in Agro-ecosystems. *Journal of Agricultural Science and Technology A*, 7, 479-492. doi: 10.17265/2161-6256/2017.07.004
- Galanaki, A., Kominos, T. and M.J. Jones (2017β) Assessing the importance of HNV farmlands for the conservation of Lesser Kestrels *Falco naumanni*. *European Journal of Ecology*, 3(2), 33-46, doi: 10.1515/eje-2017-0013
- Galvánek, D. & Janák, M. (2008). Management of Natura 2000 habitats. 6230 *Species-rich *Nardus* grasslands. European Commission, p. 20.

- George, M.R., R.D. Jackson, C.S. Boyd and K.W. Tate. 2011. A Scientific assessment of the effectiveness of riparian management practices, p. 213-252. In: Conservation Benefits of Rangeland Practices: Assessment, Recommendations, and Knowledge Gaps (D.D. Briske, ed). United States Department of Agriculture, Natural Resources Conservation Service.
- Halada, L., Evans, D., Romão, C. & Petersen, J.-E. (2011). Which habitats of European importance depend on agricultural practices? *Biodiversity and Conservation*, 20, 2365-2378.
- Hesselbarth, M.H.K., Sciaini, M., Nowosad, J. & Hanss, S. (2019). landscapemetrics: Landscape Metrics for Categorical Map Patterns. R package.
- Huyghe C., A. De Vlieger, B. van Gils and A. Peeters (coord.). 2014 Grassland and herbivore production in Europe and effects of common policies. Synthèses. Éditions Quae, Versailles Cedex, France.
- Iragui Yoldi U., C. Astrain Massa and G. Beaufoy. 2010. Sistemas agrarios y forestales de alto valor natural en Navarra - identificación y monitorización. Gobierno de Navarra.
- Isselstein J., B. Jeangros and V. Pavlu. 2005. Agronomic aspects of biodiversity targeted management of temperate grasslands in Europe - A review. *Agronomic Research* 3, 139-151.
- Janak, M., Marhoul, P. and J. Matějů (2013) Action Plan for the Conservation of the European Ground Squirrel *Spermophilus citellus* in the European Union. Brussels, Belgium: European Commission.
- Janssen, J., Rodwell, J., Criado, M.G., Gubbay, S., Haynes, T., Nieto, A. *et al.* (2016). *European Red List of Habitats. Part 2. Terrestrial and freshwater habitats* European Union.
- Jordbruksverket. 2010. Nya regler kring träd och buskar i betesmarker – hur påverkas miljön genom förändrade röjningar? [New rules for trees and shrubs on grazing land] Rapport 2010, 8.
- Katona, K., Vaczi O. and V. Altbacker (2002) Topographic distribution and daily activity of the European ground squirrel population in Bugacpuszta, Hungary. *Acta Theriologica*, 47, 45-54.
- Launchbaugh, K. and J. Walker. 2006. Targeted grazing: a natural approach to vegetation management and landscape enhancement, p. 1-8. Centennial, CO: Cottrell Printing. <http://www.webpages.uidaho.edu/rx-razing/Handbook/ASITargetGrazingBook2006.pdf>.
- Liacos, L.G. 1982. Grazing management of evergreen brushlands in Greece, p. 270-275. In: Gen. Tech. Rep. PSW-58. Berkeley, CA: Pacific Southwest Forest and Range Exp. Station, Forest Service, U. S. Department of Agriculture, "Symposium on Dynamics and Management of Mediterranean-type Ecosystems". San Diego, California, June 22-26, 1981.
- Maes, J., Teller, A., Erhard, M., Condé, S., Vallecillo, S., Barredo, J.I., Paracchini, M.L., Abdul Malak, D., Trombetti, M., Vigiak, O., Zulian, G., Addamo, A.M., Grizzetti, B., Somma, F., Hagyo, A., Vogt, P., Polce, C., Jones, A., Marin, A.I., Ivits, E., Mauri, A., Rega, C., Czúcz, B., Ceccherini, G., Pisoni, E., Ceglar, A., De Palma, P., Cerrani, I., Meroni, M., Caudullo, G., Lugato, E., Vogt, J.V., Spinoni, J., Cammalleri, C., Bastrup-Birk, A., San Miguel, J., San Román, S., Kristensen, P., Christiansen, T., Zal, N., de Roo, A., Cardoso, A.C., Pistocchi, A., Del Barrio Alvarelos, I., Tsiamis, K., Gervasini, E., Deriu, I., La Notte, A., Abad Viñas, R., Vizzarri, M., Camia, A., Robert, N., Kakoulaki, G., Garcia Bendito, E., Panagos, P., Ballabio, C., Scarpa, S., Montanarella, L., Orgiazzi, A., Fernandez Ugalde, O., Santos-Martín, F., Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services: An EU ecosystem assessment, EUR 30161 EN, Publications Office of the European Union, Ispra, 2020, ISBN 978-92-76-17833-0, doi:10.2760/757183, JRC120383.

- McCracken D., A. Waterhouse and S. Thomson. 2011. Identifying and supporting High Nature Value farming systems. In: Pakeman, R.J. ed., Biodiversity and Farming: a summary of research outputs from the Scottish Government's "Environment – Land Use and Rural Stewardship" research programme, 6-7. Macaulay Land Use Research Institute, Aberdeen, <http://www.macaulay.ac.uk/biodiversity/biodiversity-farming.pdf>.
- MCPFE 2003 Assessment Guidelines for Protected and Protective Forest and Other Wooded Land in Europe.
- Nowosad, J. & Stepinski, T.F. (2018). Information-theoretical approach to measuring landscape complexity. *bioRxiv*, 383281.
- Papachristou, T.G. 1997. Foraging behaviour of goats and sheep on Mediterranean kermes oak shrublands. *Small Ruminant Research*, 24: 85-93.
- Papachristou, T.G. and P.D. Platis, 2011. Intake by goats browsing kermes oak alone or choices of different browse combinations: implications for Mediterranean grazing systems. *The Rangeland Journal*, 33: 221-227.
- Papachristou, T.G. and V.P. Papanastasis. 1994. Forage value of Mediterranean deciduous woody fodder species and its implication to management of silvo-pastoral systems for goats. *Agroforestry Systems*, 27:269–282.
- Papachristou, T.G., P.D. Platis, V.P. Papanastasis and C.N. Tsiouvaras. 1999. Use of deciduous woody species as a diet supplement for goats grazing Mediterranean shrublands during the dry season. *Animal Feed Science and Technology*, 80: 267–279.
- Papachristou, T.G., P.D. Platis and V.P. Papanastasis. 1997. Forage production and small ruminant grazing responses in Mediterranean shrublands as influenced by the reduction of shrub cover. *Agroforestry Systems*, 35: 225-238.
- Papanastasis V., T. Papachristou and P. Platis, 1991. Control of woody plants with mechanical means in a rangeland of Macedonia, Greece, p. 203-205. In: EGF (edition), Grassland renovation and weed control in Europe. Graz, Austria, September 18-21, 1991. European Grassland Federation (EGF).
- Papanastasis, V.P. and L.G. Liacos. 1983. Productivity and management of kermes oak brushlands for goats, p. 375-381. In: Browse in Africa, the Current State of Knowledge (H.N. Le Houerou, ed). International Symposium on Browse in Africa, Addis Ababa, 8-12 April 1980. Intern Livest Centre for Africa, Addis Ababa PO BOX 5689.
- Papanastasis, V.P. and L.G. Liacos. 1991. Effects of kermes oak brushland improvement on vegetation and liveweight gains of goats in Greece, p. 850- 853. In: Proceedings of the IVth International Rangeland Congress, Montpellier, France. Assoc. Francaise de Pastoralism, CIHEAM, Montpellier, France.
- Papanastasis, V.P., K.N. Tsiouvaras, O. Dini-Papanastasi, T. Vaitsis, L. Stringi, C.F. Cereti, C. Dupraz, D. Armand, M. Meuret and L. Olea. 1999. Selection and Utilization of Cultivated Fodder Trees and Shrubs in the Mediterranean Region. (Compiled by V. P. Papanastasis). *CahiersOptions Mediterraneennes, Series B: Etudes et Recherches*, No. 23, p. 93.
- Papanastasis, V.P., P.D. Platis and O. Dini-Papanastasi. 1997. Productivity of deciduous woody fodder species in relation to air temperature and precipitation in a Mediterranean environment. *Agroforestry Systems*, 37: 187–198.
- Papanastasis, V.P., P.D. Platis and O. Dini-Papanastasi. 1998. Effects of age and frequency of cutting on productivity of Mediterranean deciduous fodder tree and shrub plantations. *Forest Ecology and Management*, 110: 283–292.

- Peeters A., G. Beaufoy, R.M. Canals, A. De Vlieghe, Ch. Huyghe, J. Isselstein, G. Jones, W. Kessler, A. Kirilov, M.R. Mosquera-Losada, N. Nilsdotter-Linde, G. Parente, J-L. Peyraud, J. Pickert, S. Plantureux, C. Porqueddu, D. Rataj, P. Stypinski, B. Tonn, A. van den Pol-van Dasselaar, V. Vintu and R. Wilkins. 2014. Grassland term definitions and classifications adapted to the diversity of European grassland-based systems. *Grassland Science in Europe* 19, 743-752.
- Platis, P.D., O. Dini-Papanastasi and T.G. Papachristou. 1999. Effects of cutting frequency on productivity of eleven woody fodder plants. *Cahiers Options Mediterraneennes*, 39: 67–70.
- PRIORITISED ACTION FRAMEWORK (PAF) FOR NATURA 2000 FOR THE EU MULTIANNUL FINANCING PERIOD 2014-2020, Greece
- QGIS Development Team (2019). QGIS Geographic Information System. Open Source Geospatial Foundation (<http://qgis.osgeo.org>).
- R Development Core Team (2020). R: A Language and Environment for Statistical Computing. R Foundation for Statistical Computing Vienna, Austria.
- Rigueiro-Rodríguez A., J. McAdam and M.R. Mosquera-Losada. 2009. Agroforestry systems in Europe. Springer.
- Rosa García R., M.D. Fraser, R. Celaya, L.M.M. Ferreira, U. García and K. Osoro. 2013. Grazing land management and biodiversity in the Atlantic European heathlands - a review. *Agroforestry Systems* 87, 19- 43.
- San Miguel, A. (2008). Management of Natura 2000 habitats. 6220 *Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea. *Europea Commission*, p. 23.
- Shibu J. 2009. Agroforestry for ecosystem services and environmental benefits: an overview. *Agroforestry Systems* 76:1–10 DOI 10.1007/s10457-009-9229-7
- Special Report 'Protection of wild pollinators in the EU — Commission initiatives have not borne fruit'. European Court of Auditors, 2020
- Stavropoulos, N., Gogkas, D. Chatziathanassiou, A., Zagilis, E., Drakopoulos, G., Paitaridou, D., Trigas P., Thanopoulos, R., Koutsomitros, S., Perdikaris, A., Lourida, B. and Alesta, A. (2006) Greece: Second Country Report concerning the state on plant genetic resources for food and agriculture. Hellenic Democracy, Ministry of Rural Development and Food, Athens.
- Γιουλάτος, Δ. (2009) Λαγόγυρος *Spermophilus citellus*. Σελ. 403-405. Στο Λεγάκις Α. και Π. Μαραγκού (επιμ. εκδ.) Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας. Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία, ΥΠΕΚΑ. Αθήνα.
- Δημόπουλος, Π., Τσιριπίδης, Ι., Ξυστράκης, Φ., Καλλιμάνης, Α. & Πανίτσα, Μ. (2018). *Μεθοδολογία παρακολούθησης και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης οικοτόπων στην Ελλάδα*. Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος & Αειφόρου Ανάπτυξης, Αθήνα.
- Δημόπουλος, Π., Κόκκορης, Ι., Χρυσάφη, Ε. & Μαλλίνης Γ. (2020). Χάρτης περιοχών προτεραιότητας για τις οικοσυστημικές υπηρεσίες στην Ελλάδα. Έργο LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (LIFE16 IPE/GR/000002). Παραδοτέο Δράσης Α.3. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Αθήνα, σελ. 33.
- ΕΚΘΕΣΗ ΕΤΟΥΣ 2018 Προγραμμα παρακολούθησης του Εθνικού Δείκτη αγροτικών ειδών για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020
- ΕΚΠΑΑ-Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης(2019). Φύση-Βιοποικιλότητα. Επικαιροποίηση Έκθεσης Κατάστασης Περιβάλλοντος 2018

- ΕΚΠΑ-Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (2018) Ελλάδα Έκθεση Κατάστασης Περιβάλλοντος 2018
- Ελληνικό Αγροδασικό Δίκτυο (2020) ΑΓΡΟΔΑΣΟΠΟΝΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ Ενημέρωση πολιτικής της EURAF (Σεπτέμβριος 2020)
- Λεγάκης Α. & Π. Μαραγκού (επιμ. εκδ.) (2009) Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας. Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία, ΥΠΕΚΑ. Αθήνα.
- Λιάκος, Λ.Γ., Β.Π. Παπαναστάσης και Κ.Ν. Τσιουβάρας. 1980. Συμβολή στην αναγωγή πρινώνων σε ποολίβαδα και σύγκριση της αποδόσεως τους με βελτιωμένα θαμνολίβαδα. Δασική Έρευνα, 1: 97-141.
- ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ (2019) ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 20 ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014 –2020 (ΠΑΑ)
- Ντάφης, Σ., Παπαστεργιάδου, Ε., Λαζαρίδου, Ε. & Τσιαφούλη, Μ. (2001). *Τεχνικός Οδηγός Αναγνώρισης, Περιγραφής και Χαρτογράφησης Τύπων Οικοτόπων της Ελλάδας*. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ), Θεσσαλονίκη.
- Χατζήνα Φ. (2007) Επίδραση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων (φυτοφαρμάκων) στις μέλισσες. Συνθετική εργασία για το Melinet
- Χατζήνα Φ. (2007) Βιο-ποικιλότητα άλλων ειδών μελισσών. Συνθετική εργασία για το Melinet
- Χατζήνα Φ. (2006). 'Συγκριτική μελέτη της βιο-ποικιλότητας των ειδών μελισσών που συμβάλλουν στην επικονίαση της αμυγδαλιάς και βερικοκιάς σε περιοχές με εντατική και μη εκμετάλλευση'. ΕΝΤΕΡ 2001, ΕΘΙΑΓΕ / Ινστιτούτο Μελισσοκομίας, σελ. 27.

Ηλεκτρονικό αρχείο

Απειλές πιέσεις σε NATURA.ods Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΑΑ (Προς. Επικοινωνία)

SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΣ6 «ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΩΝ»

S Πλεονεκτήματα	W Αδυναμίες	O Ευκαιρίες	T Απειλές
1. Η χλωρίδα και η πανίδα της Ελλάδας είναι ιδιαίτερα πλούσια. 2. Το ποσοστό των ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος που είναι σε ικανοποιητική κατάσταση υπερβαίνει τον κοινοτικό ΜΟ 3. Ένα σημαντικό μέρος των οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος (>50%) βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. 4. Ένα σημαντικό μέρος της γεωργικής γης εμπίπτει στην κατηγορία HNV, και υπάρχει η δυνατότητα επέκτασής τους για να βελτιωθεί η συνδεσιμότητα μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών. Η παρουσία στοιχείων του τοπίου στις γεωργικές εκτάσεις είναι σημαντική. 5. Στην Ελλάδα παρά το μικρό σχετικά μέγεθος της χώρας απαντάται μεγάλο μέρος των οικοτόπων, πάνω από τα μισά πτηνά και	1. Ένα σημαντικό ποσοστό από τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος (>50%) είναι σε μη ικανοποιητική κατάσταση. 2. Από τα είδη ενδιαφέροντος που δεν βρίσκονται σε καλή κατάσταση για πάνω από το 1/3 η κατάσταση της διατήρησής τους φαίνεται να χειροτερεύει. 3. Για συγκεκριμένες κατηγορίες ειδών (Αγγειόσπερμα φυτά, αρθρόποδα, ιχθυοπανίδα, και θηλαστικά) η κατάσταση διατήρησης στο μεγαλύτερο ποσοστό τους αναφέρεται ως μη ικανοποιητική. 4. Η γεωργική δραστηριότητα αναφέρεται ως η πρώτη σε συχνότητα απειλή και για τα πουλιά αλλά και για τα είδη ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος γενικότερα. 5. Καθυστερήση στην κατάρτιση των ειδικών σχεδίων διαχείρισης των γεωργικών εκτάσεων εντός των	1. Η πολιτική της ΕΕ που θέτει στο επίκεντρο της προσπάθειας για τη προστασία του περιβάλλοντος την προστασία της βιοποικιλότητας 2. Τίθενται συγκεκριμένοι και μετρήσιμοι στόχοι προς επίτευξη όσον αφορά στην διατήρηση της βιοποικιλότητας στο σχέδιο δράσης για τη βιοποικιλότητα 2030. 3. Με τον καινούριο ορισμό για τους βοσκοτόπους είναι δυνατή η ορθολογική διαχείρισή τους. 4. Η στροφή τόσο των δημοσίων αρχών όσο και της αγοράς προς προϊόντα ποιότητας θα μπορούσε να είναι προωθητική για την διατήρηση των γενετικών πόρων της γεωργίας. 5. Έχει βελτιωθεί σημαντικά η πληροφορία αλλά και η διαθεσίμη γνώση για τα θέματα της βιοποικιλότητας τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.	1. Οι δασικές πυρκαγιές συνεχίζουν να αποτελούν σημαντικό κίνδυνο, ειδικά με την αλλαγή του κλίματος. Σύνδεση με την απειλή T6 του ειδικού στόχου 8 «Αύξηση των κινδύνων εκδήλωσης mega fires λόγω κλιματικής αλλαγής 2. Τόσο τα δάση όσο και η γεωργική γη δέχονται πιέσεις για αλλαγή χρήσης. Για τη γεωργία αλλά και για τα δάση οι πιέσεις προέρχονται από αστικές χρήσεις. 3. Μη ορθή καταγραφή και χαρτογράφηση των βοσκοτόπων θα προκαλέσει πιέσεις για αλλαγή χρήσης. 4. Συσχετίζεται με την απειλή T4 του Ειδικού Στόχου 4 Η ξηρασία που αποτελεί πρόβλημα για μεγάλο τμήμα της χώρας αναμένεται να είναι εντονότερη λόγω της κλιματικής αλλαγής. 5. Συσχετίζεται με την απειλή T3 του

S Πλεονεκτήματα	W Αδυναμίες	O Ευκαιρίες	T Απειλές
σημαντικός αριθμός άλλων ειδών Ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. 6. Οι φθίνουσες τάσεις φαίνεται να αφορούν ένα μικρό ποσοστό των πουλιών ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. 7. Σύνδεση με τις ευκαιρίες Ο5 του ΕΣ 4 Πλαίσιο πολιτικής στην Εθνική Στρατηγική για τα Δάση, και Ο12 του ΕΣ8 Ο.12 Institutionalization of the National Strategy for Forests 2018-2030 8. Η γενετική βιοποικιλότητα στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα πλούσια ειδικά στα φυτικά είδη.	προστατευόμενων περιοχών. 6. Καθυστέρηση στην κατάρτιση των σχεδίων διαχείρισης βοσκοτόπων. 7. Παρατηρείται απότομη επιδείνωση του δείκτη δασικών πουλιών που είναι αρνητική ένδειξη για την κατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων. 8. Ένα σημαντικό μέρος των οικοτόπων βρίσκονται σε μη ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Από τους οικοτόπους που σχετίζονται άμεσα με τη γεωργία ένα σχετικά μικρό ποσοστό (5,3%) βρίσκεται σε μη ικανοποιητική κατάσταση και ακόμα μικρότερο (1,5%) σε κακή κατάσταση διατήρησης. Για τους οικοτόπους προτεραιότητας γεωργικού ενδιαφέροντος (18,7% του συνόλου), τα σχετικά ποσοστά παρουσιάζονται ελαφρώς αυξημένα, 7,3% και 2,0% σε μη ικανοποιητική και κακή κατάσταση διατήρησης αντίστοιχα. 9. Για πάνω από μισά είδη (53%) για τα οποία εκτιμάται ότι η κατάσταση διατήρησης δεν είναι καλή δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για να	6. Η σύνταξη και εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα η οποία προβλέπει πλαίσιο μέτρων για τη γεωργία και δασοπονία. 7. Υπάρχει λεπτομερής κατάλογος δράσεων και μέτρων που αναφέρονται στο γεωργικό χώρο στο Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας 2021-2027, όπου αναδεικνύεται ο ρόλος της αγροδασοπονίας στην παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών. 8. Προτείνονται δράσεις και μέτρα για τη γεωργία και δασοπονία στα εκδοθέντα Εθνικά σχέδια δράσης για την προστασία των ειδών και των οικοτόπων. 9. Στην Πρωτοβουλία για τους επικοινωνιαστές υπάρχει «οδικός χάρτης» ενεργειών. 10. Συσχετίζεται με την ευκαιρία Ο6 του Ειδικού Στόχου 4 Σαφές πλαίσιο πολιτικής για την προστασία της βιοποικιλότητας στο Εθνικό σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα 11. Συσχετίζεται με την ευκαιρία Ο4 του Ειδικού Στόχου 4 Εξαιρετικά	Ειδικού Στόχου 4 Οι άνισες και ανισοκατανομημένες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής δεν επιτρέπουν την κατάρτιση μέτρων γενικής εφαρμογής. Με δεδομένη όμως την αδυναμία στα συστήματα περιβαλλοντικού σχεδιασμού και διακυβέρνησης (Βλ. Διαχείριση Αρδευτικών Υδάτων), είναι ισχυρή η πιθανότητα δυσλειτουργιών.

S Πλεονεκτήματα	W Αδυναμίες	O Ευκαιρίες	T Απειλές
	εκτιμηθεί η τάση. 10. Η γεωργία είναι η σημαντικότερη πηγή πίεσης στους οικοτόπους είτε εξεταστούν οι τύποι οικοτόπων που επηρεάζονται από τη γεωργία είτε οι πιέσεις που ασκεί η γεωργία στο σύνολο των προστατευόμενων οικοτόπων της χώρας. 11. Στους χερσαίους οικοτόπους ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος της Ελλάδας ασκούνται σημαντικές πιέσεις και απειλές. Η πλειοψηφία των απειλών και πιέσεων που δέχονται οι οικοτόποι που εξαρτώνται από τη γεωργική δραστηριότητα εκτιμώνται ως μεσαίας (44,9%) και υψηλής έντασης (15,6%). Σε απόλυτες τιμές, η κατηγορία των δασών δέχεται το μεγαλύτερο αριθμό πιέσεων και απειλών 12. Δεν έχουν ληφθεί μέτρα για την προστασία των συστημάτων HNV. Οι περιοχές HNV μειώθηκαν από το 2015 έως το 2018. Δεν αποτυπώνεται επαρκώς χαρτογραφικά η παρουσία στοιχείων του τοπίου στις γεωργικές εκτάσεις.	λεπτομερείς και συγκεκριμένες αναφορές για τη γεωργία και τη δασοπονία στο Εθνικό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή. Αναμένεται να εξειδικευθούν περαιτέρω στα Περιφερειακά Σχέδια Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή. 12. Με την αναμενόμενη βελτίωση λειτουργίας του συστήματος AKIS θα προωθηθεί η εφαρμογή μέτρων και πρακτικών ορθής διαχείριση των φυσικών πόρων (ύδατα, έδαφος, ατμόσφαιρα). Συνδέεται με Ο 1 ΕΣ 10 "Έμφαση στην προώθηση της γνώσης και της καινοτομίας για την νέα προγραμματική περίοδο 2021–2027", Ο 3.10 του ΕΣ10 "Ανάπτυξη ποιοτικής γεωργίας σε μικρού μεγέθους εκμεταλλεύσεις"	

S Πλεονεκτήματα	W Αδυναμίες	O Ευκαιρίες	T Απειλές
	13. Το υπάρχον σύστημα AKIS δεν ανταποκρίθηκε στις αυξημένες απαιτήσεις κατάρτισης, εκπαίδευσης, συμβουλών που δημιουργούνται από το επείγον της εφαρμογής μέτρων και πρακτικών για την ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων (ύδατα, έδαφος, ατμόσφαιρα). Συνδέεται με W1.1 ΕΣ 10 Έλειψη συνεκτικής στρατηγικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας και W1.13 Απουσία επικέντρωσης της πολιτικής στην υλοποίηση των Μέτρων που αφορούν στην προώθηση και τη διάδοση της γνώσης και της καινοτομίας στον αγροτικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές		